

PEYZAJ MİMARLIĞI dergisi

Fatih Ö - Deniz Yılmaz '07

PEYZAJ MİMARLARI ODASI

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayını - 2007/1-2

İÇİNDEKİLER

DOSYA

- *Peyzaj Planlama: Kapsam ve Uygulamaları*
- *Gediz Deltası Sulak Alan Sistemine Peyzaj Bağlamında Yaklaşım*
- *Akdağ Tabiat Parkı Koruma ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Planlaması*
- *Çevre Düzeni Planlarının Oluşturulmasında Ekolojik Yaklaşımların Önemi*
- *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Peyzaj Planlama Mekanizmasının Yapılandırılması*

FELSEFE

- *Düşünce Dünyamızın Toplumsal Temellerinin Ayırıcına Varmak - Peyzaj Planlama Felsefesi - I*

ELEŞTİREL

- *Tartışma Kültürü Üzerine"*
- *Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplininde Ortak Bir Platform Oluşturma*

TEKNİK

- *Mamak Tuzluçayır Örneğinde Düzensiz Depolama Alanlarının Biyolojik Onarım Tekniği"*

ODADAN

- *Merkez, Şube ve Temsilcilikler*
- *Üyelik Kayıt Formu*
- *Asgari Ücret Birim Fiyatları*
- *Oda'dan Haberler*
- *KİTAP TANITIM*

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
Sayı 2007 / 1-2

Yayınlayan - TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Adına Sahibi
Ayşegül İbici ORUÇKAPTAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Oğuz Yılmaz

Yayın Kurulu
Oğuz Yılmaz
Şükran Şahin
Selami Demiralp
Rabia Dündar

Yayın Yönetim ve İletişim Adresi
Şehit Adem Yavuz Sokak 14/17
Kızılay / ANKARA
Tel: 0 (312) 419 64 22
Faks: 0(312) 418 15 06
www.peyzajmimoda.org.tr
peyzaj@peyzajmimoda.org.tr

Grafik Tasarım-Baskı
Kozan Ofset
Büyük Sanayi 1. Cad. 95/11
06060 İskitler / ANKARA
Tel: +90.312.384 20 03
Fax: +90.312. 341 28 60
Kozan@kozanofset.com.tr
www.kozanofset.com.tr

Dağıtım
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
6 ayda bir yayınlanır.
Ücretsizdir.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulu'nca değerlendirilir.

Yayın Kurulu gönderilen yazıları basmakta ya da basmamakta serbesttir. Yazılardaki görüşler ile çeviriler için kaynak gösterilmesi gerekir.

Yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu yazara aittir ve PMO Yayın Kurulu'nu bağlamaz. Gönderilen yazılar iade edilmez. Tüm yayın hakları PEYZAJ MİMARLIĞI DERGİSİ'ne aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

BU SAYIDA

Dosya konumuzu Yayın Kurulu olarak, ülkemizde uzun süredir yasal, yönetsel ve uygulamada ki gelişmeleri ve değişimleri dikkate alarak "Peyzaj Planlama" olarak belirlemiş bulunuyoruz. Bu kapsamda; konunun kavramsal içeriğine tartışma temeli oluşturabilecek ve uygulamada meslektaşlarımıza kaynak oluşturabilecek makalelere yer verdik.

Felsefe bölümünde çok değerli Hocamız Prof. Dr. Şenel Ergin'in Peyzaj Planlama Felsefesi –I ile başlattığı bir seri yazının ilkinizi sizlerle paylaşıyoruz.

Eleştirel Düşünme bölümünde, Sayın Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ "Tartışma Kültürü Üzerine" konulu yazısıyla ufuk açıyor ve yönlendiriyor. Meslektaşlarımızın Dergimizin bu bölüme katılımlarını umut ediyoruz.

Yine Eleştirel Düşünme bölümünde Sayın Umut Pekin'in ilginç çevirisi, mesleğimizin mevcut problemlerinin, yayılcı ve kronik olduğu savını ortaya atan bir manifesto olup ve mesleğimizin hasta olduğunu, bu sebeple durumun kritik olduğunu ve acil dikkat gerekliliğini vurguluyor.

Teknik sayfalarda ise son zamanlarda yine güncel bir konu olan, çöp depolama alanlarında biyolojik onarım konusunu kapsıyor. Yazar, Ankara Mamak çöplüğü örneğinde peyzaj mimarlara konuyla ilgili bilimsel bir temel sunuyor.

Dergimizin Oda'mız sayfalarında ise sizleri, TMMOB PMO VII. Dönemin bugüne kadarki ki faaliyetleri, mücadeleleri ve kazanımlarımızla buluşturuyoruz.

Dergimizin bundan sonra ki sayısının konusu Peyzaj Tasarımı olarak belirlenmiştir. Meslektaşlarımızın bu konuda ki kuramsal ve/veya uygulamada yer almış yazılarını bekliyoruz.

Saygılarımızla

YAYIN KURULU

SUNUŞ

TMMOB PMO VII. Dönem Yönetim Kurulu olarak sorumluluklarımızın mesleki liyakatının bilincinde olarak;

mesleği sahiplenmenin ve meslek bilincine sahip olmanın, güç birlikteliğini beraberinde getirdiğini ve dolayısıyla örgütlü eyleminin değerini hatırlatarak;

mesleki mücadelemizde örgüt çatımız altında her geçen gün daha güçlü olduğumuzu paylaşarak;

ulusal gündem kadar küresel sorunlar ve Dünyaki değişimleri yakından izleyerek mesleki politikalar geliştirmeyi ve aktif eylemlerde bulunmayı ilke edinerek;

dergimizin yeni sayısında, yakından ilgi duyacağına inandığımız mesleki konularımız ve gelişmeler çerçevesinde sizlerle buluşmaktan büyük onur ve mutluluk duyuyoruz.

Dergimizin önceki sayılarının basımında yüksek emeği geçen çok sevgili Hakkı Baki Bey'i 2005 senesinde kaybettik. Mesleğimize çok değerli katkıları olan Hakkı Bey'i daima şükranla anacağız...

Siz meslektaşlarımızla 2005 ve 2006 yılında bültenimizle ve internet sayfamızda buluştuk. 2007 yılına ise yeniden dergimizi de kattık.

Sevgi ve saygılar sunuyoruz.

**TMMOB
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU**

DOSYA

PEYZAJ PLANLAMA

Peyzaj Planlama

Kapsam ve Uygulamaları

Doç. Dr. Öner DEMİREL

K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj
Mimarlığı Bölümü 61080 Trabzon

Tel : 0 (462) 377 2859
Faks: 0 (462) 325 7499

demirel@ktu.edu.tr

*Bir ulusun değeri, o ulusu meydana
getiren bireylerin değeri ile ölçülür*

John Stuart MILL

Artan nüfusa paralel olarak genişleyen küresel ekonomi, Yerküre'nin doğal sistemleri ve kaynakları üzerindeki baskıları da arttırmaktadır. Dünya nüfusu geçen yüzyıla oranla dört kat artmış, dünya ekonomisi de on yedi kat büyümüştür (Maddison, 1995). Ekonominin gelişmekte olduğu, ekonominin üzerinde yükseldiği ekosistemin büyümediği acı bir gerçektir. Bu gerçek ekonomi-ekosistem arasındaki ilişkinin giderek gerginleşmesine yol açmaktadır (USDA/S.S. Department of Agriculture, 1997). Bütün bu hızlı değişim ve gelişimler, özellikle 18. asırdan günümüze dek süregelen gelişme ve ilerlemenin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlu da bütün bu olumsuzluklara karşı, parçası olduğu "doğa" yı değişik amaçlarla koruma çabası içinde olmuştur.

Önceleri İngiltere'de başlayan İngiliz naturalistik peyzaj hareketi Kıta Avrupa'da arazi düzenlemesi ve güzelleştirmesi ve daha sonraları da ülke koruma fikrinin oluşmasına neden olmuştur (Güleç, 1993). 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ekoloji bilimi ortaya çıktıktan sonra *peyzaj planlama* kapsamında ekolojik ilişkiler, estetik ilkeler yanında ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu durum *peyzaj planlama* çalışmalarının "doğal bilimler içinde ele alınması" gerektiğini ortaya koymuştur (Köseoğlu, 1982).

"Doğa Koruma Hareketi" 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Almanya'da gelişmeye baş-

lamıştır. Güzel sanatların, estetik şehirciliğin ve köy kültürünün, medeniyetin teknik ilerlemesine karşılık Almanya'da gerilemekte olmasına üzülen sanatkar ve müzisyen Rudorff, bu gerilemenin halk ve toprak arasındaki bağın gün geçtikçe çözülmesine ve doğal peyzajın bozulmasına sebep olduğunu açıklayarak 1904 yılında, Almanya'da "Memleketi Koruma Birliği"nin kurulmasına öncülük etmiştir (İnal, 1949). 1935 yılında ise yine Almanya'da doğa korumanın yasal çerçevesini çizen ilk "İmparatorluk Doğa Koruma Yasası" yürürlüğe girmiştir (Yücel, 1995). Doğa koruma hareketi ile başlayan koruma çalışmaları ve sonrasında peyzaj planlama ve kentsel yeşil alan düzenlemeleri ile devam eden koruma olgusu, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ülke planlaması ve yönetimi çalışmaları içinde gelişmeye başlamıştır. 2. Dünya Savaşı'nın ardından, Almanya'nın yeniden kuruluşu, sürekli ekonomik büyüme çabalarının doğal kaynakların yitirilmesi pahasına sürdürülmesi, çevresel problemlerin büyümesine ve çevre politikalarının yeni bir politik çalışma alanı olarak ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sonuç olarak 1976'da, 1935 tarihli "Alman Devlet Doğa Koruma Yasası"nın yerini "Federal Doğa Koruma Yasası" almıştır (Kiemstedt, 1994). 1976 yılında ilan edilen "Federal Doğa Koruma Yasası" ile *peyzaj planlama*; bütün peyzajın ve doğal kaynakların korunması, yönetimi ve geliştirilmesinde vazgeçilmez bir araç olarak görülmektedir.

1970 yılının "Avrupa Doğa Koruma Yılı" ilan edilmesi nedeniyle kullanılmaya başlanılan "çevre koruması", *peyzaj*

planlama içeriğinin yeni teknolojik gelişmeler karşısında genişletilmesi zorunluluğunu gündeme getirdi. *Peyzaj planlama*, Almanya'da 1970'lerde "hayatın doğal temelleri"ni korumaya yönelik bir planlama aracı olarak ortaya çıktı. *Peyzaj Planlama*, İngiltere'de ise 1970'lerde bölgesel ölçekte çevresel problemler ile savaşmada ve bozulan alanların yeniden kazandırılmasına yönelik ekolojik ağırlıklı yenileme çalışmalarında, peyzaj değerlendirmede ve sürdürülebilir gelişmede yeni bir mekanizma olarak benimsendi (John, 1998). 1970 yılından bu yana ise teknolojik gelişmelere paralel olarak geniş kapsamlı çevre koruma ve planlama disiplini ağırlık kazanmaktadır.

Bu çalışmada özellikle anlatılmak istenen, *peyzaj planlama* hakkında ortak bir bilincin oluşturulmasına katkıda bulunmak ve mevcut çevre problemlerini çözümedeki önemini ortaya koymaktır. Bu, özellikle henüz *peyzaj planlamanın* çok yeni olduğu ve bir temele oturmadığı ülkelerde çok daha önemlidir. Bilinçlendirilmeleri hedef alınan kitle ise, doğa koruma ve peyzaj yönetimi talepleri ile karşı karşıya olan planlama şirketleri, yerel yönetimler ve planlamayla ilgilenen vatandaşlardır. Amacı ise, çevre politikasının önemli bir aracını tanıtmak ve onun yaşanması bir çevre yaratma yolunda kullanımını teşvik etmektir.

Bu çalışma ayrıca, Almanya'da, *peyzaj planlama* çalışmalarının kapsam ve uygulamaları hakkında bilgi vermekte ve *peyzaj planlamanın* sürekli gelişimi ve etkinliği için izlenecek yolu da ortaya koymaktadır. Yukarıda belirtilenlerin yanında aynı zamanda *peyzaj planlamanın* çevre sorunları ile başa çıkmadaki geniş potansiyelini ve önemini, özellikle doğa koruma ve peyzaj yönetimi talepleri ile karşı karşıya olan yerel yönetimler, planlama şirketleri ve planlamayla ilgilenen vatandaşlar açısından ele almaktadır.

Planlama Eylemi-Niçin Peyzaj Planlama ? Hedefleri ve Kapsamı

Planlama, "bir tasarımın hazırlanması, geliştirilmesi ve üretimi veya amaca varılan en uygun yolun önceden aranması ve bulunması eylemi" olarak tanımlanmaktadır. Planlama eylemi bireysel ve toplumsal veya özel ve tüzel olmak üzere nitelik ve nicelik bakımından birbirinden farklı düzeyde görülmektedir. Bu nedenle tüzel ve hukuka bağlı bir yönetimde planlamayı genel olarak 4 ayrı grupta ele almak olasıdır (Güleç, 1993); 1/Toplumsal Planlama 2/Fiziksel Planlama, 3/Yönetim Planlaması ve 4/Obje Planlaması'dır. Bu planlama grupları içinde Fiziksel Planlama; fiziksel yapının düzenlenmesi ve geliştirilmesine ilişkin çeşitli ölçek (uluslararası, ülke, bölge, v.s) ve alandaki (ulaşım, peyzaj, imar-iskan v.s.) planlamalardır. Fiziksel planlama çalışmaları, ekolojik ve sosyo-ekonomik olmak üzere başlıca iki hedefe yöneliktir. Bugün ekolojik plan hedefini temel ve özel plan olarak farklı ölçekteki *peyzaj planları*, sosyo-ekonomik plan hedefini ise kent, turizm-rekreasyon, tarım, ormancılık, endüstri vb. bir takım üretim sektörel isteklere yönelik özel planlar temsil etmektedir.

"Peyzaj Planlamanın kuramsal çerçevesi" ise (Ergin, 2004);

- Peyzaj planlamanın ana ilgisinin, kaba, doğa koruma olduğu,
- Doğa korumanın da, doğadaki enerji akışının-madde döngüsünün sürekliliğinin sağlanması anlamına geldiği,
- Bunun süreçsel mekanizmasını da doğal döngülerin oluşturduğu,

bilgisi, başta karbon ve su döngüleri olmak üzere bütün doğal döngülerin/çevrimlerin korunması gerektiğini zorunluluk olarak verir. Biyoçeşitlilik de bunun sonucudur. Biyoçeşitlilik doğanın

döngüsel/çevrimsel işlevselliğini göz ardı ederek, korumadan, sağlamaz. Yaşamın kendisi sonuçta, bir enerji konusu ise, ekolojik/doğal enerji korunacak olan enerji türüdür. Böyle bir felsefi duruş, peyzaj planlamanın modernizmin kurgusu bağlamında konumunu netleştirir.

Yukarıda söylenenlerin ışığında Peyzaj Planlama, Ergin (2004) tarafından aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır: "**Peyzaj Planlama**, fiziki bir varlık alanı olarak DOĞA'nın ekolojik/doğal enerjisinin, ideolojik-toplumsal (kültürel) yapının belirlediği-sınırladığı kültürel yaşama ilişkin gereksinimleri gidermek için öncelikle ele alınması, en uzun sürede en verimli biçimde yararlanma yollarının araştırılıp geliştirilmesi amacını güden ve fiziki planlama eyleminde bu amacı irdeleyen bir planlama eylemidir" (Ergin, 2004).

Peyzaj değerlendirme ve planlama yöntemi; yaklaşık olarak peyzaj mimarlığı ve planlama çalışmalarının kapsamına koştur bir gelişme göstermektedir. Uğraşının amacı ve kapsamı, bu amaca varmak için kullanılan araç veya izlenen yöntemle çok yakın bir ilişki halindedir. Bu nedenle de *peyzaj planlama* da izlenecek yöntem, uğraşının amacı ve kapsamına göre değişmektedir (Köseoğlu, 1982).

Toprak, su, hava, bitkiler ve hayvanlar yaşamın doğal temelini oluştururlar. Bugün, hayatın doğal temelleri tehlike altındadır. Bu tehlikeleri bertaraf etmek ve çevresel problemlerle mücadele etmek ve yenilerinin yaratacağı zararı engellemek için uzağı görebilen öngörüye sahip bir planlama gereklidir. Ana amaç ekosistemin kapasitesini korumak ve gözetmektir. Bu da; toprak, su, hava, iklim, bitki ve hayvan türleri gibi doğal kaynakların aralarındaki karmaşık ilişki ve sahip oldukları geniş fiziksel, kimyasal ve biyolojik evrelerin korunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Peyzaj planlamanın hedef uygulama alanları, peyzaj ve onun doğal süreçlerinin zamanla değişen doğal yaşam dinamiği ve insan etkisi sonucu oluşan yerleşik alanlar ile peyzajın açık alanlarıdır (Booth, 1994). Bu yüzden, toplumun bütün alan kullanımını ve ihtiyaçlarını üzerinde gerçekleştirdiği peyzaj, *peyzaj planlamanın* uygulama alanlarını oluşturur.

Peyzaj planlamanın hedefleri (Aslanboğa, 1996);

- Doğal varlıkların daha canlı, daha aktif, daha üretken olmasını sağlamak

- Doğal peyzajın tür ve habitat çeşitliliğini, kendine özgü özelliğini ve güzelliğini, insan yaşamının vazgeçilmez öğeleri ve dinlenme ortamı olarak sürekliliğini güvence altına almak olarak özetlenebilir.

Kapsamı ise;

Doğanın çeşitli potansiyelleri açısından ekosistemin kapasitesini belirler. Toprak, su, hava, iklim, bitki ve hayvan türleri arasındaki ilişkiyi inceler. Bütün mevcut ve gerçekte planlanan arazi kullanımlarının ekosistem üzerindeki etkilerini belirler. Bu nedenle, *peyzaj planlama*, "çok-kaynaklı ve sektörler arası" bir yaklaşım olarak kullanılır. Bütün arazi kullanımlarında doğal ekosistemin görsel peyzajını temel alır. Wragg (2000)'a göre, peyzaj planlamada doğal güzelliğin korunması, amaçlar arasında daha öncelikli olanıdır ve bu görünümü bozmayacak şekilde yapılaşmış çevreye, zirai alanlara ve endüstriyel oluşumlara da izin verilebilir.

Doğal kaynakların kapasitesini ve sınırlarını belirler.

Diğer proje ve hesaplamaların çevresel sonuçlarını ve uygunluğunu belirlemek için rehber oluşturur.

Peyzaj planlama, ekosistemin ve görsel peyzajın kapasitesini gözetmek için ge-

rekli olan ekolojik ve planlama kriterlerini sağlar.

Planlar ve Planlama Evreleri

Peyzaj planlama soyut bir olgu değildir, peyzajı bir yaşam alanları sistemi olarak ele alan, alansal planlamadır. Yoğun alansal planlama, ülke, bölge ve yerel planlamayı içerir (arazi kullanımı ve master plan) ve diğer planlama sektörlerini (örneğin; ulaşım planlaması ve arazi yorumlanması) farklı ölçeklerde gerçekleştirir. Çoğunlukla yönetim bölgelerinin alansal bölünmelerini (ayrılmalarını, sınırlarını) yansıtır. *Peyzaj planlama* da bu sınırlar içinde organize edilir (Çizelge 1).

Peyzaj planlama, tercihen üç ama en az iki aşamada gerçekleştirilmelidir. Doğa koruma ve *peyzaj planlamanın* gereklilik ve kuralları ülke ölçeğinde peyzaj programı ile, tek tek bölgelerde bölgesel *peyzaj planı* ile, ve yerel aşamada

peyzaj planları, doğa koruma kurumları veya bölgesel planlama kurumları tarafından oluşturulur. Arazi kullanımı ve master planları geliştiren yerel otoriteler genellikle peyzaj planlarından sorumludurlar. Özellikle, doğa koruma ve peyzaj yönetimi birimleri, peyzaj planlamanın uygulayıcıları olarak, peyzaj planlamadan hem sorumludurlar, hem de ondan birinci derecede etkilenenlerdir.

Peyzaj planlama çeşitli doğa koruma ve peyzaj yönetimi kurumları için bir temel hareket planı sağlar. Böylece, örneğin peyzaj planlama, doğa koruma bölgelerinin seçiminde gerekli bilgi altyapısını sağlar, veya türlerin korunması için özel önlemlerin belirlenmesi veya diğer planlama sektörlerinin plan ve projeleri hakkında doğa koruma otoritelerinin resmi görüşlerinin oluşmasında belirleyici rol oynar. Ayrıca doğa koruma ve peyzaj yönetiminin özel işlemleri için özel plan ve programlar geliştirilir. Örneğin; doğa parkları, tür ve yaşam alanı koruma programı, özel doğa koruma bölgeleri için yönetim ve geliştirme planları.

Planlama Alanı	Yoğun Alansal Planlama	Peyzaj Planlama	Ölçek (metrik)
Ülke	Ülke Alanı Planı	Peyzaj Programı	1:500.000' den 1:200.000 'e
Bölgesel semtler Bölge Küçük yerleşimler	Bölgesel Plan	Bölgesel Peyzaj Planı	1:50.000' den 1:25.000'e
Topluluk	Arazi Kullanım Planı	Peyzaj Planı	1:10.000'den 1:5.000'e
Topluluğun Parçası	Master Plan	Açık Alan Master Planı	1:2.500'den 1:1.000'e

peyzaj planı ile ortaya konur, yerel açık alan planı topluluklar için daha fazla ayrıntı sunar.

Sorumlu ve Hedef Kitle Kim?

Almanya'da Peyzaj planlamadan sorumlu kurumlar ve peyzaj planlama denetleyicileri, her ülkede ve ülkelerin coğrafik bölgelerinde (kanton, eyalet, bölge, çok uluslu alanlar, vb.) çok farklı şekillerde organize edilmişlerdir. En yüksek çevre koruma kurumları peyzaj programından sorumludur. Bölgesel

Çizelge 1. Peyzaj planlamanın yoğun alansal planlama ile ilişkisi

Çevre ve peyzajın korunması, yönetimi ve geliştirilmesi, özellikle ulaşım hatlarının planlanması, endüstri, enerji ve savunma projeleri gibi diğer planlama sektörlerinin çoğuna kısıtlamalar getirir. Fakat, bazı planlama sektörleri aslında planlama amaçlarını desteklemektedir (Örneğin ormancılık, zirai ve su kaynakları planlaması gibi). Geniş alan planlamalarında olduğu gibi, doğanın bütün unsurlarının onların birbiriyle ilişkisinin ve önerilen planın onlar üzerindeki etki-

sinin planlama kararlarında göz önüne alınmış olduğunu garanti etmek için, *peyzaj planlama*, bütün **diğer planlama sektörlerini** etkilemelidir. Bu özellikle kendi yasaları ile yönetilen belirli planlama sektörleri için önemlidir. Bu sektörler, örneğin karayolu yapımı ve arazi çalışmaları kendi planlama amaçlarını geniş alan planlama kavramının dışında uygulamaya çalışırlar. Bu durumda, geniş bölgesel ve yerel peyzaj planları, doğa koruma ve peyzaj yönetiminin gereklerini özel önlemlere dönüştürürler. Uygulamalar genellikle Çevresel Etki Değerlendirmesi çerçevesinde ve Doğa Koruma Yasası (peyzaj koruma ve bakım planlarına eşlik eden)nin etki sınırlamaları kapsamında gerçekleşir (Şekil 1).

Peyzaj Planlama ve Çevre Koruma

Çevre koruma geniş çeşitlilikte organizasyonları, aktiviteleri ve planları kapsar. Peki peyzaj planlama neye hizmet eder ve hangi kullanımlar için gereklidir ?

Etki Yasasının Temeli ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

Etki Düzenlemeleri, öngörülen bir projenin doğal çevre ve peyzajın görsel kalitesi üzerindeki beklenen etkisini belirlemek için kullanılır (Örn; su yolu inşaatı, kum ve taş ocakları, madencilik ve yol yapım çalışmaları). ÇED, bunun da ötesine geçerek, insan sağlığının yanı

amaç bütün peyzajın korunması ve doğal kaynakların dikkatli ele alınmasıdır. Bu yüzden değerlendirmenin yol göstericisi etkin bir peyzaj geliştirme kavramı olmalıdır.

Bu tür temel bilgiler, bir projenin peyzaj ve doğa üzerindeki etkilerini sistematik ve etkin bir biçimde değerlendirmeyi sağlar.

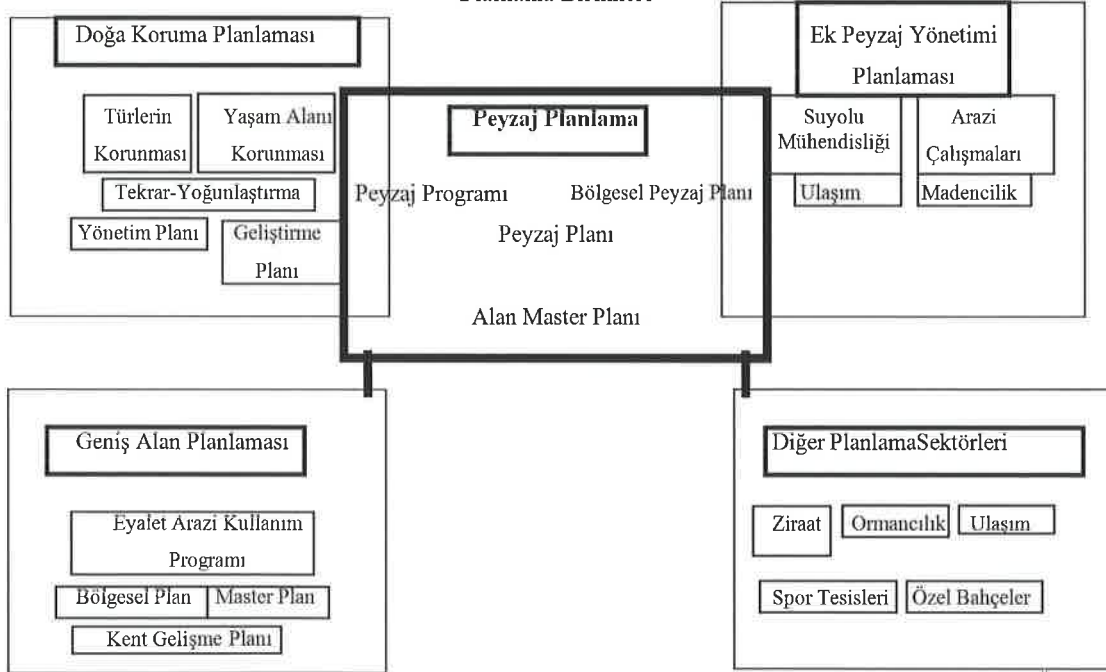
Başka bir deyişle, peyzaj planlama:

Doğa ve peyzaj potansiyeli ve değerleri ile etkiler karşısındaki hassasiyetleri,

- Bu potansiyel üzerinde varolan ve olması muhtemel etkiler,

Doğa Koruma ve Peyzaj Yönetimi

Planlama Birimleri

Şekil 1. Doğa Koruma ve Peyzaj Yönetiminin Merkezi Elemanı Olarak Peyzaj Planlama

sıra kültürel ve diğer elemanlar üzerindeki etkileri de belirler (örneğin binalar ve tarihi anıtlar). Bir etkinin ortadan kaldırılması mümkün değilse, etki için alınacak telafi önlemlerini belirlemek etki düzenlemelerinin ve ÇED'in görevidir. Bireysel projeler inceleniyorsa da,

-Üzerine önlemlerin ve geliştirme planlarının kurulacağı peyzaj geliştirme için amaç ve kriterler hakkında bilgi verir.

Bu bilgiler ile, peyzaj planlama, etki düzenlemeleri ve ÇED'in peyzaj ve doğa ile ilgili kısmı için değerlendirme kriterleri

sağlar. Planlama projelerinin başlangıç safhalarında, peyzaj planlama, alternatiflerinin değerlendirilmesi için altyapı sağlar. Peyzaj planlama, öngörülen projelerin başlangıç kararları için bir temel oluşturur. Bireysel projelere yoğunlaşan bir yaklaşımın aksine, peyzaj planlama daha yaygın bir yaklaşım içerir.

Bu şekilde, peyzaj planlama genellikle çok uzun süren onaylama süreçlerini kısaltabilir, çünkü yerleştirme, kullanım ve üretim teknolojileri için çevreye saygılı kriterler sunar. Bu tür iyi düşünülmüş kararlar, doğal çevre üzerindeki etkileri azaltarak topluma doğala yakın bir çevrede yaşama şansını verir. Bu şekilde, yatırımcılar uzun vadede gerekli olacak pahalı telafi düzenlemeleri ve yenileştirmeler ile ertelemeyen doğacak masraflardan kaçınabilirler.

Peyzaj Planlama ve Çevresel Planlama

Peyzaj planlamanın çevre korumadaki rolü etki düzenlemeleri ve ÇED'in ötesindedir. Bu gerçek şimdiye kadar göz ardı edilmiştir.

Hava kirliliği kontrolü, su kaynakları planlaması, atık planlaması gibi diğer çevresel planlama sektörleri ile karşılaştırılır ise, peyzaj planlama hayatın doğal temellerini koruyacak en geniş yasal altyapıya sahip çalışma alanıdır. Doğayı ve içindeki karmaşık ilişkileri koruyacak çok geniş olanaklar/olasılıklar sunar. Peyzaj planlama korumayı yaygınlaştırıp, gelecekteki etkileri azaltarak, **korumacı bir tarzda çevre korumanın** amaçlarına hizmet eder. Eğer peyzaj planlama, geniş alan planlamaları ile diğer planlama sektörlerinin stratejilerine uygulanabilirse, o zaman **peyzaj plan ve programları çevresel etki değerlendirmesinin** gerekli bir parçası olarak kabul edilebilir.

Peyzaj planlamanın amaçları geniş ve disiplinlerarası olduğundan, çeşitli koruma, yönetim ve geliştirme stratejilerini

koordine etmek ve düzenlemek gerekmektedir. Bu özellikle yerel seviyede gereklidir. Dahası, teknik çevresel koruma önlemlerinin uygulanması peyzaj planlama ile daha etkin hale getirilebilir. Diğer şeylerin yanında peyzaj planlama, hava, gürültü, su ve toprak kirliliğinin azaltılmasını öngörür. Peyzaj ve doğadaki değişiklikler, örneğin belirli bitki türlerinin azalması "erken uyarı" sistemi olarak kanıtlanmıştır.

Doğaldır ki, çevresel problemler sadece peyzaj planlama yoluyla çözülemez. Diğer planlama sektörleri de önemli katkılar yapmak için kendi metot ve yollarını kullanırlar. Peyzaj planlama çevresel korumanın tek planlama aracı değildir. Fakat bugün Dünya'da **bütün çevresel koruma aktivitelerini koordine edecek tek bir planlama aracı** oluşturma hareketi vardır ve bu planlama aracı içinde peyzaj planlama önemli bir rol oynayacaktır.

Peyzaj Planlama Çalışmalarının Yerel Yönetimlere Katkısı Nedir ve Hangi Amaca Hizmet Eder?

Yerel yönetimler, kendi bölgelerinin gelişmesinden sorumludur. Sınırlı bütçeleri, onları nüfuslarının zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya ve ekonomik açıdan da ticaret ve endüstrinin gelişimine dayalı harcamalarda bulunmaya zorlar. Yerel yönetimler bu şartlar altında peyzaj planlamaya yer verebilirler mi? Yanıt her zamankinden fazla şimdi "evet" olabilir. Vatandaşlar için sağlıklı bir çevre gittikçe önem kazanmaktadır ve herkes güvenli ve çekici bir çevrede yaşamak ister.

Son yıllarda, yasa yapıcılar çevresel koruma gerekliliklerini gittikçe artan bir önemle ele almışlardır. Bunun sonucu olarak, yerel yönetimler, projeleri onaylarken doğa koruma ve peyzaj yöneti-

minin gereklerini dikkatle ele almaları gerekecektir. Fakat yasal zorunlulukların ötesinde, her yerel politikacı, çevreyi korumada kendi sorumluluğunun farkına varmalıdır. Peyzaj planlamaya karşı bu güne kadar gösterilen kayıtsızlık, ancak çevreye duyarlı bir toplumun geliştirilmesi ile gerçekleşebilir. Fakat yerel politikacılar ve diğer planlama kurumları peyzaj planlamayı kendi karar verme yeteneklerini kısıtlayan bir engel olarak gördükçe yanlış bir tutum içinde olacaklardır.

Çevreye Duyarlı Toplum Gelişimi İçin Peyzaj Planlama

Toplum için peyzaj planı, peyzaj ve doğanın tarihi gelişimi ve şimdiki durumu hakkında ayrıntılı bir özet sunar. Peyzaj planı, peyzaj ve doğanın ayrıntılı bir envanteridir. Peyzaj planı, yaşayanların, peyzaja kendine özgü karakter kazandıran bir çok özel peyzaj elemanına (bataklıklar, ırmaklar, göller, vb.) yeni ve farklı bir gözle bakmalarını sağlar. Koruma ihtiyacı içinde olan peyzaj elemanlarını bilmek, vatandaşlara peyzaj ve doğanın değeri hakkında yeni bir perspektif kazandırır.

İngiltere'de Aln ile Coquet Irmakları'nın denizle buluştuğu kıyı alanlarında gerçekleştirilen kıyı düzenleme planı çerçevesinde, yerel peyzaj planlama stratejisi ile karar verme sürecinde olan yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin irdelendiği çalışmada, kamu katılımı ve halkın duyarlılığı ele alınarak çevresel düzenleme ve uygulama süreçlerinde kamu beklentileri doğrultusunda çalışmalara yön verilmiştir (Roe, 2000).

Peyzaj Planı Yerel Arazi Kullanımı ve Master Planların Temelidir

Peyzaj planı, yerel arazi kullanım sürecinde ele alınması gereken doğal sistemin elemanlarını ve doğa koruma ve peyzaj yönetiminin gereklerini ortaya koyar. Peyzaj planının amaçları ve önceden gerektirdikleri şeyler, arazi kulla-

nımı ve master planlar ile yasal olarak bağlayıcı hale getirilmelidir. Yerel yönetimler mevcut ve olası arazi kullanımlarının etkilerini incelemeli ve bu etkilerin nasıl engelleneceği veya hafifletmek için neler yapılabileceğini önceden belirlemelidir.

Peyzaj Planlama Şehir ve Kasaba Yenileştirmesi İçin Bir Araçtır

Kentsel alanlarda da yaşanabilecek ve yeşerebilecek olan doğa, şehir hayat kalitesinin önemli bir parçasıdır. Peyzaj planlamanın rolü de burada başlar. Kentsel açık arazileri (ekolojik ve yapısal fonksiyonlarını) koruyan ve geliştiren kapsamlı bir kavram, peyzaj planlamanın şehir yenilenmesine katkısıdır. Bu kavramın içerikleri, oyun, spor, dinlenme, taze hava oluşumu, yerleşim alanları ve çalışma alanlarında hava dolaşımı için arazi sağlanması, toprak suyunun korunması ve oluşumu, su yollarının doğallaştırılması, yerli ve adapte olmuş bitki ve hayvanların korunmasıdır. Peyzaj planı, şehrin yeniden canlandırılması için, peyzaj planlama kriterlerini kendi yapısal, ekolojik ve peyzaj tasarım kararlarının ve önlemlerinin içine yerleştiren yaygın bir plandır.

Peyzaj Planlama Çevresel Anlamda Duyarlı Ziraat ve Orman Uygulamalarının Temelidir

Aşırı üretimin çevresel etkisinden dolayı ziraat ve ormancılık daha fazla baskı altında kalmıştır. Burada peyzaj planı da yardımcı ipuçları verir. Ekolojik ve tasarım kriterlerine dayanarak, hangi bölgelerin daha az yoğunluktaki kullanıma veya kısa süreli kullanıma uygun olabileceğini, toprağın nasıl kullanılacağını ve bakım yapılacağını gösterir. Dahası, ekonomik ilgiler ile doğa koruma ve peyzaj kurallarının isteklerini birbirlerine uyumlu olarak birleştirmenin yollarını gösterir. Bunlara örnek olarak şunlar verilebilir; erozyon önleyici tedbirler, çayır ve tarlalar boyunca yer alan ağaç çitlerinin korunması, su kaynaklarını

ıslah etmek veya kalıcı ve geniş orman sınırlarını geliştirmek olasılıkları gibi.

Peyzaj Planı, Toplum Projeleri ve Toplum Arazisinin Kullanımı İçin Karar Verme Aracıdır.

Peyzaj planı, büyük yatırım taşıyan alt-yapı projeleri için çevreye duyarlı yer seçiminde yardım sağlar; örneğin bir spor kompleksinin veya kanalizasyon arıtım tesisleri yapımında.

Peyzaj Planı, Toplumun Diğer Planlama Projeleri Üzerindeki Yaklaşımının Temelidir

Politik kâr amacıyla, topluma empoze edilen projeler mevcuttur. Yerel yönetimin planın gözden geçirilmesi süreci sırasında şikayetlerini dile getirme imkanı vardır. Peyzaj planı, projelere, çevreye daha duyarlı bir yöne doğru rehberlik edebilecek gerekli dayanak noktalarını sağlar (örneğin; bir yolun yaşam alanını korumak için değiştirilmesi gibi), ya da çevreye zararlı istenmeyen proje ve planlara karşı gelmek için bir temel oluşturur.

Peyzaj Planı Yerel Doğa Koruma Aktivitelerini Koordine Eder

Birçok doğa ve çevre koruma aktivite ve önlemleri yerel seviyede mümkündür. Çeşitli grup ve organizasyonlar tarafından desteklenirler. Bu aktivite ve önlemlerin bazıları şunlardır; arazi ve akarsu sınırı belirleme programları, doğa koruma otoriteleri tarafından önerilen yenileme programları, su kaynakları yönetimleri tarafından yürütülen akarsuların tekrar doğallaştırılması programları, yerel organizasyon ve gruplar tarafından yapılan dikim ve bakım programları. Peyzaj planı, peyzajın ve doğanın korunması, yönetilmesi ve geliştirilmesi için, bu grup ve aktivitelerin uyumunu sağlayabilecek geniş kapsamlı bir olanak sunar.

Peyzaj planı toplum için koruma, yönetim ve muhafaza etmekten daha fazla şey ifade eder. Topluma gelecekteki gelişmeler sırasında belirli doğal ve peyzaj özellikleri korunmasını sağlayacak tedbirleri sunar. Bu ise toplumun planlama otoritesini-erkini güçlendirir. Dahası uzun vadede peyzaj planından daha pahalıya mal olacak kötü yatırımları da önleyecektir.

İş ve Uygulamalar

Ekosistemin kapasitesinin uzun vadede sürekli korunmasını sağlayabilmek için peyzaj planlama **üç temel konunun** planlaması üzerinde durur:

1. Tür ve yaşam alanı korunması
2. Doğa ve peyzaj ile ilgili rekreasyon
3. Toprak, su, hava ve iklim

Her birine cevap vermek için beş temel soru vardır;

1. Korunmaya değer, kıymetli ve gelişme potansiyeli olan nedir ?
2. Ne gibi rahatsızlık verici etkenler ve etkiler vardır ?
3. Önerilen proje ve alan kullanımları gerçekleşirse ne olur ?
4. Hangi amaçlar izlenmelidir ?
5. Hangi önlemler gereklidir ?

Tür ve yaşam alanı korunması:

Her peyzaj, kendine özgü bitki ve hayvan türleri ve onların yaşam alanlarından oluşan bir kompozisyona sahiptir. Bu yüzden, ekosistem korunmalı, bakım yapılmalı, geliştirilmeli ve gerektiğinde tekrar kurulmalıdır.

Birbiriyle bağlantılı yaşam alanlarından oluşan bir örgü (ağ) yaratılması gereklidir. Geniş, doğal yaşam alanları bu ağın temel elemanlarını oluşturmalıdır. Bugünkü kültürel peyzajımızda bu orijinal doğadan arta kalanların yanında, özel

ormanlar ve çok geniş peyzaj alanları, tehdit altındaki hayvan ve bitki türlerinin azaltılmış kullanımı sonucu sığınak bulduğu alanlar, bataklıklar, çalılıklar da yer almaktadır. Bu tür alanların boyutları ve yeri, orada yaşayan veya tekrar yerleştirilecek olan bitki ve hayvanların ihtiyaçlarına bağlıdır. Birçok yaşam alanının ada benzeri özellikler taşımasından dolayı, yabancı maddelerin (e.g.gübreler) veya başka dış etmenlerin girişini engellemek için tampon bölgeler gereklidir. Bu tampon bölgelerin yanı sıra yaşam alanlarının doğal su yolları, çayırıların, ormanların ve açık alanların sınır bölgeleri veya doğal kullanılmayan alanlar örneğin göller veya çalılıklar boyunca örgünlendirilmesi-ağ kurulması ile sağlanabilir.

İçten ilişkilendirilmiş bir yaşam alanları sistemi tek başına bitki ve hayvan türlerinin çeşitliliğini korumak ve geliştirmek için yeterli değildir. Buna ek olarak, çevresindeki bitişik alanlarda kullanım yoğunluğu azaltılmalıdır (özellikle zirai alanlardaki toprağa biriken maddelerin ve kimyasalların toplam miktarını azaltabilmek için). Ancak, peyzaj planlama, problemleri ortaya koyup çözüm önerileri sunabilir, uygulama ise arazi sahipleri ve kullanıcılar tarafından koordine edilmelidir.

Peyzaj planlama "Tür ve Yaşam Alanı Koruması" için şunları belirlemelidir.

-Hayvan ve bitkiler için önemli yaşam alanı olan bölgeler, özellikle tehdit altındaki türler ve tehdit altındaki yaşam alanları

-Mevcut ve önerilen alan kullanımalarının sonuçları

-Bitki ve hayvan türleri ile onların yaşam alanları için hedeflenenler

-Mevcut ve önerilen etkileri azaltmanın veya engellemenin yolları

-Gelişme ihtiyaçları ve alternatifleri

Doğa ve Peyzaj ile Bağlantılı Rekreasyon

Bugünün teknik dünyasında, peyzaj ve doğa, insanların hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı için gereklidir. Bu yüzden peyzaj planlamanın bir başka görevi de sakin, doğa ile bağlantılı rekreasyonu, rekreasyon endüstrisinin ticari alan kullanımına alternatif olarak, insanlara sunmaktır.

Burada söz konusu olan insan tarafından dokunulmamış ve çok nadir bulunan bakir doğa değildir. Bunun yerine, insan ve doğanın uyumlu entegrasyonu ile güzellik ve kişilik kazanan kültürel peyzajı korumak ve geliştirmektir. Bu "doğal" peyzajdan (yoğun kullanım ve teknik elemanlarla kuşatılmamış) şehir ve kasabalardaki planlanmış açık alanlara kadar çeşitlilik gösterir.

Doğa ve peyzajın rekreasyonel kullanılması için önemli bir ön şart ulaşılabilirliktir. Fakat rekreasyonel altyapının uygun olmayan şekilde genişletilmesinden de kaçınılmalıdır. Bölgede yaşayanların ihtiyaçlarının yanında rekreasyon olanakları arayan kişilerin beklentileri de düşünülmelidir. Bugün doğanın bütün bölümlerinin rekreasyonel kullanıma açılması artık kabul edilemez. Bu yüzden peyzaj planı kapsamında rekreasyonel kullanımın peyzaj üzerindeki etkileri belirlenmelidir. Peyzaj ve doğanın hassasiyeti onun ne kadar kullanılacağını belirler. Aşırı kullanım sonucu bozulma meydana gelmişse, çözümler bulunmalı ve uygun önlemler alınmalıdır.

Peyzaj Planlama; peyzaj ve doğa ile ilgili rekreasyon için aşağıdakileri belirlemelidir:

- Peyzaj ve doğa rekreasyonu için uygun alanlar

-Mevcut ve varsayılan kullanımaların etkileri (rekreasyonel kullanımın kendisi de dahil)

- Peyzajın ve açık alanların rekreasyonel kalitesi ve geliştirilmesi için hedefler

-Mevcut ve potansiyel etkileri azaltma olasılıkları

-Rekreasyonel kaliteyi, ulaşılabilirlik de dahil geliştirmek için gereken ihtiyaç ve önlemler

Toprak, Su, Hava ve İklim

Ekosistemin toprak, su, hava ve iklim gibi cansız elemanları yenileme ve düzenleme kapasitesini korumak peyzaj planlamanın görevlerinden biridir.

Toprak açısından aşağıdaki nitelikler bakım ve korunma altında tutulmalıdır.

- Rüzgar ve su erozyonu, yüzeylerin kaplanması (beton, asfalt, döşeme taşları vb.), kirlilik ve arazi kullanımını önleme yoluyla düzenleme, üretim ve yaşam alanının fonksiyonları;

-Doğal olarak verimli topraklar;

-Özel yaşam alanları için bölgesel ve yerel olarak nadir olan topraklar;

-Tehlike altındaki topraklar, (örneğin ayırışma ve çürüme tehlikesi olan bataklık topraklar).

-Dahası mevcut arazi kullanımları, su kaynakları ve toprak arasındaki karmaşık ilişki dikkate alınmalıdır. Aşağıdakilerin korunması önemlidir:

-Yeraltı suyunun yenilenmesi ve kalitesi;

-Yüzey suyunun artım ve geri akış kapasitesi;

Hava ve iklim açısından peyzaj planlama aşağıdakilere katkıda bulunur:

- Bitki örtüsü kullanılarak emisyon kontrolü (hava artımı ve gürültü azaltılması)

-Kirlı bölgelerde temiz hava üretimi ve hava akımı sağlayan yerlerin belirlenip korunması ile iklim kontrolü.

Peyzaj planlama "toprak, su, hava ve iklim" için aşağıdakileri belirler:

-Önemli alanlar: toprağın korunması, su kaynaklarının kapasitesinin korunması, emisyon kontrolü, ve iklimsel telafi açısından;

-Planlanan ve mevcut kullanımların bu işlevlere etkileri;

- Toprak, su, hava ve iklimin geliştirilmesi için amaçlar;

- Mevcut ve potansiyel etkileri hafifletme veya engelleme imkanları ile

- Gelecek gelişmeler için talep ve alternatifler.

Peyzaj Planlama Süreci

Yukarıda sayılan işler sistematik ve rasyonel bir planlama sürecinin parçasıdır. Her bir basamak şeffaf olmalı ve katılımcıların hepsi için tekrarlanabilir olmalıdır. Planlama kararlarının temeli basamak basamak ortaya çıkarılır ve haritalara işlenir. Amaçlar ve gelişme için gerekli önlemler bu temelden çıkarılır.

Planlama sürecinde **iki farklı safha** vardır. Birincisinde, planlar hazırlanır ve uygulama ikinci safhada başlar. Fakat her iki safhada birlikte düşünölmelidir. Hazırlık safhasının her basamağında izlenecek olan uygulama akılda tutulmalıdır. Peyzaj planlamanın amacı sadece "bitmiş" bir plan oluşturmak değildir. Çizelge 2, bir kavramın oluşturulduğu ve hemen arkasından uygulamanın takip ettiği bir sürecin çalışma basamaklarını göstermektedir.

1. Problemin Tanımı

- ◆ Planlama şartlarının,
- ◆ Planlama önceliklerinin,
- ◆ Planlama ön şartlarının belirlenmesi.

2. Envanter ve Analiz

- ◆ Doğal potansiyellerin belirlenmesi: envanter, etki koruma, geliştime.
- ◆ Arazi kullanımlarının ekolojik ve estetik uygunluğunun değerlendirilmesi.

3. Planlama Kavramı

- ◆ Doğa koruma ve peyzaj yönetimi için amaçların, alternatiflerin incelenmesi.

4. İş Planı

- ◆ Amaçları gerçekleştirmek için gerekenler ve önlemlerin tanımı

Ürün: Peyzaj Planlama Programı, Bölgesel Peyzaj Planı, Peyzaj Planı

5. Uygulama

- Planlama önlemlerinin
- ◆ doğa koruma otoriteleri
 - ◆ doğa koruma organizasyonları
 - ◆ diğer planlama kurumları
 - ◆ yerel yönetimler
 - ◆ kamu kurumları
 - ◆ bireyler tarafından hayata geçirilmesi

6. Gözden Geçirme

- Uygulamanın
- ◆ Planlama amaçlarının
 - ◆ Gerekli düzeltmelerin değerlendirilmesi

Çizelge 2 . Peyzaj Planlama Sürecinin Safhaları

Yaşam alanı haritalandırılması

Envanter sürecinin önemli bir parçasıdır. Peyzaj ve doğanın gerçek durumuyla ve özellikle yaşam alanları ve mevcut arazi kullanımları ile ilgili temel bilgi yolunu belirler (Şekil 4).

planlamaya nasıl etki ettiği göz önüne alınmazsa; geriye önemli bir tek şey kalır. Sonuçları, öncelikle de amaçları ve düşünölen önlemler, diğer ilgili gruplar ve politik öncelikler tarafından bozulmaya uğratılmadan, bağımsız bir plan olarak sunulmalıdır. Bu, peyzaj koruma Çizelge 3. Yaşam Alanı Haritalaması peyzaj yönetiminin bütün taleplerinin geniş alan planlamasında yer alacağına tek garantisidir. Peyzaj planı, doğa koruma ve peyzaj yönetimi otoriteleri için karar verme ve hareket planı göre-

Peyzaj Planlamanın Temeli Olarak Yaşam Alanı Haritalaması

Kapsam

Hayvan ve bitki yaşam alanlarının envanteri

Ölçek

- ◆ Yerleşik olan ve olmayan alanlardaki yerli bitki ve hayvan türlerinin gerçek ve potansiyel yaşam alanlarının haritalandırılması
 - 1:10.000'lik ölçekle bölgesel peyzaj planı
 - 1:5.000'lik ölçekle peyzaj planı için

Doğa koruma ve peyzaj yönetimini yürüten bölge koruma birimlerinin bu işi yürütmeleri ve toplumsal düzeyde peyzaj planının parçası olarak gerçekleştirilmesi ideal olmalıdır.

Uygulama

Geniş anlamda yaşam alanı haritası tür ve yaşam alanı korumasının temelidir. Ayrıca:

- peyzaj ve doğanın yaşanabileceği,
- toprak koruma, su kaynakları, emisyon kontrolü ve iklim düzenlemeleri için önemli olan alanların sınırları hakkında bilgi sağlar.

Şekil 4. Yaşam Alanı Haritalaması

Peyzaj programı, bölgesel peyzaj planı ve yerel peyzaj planı planlama sürecinin bütün sonuçlarını metin ve haritalarda birleştirir. Peyzaj planlamanın yasal olarak bağlayıcı oluşu veya eyalet ve yerel

vi yapar ve etki yönetmelikleri ile ÇED kararları için rehber oluşturur. Dahası, peyzajın ve doğanın gerekliliklerinin ne derece karşılandığını denetler ve planlama amaçları değiştirdiğinde, peyzaj planı orijinal şartlar hakkındaki bilgileri verir.

Planlama sürecindeki katılımcılar ve etkilenen gruplar için peyzaj planının en önemli ürünü iş (eylem) planıdır. Peyzaj ve doğanın korunması, yönetilmesi ve geliştirilmesi için gereken önlemleri ve gereken şartları metin ve haritalarda belirtir. Bu noktada peyzaj planlama, tam olarak ölçüğe bağlı olarak neleri gerçekleştirebileceğini ve peyzaj ve açık alanların arazi kullanımı ve tasarımının nasıl işleyeceğini gösterir. Bu, nelerin yasal olarak bağlayıcı olacağı ve geniş alan planlarına, örneğin bölgesel planlara ve yerel planlara (Çizelge 4) nelerin dahil edileceği hakkındaki kararlara temel oluşturur. Yerel seviye planlamasında önerilerin kime yöneltileceğinin ve uygulamadan kimin sorumlu olduğunun açık olması özellikle önemlidir.

Uygulama

Bir plan ancak onun uygulaması kadar iyi olabilir. Planlama sürecinin her safhasında uygulama gözönüne alınsa da, peyzaj planlamanın amaç ve önlemleri son aşamada gerçekleştirilmelidir.

Kesin, uzlaşmaz, özerk peyzaj planları kendi kendilerine yasal olarak bağlayıcı değildirler. Uygulamaya konulması için yasal statü kazanmalıdırlar. Planların yasal statü kazanması önemlidir.

a) Yasal olarak bağlayıcı planlama, onaylama metotları ve doğa koruma yasalarının düzenlemeleri:

- Yasal bağlayıcılığı olan peyzaj planı

- Peyzaj planlamanın geniş alan planlamasına uygulanması

Özel söğütlerin budanması ve dikilmesi (bununla ilgili olarak, tarihi budama yöntemlerinin kullanılması)

Meyve bahçelerinin kullanım yoğunluğunun azaltılması

Yeni meyve ağaçlarının dikilmesi ve mevcutların bakımı

Konuma uygun olmayan ağaç unsurlarının kaldırılması

Su kenarlarına ağaç dikilmesi

Ormanlar

Yaprak döken ağaçların korunması

Yaprak döken ağaçların baskın olduğu ormanların korunması

Herdem yeşil ormanların yaprak döken ağaçlara dönüştürülmesi

Yaprak döken ormanlarda çalılık ve çimenlerin büyümesinin sağlanması

Yaşlı ve ölü ağaçların yüksek bir miktarının korunması

Yaprak döken ağaçlarla tekrar ağaçlandırma

Orman sınırlarının teşviki

Durgun Sular

Göllerin yüzme amaçlı kullanımının azaltılması

Yüzme kullanımını düzenleyerek kıyı şeridini korumak

Balık çiftliklerini yasaklamak

Kıyı şeridini doğal bir biçimde bitkilendirmek ve tasarlamak

Dik kıyı şeritlerinin korunması

Sazlıkların büyümesinin sağlanması

Küçük durgun su alanlarının oluşturulması

Sel baskını olabilecek alçak arazilerin oluşturulması

Doğal bir biçimde yağmur kuyularının oluşturulması

Ölçüler

İşlenmiş Araziler için:

Büyük ölçekli zirai arazi kullanımlarının yoğunluğunun azaltılması

Yol ve arazi sınırları boyunca büyük yaşam alanları oluşturma

Atık su ile sulamanın sona erdirilmesi ve azaltılması

İşlenmiş arazinin çayır arazisine dönüştürülmesi

Zirai arazinin azaltılması

Erozyona yol açabilecek arazi işleme çalışma ve metotlarından

kaçınılması ve arazi sınırlarının yoğunluğunun azaltılması

Çayırtıklar için:

Çayırtıkların konumuna göre yoğun arazi kullanımının korunması

(çayırtık alanların uygun kullanımının teşvik edilmesi)

Daha yüksek bir su seviyesi ile sulak çayırtıkların oluşturulması

Bataklık bitkilerinin geliştirilmesi ve bakımı

Zirai alanların nadasa bırakılmasının teşvik edilmesi

Tarla sınırlarına çalıların dikilmesi

Çayır araziler boyunca çit ve direklerin korunması

Ağaçlık Alanlar:

Mevcut ağaçlık unsurlarının korunması; örnek ağaçlar, çit sıraları, çayırtıkların sınırları

Yeni çalıların, çit sıralarının dikimi ve bakımı, mevcut çit sıralarının tamamlanması

-Peyzaj planlamanın diğer planlama sektörlerine uyarlanması (örneğin, ulaştırma planlaması, su yolu planlaması ve arazi onarımı-ıslahı planlaması) ve bireysel projelerin onay kurallarına uyarlanması (örneğin, yüzey madenciligi ve ağaçlandırma);

-Yasal bağlayıcılığı olan doğa koruma düzenlemeleri, yani (eyalet doğa koruma yasalarıyla belirlenen) yaşam alanları ve türlerin koruma ve muhafazasının kuralları

b) Kazanımlar ve Anlaşmalar

-Korunmaya değer arazinin satışı veya kiralanması

Bakım veya yönetim anlaşmaları

Peyzaj planlarını uygulamak amacıyla, çiftçiler, özel mülk sahipleri ve doğa koruma kurumları gibi özel gruplarla anlaşmalar mümkündür. Arazi sahiplerinin dayanışmaya ne kadar istekli olduklarının derecesi, onların planlama süreci sırasında doğa koruma ve peyzaj yönetiminin hedeflerine ne kadar inandıklarına bağlıdır.

c) Özel bireylerin veya kurumların diğer inisiyatifleri-Yasal bağlayıcı planlama, onay kuralları ve doğa koruma yasalarının düzenlenmesi

Peyzaj planlamanın uygulanmasındaki en büyük engel, doğa koruma ve peyzaj yönetiminin gereklerinin diğer kamu ve özel taleplerle bağlantılı olarak değerlendirilmesi sürecidir. Planlama kararları ne kadar şeffaf olursa, uygulama o kadar başarılı olur. Fakat diğer planlama sektörlerinin ve ilgili grupların da planlama sürecinin ilk safhalarında yer almaları da önemlidir. Durum bu ise, planlama çözümü daha geniş bir çoğunluk tarafından desteklenecektir. İletişim ne kadar erken başlarsa, peyzaj planlama kavramının kabul edilmesi daha olasıdır.

Çizelge 4. Yerel Seviyede Peyzaj Planlama Önlemleri

Toplum düzeyinde, özel ve kamusal araziler için birçok peyzaj planlama kararı, arazi sahipleri ve kullanıcıların kendileri tarafından alınabilir veya uygulanabilir. Bunun bazı örnekleri, o bölgede yetişen bitkilerle bahçe planlaması, çatı bahçesi plantasyonu, çit oluşturma çalışmaları ile okul bahçeleri ve mevcut oyun alanlarının yeniden düzenlenerek bitkilendirilmesidir.

Planlama Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Her planda olduğu gibi, peyzaj planının uygulaması da sürekli olarak planlamacılar ve sorumlu otoriteler tarafından denetlenmelidir. Buradaki ilk sorun, uygulamanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ve diğeri ise alınan önlemlerin ne kadar gerçekleşeceği ve plana yansıtılacağıdır. Sonuç olarak, uygulanan önlemlerin gerçek anlamda amaçlanan etkiyi başarıp başarmadığı belirlenmelidir (örneğin; emisyon kontrolü, sulak alanların ilk doğal şartlarına yeniden kavuşmaları ile kirliliği azaltma önlemleri). Sonuçlar orijinal durumla karşılaştırılınca yapılan planlama hazırlıklarının ve envanter oluşturma çalışmalarının başarısı ortaya çıkacaktır.

Uygulama sırasında problemler olursa veya beklenen sonuçlar elde edilmezse, planlama hedeflerinde, önlemlerde veya organizasyon düzenlemelerinde düzeltmeler yapılmalıdır. Sonuçların değerlendirilmesi de planın etkinliğini kanıtlar. Projeler ne kadar sık değerlendirilirse uygulamada o kadar iyi olur. Dahası, değerlendirme; planlama sırasındaki hangi engellerin iyi niyetle ortadan kaldırılacağını açığa çıkarır.

Ortak Çaba Olarak Peyzaj Planlama

Planlamanın kalitesi, kabul görmesi ve uygulanması, ilgili grupların ve etkilenecek vatandaşların planlama sürecinde ne kadar var olduğuna bağlıdır. Birçok

peyzaj planlama kurumu, bu durumu farklı meslek disiplinlerinden oluşan kadro ile çözmüştür. Bu sürece herkes mümkün olduğunca katılmalıdır. Bu, çiftçileri, özel mülk sahiplerini, diğer kamu ve özel arazi kullananları ile sahiplerini ve ilgili vatandaşları içerir.

Doğa koruma ve peyzaj yönetimi birimleri, peyzaj planını hazırlayanlara sahip oldukları bilgi ve haritaları sunmalıdır. Bununla birlikte tavsiye de vermelidirler. Bölge ve yerel doğa koruma otoriteleri arasında iyi iletişimin olması da toplumsal düzeyde özellikle önemlidir. Peyzaj planının basit bir ifadeyle master planın "yeşil destekleyicisi-tamamlayıcısı" olarak değil, bütün yerel doğa koruma ve peyzaj yönetimi işlerinin yaygın bir temeli olarak anlaşılması önemlidir.

Diğer planlama birimlerinin kendi planları ve planlama istekleri hakkında bilgi vermeleri gereklidir. Ayrıca, doğa koruma ve peyzaj yönetiminin amaçlarını desteklemelidirler.

Politik karar verme sürecinde **genel halkın** da hayatın doğal temellerinin korunmasında önemli bir rolü vardır. Geliştirme hedefleri hakkındaki politik kararlar verilmeden önce, vatandaşların kendi fikirlerini sunma şansları olmalıdır. Böylece toprak kullanımı ve master planlar için gereken peyzaj planlamanın halk tarafından tartışılmasını bir arada değerlendirmek mümkün olacaktır. Ziraat, rekreasyon, doğa koruma hakkındaki atölye çalışmaları ideal bir forum oluşturur. Daha önce de belirtildiği gibi peyzaj planlama, sadece bir planın hazırlanmasıyla sona ermez. Aynı zamanda uygulanmalıdır. Peyzaj planının arkasında ne kadar fazla katılımcı bulunur ve ne kadar fazla kişi birlikte çalışır ise, uygulama da o kadar başarılı olur.

Tartışma ve Sonuçlar

Ülkemizin doğal kaynakları, tarih boyunca çok sayıda ulusları barındırdığından

ve savaşlardan dolayı sürekli tüketilmiş ve tahrip edilmiştir. Bu tüketim ve tahrip-lerle kaynak verimliliğini ve kendini yenileme gücünü yitirmiştir. Bu durumda Türkiye kaynaklarının, etkin çevrelerle geliştirilmesi istenilen 20.yüzyılın ağır endüstrisi ve diğer istemleri karşılandığında ortaya çıkacak baskıya direnmesi olanaksızdır. Bu nedenle kaynakların bakımlı bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesinde peyzaj planlama önlemlerinin uygulanması ayrıcalıklı bir önem taşımaktadır (Köseoğlu, 1982). Ülkemizde son yıllarda daha yaşanabilir bir çevrenin oluşturulması amacı ile doğal kaynaklara ve çevreye yönelik faaliyetleri yönlendirecek fiziksel ve ekolojik planlama çabaları giderek artmaktadır.

Rasyonel toplumlarda yönetim bilminde, yönetimin beş temel işlevi olan Planlama, Örgütlenme, Yürütme, Eşgüdüm ve Denetim sorunlarının çözümü, uyumlu sıralama ile ele alınmaktadır (Özdönmez, 1998). Bu da artık yeterli değildir. Yönetimin özellikle planlama boyutunda toplumun tümünün kazançlı olduğu sürdürülebilir bir planlamanın bütüncül olarak gerçekleşmesini sağlayacak katılımcı bir planlama anlayışı egemen kılınmalıdır (Kuntay, 2004). Planlama çalışmaları, o yörede yaşayan halk ile birlikte ve onların kaynaklardan sürdürülebilirlik ilkelerine göre yararlanmalarını sağlayıcı, aynı zamanda doğanın korunmasını da hedefleyen çalışmalar şeklinde gerçekleştirilmelidir. Tüm bu çalışmalar, planlama ve doğal kaynak yönetimi uzmanlık dallarını temsil eden birçok mesleğin birlikte aktif olarak çalışmasını gerektirmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de yapılacak olan ekolojik planlama çalışmalarında Peyzaj Mimarları'nın çok etkin bir görev ve sorumluluk alması gerekmektedir. Ancak ülkemizdeki yasal ve yönetsel düzenlemeler peyzaj mimarlarının bu tip çalışmalara etkin bir biçimde katılmasını henüz sağlayamamaktadır.

2000 yılında Floransa'daki Avrupa Konseyi Bakanlar Konferansı Toplantısında, Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açılmış olan "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi" Türkiye tarafından da imzalanmış ve 2003 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Arapkeroğlu ve Çulcuoğlu, 2004). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere, "peyzajın kamu yararı rolü olduğu ve korunması, yönetimi ve planlamasının iş imkanı yaratılmasında kaynak oluşturduğu", "peyzajın her yerdeki insan için yaşam kalitesinin önemli bir parçası olduğu" ve dünya ekonomisindeki değişikliklerin bir çok durumda peyzajların dönüşümünü hızlandırdığı", noktasından hareketle peyzajın ekonomik, ve yaşamsal öneminin, önce mesleki düzeyde daha sonra toplum düzeyinde çok iyi kavranması gerekmektedir (Başer, 2004). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, tanımladığı peyzaj politikası ve peyzaj kalitesi gibi yaklaşımlarla, peyzaj mimarlığına yeni ve farklı bir bakış açısı getirmektedir.

Avrupa Birliği (AB)'nin 1999 yılındaki Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin AB Üyeliğine aday bir devlet olduğu ve diğer aday ülkeler gibi, mevcut Avrupa Stratejisi doğrultusunda, reformlarını hızlandıran ve destekleyen bir katılım öncesi stratejiden yararlanması kararlaştırılmıştır. Söz konusu kararın ardından 2001 yılında AB Konseyi Türkiye-AB Katılım Ortaklığı Belgesini onaylamış, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de AB müktesabatının üstlenilmesine ilişkin Ulusal Programı (UP) kabul etmiştir. Avrupa Komisyonu 2001 yılı Ekim ayında Türkiye'den, UP'nin bir eki niteliğinde, 2004-2006 dönemini kapsayan bir "Ön Ulusal Kalkınma Planı (ÖUKP)" hazırlamasını talep etmiştir. Türkiye'nin bu ilk ÖUKP'si, Türkiye-AB ilişkileri çerçevesinde AB tarafından 2004-2006 döneminde sağlanacak olan ekonomik ve sosyal uyuma yönelik katılım öncesi mali yardımların kullanımına temel oluşturmak üzere hazırlanmıştır (<http://ekotup.dpt.gov.tr/plan/o-ukp.pdf>).

AB'ye tam üyelik adaylığımızın tescil edilmesi ile birlikte başlayan süreçte, 2001 yılında "Avrupa Çevre Ajansı"na üye olmak üzere başlatılan müzakerelere devam edilmiştir. Etkin bir çevre yönetim sistemi oluşturmak amacıyla hazırlanan "Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı"nın uygulanması konusunda ise somut bir gelişme gerçekleşmemiştir. Bu nedenle "çevre yönetiminde merkezi yönetim, yerel yönetimler ve hizmet kuruluşları arasındaki yetki ve sorumluluk dağılımını açığa kavuşturmak, çevresel yaptırımları etkinleştirerek ve çevresel kararlara halkın katılımını sağlamak üzere gerekli mevzuat değişikliği yapılacaktır" denmektedir. Avrupa Çevre Ajansı'nın üyelik şartlarının yerine getirilmesi için daha fazla çaba harcanması gerekmektedir.

AB ile ekonomik ve sosyal uyuma yönelik olarak hazırlanan ÖUKP Stratejisinin gelişme eksenlerinden biri de "Cevrenin Korunması"dır ve Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 174. maddesinde çevre politikasının temel hedefleri ortaya konmuş ve özellikle "doğal kaynakların, akılcı ve dikkatli bir biçimde kullanılması ve planlanması" üzerinde durulmuştur. Ayrıca Avrupa Çevre Kanunu'na dayanarak AB mevzuatı ile uyumlu ikincil mevzuat çıkarılmıştır.

Ülkemizde sorunların temelini; Çok Boyutlu Yönetim Planlarının Eksikliği, Koruma Ekonomilerinin Alt Yapısının Kurulamamış Olması ve Yasal Boşluklar oluşturmaktadır. Bütün bu sorunları doğuran temeldeki unsur ise "EĞİTİM YOKSUNLUĞU" dur.

Gelişmiş ülkelerde doğal olan ortamların ve korunması gerekliliğine inanılan tür ve habitatların doğal halleriyle korunmalarının büyük çabalarla desteklendiği ve bu konuda toplumun bütün katmanlarının bilgilendirildiği ve eğitildiği bilinmektedir.

Koruma bilinci ve koruma ahlakı birer kültür sorunudur. Koruma kültürü,

BİLGİ'nin kullanımı ve hayata uygulanmasıyla ulaşılabilecek son noktadır. Ne yazık ki koruma kültürü düzeyi ülkemizde oldukça düşüktür. Bilgisizlik, bilinçsizliği; bilinçsizlik bir çarpık koruma ahlakını güçlendirmiştir. Koruma bilgisi; koruma konularında araştırma ve bilginin kullanımı ile artacaktır. Koruma eğitimi ise sadece okul eğitimi değildir. Koruma, okul sonrası, halk eğitimi ve meslek-içi eğitim biçiminde de verilebilir. Örneğin; IBGE (Brüksel Çevre Yönetim Enstitüsü) ve Belçika Çevre Bakanlığı; Brüksel'de bulunan kamu kurumları ile sivil toplum örgütlerince organize edilen çocukların ve yetişkinlerin doğa koruma ve çevre konularında eğitilmelerine ve bilgilendirilmelerine yönelik etkinlikleri destekleyerek katkıda bulunmaktadır. Brüksel'de halen 50'nin üzerinde çevre eğitimi veren kamu ve özel kuruluş bulunmaktadır.

Ülkemizde toplumu oluşturan bütün kesimlerim, kurum ve kuruluşların, merkezi yönetimin ve siyasi partilerin açık ve şeffaf olarak koruma siyasetinin ve niyetlerinin bilinmesi gerekir. Kaynaklarımızı korumada hep geç kalınmakta ve bilgisiz ilgililere sorumluluk verilmektedir. Koruma konularında bilgisizlik ve eğitimsizlik aşılamalıdır. Koruma bilincinin oluşturularak koruma ahlakına sahip olabilmenin yolunun *KORUMAYI İSTEMEDEN* geçtiği unutulmamalıdır.

Kaynaklar

- Maddison, A., Monitoring the World Economy 1820-1992, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 1995, Paris.
- USDA/U.S.Department of Agriculture; Production, Supply, and Distribution, 1977, Washington, D.C.
- Gülez, S., Peyzaj Planlama Yöntemleri İle İlgili Genel Kavramlar, KTÜ Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ders Notları (Basılmamış), 1993.
- Köseoğlu, M., Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No.430, E.Ü.Z.F. Ofset Basımevi, 1982, Bornova.
- İnal, S., Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız, T.C.Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınlarından Özel Sayı:84, Osmanbey Matbaası, 1949, İstanbul.
- Yücel, M., Doğa Koruma Alanları ve Planlaması, Ç.Ü.Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:104, Yardımcı Ders Kitapları, Yayın No:9, 1995, Adana.
- Kiemstedt, H., Landscape Planning, Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz Und Reaktorsicherheit-Referat Landschaftsplanung,Planungsgruppe Ökologie Und Umwelt, 34 p., 1994, Bonn.
- John, W., Defining Coherence for Landscape Planning and Management: A Regional Landscape Strategy for North West England, Landscape Research, 1998, Vol.23, Issue 2, p.133, 26 p.
- Ergin, Ş., 2004. Modernizm'in Kurgusu Bağlamında Peyzaj Planlama Bilim Alanının Konumsal Durumu ve Açık Bir Metin Olmayan Felsefesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı II.Kongresi, s.08-18, Ankara.
- Booth, P., Landscape Policies and Development Plans, Landscape Design, Planning Practice&Research, 1994, Vol.9, Issue 3, p.239, 19 p.
- Aslanboğa, İ., Ülkesel, Bölgesel ve Yerel Ölçekte Doğal Kaynakların Korunmasında Vazgeçilmez Araç Olarak Peyzaj Planları, PEMAT Bildirisi, 1996, İzmir.
- Wragg, A., Towards Sustainable Landscape Planing:Experiences From the Valley Area of Outstanding Natural Beauty, Landscape Research, 2000, Vol.25, Issue 2, p.183, 18 p.
- Roe, M., Landscape Planning for Sustainability:Community Participation in Estuary Management Plans, Landscape Research, 2000, Vol.25, Issue 2, p.157, 25 p.
- Özdönmez, M. ve ark., 1998: Yönetim ve Organizasyon, ISBN 975-404-486-4, İstanbul.
- Kuntay, O., 2004: Milli Park Planlaması, Koruma Bölgeleri, Sürdürülebilir Turizm, 11.Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi-Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi, 21-23 Ekim 2004, Bildiriler Kitabı, s.129-135, Trabzon.
- Arapkırıoğlu, K. ve Çulcuoğlu, G., 2004. Ulusal Peyzaj Değerleri ve Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı II.Kongresi, s.53-61, Ankara.
- Başer, B., 2004. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Dünya Ticaret Örgütü Politikalarının Mesleğimize Etkisi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı II.Kongresi, s.62-71, Ankara
- <http://ekotup.dpt.gov.tr/plan/o-ukp.pdf>

Gediz Deltası Sulak Alan Sistemine Peyzaj Bağlamında Yaklaşım

Doç. Dr. Adnan Kaplan

*Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü*

35100, Bornova-İzmir

adnan.kaplan@ege.edu.tr

Kıyı sulak alanlarının bir bütün olarak ya da birim sulak alan (ekolojik birim) kapsamında planlanması ve yönetimi konusunda son yıllarda yeni araç ve yaklaşımlar gözlenmektedir. İlgili yaklaşımlar sadece bilimsel çalışmalarla sınırlı kalmamakta, yasa ve yönetmeliklerde, uygulamalarda da yer bulabilmektedir. Peyzaj bağlamında yaklaşım da ilgili ortamların planlanması ve yönetiminde önemli bir araç konumunda olup, Gediz Deltası (İzmir Kuş Cenneti ve çevresi) örneğinde yapılan çalışmalarda olduğu gibi, kıyı sulak alanlarına yönelik güncel sorunları ve kültürel baskıları planlama ve yönetim ortamlarına taşımaktadır.

Bölge ölçeğinde arazi kullanım kararlarından itibaren en alt ölçekte birim sulak alanda (birim peyzajda) yapılacak çalışmalara kadar uzanan bir hizmet alanını içermektedir. Burada peyzaj kavramı ve ölçeği sulak alan sistemine yaklaşımda temel olup her bir peyzajın sulak alan işlevlerini yerine getirme kapasitesi en alt ölçekte belirleyicidir. Deltaya ya da sulak alanlara yönelik bu yöndeki çalışmanın bir benzerini Janssen et al. (2005) kendi çalışmalarında geliştirmiştir. Bu çalışmaya göre; her sulak alan fonksiyonu ekosistem strüktürü (jeomorfoloji, hidroloji ve toprak tipleri) ile sulak alan süreç(ler)i (ekosistemlerde doğal olarak gelişen değişimler ya da tepkiler) arasındaki etkileşimlerin bir sonucudur.

Sulak alan fonksiyonlarını değerlendirmek için ilk olarak hidrolojik ve jeomorfolojik yönden homojen olan mekansal birimler (peyzajlar) tanımlanmaktadır. İşlevin gerçekleşmesine olanak sağlayan tüm süreçler her bir homojen birim

içinde değerlendirilir. Elde edilen sonuçlar işlevin değerlendirilmesi yolunda birbirleriyle ilişkilendirilir. İşlevleri yerine getirme kapasitesi farklı sulak alan birimlerinde (ekolojik birimler/peyzajlar/sulak alan tipleri) değişiklikler gösterebilir. Sulak alanların bütün olarak işlevlerini değerlendirmek için tüm mekansal birimlerin işlevleri bir araya getirilmelidir. Buna karşın ekosistemin bütünlüğü Turner et al. (2003)'e göre; sulak alanların doğal olarak işlevlerini yerine getirme kapasitesi toplamından daha kapsamlı bir alanı içermektedir. Burada bütün olarak sistem ve özellikle yeraltı dinamikleri (değerleri) önem taşımaktadır.

Sorunun temelini oluşturan ilk husus, deltada olduğu gibi öncelikle kıyı sulak alan sistemi sınırının ve buna bağlı olarak sistemi oluşturan peyzaj sınırlarının, Janssen et al. (2005) çalışmasında da belirtildiği üzere, belirlenmesidir. Sulak alan sınırının belirlenmesindeki sorunlar, yönetim çalışmaları yanında özellikle doğal kriterler, üretim ve işlev kriterleri temel alınarak giderilebilir (Lee, 1999).

Yaşadığımız peyzajlardaki bozulmaları temel olarak arazi kullanımlarını ve aktivitelerini düzenlemeyi ve kontrol etmeyi öngören çevre (peyzaj) planlama ve yönetimi (Coiacetto, 1996) çalışmalarında, birçok örnekte görüldüğü üzere, birbirleriyle çelişik çeşitli sektörlerin farklı hedeflerine karşın kurumsal düzeyde bir koordinasyon mekanizmasına gereksinim vardır (Nakamura, 2003).

Yayın Kurulunun Notu:

Bu makale 3-5 Mart 2005 tarihinde Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile TMMOB Peyzaj Mimarları Odası tarafından ortaklaşa düzenlenen "Uluslararası Peyzaj Planlama ve Doğa Koruma Çalıştayı" toplantısında sunulmuştur.

Peyzaj bağlamında yaklaşım

Peyzaj kavramı ve içerdiği potansiyeller temel alınarak sulak alan sisteminde ve ilişki içinde olduğu çevresinde doğal ve kültürel süreçlerin olumlu şekilde yönlendirilmesi öngörülmektedir. Sulak alanlara peyzaj bağlamında yaklaşan çalışmalar, sorunların ortaya çıkış nedenleri yanında etkileme alanlarını ve düzeylerini ekolojik süreçler bağlamında ve de sınırları belirlenen alanlar içinde, peyzaj ölçeğinde, tanımlamaktadır. Burada sulak alan sistemi (bütünü) tek başına bir peyzaj olarak tanımlanmakla beraber bu sistemi oluşturan ve birbirlerine göre işlev, süreç ve strüktür yönünden farklılıklar taşıyan birimlerin (peyzajların veya ekolojik birimlerin) gerek kendi içlerinde ve birbirleriyle gerekse de sulak alan sisteminin ilişki içinde olduğu diğer peyzajlarla etkileşimi söz konusudur (Kaplan, 2002).

Mevcut ve olası sorunların ve etki düzeylerinin analiz edilmesi arazi düzleminde

belirleneceği için çözüm üretmede öncelikle üst ölçekte kıyı sulak alan sistemi ve ilişkili olduğu kültürel peyzajlar, alt ölçekte ise her bir peyzajın (sulak alan tipinin) kendi içinde ve diğer sulak alan tipleriyle olan ilişkileri söz konusudur. Konunun sulak alanların planlanması ve yönetimi süreçlerinde ele alınarak; bölge, peyzaj ve alt peyzaj birimleri hiyerarşisi içinde yaklaşılması, elde edilen verilerin fiziki düzlem üzerinde planlama kararlarıyla (öncelikle arazi kullanım kararları düzeyinde) tanımlanması gerekir (Kaplan, 2002). Bu suretle konu planlama alanına çekilerek peyzajlar bağlamında sulak alan sisteminin korunması, onarımı, yönetimi söz konusu olabildiği gibi elde edilen planlama çalışmasının diğer fiziki planları yönlendirmesi bu yaklaşımın etkinliğini delta boyutuna taşıyacaktır.

Çalışma alanı: Kıyı sulak alan sistemi kapsamında Gediz Deltası

İzmir metropolünün kuzey aksında, kentin (en önemli) potansiyel gelişme

alanında yer alan Gediz Deltası sahip olduğu sulak alan çeşitliliği yanı sıra üzerinde varolan kentsel, kırsal, noktasal baskılar ve kentin geleceğine dönük yatırımlar (liman, tersane ...) gözönüne alındığında, kültürel yönden önemli ve farklı baskıların odağındadır.

Gediz Deltası coğrafi konumu ve yer-yüzü dinamikleri yönüyle üst ölçekte bir bütün olarak tanımlanmakla beraber ekolojik, işlevsel ve strüktürel yönden farklı peyzaj birimlerinin oluşturduğu bir 'bölge'dir. Bölgeyi kıyı sulak alan sistemi oluşturan peyzajlar, tarım alanları, kırsal yerleşimler, sanayi bölgeleri, hava alanları ve kentsel yerleşimler oluşturmaktadır. Deltayı oluşturan bu birimlerin her biri 'peyzaj'dır (Kaplan, 2002).

2003 yılı Ağustos ayında alınan LANDSAT 7 ETM 4-5-3 bant kombinasyonu uydu görüntüsü üzerinde (2003 yılı Eylül ayında alınan ASTER uydu görüntüsünden de yararlanılarak) çalışma alanı strüktürü ve üzerindeki ekolojik süreçler kapsamında 15 peyzaj biriminde ele alınmıştır (Şekil 1) (Küçükerbaş vd., 2003).

Şekil 1. Araştırma alanının coğrafi konumu ve peyzaj birimlerinin / sulak alan tiplerinin yerleri (Küçükerbaş vd., 2003).

Bunlar;

1. Peyzaj:	Kıyı Kordonu
2. Peyzaj:	Eski Gediz Yatakları
3. Peyzaj:	Ağaçlandırma Alanı
4. Peyzaj:	Tuzlu Düzlük
5. Peyzaj:	Çilazmak Dalyanı
6. Peyzaj:	Çamaltı Tuzlası
7. Peyzaj:	Homa Dalyanı
8. Peyzaj:	Kırdeniz Dalyanı
9. Peyzaj:	Tatlı Su Ekosistemi
10. Peyzaj:	Tuzlu Su Ekosistemi
11. Peyzaj:	Sazlıgöl

12. Peyzaj:	Tarım Alanı
13. Peyzaj:	Gediz Mansabı
14. Peyzaj:	Gediz Nehri Kolları
15. Peyzaj:	Geçici Sulak Çayırılık

Peyzajların (sulak alan tipleri) varlığını ve ekolojik süreçleri oluşturan 'peyzaj faktörleri' gerek birbirleriyle gerekse de üzerinde buldukları arazi parçasıyla etkileşim halindedir. Burada öncelikle herhangi bir kültürel baskı olmadığı noktasından hareket edilerek her bir peyzajın oluşmasında etkin olan faktörlerin tanımlanması üzerinde durulmaktadır. İlgili faktörler peyzajların sulak alan işlevlerini yerine getirmede belirleyici

olmaktadır (Çizelge 1). Bu çizelge 15 peyzaj için ele alınarak hem peyzajları oluşturan faktörler tanımlanmış hem de hangi işlevleri ve ne düzeyde (niceliksel olarak) yerine getirdikleri belirlenmiştir. Bu süreçte sulak alanların işlevlerini yerine getirmede 15 peyzaj tamamıyla birbirinden bağımsız olarak düşünülmemiştir. Örneğin bir peyzaj işlevlerden birini yerine getirirken ilişkili olduğu diğer peyzaj(lar)a da destek olabilmektedir. Peyzajlar birbirinden bağımsız gibi ele alınmakla (görünmekle) beraber aynı zamanda deltadaki kıyı sulak alan sistemini oluşturmaları nedeniyle birbirleriyle organik bir ilişki içindedir (Küçükerbaş vd., 2003).

İŞLEMLER		Canlı Yaşam Ortamı	Yeraltı Suyu Deşarjı	Taşkın Kontrolü	İklim Stabilizasyonu	Rekreasyon - Turizm	Besin Zinciri Destekleme	Tampon Bölge	Tür Çeşitliliği	Habitat Çeşitliliği	Doğal veya Kültürel Miras	Görsel Kalite	... NO'LU PEYZAJ BİRİMİNDE (.....) TOPLAM İŞLEV DEĞERİ
İKLİM	Yağış												
	Sıcaklık												
JEOLJİ	Alüvyon / Kolüvyon												
JEOMORFOLOJİ	Ova												
	Bataklık												
	Tuzla												
	Akarsu Yatak Yarıkları ve Menderes Yenikleri												
	Eski Akarsu Yatakları ve İzleri												
	Aktüel Akarsu Yatağı												
TOPRAK	Tuzlu Alkali												
	Bataklık												
	Tuzla												
	Alüvyal (İyi Drenajlı)												
BİTKİ	Alüvyal (Kötü Drenajlı)												
	Tuzcul Birlik ve Toplulukları												
	Sazlık-Bataklık												
	Tarım												
	Ağaç												
	Eski Nehir Yatağı ve İzleri Bitkileri												
FAUNA	Aktüel Nehir Yatağı Bitkileri												
	Islak Çayır												
	Kuş												
	Balık												
TOPLAM PUAN													
MAKSİMUM PUAN													
TOPLAM PUAN / MAKSİMUM PUAN (%)													

Çizelge 1. Peyzaj faktörleri - peyzajlar / sulak alan işlevleri' etkileşimi (Küçükerbaş vd., 2003)

Çalışmanın ikinci bölümünü ise peyzajların birim olarak ve de kıyı sulak alan sistemi kapsamındaki sulak alan işlevlerine karşın üzerlerindeki kültürel baskılar oluşturmaktadır. İlk bölümde herhangi bir işlevi yerine getirmede peyzaj bütün olarak ele alınırken, burada baskıların peyzajların bütününe ya da bir bölümünü etkilemesi söz

konusudur. Baskı kaynağı sulak alan sistemi içinde ya da dışında olabildiği gibi etkisi birden fazla peyzajda belirli alanlar üzerindedir. Yine baskıların oluşturduğu etki peyzajlara olan yakınlığı yanında peyzajın ilgili baskıya olan duyarlılığıyla doğrudan ilişkilidir. Çizelge 2'de delta üzerinde mevcut ve olası baskılar, bunların neden olduğu

sorunlar 'baskı unsurları' başlığı altında, peyzajlar üzerinde oluşturulan etkiler ise 'olumsuzluklar' başlığı altında tanımlanmıştır. Çizelgedeki hususlara yönelik olarak 15 peyzaj ayrı ayrı ele alınmış ve sonuçta peyzajlar bağlamında delta üzerindeki baskılar ortaya konmuştur (Küçükerbaş vd., 2003).

OLUMSUZLUKLAR		Peyzaj Birimlerinin Bölünmesi	Yaşam Ortamlarının Tahribi	Peyzaj Çeşitliliği ve Görünümünün Bozulması	Canlı Varlıkların Olumsuz Etkilenmesi	Taban Suyu Seviyesi Azalması	Tuzlanma	Su Hareketi Kısıtlılığı	Su Erozyonu	Toprak Erozyonu	Su Alanları Kaybı / Tatlı Su Kısıtlılığı	Besin Zinciri Kopması	Kıyı Çizgisi Bozulması	Su Kirliliği	Toprak Kirliliği	Zemin Çökmesi	TOPLAM PUAN	MAKSİMUM PUAN	TOPLAM / MAKSİMUM PUAN (%)
BASKI UNSURLARI																			
Kentsel Yerleşim	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Atık																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Görüntü Kirliliği																		
Kırsal Yerleşim	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Atık																		
	Aşırı Su Kullanımı																		
	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
Noktasal Yerleşim	Atık																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Görüntü Kirliliği																		
	Aşırı Su Kullanımı																		
Tarım	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Drenaj																		
	Aşırı Su Kullanımı																		
	Otlak																		
Sanayi	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Atık																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Görüntü Kirliliği																		
Havaalanı	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Işık Kirliliği																		
	Aşırı Su Kullanımı																		
Tuzla	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Atık																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Işık Kirliliği																		
Arıtma	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Atık																		
	Ağaçlandırma																		
	Işık Kirliliği																		
Dayan	Atık																		
	Balıkçılık Aktiviteleri																		
Ulaşım	Mevcut Arazi Yapısı Değişmesi																		
	Gürültü Kirliliği																		
	Görüntü Kirliliği																		
	Atık																		
Fiziksel Planlama	Enerji Nakil Hatları																		
	Mevcut / Olası Plan Kararları																		
Diğer																			

Çizelge 2. 'Baskı unsurları - peyzajdaki olumsuzluklar' etkileşimi (Küçükerbaş vd., 2003)

Tartışma ve Değerlendirme

Gediz Deltası kıyı sulak alan sistemini oluşturan peyzajlar kapsamında

Birim peyzajın sulak alan işlevlerini yerine getirme kapasitesi ile üzerindeki baskıların toplamı Çizelge 3'de ele alınmıştır (Küçükberbaş vd., 2003). Sulak alan işlevleri ile üzerindeki baskıların ters orantılı olarak işlemesi temel bir mantık gibi görünmekle beraber; kıyı sulak alan sisteminin dinamik yapısı, çeşitliliği ve her bir peyzajın ayrı olarak taşıma kapasitesi dikkate alındığında, çok yüksek düzeyde kültürel baskılara maruz kalan peyzajların da işlevlerini yine yüksek düzeyde yerine getirebildikleri görülmektedir. Bir diğer önemli sonuç ise kültürel müdahalelerle strüktürü ve ekolojik süreçleri büyük ölçüde değiştirilmiş olan peyzajların (3, 10 ve 12 no'lu), öncelikle üzerindeki baskılardan bağımsız olarak, işlevlerini 'orta' düzeyde yerine getirmeleridir.

Bu noktada her bir peyzajın işlev kapasitesini arttırmanın üzerindeki baskıları dondurmak ya da azaltmak yanında peyzaj onarımı çalışmalarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Baskıların peyzajlar kapsamında tanımlandığı, etkileme düzeylerinin ve alanlarının belirlendiği gözönüne alınacak olursa; baskılara karşı her bir peyzaj özelinde ve delta bütününde yapılması gereken çalışmalar aynı zamanda delta ölçeğinde yapılacak planlama ve yönetim çalışmalarının içeriğini ve arazi kullanım kararlarının oluşturacaktır.

Genel değerlendirme

Delta bütününde büyükşehir, ilçe ve kırsal yerleşim belediyelerinin mevcut ve olası planlama kararları ya da öngörülere önemli tehditlerin kaynağıdır. Bu tehditler görünürde sadece belirli bölümlerde olumsuz etkilere neden olmakla beraber delta sulak alan sisteminin bu baskılara karşı taşıma kapasitesi giderek azalmaktadır. Bu durum kıyı sulak alan sisteminin ve de sistemi oluşturan

peyzajların işlevlerini yerine getirme kapasitesinin ve baskılara karşı koyma yeteneğinin geriye dönülmez ya da onarılamaz ölçüde bozulmasına neden olmaktadır (Küçükberbaş vd., 2003).

Gediz Deltasının peyzaj bağlamında ele alınmaması, mülkiyetin ve yetki paylaşımının parçalı bir yapı içermesi nedeniyle gerek sulak alan sistemi ve ilişkili olduğu peyzajlar gerekse de yönetim çalışmaları parçacı yaklaşımların güdümünde kalmaktadır (Kaplan, 2002).

Kentin büyüme ya da gelişmesini sadece imar planlama uygulamalarına bırakıp kent ya da yerleşim dışını tamamen potansiyel yerleşim alanları olarak görmek, kent dışı ortamların varlığı, işlevleri ve doğal süreçlerin bir değer taşımaması (sosyo-ekonomik temelli yatırımların önündeki engeller olarak görülmesi) yaşanan önemli sorunlardır. Bu nedenle planlama pratiğinde, deltada kentten (yerleşimden) kıra doğru yaygınlaşmak (kentsel saçaklanmalar oluşturmak) yerine kıyı sulak alan sisteminin peyzaj

Peyzajlar / Sulak Alan Tipleri	Toplam İşlev Değerleri	Toplam Baskı Değerleri
1. peyzaj (Kıyı Kordonu)	Çok yüksek	Yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe)
2. peyzaj (Eski Gediz Yatakları)	Yüksek	Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)
3. peyzaj (Ağaçlandırma Alanı)	Orta	Yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe)
4. peyzaj (Tuzlu Düzlük)	Yüksek	Düşük, Orta-yüksek, Yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)
5. peyzaj (Çilazmak Dalyanı)	Çok yüksek	Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)
6. peyzaj (Çamaltı Tuzlası)	Çok yüksek	Orta-yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe)
7. peyzaj (Homa Dalyanı)	Çok yüksek	Yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (3. kademe)
8. peyzaj (Kırdeniz Dalyanı)	Çok yüksek	Yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe)
9. peyzaj (Tatlı Su Ekosistemi)	Çok yüksek	Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)
10. peyzaj (Tuzlu Su Ekosistemi)	Orta	Çok yüksek (1. kademe)
11. peyzaj (Sazlıgöl)	Çok yüksek	Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)
12. peyzaj (Tarım Alanı)	Orta	Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe)
13. peyzaj (Gediz Mansabı)	Çok yüksek	Çok yüksek (3. kademe)
14. peyzaj (Gediz Nehri Kolları)	Çok yüksek	Çok yüksek (3. kademe)
15. peyzaj (Geçici Sulak Çayırılık)	Yüksek	Orta-yüksek, Çok yüksek (1. kademe) - (2. kademe) - (3. kademe)

Çizelge 3. Birim peyzajın toplam işlev değerleri-toplam baskı değerleri uyarınca karşılaştırılması (Küçükberbaş vd., 2003).

ölçeğinde planlanması ve yönetimi çalışmaları uyarınca tanımlanan alanlarda imar planlama çalışmalarının ve bu yolda mevcut plan kararlarının revize edilmesi gerekir.

Planlama, uygulama ve yetki çatışmalarının Gediz Deltasında yoğun bir şekilde yaşanması nedeniyle, deltanın planlanması ve yönetimi süreçlerinin yasal güvenceye kavuşturulması gerekir (Oral ve Kaplan, 1999). Bu noktada, delta kıyı sulak alan sistemi ve çevresinde idari sınırlar ve özel mülkiyetin oluşturduğu parçalı yapıyı giderme yolunda; peyzaj yaklaşımı kapsamında ve de yapılan çalışmaları, belirlenen alanları tanımlayacak şekilde sınırların oluşturulması gerekir. Delta Ramsar koruma statüsünde olduğu için hazırlanması gereken yönetim planı çalışmasının sınırları da bu kapsamda belirlenmiş olacaktır.

Bu çalışma kıyı sulak alan sistemini delta ölçeğinde ele almakla beraber delta özellikle Gediz Nehri kaynaklı kültürel baskıların ağırlık kazanması bölgeye Gediz Havzası üst ölçeğinde yaklaşımı gerektirmektedir. Havza ölçeğinde deltayı ele alma hususu ivedilik taşımakta olup daha kapsamlı çalışmanın/çalışmaların içeriğini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak peyzaj ölçeğinde sulak alanların planlanması ve yönetimi çalışmaları; Gediz Deltasını sulak alan sistemi ve birim peyzajlar olarak ele alma yanında alt bölge -çevre düzeni- planlama çalışmasına önemli bir veri akışı sağlayacak ve karar verme sürecini kolaylaştıracaktır. Bu çalışmanın verilerinin deltayı da kapsayan çevre düzeni planlama çalışmalarıyla nazım ve uygulama imar planlama çalışmaları arasında yer alarak ilgili planları yönlendirmesi bölgede ekolojik kayıplara dayalı bir planlama hiyerarşisinin oluşturulması ve yönetilmesi, deltanın sürekliliği ve geleceği açısından yaşamsal önem taşımaktadır.

Kaynaklar

Coiacetto, E., 1996. A model for use in the management of coastal wetlands. *Landscape and Urban Planning* 36, 27-47.

Janssen R., Goosen H., Verhoeven M.L., Verhoeven J.T.A., Omtzigt A.Q.A., Maltby E., 2005. Decision support for integrated wetland management. *Environmental Modelling & Software* 20, 215-229.

Kaplan, A., 2002. Sulak alan yönetimine peyzaj bağlamında yaklaşım (İzmir Kuş Cenneti ve çevresi örneği). *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IV. Ulusal Konferansı Bildiriler Kitabı*, 5-8 Kasım 2002, İzmir, 239-249.

Küçükerbaş E., Kaplan A., Hepcan Ş., Güler G.G., Kurucu Y., Ölgen M.K., Türkyılmaz B., Sıki M., Akgün A., Öner E., 2003. Çevre koruma bağlamında İzmir Kuş Cenneti ve çevresinin (Gediz Deltası) önemi üzerinde bir araştırma. *Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Raporu (Proje No: 2000-ZRF-020)*, İzmir.

Lee, Y-J., 1999. Sustainable wetland management strategies under uncertainties. *The Environmentalist* 19, 67-79.

Nakamura, T., 2003. Ecosystem-based river basin management: its approach and policy-level application. *Hydrological Processes* 17, 2711-2725.

Oral Y., Kaplan A., 1999. Gediz Deltası'nın metropoliten baskılara karşı sürdürülebilirliği üzerine bir çalışma. 1. Metropoliten Alanlar Planlama Sorunları Ulusal Sempozyumu, 15-16 Ekim 1998, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul, 146-166.

Somay M., Filiz Ş., 2003. Hydrology, hydrogeology and hydrochemistry of wetlands: a case study in Izmir Bird Paradise, Turkey. *Environmental Geology* 43, 825-835.

Turner R.K., Georgiou S., Brouwer R., Bateman I.J., Langford I.J., 2003. Towards an integrated environmental assessment for wetland and catchment management. *The Geographical Journal* 169(2), 99-116.

Akdağ Tabiat Parkı Koruma ve Rekreasyon Amaçlı Peyzaj Planlaması

Doç. Dr. Şükran Şahin^(a)
Dr. E. Fiğen Dilek^(a),
Araş. Gör. Işıl Çakıcı^(a) ve
Yard. Doç. Dr. Pınar Köylü^(b)

^(a)Ankara Üniversitesi Ziraat
Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

^(b)Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı
Bölümü

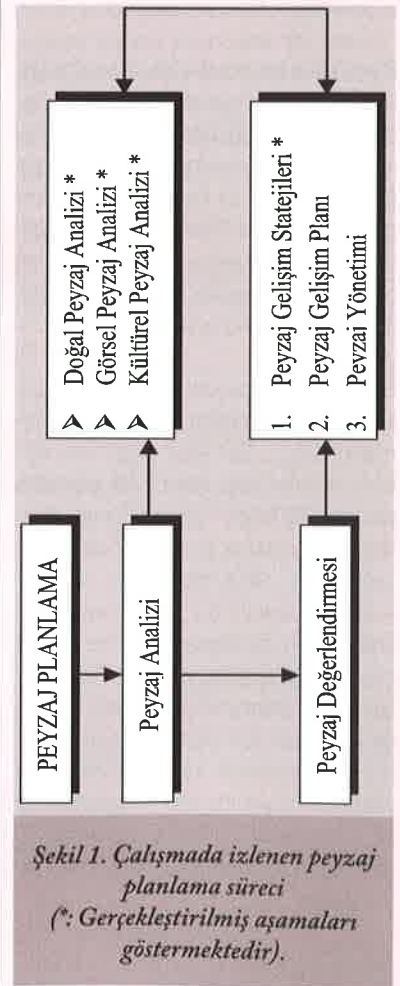
Bu çalışmada, Akdağ Tabiat Parkı koruma ve rekreasyon amaçlı peyzaj planlaması kapsamında doğal, kültürel ve görsel peyzaj analizleri gerçekleştirilmiş ve bu analizlerin ışığında peyzaj gelişim stratejileri oluşturulmuştur. Doğal peyzaj analizi aşamasında bir peyzajı biçimlendiren temel mekanizmalar dikkate alınmış, bu bağlamda erozyon riski analizi ile leke analizi yapılmış ve diğer peyzaj bileşenleriyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Kültürel peyzaj analizinde Tabiat Parkı'ndaki yayla yerleşimleri ve bu yerleşimlerin peyzaj içerisindeki mekansal kurgusu incelenmiştir. Görsel analizde ise doğal ve kültürel görsel peyzaj değerlerinin ve gözlem noktalarının belirlenmesinin ardından, bu noktalara ilişkin görsel tercihlerin belirlenmesinde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yine görsel analiz amacıyla yukarıda belirtilen noktaların önemli olanlarından görünülük analizi yapılmıştır. Sonuç olarak, belirtilen analizlere göre elde edilen bulgular çakıştırılarak potansiyel rekreasyonel kullanım açısından yorumlanmış ve buna göre peyzaj gelişim stratejileri oluşturulmuştur. Tüm planlama süreci bir Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) motoru yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj planlama, peyzaj ekolojisi, rekreasyonel planlama.

Giriş: Amaç ve Kapsam

Ülkemiz tarafından 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 no'lu Kanunla onaylanan ve 27 Temmuz 2003 tarih ve 25181 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanana Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde Peyzaj Planla-

ma; peyzajların iyileştirilmesi, onarımı ve yaratılması için yapılan ileriye dönük etkin eylem olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda herhangi bir peyzaj planlama eylemi, yöntem olarak peyzaj analizi ve peyzaj değerlendirmesi olmak üzere iki temel aşamaya ayrılabilir. Şekil 1, bu çalışmada izlenen peyzaj planlama sürecini özetlemektedir.

Şekil 1. Çalışmada izlenen peyzaj planlama süreci (*: Gerçekleştirilmiş aşamaları göstermektedir).

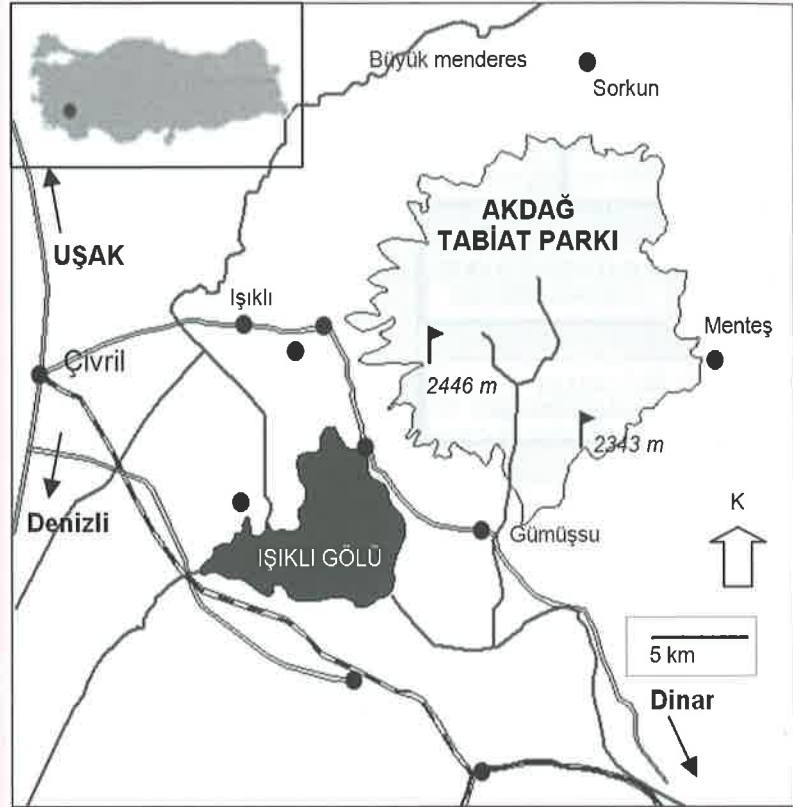
Yayın Kurulu Notu:

Daha önce Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği yayın yayını organı olan Kırsal Çevre Yılı 2005'de yayınlanmış olan bu makalenin yeniden basımı için sözü geçen kurumdan izin alınmıştır.

Çalışma Alanı: Akdağ Tabiat Parkı

Ege Bölgesinde Sandıklı-Sorkun kasabasının güneyinden başlayan Akdağ Tabiat Parkı Afyon-Antalya Devlet Karayolunun batısında ve Dinar-Çivril Devlet Karayolunun kuzeyinde yer almaktadır. Tabiat Parkının bir kısmı Afyon ili Sandıklı ilçesinde ve bir kısmı da Denizli ili Çivril ilçesinde olmak üzere yaklaşık 14.7 ha. büyüklüğündedir. Alan tamamen orman karakterinde olup, içerisinde karaçam dağ ormanı ekosistemi, karaçam dağ ormanı ile orman üst sınırı geçiş ekosistemi (subalpin zonu) ve orman üst sınırı ekosistemi (alpin zonu) bulunmaktadır (Anonim, 2005a; Anonim, 2005b; Anonim, 2005c). Akdağ Tabiat Parkı, yaylaları (Kocayayla, Oktur Yaylası), zengin florası, barındırdığı yabani hayvanları (Yılka atları, geyikler, yaban domuzları, kurtlar, vd), mağarası (Kurtini Mağarası) ve kanyonuyla (Tokalı Kanyonu) çok zengin bir dağ peyzajına sahiptir. Zirvesi 2446 m rakımlı Akdağ-Kıraçtepe olan Akdağ çok sayıda yükseltileri içinde bulundurmaktadır. Aynı zamanda çok sayıda dereleri ve vadileri dağ peyzajını biçimlendirmektedir. Tabiat alanı parkı içinde yayla yerleşimleri dışında bir yerleşim biçimi bulunmamaktadır. Karanlık Dere ve güneye doğru bu derenin birleştiği Akçay Deresi yine güneyde Büyük Menderes nehrine akmaları dolayısıyla önemli bir ekolojik ağın parçasıdır. Akdağ Tabiat Parkı'nın güneyinde Işıklı Gölü önemli kuş alanıdır (Anonim, 2005d).

Şekil 2. Akdağ Tabiat Parkı'nın konumu.

Peyzaj Analizi

Doğal Peyzaj Analizi

Akdağ Tabiat Parkı'nın doğal peyzaj değerleri, doğal kaynakların korunmasını ve geliştirilmesini hedefleyen koruma talebi analizine göre ortaya çıkarılmıştır. Aşağıda yöntemle ilgili ekolojik temel ve ardından da analiz süreci verilmiştir (Cook and van Lier, 1994):

Dayanıklı bir ekosistemde göze çarpan özellikler, değişen koşullara dirençli uyumu sağlamak için biyolojik çeşitliliğin korunması; az düzeyde enerji kullanımı, madde tüketimi ve atık üretimi; kendi içinde madde ve enerjinin yeniden kullanımı ve döngüsü; kendi kendini iyileştirme ve onarım ile değişikliğe uyumdur. Ekosistemler açık sistemler olmakla birlikte belirli sınırları vardır ve bu sınır içinde peyzaj elemanları arasındaki etkileşim, peyzajın karakterini belirler. Bu

doğal sınır içindeki peyzajın karakterini belirleyen üç mekanizma bulunmaktadır (Forman and Godron, 1986):

- İşlev: Jeomorfolojik süreçler
- Yapı: Organizmaların kolonizasyon deseni
- Değişim: Lokal müdahaleler

Akdağ Tabiat Parkı koruma-kullanım dengesinin sağlanabilmesi temelinde gerçekleştirilen doğal peyzaj analizi ve değerlendirmesinde, Forman'ın bu tanımlaması dikkate alınarak, doğal peyzajın sürekliliği açısından "işlevsel kısıtlayıcılar"ın ve "yapısal kısıtlayıcılar"ın analizi yapılmıştır.

İşlevsel kısıtlayıcıları belirleyecek olan jeomorfolojik süreçler kapsamında, incelenen peyzajın özelliğine göre o peyzajın sürekliliğini sağlayacak belirleyici süreçler (erozyon, hidrolojik döngü, vb.) araştırılmıştır. Yapısal kısıtlayıcıları belirleyecek olan organizmaların kolonizasyon deseni analizinde peyzajın

Şekil 3. Doğal peyzaj analizi yöntemi akış diyagramı.

bitki örtüsünün oluşturduğu görünüm belirli kriterler çerçevesinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışma alanının orman örtüsü matrisinde yer alan lekeler (bitki toplulukları), jeomorfolojik süreçlerle olan etkileşimi ve ekolojik ağ bağlamında tanımlanmış ve ardından koruma alanları, diğer bir deyişle koruma amaçlı bitkilendirme ve/veya peyzaj yönetim alanları belirlenmiştir. Bu alanlar Akdağ Tabiat Parkı için planlanan bitki örtüsü desenini oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi Şekil 3'de şematik olarak gösterilmiştir.

Çalışma alanının hareketli morfolojik yapısı ve yüksek derecede eğimli alanları dikkate alınarak "erozyon" süreci, peyzajı belirleyen önemli jeomorfolojik süreç olarak ele alınmıştır. Erozyon sürecinin incelenmesinde potansiyel erozyon riski taşıyan alanlar saptanmaktadır. Bu amaçla İspanya'da MAPA/ICONA (1983) tarafından geliştirilmiş niteliksel yöntem çalışma alanına uyarlanmıştır. Bitki örtüsü, yöneme göre, toprağı erozyona karşı durağan hale getiren

peyzaj bileşeni olarak ele alınmış ve eğimle ilişkili toprak koruma derecesine göre sınıflandırılmıştır. Bu yöneme göre belirlenen toprak koruma derecesi düşük alanlar, korunacak peyzajları ve aynı zamanda erozyon önleme amacıyla yönetilecek ve/veya bitkilendirilecek alanları oluşturmaktadır.

Çalışma alanında zengin akarsu ağı dikkate alınarak peyzajı biçimlendiren diğer önemli jeomorfolojik süreç olarak hidrolojik döngü araştırılmıştır. Tabiat Parkı'nın hidrojeolojik özelliklerinin açıklandığı bölümde jeolojik formasyonların geçirirlik özellikleri belirtilmiştir. Peyzajı biçimlendiren önemli jeomorfolojik süreç olarak kayaların geçirirliği dikkate alınmış ve erozyon süreci açısından riskli bölgelerle hidrojeolojik yönden geçirirli yüzeyler karşılaştırılmış ve sonuç olarak doğal peyzaja ilişkin işlevsel kısıtlayıcılar belirlenmiştir.

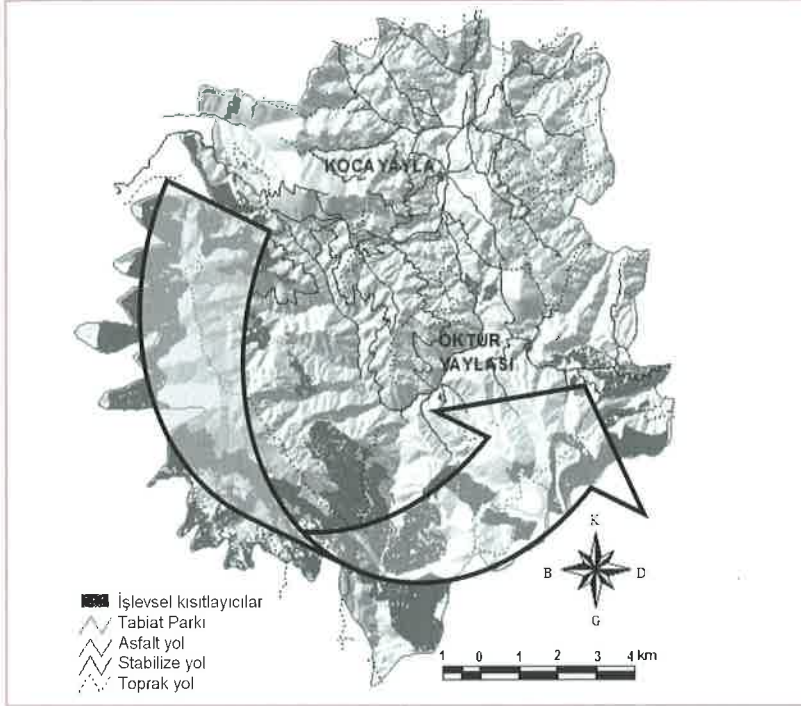
Yapısal kısıtlayıcıların belirlenmesinde ise Tabiat Parkı orman lekeleri ekolojik ağ açısından yorumlanmış ve olası

leke/habitat parçalanmaları incelenmiştir. Olası parçalanma hatları, doğal peyzajın koruma-kullanım dengesi temelinde yapısal kısıtlayıcılar olarak belirlenmiştir.

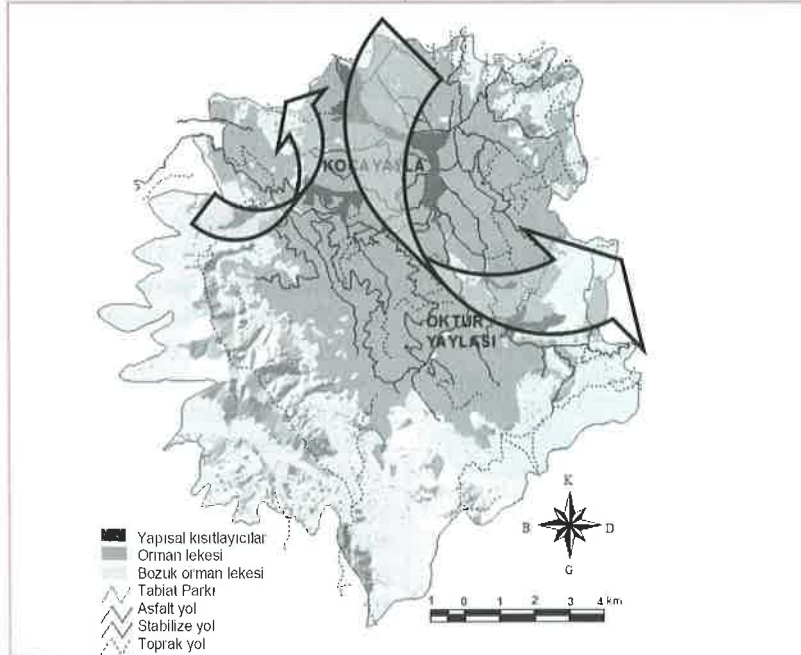
İşlevsel kısıtlayıcılar: Jeomorfolojik süreçler

Jeomorfolojik süreçlerden öncelikle erozyon esas alınmış ve bu süreç eğim ve bitki örtüsünün etkileşimine dayalı olarak analiz edilmiştir. İnsan faaliyetlerinden en çok etkilenen peyzaj bileşenlerinden birisi olan bitki örtüsü, erozyon aktivitesini kontrol etmede önemli bir parametredir (Trimble 1990). Her bitki örtüsü tipi belirli değerlerde toprak koruma derecesine sahiptir. Toprak koruma derecesi dikkate alındığında ise en riskli alanları bozuk orman örtüsü ve çıplak alanlar oluşturmaktadır. Proje yöntemine göre erozyon riski yüksek alanların belirlenmesinde, bitki örtüsü toprak koruma derecesi düşük alanların eğim ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Bitki örtüsü toprak koruma derecelerinin saptanmasında, MAPA/ICONA 1983'de belirtildiğine göre, IFIE-Seccion de Hidraulica Torrencial del Antiguo Instituto Forestal de Investigaciones y Experiencias (1968) tarafından geliştirilmiş bitki örtüsü toprak koruma indisleri kullanılmıştır.

Proje alanına ait bitki örtüsü, mevcut Orman neşcere haritalarının MAPA/ICONA (1983) ile Şahin ve Kurum'a (2002) göre uyarlanmasıyla yeniden sınıflandırılmıştır. Neşcere haritasında "orman toprağı" (OT) olarak isimlendirilmiş çıplak alanlar, Akdağ Tabiat Parkı'nda yüzey örtüsü zengin yayları oluşturması ya da yüksek bölgelerde toprak örtüsü bulunmayan yüzeyleri kapsamaması nedeniyle erozyon analizi çalışmasında değerlendirilmemiştir. Toprak koruma derecesi dikkate alındığında ise en riskli alanları bozuk orman örtüsü oluşturmaktadır. Orman örtüsü bozuk alanlarla, orta ve yüksek derecede eğimli alanların karşılaştırılmasıyla, bitki örtüsü toprak koruma

Şekil 4. Peyzaja ilişkin işlevsel kısıtlayıcılar zonu: Erozyon riski yüksek alanlar hidrojeolojik yönden geçirimli bölgelerin çakıştığı alanlar.

Şekil 5. Peyzaja ilişkin yapısal kısıtlayıcı zonlar: Doğal orman örtüsünde/lekisinde potansiyel parçalanma hatları (Orman lekeleri için kaynak: Orman Amenajman haritası).

parçalılık durumu dikkati çekecek boyutta ve sürekliliği olan çizgisel karakterdedir. Bu olası parçalanma hattı aynı zamanda yayla yerleşimlerinin ve bağlantı yollarının yoğunlaştığı güzergahtır. Bu nedenle belirtilen mekanlar, koruma-kullanım dengesi açısından potansiyel risk alanı olarak değerlendirilmiş ve yapısal kısıtlayıcılar olarak belirlenmiştir.

Kültürel Peyzaj Analizi

Arazi çalışmalarında Kocayayla ve Oktur Yaylası'nda yayla yerleşimleri ile ilgili olarak aşağıdaki saptamalar yapılmıştır.

- Her iki yaylada da çadırlar birbirlerine çok yakın mesafelerde yer almamaktadır.
- Çadırlar, kalıcı nitelikte ve altyapıya sahip konaklama birimleri değildir.
- Çadırlar çoğunlukla ağaçlar arasında görsel olarak perdelenmektedir.

Oktur Yaylası'nda geleneksel yaylacılığa örnek olabilecek yayla çadırının mekansal kurgusu örneklenmiştir (Şekil 6). Bu örnekte; yaylada yaşayanların, yaşama mekanı ile hayvanların barındıkları mekanı çitle birbirinden ayırdıkları; her iki kısmın da kurumuş bitkisel materyal kullanılarak kuşatıldığı görülmektedir. Günlük yaşamın sürdürüldüğü çadırların bulunduğu mekan ile hayvanların barındıkları çadırın bulunduğu mekan arasında geçişi sağlayan bir kapı da yer almaktadır. Ayrıca, her iki kısmın doğrudan dışarıyla bağlantısını sağlayan birer kapıya sahip oldukları da dikkati çekmektedir. Günlük yaşamın sürdürüldüğü kısımda dört adet çadır bulunmaktadır. Bunlardan "ana çadır" olarak isimlendirilebilecek olan çadır yatma, oturma ve mutfak malzemelerini depolama amacıyla kullanılmaktadır. Bu çadıra bitişik olarak, dış mekanda bir tezgah yer almaktadır. Bulaşık yıkama, dış mekandaki bu tezgahta, bidonlarla taşınmış olan sudan yararlanmak sure-

tiyle gerçekleşmektedir. Dış mekandaki tezgahın hemen yanında yemek pişirilen ocak ile; ağaç gölgesine kurulmuş, yerden biraz yüksekte bulunan, "köşk" olarak isimlendirilen oturma yeri bulunmaktadır. Ana çadır ile dış mekanda yer alan tezgahın ve köşkün, çadırların yer aldığı bu mekanı kuşatan çitlerin gerisinde bulunan tandır yeri ve kümesler ile fiziksel bağlantısı ise bir başka kapıyla sağlanmaktadır. Günlük yaşamın sürdürüldüğü kısımdaki ana çadırın

yanında yer alan küçük çadır, kiler olarak kullanılmaktadır. Bunun yanındaki çadır ise esas olarak daha büyük bir depo işlevine sahiptir. Ancak bu çadırda yaylaya gelen misafirler olduğunda, çadır sahipleri yatmaktadırlar. En sonda yer alan çadır ise yatma amaçlı kullanılmaktadır. Şekil 7'de Akdağ Tabiat Parkı'nda yayla yerleşimlerinin yoğunlaştığı alanları göstermektedir.

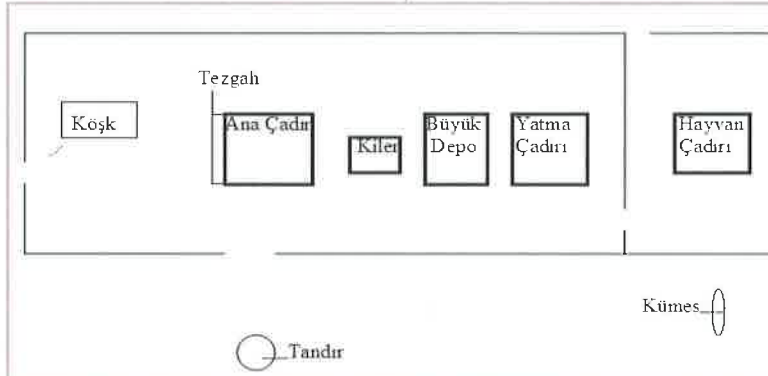
Görsel Peyzaj Analizi

Bir alanın görsel çekicilik ve rekreasyon olanağı sağlayabilecek görsel peyzaj değerlerinin ya da manzaraların saptanması, değerlendirilmesi ve sınıflandırılması görsel peyzaj analiz çalışmaları oluşturur. Görsel peyzaj analizi çalışma yöntemine ilişkin olarak yapılan literatür araştırması sonucu "Visual Landscape Inventory. Procedures and Standards Manual" (Anonymous, 1997), "Cambridge Area Route Selection Class EA Visual Inventor" (Anonymous, 2000) ve "Techniques in Landscape Planning" (Martinez-Falero and Gonzalez-Alonso, 1995) yön gösterici olmuştur. Bu bağlamda Akdağ Tabiat Parkı görsel kaynaklarının envanteri kapsamında aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

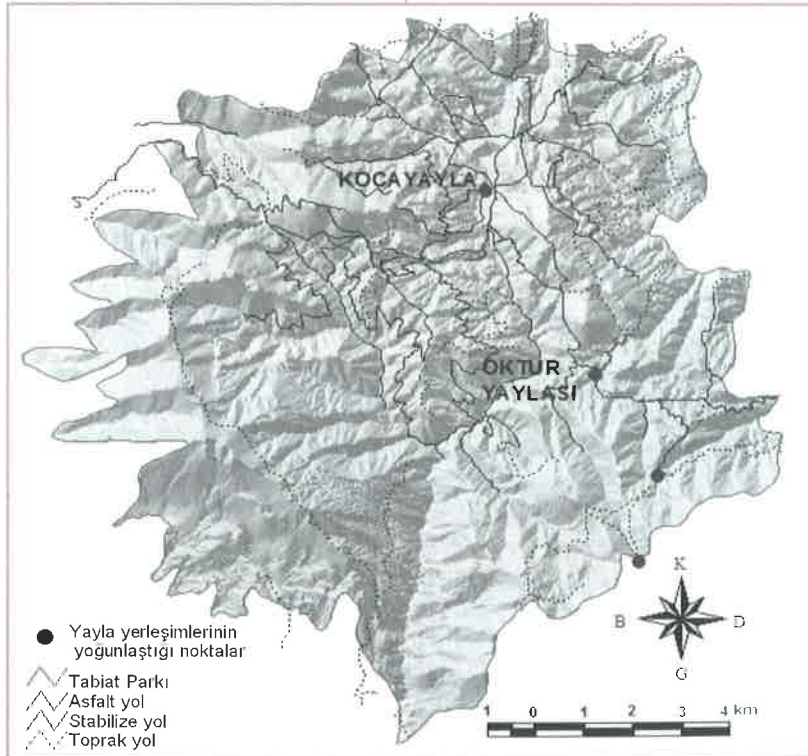
- Görsel peyzaj değerlerinin ve gözlem noktalarının belirlenmesi,
- Görsel tercihlerin belirlenmesi ve Görünürlük Analizi.

Görsel peyzaj değerlerini ve gözlem noktalarının belirlenmesi

Çalışma alanında yer alan doğal ve kültürel özellikleri nedeniyle görsel açıdan peyzaj değeri yüksek alanların analizi, arazi çalışmasına dayalı olacak biçimde ve Philip Lewis (Belknap and Furtado 1967'den) tarafından dış mekan rekreasyonel planlaması amacıyla geliştirilmiş ve algılanabilir peyzaja dayalı yöntem esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışmaları kapsamında belirlenen görsel peyzaj kaynakları Çizelge 1'de sistematik olarak sınıflandırılmış kodlamaya göre belirlenmiştir. Tabiat Parkı topografik yapısıyla zengin peyzaj değerlerine sahiptir. Bu nedenle görsel peyzaj değerlerine ilişkin gözlem noktalarının belirlenmesinde öncelikli olarak, varolan doğal peyzaja hakim görüntü sunan bakı noktaları dikkate alınmıştır.

Şekil 6. Oktur Yaylası'nda bir çadır yerleşiminin mekansal kurgusu (ölçeksiz).

Şekil 7. Yaylacılık faaliyetlerinin yoğunlaştığı alanlar

Çizelge 1. Görsel Peyzaj Değerlerinin sınıflandırması

SINIF		KOD	KAYNAK	
TEMEL GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLERİ (T)		T.1	Bakı noktaları	
		T.2	Yaylalar	
SINIF	ALT-SINIF	KOD	KAYNAK	
İLAVE GÖRSEL PEYZAJ DEĞERLERİ (İ)	Topografik (İ.DT)	İ.DT.1	İlginç kaya oluşumları	Doğal (İ.D)
		İ.DT.2	Vadiler	
		İ.DT.3	Tepeler	
		İ.DT.4	Düzlükler	
	Bitki örtüsü (İ.DB)	İ.DB.1	Eşsiz vejetasyon	
		İ.DB.2	Çayır-mer'a	
		İ.DB.3	Anıt ağaç	
	Su (İ.DS) yüzeyleri ve ıslak alanlar	İ.DS.1	Akarsu	
		İ.DS.2	Islak alanlar	
	Sosyo-kültürel (İ.KS)	İ.KS.1	Yerleşim	Kültürel (İ.K)

Bununla birlikte görsel peyzaj açısından olumlu etkiye sahip diğer algılanabilir peyzaj değerleri de gözlem noktalarının belirlenmesinde göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma alanı, doğal özellikleri nedeniyle Tabiat Parkı olarak nitelendirildiğinden dolayı, varolan doğal peyzaja hakim görünümlü sunan bakı noktaları "temel görsel peyzaj değerleri" olarak ele alınmıştır. Çalışma alanında görsel kontrastlık yaratan ve kültürel unsurları içeren diğer temel peyzaj tipi yaylalar olduğundan, bunlar da temel görsel peyzaj değerleri olarak kabul edilmiştir. Rekreasyonel potansiyele sahip tüm diğer veriler ise "ilave görsel peyzaj değerleri" olarak

isimlendirilmiştir. İlave görsel peyzaj değerleri doğal ve kültürel peyzaj değerleri olarak iki alt başlığa ayrılmıştır.

Arazi çalışmaları ile belirlenen doğal ve kültürel görsel peyzaj değerlerinin listesi ve görsel değer oluşturdukları lokasyonlara ilişkin sayısal veriler Çizelge 2'de verilmiştir. Bu çizelgedeki görsel peyzaj değerlerine ilişkin lokasyonlar, UTM koordinat sisteminine göre X ve Y değerleri olarak ölçülmüştür. Şekil 8'de kaynakların arazideki konumları kaynak kodlarıyla görülmektedir. Saptanan bu kaynakların buldukları yerler, algılanan temel peyzaj karakterine göre zonlanmış ve yine Şekil 8'de gösterilmiştir.

T.1.6 (Akdağ'dan kuzeye bakış)

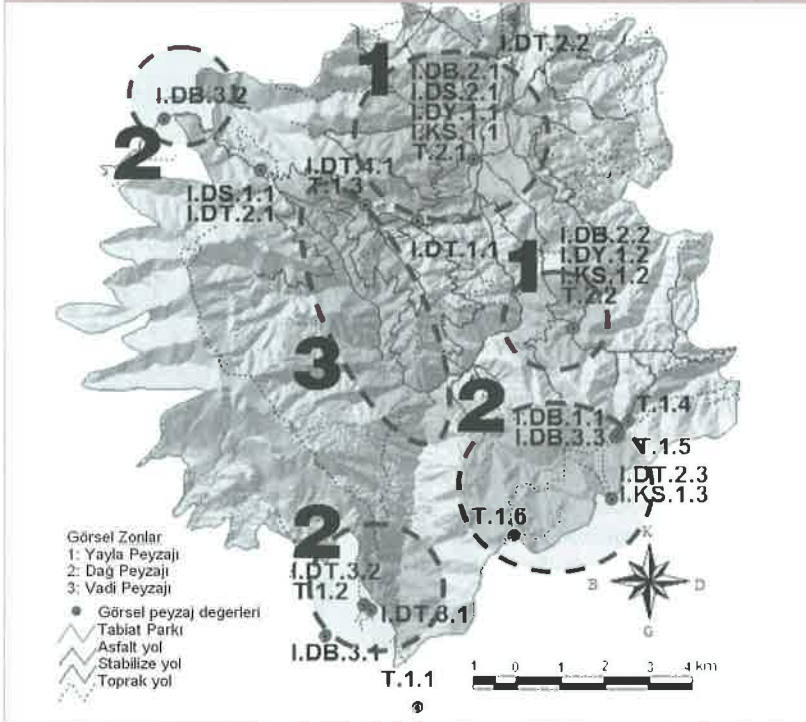

Şekil 9. Çizelge 2'deki görsel kaynaklardan T.1.6 ya T.2.1'e ilişkin fotoğraflar (Orijinal 2004).

Çizelge 2. Görsel peyzaj değerleri

No	Kaynak Tipi	X	Y	Açıklama
1	I.DB.1.1	243017	4242582	Anıt ağaç: Eşsiz ağaç örtüsü
2	I.DB.2.1	239781	4249238	Kocayayla çayırı
3	I.DB.2.2	242029	4245173	Oktur Yaylası çayırı
4	I.DB.3.1	761446	4237693	Anıt ağaç
5	I.DB.3.2	756984	4249898	Anıt ağaç
6	I.DB.3.3	243017	4242582	Anıt ağaçlar
7	I.DS.1.1	759250	4248800	Vadi peyzajı : Karanlık Dere yukarı havza
8	I.DS.2.1	239781	4249238	Kocayayla sulak alanı
9	I.DT.1.1	238492	4247773	Kaya oluşumları
10	I.DT.2.1	759250	4248800	Vadi peyzajı: Karanlık Dere girişi
11	I.DT.2.2	240700	4252623	Vadi peyzajı
12	I.DT.2.3	242901	4241375	Vadi peyzajı: Yelibel Geçidi
13	I.DT.3.1	762439	4238387	Kaya oluşumları : Leylek Kayası
14	I.DT.3.2	762290	4238491	Kaya oluşumları : Akkale ve Karakale tepeleri
15	I.DT.4.1	761678	4248120	Panoramik bakı ve Düzlük
16	I.DY.1.1	239781	4249238	Kocayayla:Yılka atları yaşam alanı
17	I.DY.1.2	242029	4245173	Oktur Yaylası Yılka atları yaşam alanı
18	I.KS.1.1	239781	4249238	Kocayayla yayla yerleşimi
19	I.KS.1.2	242029	4245173	Oktur Yaylası yayla yerleşimi
20	I.KS.1.3	242901	4241375	Yayla yerleşimi
21	T.1.1	238490	4236067	Panoramik bakı: Park'ın mevcut güney girişi
22	T.1.2	762290	4238491	Panoramik bakı
23	T.1.3	761678	4248120	Panoramik bakı
24	T.1.4	243303	4242963	Panoramik bakı
25	T.1.5	243069	4242668	Panoramik bakı
26	T.1.6	240700	4240225	Panoramik bakı: Akdağ Zirvesi
27	T.2.1	239781	4249238	Kocayayla
28	T.2.2	242029	4245173	Oktur Yaylası

Şekil 8. Görsel kaynaklar (Bakınız Çizelge 2) ve temel zonlar.

Buna göre kaynaklar Vadi Peyzajı, Dağ Peyzajı ve Yayla Peyzajı zonlarında gruplandırılmıştır. Şekil 9'de bu kaynaklardan bazı fotoğraflar görülmektedir.

Görsel tercihlerin belirlenmesi

Farklı grupların çalışma alanına ait görsel peyzaj değerlerine ilişkin tercihlerinin koruma ve kullanım kararlarını doğrudan etkilemesi nedeniyle potansiyel kullanıcılara ve uzman grubuna (peyzaj mimarları, mimarlar, sosyologlar, psikologlar, ekologlar vb.) anket çalışması yapılmıştır. Bu amaçla, gözlem noktalarından ve güzergahlarından panoramik görüntüler alınmış, bu görüntüler anket yoluyla potansiyel kullanıcıların ve uzman grupların değerlendirilmesine sunulmuştur. Değerlendirmeler puanlama ve sıralama yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Anket grubundan öncelikle fotoğrafları incelemeleri, daha sonra görsel açıdan en beğendikleri görüntüden en az beğendikleri görüntüye doğru sıralamaları istenmiştir. Sıralama yönteminin kullanılması amaç anket sonuçlarının tutarlılığını arttırmaktır. Sıralama yapılmadan gerçekleştirilen değerlendirmelerde, kullanıcılar görüntülere tamamen hakim olamamakta, bu nedenle puanlandırmalar sağlıklı olmamaktadır. Sıralama yaptıktan sonra anket grubundan fotoğrafları 1 puan görsel açıdan en düşük çekiciliğe sahip görüntüye verilme üzere 1-5 arasında puanlandırmaları istenmiştir.

Görsel kaynaklar arasında öncelikle ön eleme yapılmış ve seçilen sekiz adet fotoğraf üzerinden görsel tercih belirlenmesi yapılmıştır. Ön elemelerde, geniş vista sağlayan noktalar ve genel peyzaj içerisinde kontrastlık ve çeşitlilik görsel sağlayan kaynaklar seçilmiştir.

Anket çalışmasında kullanılan sekiz adet fotoğrafa (görsel peyzaj değerlerine) ilişkin kodlar aşağıda, tercih sıralamalarına göre verilmiştir (Fotoğraflara ilişkin ayrıntılar için bakınız Çizelge 2 ve Şekil 8). Buna göre, tabiat parkına ilişkin plan kararları geliştirilirken, görsel kaynaklar ise aşağıdaki tercih sırasına göre değerlendirilmelidir.

1. Tercih:	T.1.6
2. Tercih:	I.DB.3.3
3. Tercih:	T.1.5
4. Tercih:	T.1.2
5. Tercih:	T.1.4
6. Tercih:	I.DT.2.3
7. Tercih:	T.2.1
8. Tercih:	I.DB.3.2

Anket çalışması ile elde edilen puanlar, Delphi Tekniği ile aynı ağırlık puanı üzerinden olan değerlerine çevrilerek, kullanıcı tercihlerine göre saptanmış, daha sonra görsel tercih noktaları haritaya aktarılmıştır (Şekil 10).

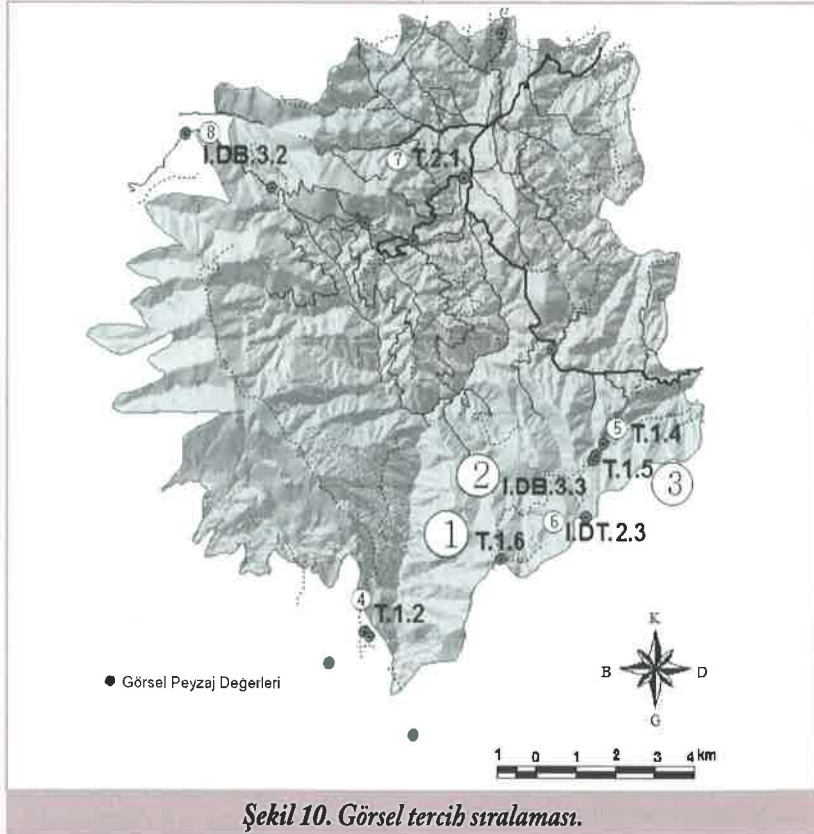
Anket çalışması sonucunda, görsel değerler bakımından Akdağ Tabiat Parkının Güney ve Güneydoğu bölgeleri diğer alanlara oranla daha fazla görsel zenginlik sunduğu ve kullanıcılar tarafından daha fazla tercih edildiği saptanmıştır. Parkın antropojenik baskılara en fazla uğradığı alanları da bu bölgeler oluşturmaktadır. Bu baskılar yaylacılık faaliyetleri ve var olan yollardan kaynaklanmaktadır.

Görünürlük analizi

Görsel açıdan önem taşıyan temel görsel kaynaklardan olan bakı noktalarından görünürlük analizi yapılmıştır. Bu noktalar bilgisayar ortamında yükseklik değerleri bulunan harita üzerine aktarılmış, ardından CBS yardımıyla sayısal ortamda işlenmiş ve "Görünürlük Analizleri" yapılmıştır. Görünürlük analizi sonucunda görsel açıdan önemli peyzaj değerlerinin Tabiat Parkı içerisinde algılanabilirlikleri belirlenmiştir. Geniş ve farklı ve/veya özellikli alanların algi-

lanabilir olduğu noktalar Şekil 11'de görülmektedir. Bu noktalara ilişkin analiz aşağıda verilmiştir.

- T.1.1:Tabiat parkının güney girişine yakın ancak parkın dışında bir noktadır. Tabiat Parkı'nın çevresine ait peyzajın, özellikle park alanıyla görsel kontrastlık yaratan göl peyzajının algılanabildiği bir noktadır.
- T.1.2:Görüş alanı dar olmakla birlikte Akdağ'ın Güneybatı eteklerindeki ilginç kaya oluşumlarının algılanabildiği bir yükseltidir.
- T.1.3:Parkın Kuzey'inden Güney'deki yükseltilerin geniş ölçüde algılanabilir olduğu bir noktadır (Şekil 14).
- T.1.4 ve T.1.5: Algılanabilir peyzajları, daha yüksek bir noktada bulunan ve daha fazla alana görüş sunan T.1.6'dan da izlenebilmektedir. Bu noktaların görsel kalitesi, bitki örtüsünün yarattığı diğer görsel kaynaklarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Şekil 10. Görsel tercih sıralaması.

• T.1.6 –AKDAĞ: Park alanına hakim ve en zengin panoromik görünümüleri sunmaktadır ve bu özelliği ile rekreasyonel aktiviteler için geniş fırsatlar sağlamaktadır (Şekil 11).

Sonuç olarak, T.1.6 başta olmak üzere, yukarıda belirtilen bakı noktaları Tabiat Parkı plan kararlarının üretimi sırasında önemli bakı, bilgilenme ve dinlenme noktalarını oluşturacak ve yürüyüş güzergahlarını belirleyeceklerdir. Bununla birlikte plan kararları üretilirken görünürlük analizi sonuçları, görsel tercihlerle birlikte değerlendirilmelidir.

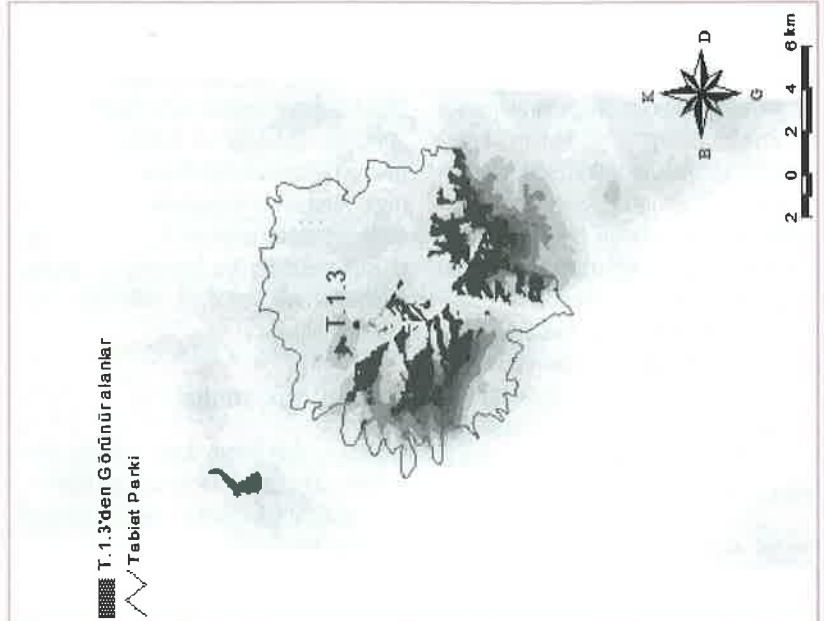
Rekreasyonel Kullanım Analizi

Akdağ Tabiat Parkı'nda "koruma öncelikli koruma-kullanım dengesi" rekreasyonel peyzaj planlamasının belirleyici ve yönlendirici planlama yaklaşımını oluşturmaktadır. Rekreasyonel kullanımların belirlenmesinde peyzaj değerlerinin analizi ile saptanan kaynaklara ilişkin fırsatlar (görsel tercih, geniş görüş sunan noktalar) ve kısıtlamalar (işlevsel ve yapısal kısıtlamalar) dikkate alınmalıdır (Çizelge 3).

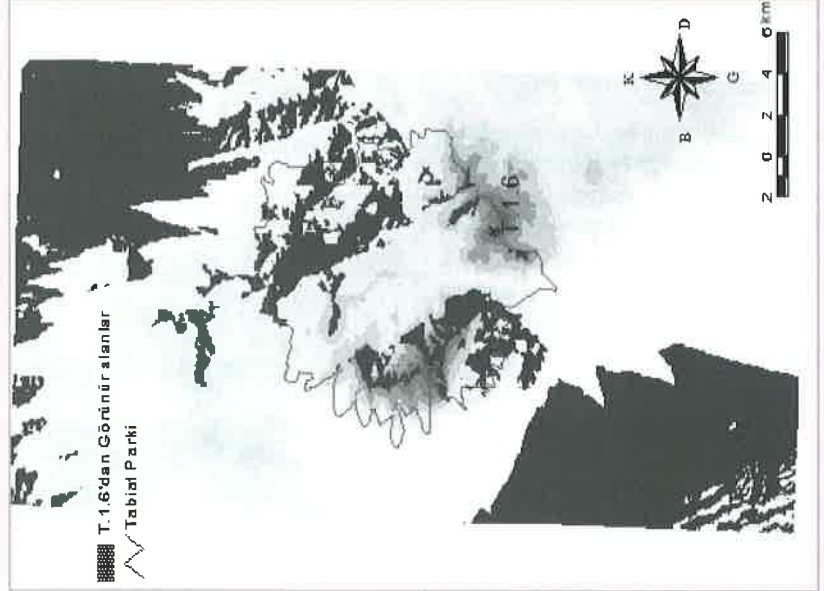
Peyzaj Değerlendirmesi

Akdağ Tabiat Parkı Peyzaj Gelişim Stratejileri: Sonuç

Önceki bölümlerde doğal, kültürel ve rekreasyonel peyzaj kaynak değerleri görsel analiz, koruma ve rekreasyonel kullanım talebi açısından analiz edilmiştir. Daha sonra, elde edilmiş bulgular tabiat parkı planlamasının peyzaj değerlendirilmesi aşamasında kullanılmıştır. Peyzaj değerlendirilmesi, peyzajın korunması, yönetimi, iyileştirilmesi ve kullanımı açısından stratejilerin geliştirilmesini ve peyzaj planmasını kapsamaktadır. Çalışmanın bu aşamasında peyzaj gelişim stratejileri oluşturulmuş ve Şekil 12'de özetlenmiştir. Şekil ile ilgili açıklamalar ise aşağıda verilmiştir.

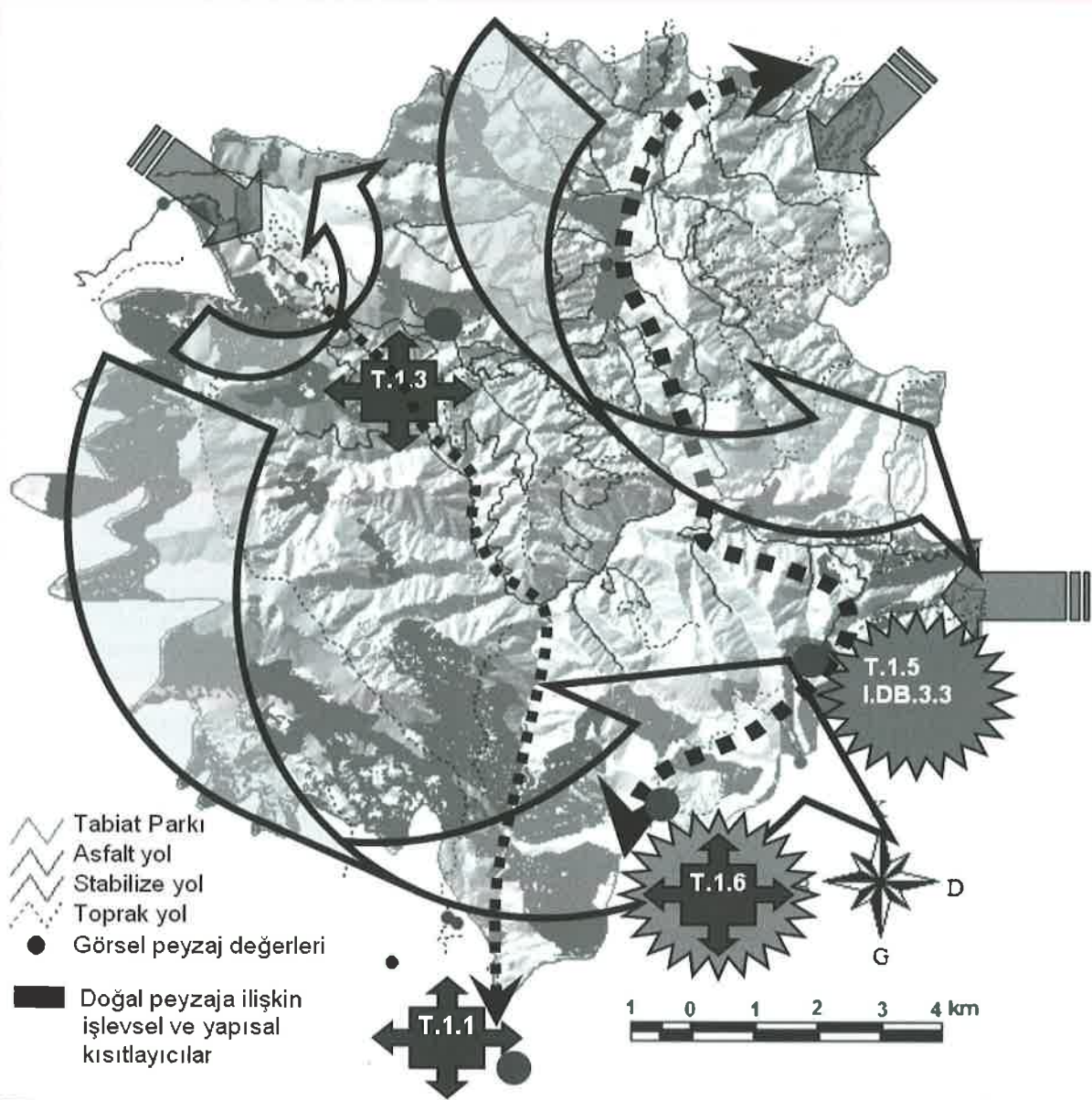
Şekil 11. T.1.3 ve T.1.6'dan 360 derece açıyla 30000 m uzaklık kapsamında görünür alanlar.

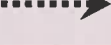

• Akdağ Tabiat Parkı doğal ve kültürel peyzajına ilişkin gelişim stratejileri, parkın sahip olduğu zengin ekolojik çeşitliliği dolayısıyla, ekolojik bütünlüğün sürekliliği temeli üzerine kurgulanmıştır. Bu anlamda, var olan canlılara yaşam ortamı sağlayan peyzaj, bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda doğal peyzaja ilişkin işlevsel ve yapısal kısıtlamalar temel yönlendiricidir. Bu alanlar temel olarak çalışma alanının güney, güneydoğu ve batı sınırlarında yoğunlaşmaktadır.

Bu sonucun sınır bölgesi yaban yaşamı üzerinde önemli streslere neden olabileceği de göz önünde bulundurularak, Tabiat Parkı gelişim stratejilerinde Şekil 4'de görülen alanlar birinci derecede koruma ve iyileştirme alanları olarak ele alınmıştır. Bu bölgeler yoğun rekreasyonel kullanım için uygun değildir.

• Tabiat Parkının doğusu ve batısı, antropojenik etmenler ve doğallık bakımından farklı özelliklere sahiptir.

Şekil 12. Peyzaj gelişim stratejileri.

	Panoramik Bakı noktaları		Karanlık Dere Vadisi sınırlı ve kontrollü yürüyüşleri- Ekolojik pencere uygulaması
	Görsel kalitesi yüksek yerler		Yaylacılık ve dağcılık aktiviteleri kapsamında rekreasyonel yol. Doğal peyzaja ilişkin kısıtlamalara göre kullanım yoğunluğu kontrolü
	Doğal peyzaja ilişkin işlevsel ve fonksiyonel kısıtlayıcılar.		Park girişleri

Çizelge 3. *Rekreasyonel kaynak analizi.*

No	Kaynak Tipi	Potansiyel Kullanım	Mevcut Sorunlar ve Öneriler
1	İ.DB.1.1	Anıt niteliğinde yaşlı Çam ağaçları. Dinlenme ve seyir noktası	Yürüyüş yolu planlamasında yaşlı Çam ağaçlarında toprak sıkışması kaynaklı zararlanmalar önlenmelidir.
2	İ.DB.2.1	Koca yayla, yılık atları, ıslak alan ve akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
3	İ.DB.2.2	Oktur Yaylası, yilka atları, ıslak alan, akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
4	İ.DB.3.1	Anıt ağaç. Park'ın girişine yakın mevcut yol üzerinde sinyalizasyon etkisi yaratmaktadır. Tabiat parkına gidişte kısa süreli, anıt ağaç yakını konaklama.	Anıt ağaç tescil koşulları araştırılmalıdır.
5	İ.DB.3.2	Anıt ağaç (Ardıç) ziyareti	Anıt ağaç tescil koşulları araştırılmalıdır. Park yolu tasarımında değerlendirilmelidir.
6	İ.DB.3.3	Anıt niteliğinde yaşlı Çam ağaçları. Dinlenme ve seyir noktası	Anıt ağaç tescil koşulları araştırılmalıdır.
7	İ.DS.1.1	Karanlık Dere yürüyüş güzergahı için başlangıç noktası	Giriş kontrol yapısı/binası olmalıdır. Rekreasyonel amaçlı yürüyüş zamanlaması, hatları ve konaklama alanları belirlenirken flora ve faunaya ilişkin kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
8	İ.DS.2.1	Koca Yayla, yilka atları, ıslak alan ve akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
9	İ.DT.1.1	Yürüyüş güzergahı hattı, bu noktada mevcut ilginç kaya oluşumları yakınından geçirilebilir.	Kaya oluşumları üzerinde gezinilmemelidir.
10	İ.DT.2.1	Karanlık Dere yürüyüş güzergahı için başlangıç noktası	Rekreasyonel amaçlı yürüyüş zamanlaması, hatları ve konaklama alanları belirlenirken flora ve faunaya ilişkin kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
11	İ.DT.2.2	Yolboyu vadi peyzajı	Park yolu tasarımında dikkate alınmalıdır.
12	İ.DT.2.3	Bakı, Kamplama, Yayla turizmi	Yörük çadırları, rekreasyonel amaçlı canlandırılabilir. Zirve öncesi ve sonrası konaklama alanı olabilir.
13	İ.DT.3.1	Parka giriş yolu üzeri güzel manzara (arka fonda Akdağ)	Park yolu peyzaj tasarımında vurgulanacak manzara
14	İ.DT.3.2	Yürüyüş hattında ziyaret alanı	Doğal yapıdan yararlanılarak seyir ve dinlenme terasları tasarımı geliştirilebilir.

No	Kaynak Tipi	Potansiyel Kullanım	Mevcut Sorunlar ve Öneriler
15	İ.DT.4.1	Mevcut ulaşım yolu üzerindedir. Yüksek bölgelerde düzlük alanlar konaklamaya olanak vermektedir.	Seyir noktaları belirlenebilir. Kamplama alanı olarak da değerlendirilebilir.
16	İ.DY.1.1	Koca yayla, yılkı atları, ıslak alan ve akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
17	İ.DY.1.2	Oktur Yaylası, yılkı atları, ıslak alan, akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
18	İ.KS.1.1	Yayla turizmi	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
19	İ.KS.1.2	Yayla turizmi	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
20	İ.KS.1.3	Yayla turizmi	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
21	T.1.1	Tabiat Parkı sınırları dışında ancak yakınlarında bir alan olup mevcut göle ve tarım alanlarına geniş görünüm sunmaktadır.	Seyir terası olarak düzenlenmesi gereklidir. Bu noktadan Karakale'ye kadar park yolu peyzaj tasarımı gerçekleştirilmelidir.
22	T.1.2	Bakı terasları ve çeşme yanı dinlenme. Karadut noktası/ çeşme, yürüyüş hattı dinlenme alanı	Doğal yapıdan yararlanılarak seyir ve dinlenme terasları tasarımı geliştirilebilir. Çeşme çevresi düzenleme yapılabilir.
23	T.1.3	Mevcut ulaşım yolu üzerindedir. Bakı noktası olarak da değerlendirilebilir.	Seyir noktaları belirlenebilir. Kamplama alanı olarak da değerlendirilebilir.
24	T.1.4	Bakı terasları ve çeşme yanı dinlenme. Ardıc Çeşmesi noktası ,Akdağ Zirve Yürüyüşü başlangıç noktası ve konaklama alanı	Rekreasyonel amaçlı yürüyüş zamanlaması, hatları ve konaklama alanları belirlenirken flora ve faunaya ilişkin kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
25	T.1.5	Akdağ Zirve yürüyüşü bakı ve dinlenme noktası	Doğal peyzajdan yararlanarak dinlenme terasları belirlenmelidir.
26	T.1.6	Akdağ Bakı Noktası	Zirve yürüyüşü sonu.
27	T.2.1	Mevcut yayla, yılkı atları, ıslak alan ve akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.
28	T.2.2	Yayla, yılkı atları, ıslak alan, akarsu tabiat parkının görsel değeri en zengin alanlarından birini oluşturmaktadır. Kültürel ve doğal değerlerin buluşma noktasıdır.	Doğal peyzaja ilişkin yapısal kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.

Fizyografik zenginliğe sahip batı bölgeleri, doğuya oranla çok daha az müdahale görmüştür. Bu alanlarda sınırlı ve kontrollü rekreasyonel gelişime izin verilmelidir. Karanlık Dere vadisi yürüyüşleri plan ve program dahilinde yapılmalıdır. Tüm sınırlamalar ve kontroller ekolojik yaşamın izin verdiği "zamanlama pencerelerine" göre planlanmalı, kullanıcı profili belirlenerek bunu gerçekleştirmede gerekli alt yapı çalışmaları sağlanmalıdır. Dünyada ekolojik özellikleri dolayısıyla tabiat parkı ya da milli park alanı ilan edilmiş bölgelerde, bu yönde başarılı uygulamalar bulunmaktadır.

- Yaylacılık faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgelerin çizgisel olarak birleştirilmesiyle elde edilen dolaşım yolu çeşitli rekreasyonel aktiviteler (yürüyüş, kampa, tırmanma ve/veya fotoğraf avcılığı) için uygundur. Elde edilen dolaşım yolu varolan yol ağını kullanacaktır. Buradaki temel strateji ise, rekreasyonel aktivitelerin geleneksel yayla kültürüyle bütünleştirilmesini sağlayacak politikaların park yönetimi kapsamında, geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Bölgenin sert iklim koşulları dikkate alındığında bu alanlar konforlu bir rekreasyonel gelişimi için kısıtlı bir zaman sunacaktır. Öte yandan, varolan yol ağı ve yaylalar soğuk kuzey bakanlı yamaçlar dışındaki alanlarda yer aldığından rekreasyonel gelişimi destekleyici unsurları bulunmaktadır.

- Görsel peyzaj analizi sonucunda belirlenen görsel kalitesi yüksek alanlar (görsel tercih değeri yüksek alanlar) ile görünürlük analizi sonucunda elde edilen geniş alanlara panoramik görüntü sunan noktalar rekreasyonel planlama kapsamında önemli peyzajları oluşturmaktadır. Rekreasyonel amaçlı dolaşım ağı ile konaklama/dinlenme noktalarının geliştirilmesinde bu alanlar belirleyici görsel peyzaj elemanlarıdır.

- Peyzaj değerlendirmesinin bir sonraki aşaması peyzaj gelişim planının/fiziksel planlanın hazırlanmasıdır. Tabiat Parkı'nın peyzaj gelişim planını da kap-

sayacak uzun devreli gelişim planlaması kapsamında uygulanabilir, birbirini destekleyen ve çelişki alanları bulunmayan kararların üretilebilmesi için bölgeye ve alana yönelik diğer projeler de birlikte değerlendirilmelidir.

Peyzaj planlama eyleminin üç önemli ilkesi: kuramsal katkı

Bu çalışma ile peyzaj planlama sürecinin kuramsal dayanağını oluşturması önerilen aşağıda ki üç önemli ilke vurgulanmıştır:

1.Peyzaj planlama, peyzaj ekolojisine dayalı bir planlama yaklaşımıdır. Peyzaj ekoloji bilimi yardımıyla, ele alınan peyzajı biçimlendiren temel doğal mekanizmalar belirlenebilir ve böylece o peyzajın sürekliliği açısından korunması gerekli alanlar saptanabilir.

2.Koruma-kullanım kararlarının geliştirilmesinde içsel güçler esas alınmalıdır. Diğer bir ifade ile Christopher (1979) tarafından ifade edildiği biçimiyle, her mekana/peyzaja sahip olduğu karakter, o mekanda süregelen olayların belirli deseniyle verilir. Dolayısıyla o mekan, içerisinde doğal ya da kültürel anlamda ötedenberi süregelen olayların sürekliliği sağlandığı ölçüde yaşayan bir mekandır.

3.Peyzaj Planı/Fiziksel plan öncesi planlama alanına ilişkin koruma-kullanım amaçlı stratejiler geliştirilmelidir. Günümüzde planlama eylemi, dar anlamda mekânda kullanımların alacakları konumların belirlenmesi çabasının çok ötesine geçmiştir. Hızla değişen koşullara uyum sağlayabilmek için planlama alanıyla ilgili öncelikle geleceğe ilişkin ayrıntılı bir perspektifin (bir anlamda bir vizyon) geliştirilmesi ve bu genel hedefi gerçekleştirmeye yönelik stratejilerin oluşturulması gereklidir. Bu çalışmada, Akdağ Tabiat Parkında ekolojik temele dayalı peyzaj planlama kapsamında koruma ve rekreasyon amaçlı peyzaj gelişim stratejileri belirlenmiştir.

Kaynaklar

Anonim 2005a. <http://www.denizli.gov.tr>

Anonim 2005b. <http://www.sandikli.com>

Anonim 2005c.
<http://www.milliparklar.gov.tr>

Anonim 2005d. <http://www.wwf.org.tr>

Anonymous, 1997. "Visual Landscape Inventory. Procedures and Standards Manual". B.C. Ministry of Forests, Forest Practices Branch.

Anonymous, 2000. "Cambridge Area Route Selection Class EA Visual Inventory. SKB and Associates Environmental Planning and Design.

Belknap, R. K. and Furtado, J.G. 1967. Three Approaches to Environmental Resource Analysis. The Conservation Foundation, Washington, D.C. USA.

Christopher, A. 1979. "The Timeless Way of Building". Oxford University Press. New York.

Cook E.,A. and van Lier H., N. 1994. "Landscape Planning and Ecological Networks" ELSEVIER Science B. V, ISBN 0-444-82084-1. The Netherlands.

Forman, R.T.T and Godron M., 1986. "Landscape Ecology" John Wiley & Sons, Sayfa 10, Newyork

MAPA- ICONA. 1983. "Paisajes Erosivos a el Sureste Espanol: Ensayo de Metodologia Pana el Estudio de su Cualificacion y Cuantificocion". Projecho Lucdeme. Spain.

Martinez-Falero, E. and Gonzalez-Alonso, S. (Eds.), 1995. "Techniques in Landscape Planning". Boca Raton: Lewis Publishers.

Şahin, Ş. and Kurum, E., 2002. "Erosion risk analysis by GIS in environmental

impact assessments: a case study – Seyhan Köprü Dam construction". Journal of Environmental Management", 66, 234-247.

Trimble, W.S., 1990. "Geomorphic Effects of Vegetation Cover and Management: Some time and space considerations in Predicting of Erosion and Sediment Yield". Vegetation and Erosion, edited by Thornes, J.B., John Wiley and Sons Ltd, UK.

Notlar:

1-Bu araştırma kapsamında ki doğal, kültürel ve görsel peyzaj analizleri ve bu analizlere dayalı olarak üretilen peyzaj gelişim stratejileri, Egeplan Planlama Ltd. tarafından, Çevre ve Orman Bakanlığı adına sorumluluğu üstlenilen "Akdağ Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik" çalışması kapsamında, peyzaj mimarlığı uzmanlık hizmetleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

2-Çalışma alanındaki kayaçlarının geçirimsizlik özellikleri, Egeplan Planlama Ltd. tarafından, Çevre ve Orman Bakanlığı adına sorumluluğu üstlenilen "Akdağ Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik" çalışması kapsamında, hidrojeoloji uzmanlık hizmetleri çerçevesinde Dr. Müfit Şefik Doğdu, jeoloji hizmetleri hizmetleri çerçevesinde Doç. Dr. Candan Gökçeoğlu tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan alınmıştır.

Çevre Düzeni Planlarının Oluşturulmasında Ekolojik Yaklaşımların Önemi

*Prof. Dr. Kamil Şengönül^(a)
Prof. Dr. Adnan Uzun^(b)*

*^(a) İ.Ü. Orman Fakültesi, Havza
Amenajmanı Anabilim Dalı*

*^(b) İ.Ü. Orman Fakültesi, Peyzaj
Mimarlığı Bölümü*

34475 Bahçeköy, İstanbul

*sengonul@istanbul.edu.tr, aduzun@
istanbul.edu.tr*

Bilindiği gibi, 08.05.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4856 sayılı yasanın 10.maddesine göre, Çevre Düzeni Planı hazırlamak veya hazırlatmak, onaylanarak uygulamasını sağlamak görevi Çevre ve Orman Bakanlığı'na verilmiştir.

Bu bildiriye, Çevre Düzeni Planlarının yapılmasında göz önünde bulundurulması gereken ekolojik yaklaşımların vurgulanması ve Çevre Düzeni Planlarından beklenenlerin belirlenmesi konularına açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

Yaşadığımız Çevrenin Planlanması ve Çevre Düzeni Planları

Planlama, karar vermeyi sağlayacak seçeneklerin belirlenmesi için, bilimsel ve teknik bilginin kullanılması şeklinde tanımlanabileceği gibi, bir çok seçeneğin tartışılması ve bir anlaşma sağlanması süreci olarak da tanımlanabilir. Friedman (1973) planlamayı özetle bilgi halkalarının icraata geçirilmesi olarak tanımlamıştır. Geniş kapsamlı planlamalar, geniş bir alandaki tüm fonksiyonlarla ilgili seçenekleri bütünüyle göz önünde bulundurmaya gerektirir. Uzlaşma içinde uyumsuzlukların çözümü kapsamlı planlamanın temelidir.

Çevre ve doğal kaynaklar ile ilgili bir plan yapmak söz konusu edildiğinde, çevrenin tüm bileşenleri, fiziksel, ekolojik, sosyal ve ekonomik yapı ve bunların birbiri üzerine etkileri ve bozulmaların minimumda tutulacağı bir plan yapmak gündeme gelecektir.

Çevrenin ve yaşam ortamının belli bir kalitede bulundurulması ve devam ettirilmesi, bir başka ifade ile süreklilik yaklaşımı günümüzdeki en önemli çevre planlama yaklaşımı olarak kabul görmektedir. Sürdürülebilir bir yaşam için, toplumların ihtiyaçlarını düzenli bir şekilde karşılayan, doğal ekosistemlerin dengesini bozmayan ve biyolojik çeşitliliği koruyan bir planlama anlayışı artık kaçınılmazdır.

Yukarıda açıklanan düşünceler ve yaklaşımlar göz önüne alınarak, geçmişte ülke bazında yapılan planların hemen hemen tamamı ekonomik veya imar planlarında olduğu gibi fiziksel planlardır. Ülke kalkınma (ulusal kalkınma) planları tamamen sektörel bazda yapılmış ekonomik planlara bir örnek olarak gösterilebilir.

Plan hiyerarşisi içinde, ülke planlarının altında veya bir alt kademedeki planlar bölge kalkınma planlarıdır. Bu bölgesel planlar, sosyal ve ekonomik gelişmeleri, eğilimleri, yerleşimlerin gelişme potansiyellerini, sektörel hedefleri, faaliyetleri ve bunlara ilişkin alt yapıların dağılımlarını belirlemek üzere yapılmış planlar olup, ekonomik, toplumsal ve fiziksel planlama çalışmalarına bir eşgüdüm getirme özelliği taşırlar (DPT.2000). Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan bu tanımdan da görülebileceği gibi bölge kalkınma planları, ekonomik ve fiziksel planlamaya toplumsal yapıyı da katarak bir eşgüdüm planları özelliğindedir.

Yayın Kurulunun Notu:

*Bu makale 21-24 Mart 2005
taribinde Antalya'da gerçekleştirilen
Çevre ve Ormanlık Şurası'nda
sunulmuştur.*

Bu iki üst plan özelliğindeki planlama çalışmalarında gözardı edilmiş önemli bir eksiklik, ekolojik planlama kriterleri ile donatılmamış olmalarıdır. Aynı şekilde daha alt hiyerarşide yer alan imar planları da daha çok fiziksel planlar olmaya yönelmiş, bu nedenle de Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planları, ekolojik ayaklarının olmaması nedeniyle devamlı sorun içeren veya bitirilemeyen planlar olmuşlardır.

Alt ölçekli (1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları) planların, bir çevre planı gibi ekolojik planlama kavramı ile yapılmamış olmalarından veya üst ölçekli, yol gösterici bir ekolojik planlama ile yönlendirilmemiş olmalarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle, günümüzde çarpık kentleşme, alt yapısı olmayan sanayileşme ve sonunda da önemli çevre ve doğal kaynakların bozulması sorunlarını yaratan uygulamalara neden olmuşlardır.

Bu nedenle, su üretim havzalarında veya önemli biyosfer rezerv alanlarında yeni yerleşimler önerebilen imar planları yapılmıştır.

Bugün, ülkemizde yasal düzenleme ile adı konmuş ve hızla yapımına başlanmış bir planlama çalışması da aynı akibete uğrayacak gibi görülmektedir. Bu nedenle, bu bildiri "Çevre Düzeni Planları" olarak adlandırılan ve 4856 sayılı yasa ile Çevre ve Orman Bakanlığı kuruluş yasası ile gündeme gelen üst ölçekli bir plan çalışması olması düşünülen çalışmalardan neler beklendiği üzerine yoğunlaştırılmıştır.

Çevre Düzeni Planının Tanıtımı ve Yaptırımları

08.05.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4856 sayılı Yasa'nın 10.maddesi, "Den-geli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak, ekonomik kararlar ile ekolojik kararların bir arada düşünülmesine

imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere, Kalkınma Planları ve Bölge Planları temel alınarak Çevre Düzeni Planı hazırlamak veya hazırlamak, onaylanarak uygulamasını sağlamak görevi Çevre ve Orman Bakanlığına verilmiştir" demektedir. Çevre ve Orman Bakanlığı ve Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen işlemler, Çevre Düzeni Planlarının 1/25 000 ile 1/200 000 arasında değişen ölçeklerde olabileceğini ve bunların 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planlarına esas teşkil edeceğini genelgele ile valiliklere bildirmiştir.

Yine bu genelgede 2004-2005 yılları içinde 54 ilimizde yaklaşık 57 milyon hektar alan için 1/100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarının yapılmasının kararlaştırıldığı açıklanmıştır.

Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeye göre plan hiyerarşisinde 3.sırada yer alacak, ülke kalkınma planları ile, Bölgesel planları da göz önüne alarak, imar planlarına esas oluşturacak bir planlama çalışması anlaşılmaktadır. Yapılması düşünülen Çevre Düzeni Planları 1/100 000 ölçekli olarak yapılacağı düşünüldüğünde, bu planların daha büyük ölçekli imar planlarına baz oluşturması, daha başlangıçta sorunların çözülme-yeyeceği, veya bu plandan beklenenlerin yerine getirilemeyeceği kuşkusunu doğurmaktadır. Bu ölçekteki bir plan üzerinde, ekolojik ve ekonomik kararları bir arada değerlendirebilmek güç görünmektedir. Bu ölçekteki bir Çevre Düzeni Planı, günümüzde birçok konuda yaşadığımız sınırlandırma ve yönlendirme hizmetini bile yerine getirmeyecek bir alan tarifine sahip bulunacaktır.

Çevre Düzeni Planlarından Beklenenler

Ülkemizde ilk defa, uygulamaya yönelik hazırlanacak ve alt planlara referans

olacak bir planlamada ekolojik kararların göz önüne alınacağı görüşü benimsenmiş bulunmaktadır. Bu planların hazırlanması ve hayata geçirilmesinde, çözülmesi gereken birçok sorunu karşımıza çıkaracaktır. Konu, ekolojik planlama yaklaşımı ile irdelendiğinde zorlukları ve yapılabilecekleri tahmin etmek daha kolay olabilecektir.

İnsanoğlunun uğraşları ve aktiviteleri ne şekilde olursa olsun arazi ile ilgili veya bağlantılıdır. Bu ilgi ve bağlantı sonunda bir arazi kullanma şekli, doğal çevre ile birlikte bir yaşam yapılanması yaratmıştır. Kısaca, "peyzaj" olarak da adlandırabileceğimiz bu yapı, bir alandaki araziler, evler, tepeler, ormanlar, sular, göller, üretim tesislerinin toplamıdır. Aynı zamanda peyzaj arazinin nasıl kullanıldığıdır da. Yollar, tarım alanları, rekreasyon alanları, su havzaları ve yerleşim alanları birer arazi kullanım şeklidir (Samsunlu,2004).

Görülüyor ki, peyzaj bir resim değil, bir kültür, zaman, doğal yapı, sosyal ve ekonomik faaliyetler bütünüdür. Ancak, temelinde yine arazinin kullanılması yatmaktadır. Bu nedenle çevreyi planlayanlar, teknik bilgiler ile yaşadığı çevre ile ilgili yapıyı da (ekolojik) planlamalı, bir başka deyişle ekolojik planlama yapmalıdırlar.

Ekolojik Planlama Çalışmaları

Ekolojik Planlama metodu esasen, en uygun alan kullanımı uygulamasının nerede olacağını belirleyebilmek amacıyla alanın biyolojik, fiziksel ve sosyokültürel sistemlerinin incelenmesi sürecidir. McHarg(1969) tarafından, ekolojik planlama yaklaşımı; envanter, analiz ve sentez çalışmalarının çok önemli olduğu, bunun yanında yönetime ve halk katılımına da ağırlık veren bir yaklaşım olarak tanımlanmıştır (Ndubisi, F. Foreword by Steiner, F.R. 2002.).

Her planlama çalışmasında olduğu gibi, ekolojik planlama süreci de birbirini izleyen mantıklı aktivitelerdir. Bu sürecin başlıca aşamaları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

1.aşama: Planlanacak alan ile ilgili problemler ve imkanlar açık olarak ortaya konularak, gerektiğinde özel planlama konuları oluşturulmasına olanak sağlayacak konular da bu aşamada belirlenir.

2.aşama: Hedeflerin belirlenmesidir. Gelecekteki ideal durumu, bu günden tanımlayacak olan hedefler aynı zamanda planlama sürecinin temelini oluştururlar. Bu hedefler ulusal yada uluslararası kapsamda da olabilirler. Hedeflerin belirlenmesi politik ve kültürel sisteme bağlı olmasına karşılık, bu hedefin sonuçlarından etkilenen insanlar, sürece dahil edilmelidir.

3.aşama: Biyolojik çevrenin analizi ve envanterinin yapılmasıdır. Geniş bir çevrede yapılacak analizler birbiri ile bağlantılı, ancak farklı ölçeklerde olabileceklerdir. Su havzaları, bu tür çalışmalarda peyzaj ve ekosistem analizleri için bir ünite olarak kabul görmektedirler. Aynı şekilde doğal kaynak yönetimi ve peyzaj planlama çalışmaları içinde su havzaları kullanışlı ölçekler olarak savunulmuşlardır. Amerika Birleşik Devletlerinde havza bazında planlama, genellikle çok geniş bölgelerin planlanması için bir ölçek olarak alınmaktadır.

4.aşama: İnsan toplumlarının aktivitelerinin analizi ve envanter aşamasıdır. Ekolojik planlama sürecinde bu aşama, planlama alanında lokal düzeyde çevre ve sosyal yapı ile ilgili bilgilerin toplanmasıdır. Bir başka ifade ile, bunlar insani yapı ve aktivitelerin iç yüzlerinin ortaya konması çalışmalarıdır. Bu aşamada, örnek olarak; lokal arazi kullanma durumu planıya spesifik bilgileri, gruplar içinde toplama olanağı sağlayabileceklerdir.

5.aşama: Uygunluk analiz çalışmaları ve detaylandırma. Bu aşama envanter ve analiz çalışmalarından elde edilen bilgilerin sorunlarla ve hedeflerle bağlantı kurulması aşamasıdır. Yapılan çalışmalar çeşitli ölçeklerde açıklanarak hedeflere yönelim kolaylaştırılabilecektir.

6.aşama: Planlama konsepti, tercihler ve seçenekler aşamasıdır. Bu safhada, planlama alanı için konseptlerin geliştirilmesi yapılarak, bu konseptler ile problemin nasıl çözüleceğine yönelik modeller ve senaryolar belirlenir. Hiç şüphesiz ki ana konsept envanter ve analiz çalışmalarından toplanan bilgilerin kombinasyonları üzerine kurulmalıdır.

7.aşama: Plan oluşturulması aşamasıdır. Daha önceki aşamalarda yapılan çalışmalarda ulaşılan görüşler ve seçenekler planda bir araya getirilir. Plan bölgesel (üst) ölçekte gelişme için bir strateji belirler ve politik tercihlere, araziyi kullananlara, arazi sahiplerine ve yöneticilerine, korumanın, geliştirmenin veya rehabilitasyonunun nasıl yapılacağına dair ana hatları gösterir. Böyle bir planlama sırasında ve sonunda yerel yönetimler ile mevcut arazi kullanımından yararlananların, sosyal ve ekonomik değişimlere nasıl ayak uyduracakları da belirtilir.

8.aşama: Eğitim ve Halkla İlişkiler aşamasında plan halka eğitim ve bilgilendirme dahilinde açıklanır. Aslında bu etkileşim konularının belirlenmesiyle planlama süreci sırasında oluşur. Halkın katkısı özellikle plan oluşturulurken çok kritiktir. Çünkü planda halk tarafından saptanan hedeflere ulaşılabilmesinin sağlanması önemlidir.

9.aşama: Detay tasarımları aşamasıdır. Daha alt ölçekli, lokal veya çok özel alanlara ait uygulama planları bu aşamada tasarlanmalıdır.

10.aşama: Plan ve Tasarım Uygulaması aşamasında Çevre Düzeni Planında benimsenen amaç ve politikaların

gerçekleştirilebilmesi için çeşitli lokal strateji, taktik ve prosedürler kullanılmalıdır.

11.aşama: Yönetim aşaması, yürütme aşamalarında planın nasıl götürüldüğünü izlemeyi ve değerlendirmeyi kapsar. Yönetim sürecinde değişen koşullar ve yeni bilgilerin edinilmesiyle planda düzeltmeler ve ayarlamalar yapılması kaçınılmazdır. Planlama süreci içinde belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için planlı denetim aşaması prosedürünün tasarımı ve karar verme sürecinin yönetimine özel bir dikkat göstermelidirler.

Sonuç ve Öneriler

Bu açıklamalar ve ekolojik planlama yaklaşımı altında, ülkemizde yapılmakta olan Çevre Düzeni Planlarında karşılaşılabilecek güçlükler ele alındığında;

- Çevre Düzeni Planlarının yapım aşamasında, hiç şüphesiz ki ekonomik kararlar ile ekolojik kararlar birbirleri ile örtüşmeyecektir. Tüm dünyada olduğu gibi ekonomik gelişme ekolojik çevre üzerinde daima olumsuz etkiler yaratmıştır. Bu nedenle, çevrenin ve doğal dengenin korunması yönünde hassasiyet gösteren toplum ile planlayıcı otorite, çatışma halinde olabilecektir.

- İkinci önemli konu ise Çevre Düzeni Planları hangi teknik bilgi grupları tarafından oluşturulacaktır. Birçok disiplini oluşturan bu çalışmalar, aslında ciddi bir envanter çalışması ve bunların değerlendirilmesi, yorumlanması ve geleceğe yönelik kararlara dönüşmesi olarak algılandığında, uygulanabilir olma özelliğine sahip olabileceklerdir.

- Bugün geline nokta, sürdürülebilir bir kalkınma yolunda çevrenin nasıl korunacağıdır. Bu nedenle Çevre Düzeni Planlarından beklentiler oldukça fazladır. Bu beklentileri sağlayacak planlar;

- Sadece mevcut durumun tespiti ile sınırlı kalmamalıdır.

- Güncel durumun tespiti, sorunların çözümünde bir aşama ise de, potansiyel kaynakların tespiti ve kullanma kısıtlamalarının neler olabileceği iyi etüt edilmelidir.
- Çevre Düzeni Planları bir etüt ve arazi sömürveyi şeklinde oluşmayıp, biyolojik, sosyal ve kültürel verilerin sentezi ile oluşturulmalıdır.
- Bu planlar üzerinde, biyosfer rezerv alanları, hassas ekosistemler, korunacak kültürel peyzaj alanları, özel çevre koruma bölgeleri, doğal ve arkeolojik sit alanları, sulak alanlar ve buna benzer tarımsal ve orman ekosistemleri, hassas bir şekilde belirlenmelidir. Bu çalışmalar ise şüphesiz ki farklı çalışma grupları ile gerçekleştirilebilecek işler olarak kabul edilmelidir.
- Tüm ülke bazında aynı ölçekte yapılmaya başlanan bu planların, hassas ve yoğun tehlike altında bulunan alanlarda daha detaylı çalışmalar ve büyük ölçekli planlarla yapılması düşünülmelidir.
- Özel nitelikli alanlarda, yöre halkının da katılımı ile lokal Çevre Düzeni Planları yapımına olanak tanınmalıdır.
- Mevcut kullanımın, sorunlar yarattığı tespit edilen alanlarda özel dönüşüm projeleri önerilmeli ve bunlar öncelikli alanlar olarak değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

Ndubisi, F. Foreword by Steiner, F.R. 2002. *Ecological Planning. A Historical and Comparative Synthesis*. The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London.

Samsunlu, A. (bölüm yazarı, K. Şengönlü), 2004. *Çevre Bilimleri*. Bizim Büro Basım Yayın Dağıtım San., Ankara.

Yayın Kurulunun Notu:

Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik Taslağı Çevre ve Orman Bakanlığı ÇED Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup Aralık 2007 tarihinde görüşlere sunulmuştur. Mesleğimiz adına mutlak olarak gözden geçirmeye gereksinim olduğu ortada olan bu Taslak aşağıda bilgilerinize sunulmuştur:

GEREKÇE

4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin (h) ve 10 uncu maddesinin (c) bendi uyarınca Bakanlığımızca 2005 yılında 10 Bölgede (31 il) 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planları hazırlanmış olup, çalışmaları 2006 yılında bitirilerek Temmuz 2007 tarihi itibarıyla onaylanmıştır. Ayrıca 4856 Sayılı Kanun ve 5491/2872 sayılı Çevre Kanununda Bakanlığımıza verilen yetki uyarınca 2007 yılında 4 bölgede (12 il) 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarının Coğrafi Bilgi Sistemleri (GIS) ortamında hazırlanması için ihale çalışmaları başlatılmış olup, 2009 yılında bitirilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye genelinde eksik olan üst ölçekli planların hazırlanması çalışmaları Bakanlığımıza 2003 yılında 4856 sayılı yasa ile Çevre Düzeni Planı hazırlama / hazırlatma ve onaylama görevi verilmesinden sonra 1/100.000 ölçekli olarak başlatılmış olup, ülkenin yaklaşık % 70'lik bölümünün Çevre Düzeni Planları 2009 yılında tamamlanmış olacaktır.

Çevre Düzeni Planları; dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak, ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve bölge planları temel alınarak yapılan ve tarım, turizm, konut, sanayi, ulaşım ve benzeri arazi kullanım kararlarını ve politika ve stratejileri belirleyen ve alt ölçekli planlara esas olan üst ölçekli fiziki planlardır.

Çevre Düzeni Planlarının ülkemizin sahip olduğu doğal ve tarihi zenginliğinin ulusal ve uluslar arası normlar ve anlaşmalar çerçevesinde korunması, dengeli ve sürekli kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan verilmesi, sağlıklı ve güvenli bir çevrenin oluşturulması, tarihi, kültürel ve doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi, kirliliğin oluşmadan önce önlenmesi, yatırımcı kurum ve kuruluşlara, yerel yönetimlere hazırlayacakları alt ölçekli planlara yol gösterici olması amacıyla hazırlanması gerekmektedir.

5491/2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesinin (b) bendinde 1/50.000 ve 1/100.000 ölçekli bölge ve havza bazında Çevre Düzeni Planlarının yapma, yaptırma ve onaylama yetkisi Bakanlığımıza verilmiş olup, aynı maddede "... Bölge ve havza bazında Çevre Düzeni Planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." hükmü bulunmaktadır. Bu çerçevede; "Bakanlıkça hazırlanan / hazırlatılan ve onaylanan Çevre Düzeni Planlarının hazırlanmasına ilişkin teknik veya idari usul ve esasları belirlemek amacıyla 5491/2872 Sayılı Çevre Kanunu uyarınca, "Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik Taslağı" hazırlanmıştır.

Çevre ve Orman Bakanlığından:

Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, ülkemizin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginliğin ulusal ve uluslararası normlar ve anlaşmalar çerçevesinde korunarak ve geliştirilerek kalkınma

planları ve varsa bölge planları temel alınarak, dengeli ve sürekli kalkınma hedeflerine uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan vermek üzere sağlıklı çevrenin oluşturulması için sosyal, fiziksel, ekonomik ve kirliliğe ilişkin veriler kullanılarak oluşturulacak Çevre Düzeni Planlarının Bakanlıkça hazırlanması, hazırlatılması ve onaylanması ile ilgili usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, havza, alt havza veya bölge bazında yönetsel, mekansal, işlevsel bütünlük gösteren sınırlar içinde genel arazi kullanımlarının, koruma ve gelişme politika ve stratejilerinin, çevre kalitesinin korunması ve kirliliğin önlenmesine ilişkin tedbirlerin belirlendiği Çevre Düzeni Planı ve bunların revizyon, ilave ve değişikliklerinin hazırlanması, hazırlatılması, onaylanması ve uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 13.05.2006 tarih ve 5491 Sayılı Çevre Kanununun Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun'un 6'ncı maddesinin (b) bendine, 8/5/2003 tarih ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2'nci maddesinin (h) bendine ve 10'uncu maddesinin (c) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,
- b) Genel Müdürlük: Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğünü,
- c) İl Müdürlüğü: İl Çevre ve Orman Müdürlüğünü,

d) İlgili İdare: Belediye sınırları ve mücavir alan sınırları içinde belediyeyi, dışında valiliği,

e) Müellif: İlgili mevzuatta belirtilen gerekli niteliklere sahip plan yapımını üstlenen gerçek veya tüzel kişileri,

f) Çevre Düzeni Planı: Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak havza, alt havza, bölge bazında arazi kullanım kararlarını ve bunlara ilişkin koruma ve gelişme hedef ve politikalarını ve stratejilerini, kirliliğin önlenmesine ilişkin tedbirleri belirleyerek alt ölçekli planlara esas olan, 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekte hazırlanan plan araştırma raporu, plan açıklama raporu ve plan hükümleriyle bütün olan üst ölçekli fiziki planı,

g) Revizyon Çevre Düzeni Planı: Çevre Düzeni Planının ihtiyaca cevap vermediği veya uygulanmasının problem olduğu durumlarda planın tamamının veya planın genel arazi kullanım kararlarını etkileyebilecek bir kısmının yenilenmesi sonucu elde edilen planı,

h) İlave Çevre Düzeni Planı: Yürürlükte bulunan, mevcut plana bitişik ve mevcut planın genel arazi kullanım kararları ile süreklilik, bütünlük ve uyum sağlayacak biçimde hazırlanan planı,

ı) Çevre Düzeni Planı Değişikliği: Plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, teknik ve sosyal donatı dengesini bozmayacak nitelikte, bilimsel, yasal ve teknik gerekçelere dayanan veya kamu yararının zorunlu kılması halinde yapılan planı,

j) Alt Ölçekli Plan: Bakanlıkça havza, alt havza veya bölge bazında onaylanan Çevre Düzeni Planı sınırları içerisinde bu plana uygun olarak hazırlanan Çevre Düzeni Planı ve imar planlarını,

k) İmar Planı: 3194 sayılı İmar Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda tanımlanan planları,

l) Plan Araştırma Raporu: Planlama alanına ilişkin geleceğe yönelik projeksiyonların yapılabilmesi, plan kararlarının, koruma ve gelişme politika ve stratejilerinin ve plan hükümlerinin belirlenebilmesi için bu yönetmeliğin 5 inci maddesi kapsamında toplanan verilerin planlama çalışmasında kullanılacak biçimde analiz ve sentezinin yapıldığı, alana yönelik fırsatların, tehditlerin, güçlü yönler ve zayıflıkların belirlenerek ilgisine göre farklı disiplinlerden uzmanlarca hazırlanan analitik etütleri de içeren raporu,

m) Plan Açıklama Raporu: Planlama alanına ilişkin projeksiyon nüfusunun, sektörel yapının, alan büyüklüklerinin, plan kararlarının, plan uygulama araçlarının, kurumsal yapı ve denetime ilişkin açıklamaların yapıldığı planı destekleyici raporu,

n) Plan hükümleri: Mer-i mevzuat kapsamında plan kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere planlama alanının özelliklerine göre oluşturulan hükümleri,

o) Yüzey ve yeraltı su kaynakları: İçme ve kullanma suyu temin edilmek üzere kullanılan veya kullanılması planlanan her türlü suni veya tabii göller ile bunları besleyen sular ve yeraltı su kaynaklarını,

p) Havza: Bir akarsu kaynağını besleyen yüzey ve yeraltı su kaynaklarının tabii su toplama alanını kapsayan alanı,

r) Alt Havza: Havza altında yer alan dere, göl ve gölet alanlarını besleyen alanları,

s) Bölge: Kendine özgü coğrafi, sosyal, ekonomik nitelikleri olan ve/veya istatistikî bölge (Düzey 2) birimlerini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Planların Hazırlanmasına Dair Esaslar

Planların Hazırlanmasında Bilgi Toplanması

Madde 5- Çevre Düzeni Planlarının hazırlanması sürecinde, planlanan alan sınırları kapsamında veriler 1/25.000 ölçekli harita hassasiyetinde asgari;

- a) Planlama alanının yeri,
- b) İdari bölünüş, sınırlar,
- c) Fiziksel yapı,
 - 1) Jeolojik durum, depremsellik ve fay hatları,
 - 2) Topoğrafik özellikler ve eğim durumu,
 - 3) Göller, barajlar, akarsular, taşkın alanları, yeraltı su kaynakları ve hidrolojik özellikleri, havza, alt havza alan sınırları,
 - 4) İklim,
 - 5) Tarım alanları, tarımsal arazi kullanımı ve arazi sınıflaması
 - 6) Sulama alanları,
 - 7) Bitki örtüsü,
 - 8) Afet verileri ve afete maruz alanlar,
- d) Maden kaynakları, ruhsatlı sahalar
- e) Çevresel kaynaklar ve koruma alanları,
 - 1) Uluslararası sözleşmelerle korunan alanlar,
 - 2) Korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ve sit alanları,
 - 3) Sulak alanlar,
 - 4) Özel çevre koruma alanları,

5) Orman alanları, çayır, mera, yaylak, kışlak alanları, mesire yerleri, av yaban hayatı geliştirme/koruma alanları,

6) Ekolojik açıdan korunması gerekli alanlar,

7) Milli parklar, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanı,

8) Kıyı alanları,

9) Doğal karakteri korunacak alanlar (sazlık, bataklık, maki, funda, taşlık, kayalık ve benzeri.),

10) Kültür ve turizm gelişim ve koruma bölgeleri, turizm merkezleri,

11) Su ürünleri yetiştiriciliği alanları, dolgu, lagün, mansap,

f) Demografik yapı,

g) Sosyal yapı,

h) Ekonomik yapı,

ı) Teknik altyapı,

1) Ulaşım,

2) Enerji,

3) Katı atık geri kazanım ve bertaraf tesisleri,

4) İçme suyu ve atık su arıtma tesisleri,

5) Kanalizasyon,

i) Mevcut arazi kullanımı,

j) Sektörel yapı,

k) Askeri alanlar, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri,

l) Mülkiyet yapısı,

m) Yerleşme alanı ile ilgili özellikler,

n) Alanın özelliğine göre diğer konular ve projeler

o) Çevre sorunları (hava, su, toprak kirliliği) ve çözüm önerileri konularına ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlardan, uydu görüntülerinden, hava fotoğraflarından ve arazi çalışmalarından veriler elde edilerek veri tabanı oluşturulur. Kurum

ve kuruluşlardan istenen bilgi ve belgeler planlama çalışmalarında kullanılmak üzere Bakanlığa gönderilir.

Eşik analizi, yerinde inceleme gibi fiziksel çalışmalarla birlikte bilimsel tekniklere ve yöntemlere dayalı, yeterli nitelikte ve kapsamda ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi, sektörel ve teknolojik araştırmalar yapılır, ilgili kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri alınır, uydu görüntülerinden veya hava fotoğraflarından faydalanılarak analiz ve sentez paftaları oluşturularak değerlendirilir.

Gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlardan ayrıca bilgi ve belge istenebilir. Çevre Düzeni Planı kararları ve plan hükümleri yapılan inceleme, araştırma sonuçları ve görüşler doğrultusunda oluşturulur. Plan açıklama raporunda, yapılan tüm inceleme ve araştırmalar sonucunda oluşturulan plan kararlarını açıklayıcı hususlar, alınan görüş ve öneriler ve yapılan değerlendirmelerle birlikte planın uygulanmasını sağlayacak araçlar, kurumsal yapı ve denetim konularına dair ilkeler yer alır.

Planların Hazırlanmasında Uyulacak Temel Esaslar

Madde 6- Çevre Düzeni Planı sınırları içinde kalan alanlarda;

- a) Planlanan alanda taşıma kapasitesi dikkate alınarak koruma kullanma dengesinin gözetilmesi,
- b) Dengeli ve sürekli kalkınma yaklaşımının gözetilmesi,
- c) İlgili kurumların görüşü alınarak ilgili idarelerin, sivil toplum kuruluşlarının, planlama sürecine katılımının sağlanması,
- d) Makro ölçekte nüfus dağılımı ve yoğunluk kararlarının verilmesi,
- e) Afete maruz alanlardaki afet risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin plan kararlarında dikkate alınması,

f) İmar planlarına esas olacak koruma ve gelişme politika ve stratejilerin oluşturulması,

g) Doğal, tarihi ve kültürel çevre değerlerinin korunması,

h) Planlama sürecinde toplanan verilerin planlama kararlarının oluşturulmasında etkin kullanılması,

i) Kirlilik kaynaklarına dair araştırmaların yapılması, kirlilik durumu ve artış ivmelerinin tespit edilmesi, kirlilik ölçümleri gereği tespit edilen kirlenici parametreler ile kirlenici kaynaklar arası ilişkilerin kurulması ve kirlilik verilerinin planlama çalışmasında dikkate alınması,

j) Kirlenici kaynaklara yönelik kirliliği önleyici alternatif tedbir önerileri ve bu tedbirler kapsamında yapılması gereken yatırım önerilerinin oluşturulması ve olası çevre sorunlarını önleyici plan notlarının geliştirilmesi,

k) Yeraltı ve yüzey su kaynakları ve içme suyu havzalarının korunması ve mevcut ve projeksiyon su kullanımına dair hesaplamaların yapılarak plan kararlarına yansıtılması,

l) Ekolojik dengeyi bozucu plan kararlarının getirilmemesi,

m) Teknolojiden en üst düzeyde faydalanılması esastır.

Planlara İlişkin Diğer Teknik Esaslar

Madde 7- Çevre Düzeni Planları ile ilgili teknik esaslar;

a) Çevre Düzeni Planları kalkınma ve varsa bölge planları esas alınarak, planlama alanına komşu idareler ile koordine sağlanarak hazırlanır,

b) Çevre Düzeni Planı kararlarına, koruma ve gelişme politika ve stratejilerine aykırı alt ölçekli planlar yapılamaz,

c) Çevre Düzeni Planı kararları ile yapılaşma kararı getirilen alanlarda, kentsel ve kırsal yerleşmelere ilişkin hazırlanacak alt ölçekli planların, Çevre Düzeni Planında belirlenen alan bütününe veya alt ölçekli planlarda belirlenecek olan etaplara göre yapılması esastır,

d) Çevre Düzeni Planlarının revizyon, ilave ve değişiklikleri;

1) Yerleşik nüfusun gereksinimlerinin karşılanması,

2) Maddi hataların düzeltilmesi,

3) Mevzuat gereği düzenlemeler,

4) Geleceğe yönelik proje ve programların ve yatırımların gerçekleştirilmesi,

5) Çevrenin korunması,

6) Çevre kirliliğinin önlenmesi,

7) Kamu yatırımları ve kamu yararı,

8) Plansız gelişmenin kontrolü ve planlı gelişmenin sağlanması,

gerekçelerine dayandırılması esastır.

Planların Hazırlanması, Hazırlatılması ve İncelenmesi

Madde 8- Çevre Düzeni Planlarının Bakanlıkça hazırlanması, hazırlatılması, Bakanlığa sunulması ve incelenmesi:

Çevre Düzeni Planı ile revizyon, ilave ve değişiklikleri Bakanlıkça hazırlanır. Bakanlık Çevre Düzeni Planı ile revizyon, ilave ve değişikliklerini gerektiğinde planlama sınırları içinde kalan ilgili idarelere veya yatırım programında bütçesi olmak kaydı ile ihale yöntemiyle hazırlattırabilir.

İlgili idare veya müellif, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini ve planlama alanına ilişkin gerekli bilgi ve belgeyi toplar, ilgili uzmanlar ile değerlendirir ve planlama çalışmasında kullanır. Planlamanın

her aşamasında Bakanlık ve ilgili kurum ve kuruluşlar bilgilendirilir. Hazırlanan planlar incelenmek ve onaylanmak üzere Bakanlığa sunulur. Bakanlık planların incelenmesinde ilgili kurum görüşlerine, mevzuata uygunluğuna ve koruma-kullanma esaslarına dikkat eder.

b) Kamu kurum ve kuruluşları veya kamu kurum ve kuruluşları adına gerçek ve tüzel kişilerce hazırlanan Çevre Düzeni Planı, revizyon, değişiklik ve ilave teklifleri plan müellifinin imza ve kaşesini taşıyarak ilgili kurum ve kuruluş görüşleri ve plan yapımına esas olan bilgi ve belgeler (teklife konu alanın kadastral durumu ile birlikte koordinatlı halihazır harita üzerine imar mevzuatındaki çizim tekniğine uygun olarak çizilmiş plan değişiklik teklifi, değişiklik gerekçe raporu ve öneri plan hükümleri, yürürlükteki Çevre Düzeni Planı ve plan hükümleri, alana ve yakın çevresine ilişkin alanı tanıtıcı fotoğraf, uydu görüntüsü, video çekimi ve benzeri) ile birlikte il müdürlüğüne veya Bakanlığa sunulur. İl müdürlüğüne sunulan planlar incelenmek üzere ivedilikle Bakanlığa gönderilir.

c) (a) ve (b) bentleri çerçevesinde hazırlanarak il müdürlüğüne veya Bakanlığa sunulan planlar Bakanlıkça incelenir. Gerektiğinde ilave bilgi, belge ve kurum görüşü istenebilir. İncelenerek uygun bulunan planlar ilgili kurumlara gönderilmek üzere, planı hazırlayan kurum, kuruluş, gerçek veya tüzel kişilerce yeterli sayıda çoğaltılarak onaylanmak üzere Bakanlığa sunulur.

Koordinasyon

Madde 9- Havza, alt havza veya bölge bazında birden fazla ili kapsayan ve Bakanlıkça yapılan, yaptırılan planlama çalışmalarında veya Bakanlığın plan hazırlamakla görevlendirdiği ilgili idarelerce yapılan planlama çalışmalarında, koordinasyon Bakanlığa aittir. Bakanlık gerekli gördüğünde koordinasyonu ilgili idareye veya il müdürlüğüne devre-

debilir. Planlama alanı içinde yer alan idarelerin planlama sürecine katılımı, planlama çalışmasındaki görev, katkı ve sorumlulukları ile ilgili esaslar gerektiğinde protokol ile belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Planların Onaylanması, Yürürlüğe Girilmesi, İlanı, Dağıtımı ve Uygulamaların İzlenmesi

Planların Onayı ve İlanı

Madde 10-Çevre Düzeni Planı ile revizyon, ilave ve değişikliklerinin hazırlanması ve onaylanmasında Bakanlık adına Genel Müdürlük görevli ve yetkilidir. Bakanlıkça hazırlanan veya hazırlattırılan planlar veya Bakanlığa teklif edilenlerden uygun bulunan planlar Bakanlıkça onaylanır. Bakanlık plan tekliflerine ilişkin kurum görüşlerini alabileceği gibi re'sen de onaylayabilir. Bakanlıkça onaylanan planlar onama tarihinde yürürlüğe girer.

Onay için sunulan plan teklifleri Bakanlıkça aynen kabul edileceği gibi reddedilebilir veya değiştirilerek onaylanabilir. Onaylanmayan plan teklifleri onaylanmama gerekçeleri de belirtilerek teklif sahibine bildirilir.

Onaylanan planlar ilgili il müdürlüklerine gönderilerek ilan edilmek üzere bir ay süre ile İl'de askıya çıkarılır. Askıya çıkarıldığına ve askıdan indirildiğine dair İl Müdürü ile birlikte en az iki imzanın bulunduğu askı tutanakları ve askı süresince varsa planlara itirazlar, askı tutanakları ile birlikte, askı süresi sonunda on gün içerisinde il müdürlüğüne Bakanlığa gönderilir. Bakanlık itirazları yönetmelik hükümlerine göre değerlendirir ve sonuçlandırır. Plan revizyonu, ilavesi ve değişiklikler de aynı usullere tabidir. Plana itirazlar, planın yürürlüğünü durdurmaz.

Onaylanan Planların Dağıtımı

Madde 11- Bakanlıkça onaylanan planlar, plan açıklama raporu ve plan hükümleri alt ölçekli planlara esas olmak üzere, ilgili il müdürlüklerine gönderilir.

Bakanlık planların tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar halinde çoğaltarak bedel karşılığında istenilere verebilir. Çevre Düzeni Planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak Bakanlığın ve ilgili idarelerin görevidir.

Planlara ilişkin Uygulamaların İzlenmesi

Madde 12- Bakanlık ilgili idarelerce hazırlanacak imar planlarının Çevre Düzeni Planına uygunluğunu izlemek ve denetlemekle yetkilidir. Bakanlık onaylanan planları kendisi izleyebileceği gibi il müdürlüğüne görev vererek izlemelerini ve denetlemelerini isteyebilir. Onaylı planların bir örneği izleme ve denetimin sağlanması amacıyla il müdürlüğüne gönderilir.

Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler Çevre Düzeni Planına aykırı imar planı uygulamalarını gerekli tespit ve delilleri ile birlikte bir dilekçe ekinde Bakanlığa veya il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür. İl müdürlüğüne sunulan dilekçeler görüş ve önerilerle birlikte Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda Çevre Düzeni Planına aykırı alt ölçekli plan kararlarının veya uygulamalarının tespiti halinde, alt ölçekli planların Çevre Düzeni Planı kararlarına uygun hale getirilmesi Bakanlıkça ilgili idaresinden istenir. Aykırı kararların ilgili idaresince atmış gün içinde giderilmemesi halinde Bakanlığın dava açma hakkı saklı kalmak kaydıyla ilgilisi hakkında inceleme yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Tebliğ

Madde 13- Bakanlık, gerekli gördüğü hallerde bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak tebliğ veya genelge yayımlayabilir.

Yürürlük

Madde 14- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Orman Bakanı yürütür.

Avrupa Birliği ve Türkiye'de Peyzaj Planlama Mekanizmasının Yapılandırılması

Burcu Yiğit Turan

*Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı
Bölümü, Mimarlık Fakültesi, Viyana
Teknik Üniversitesi, Operngasse
11 (4. kat) / A-1040 Viyana /
Avusturya*

Tel +43 1 58801 26118

Fax +43 1 58801 26199

burcu@landscape.tuwien.ac.at

Avrupa Birliği ve Kentsel Peyzajın Önemi

Avrupa ülkeleri A.B.D., Japonya ve MERCOSUR (Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Uruguay'dan oluşan ortak market) gibi geniş ekonomik güce sahip ülkeler ve birliklerle yarışabilmek için özellikle son on yıl içerisinde hızlı bir yapılanmaya girmiştir. Bu yapılanmanın ekonomik ve sosyal politikalarına ulaşmada "mekan" en önemli araçlardan birisidir. Bu amaçla, 1999'da Avrupa Birliği Mekansal Gelişme Komitesi tarafından hazırlanan ve üye ülkelerce kabul edilen "Avrupa Mekansal Gelişim Perspektifi" ortak hedef ve politikaları içermektedir. Mekansal gelişim politikaları, Avrupa Birliği sınırları içerisinde dengeli ve sürdürülebilir bir kalkınma için AB'deki tüm bölgelerde eşit olarak gerçekleştirilmesi gereken temel hedefleri belirlemiştir. Bu hedefler; ekonomik ve sosyal uyum, doğal kaynakların ve kültürel mirasın korunması ve yönetimi ve Avrupa sınırları içerisinde daha dengeli rekabettir. Daha alt ölçeklere inildiği zaman ise mekansal gelişim politikasının dengeli ve çok merkezli kentsel sistemler, yeni kent-kır ilişkileri önerdiği görülür (Avrupa Komisyonu, 1999). Avrupa Birliği ölçeğinde çevre politikasının arkasında yatan felsefe tek-ortak pazar hedefine ulaşmaktır. Çünkü, en iyi benzer çevre şartları ve standartları içerisinde firmalar yarışabilecek, iş gücü, kapital ve bilgi dengelenebilecektir (Ravesteyn ve Evers, 2004).

Nüfusunun %80'nin kentsel alanlarda yaşadığı Avrupa son yıllarda, ekono-

mik ve sosyal hedeflere ulaşabilmek için kentsel alanlardaki problemlerin çözümüne odaklanmıştır. Bu bağlamda "yaşam kalitesi" kavramı büyük önem taşımaktadır. 2004 yılında Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı "Kentsel Çevre Üzerine Tematik Bir Stratejiye Doğru" başlıklı raporda Avrupa kentlerinin yeniden canlandırılması; toplumların ve ekonomilerinin güçlenmesi için kentlerin çekici, sağlıklı ve yüksek kalitede mekanlar sağlar hale getirilmesi gerektiği ve bu amaçlara ulaşmada kentsel yeşil mekanların kentlilere sağladığı yüksek yaşam kalitesi açısından öneminin çok büyük olduğu belirtilmektedir. Sağlık egzersizleri, sosyal etkileşim, dinlenme ve eğlenme için iyi yönetilen yeşil mekanların, parkların ve ağaçlık alanların kentliler için önemi vurgulanmakta, mevcut olanların korunması ve yeni olanakların sağlanması için çaba harcanması gerektiği açıklanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2004).

Bütün bu hedefleri arka planında barındıran Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ülkelerin kentsel, kırsal ve doğal alanlarındaki peyzajları kapsamlı bir biçimde incelemeleri, planlamaları ve yönetmeleri için özellikle Türkiye gibi peyzaja dair bütüncül politikaları ve yasaları olmayan ülkeler için hayati bir öneme sahiptir.

Avrupa Birliği ülkelerinin 20. yüzyıl içerisinde peyzaj planlamayla ilgili teorik ve pratik deneyimlerine bakıldığı zaman zengin bir birikimle karşılaşılır (Çizelge 1). Almanya örneğinde peyzaj planlamasının yasal olarak yaklaşık 30 yıl geriye uzandığı görülmektedir (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege/

Doğa ve Peyzajların Korunması Yasası, 1976), bu yüzden, Almanların Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin gerekliliğini yadırgamaları ve kabul etmemeleri doğal karşılanmalıdır.

Türkiye 1950'li yıllarda planlı döneme geçmiş, 1984'e kadar ki süreçte de kent planları merkezi olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkisinde gerçekleştirilmiştir (Tekeli, 1994). Ancak 2. Dünya

zorunlu değildir. Devlet Planlama Teşkilatı istediği bölgede plan yapar ya da istediği bölgede yapmaz. Bu yüzden zorunlu bir bölgesel mekansal planlama mekanizması yapılandırılmalıdır.

Çizelge 1. Almanya ve Avusturya'da peyzaj koruma ve planlamaya ilişkin yasalar ve tarihleri.

Yıl	Yasa	Ülke
1902	Peyzaj Koruma Yasası	(Almanya/Prusya)
1919	Weimar Yasası	Almanya
1923	Kültürel Değerlerin Korunması Yasası	Avusturya
1955	Viyana Kentsel Doğal Alanların Korunması Yasası	Avusturya
1976	Doğa ve Peyzajların Korunması Yasası	Almanya

Almanya'da 1976 Doğa Koruma Yasası yerel yönetimler peyzaj planı yapma zorunluluğu getirmiştir. İmar yasasıyla paralel olarak çalışan peyzaj yasası doğa korumayla ilgili diğer yasaları da içine alarak bütüncül bir planlama anlayışı sergiler. Yasanın peyzaj planlamaya ayrılan ikinci bölümünün 5.,6., ve 7. maddeleri peyzaj planlarının üretimine, detaylarına dair kuralları içermektedir.

Türkiye'de Kentsel Planlama ve Peyzaj

Türkiye, cumhuriyet döneminde her ne kadar gelişmiş yasal yönetsel sistemlere sahip olmasa da, yabancı şehir plancılarıyla birlikte planlama pratiklerinde iyi bir başlangıç yapmıştır. Ankara örneğinde, Lörcher ve Jansen, endüstrileşmeyi yaşamış Avrupa kentleriyle ilgili bilgi birikimlerini ve modern şehir planlamasının prensiplerini kentin planlanmasında yerel koşulları da başarılı bir şekilde yorumlayarak Türkiye'ye aktarmışlardır. Jansen'in Ankara planına bakıldığı zaman, kentsel peyzaj üzerine, bir bahçe kent modelinin bileşenleri olan merkezi park, zincir yamalar, koridorlar ve yeşil kuşakla oluşturulmuş ciddi bir yeşil sistem okunur.

Savaş'ıyla birlikte 1940'lı ve 50'li yıllarda Türkiye'nin değişen uluslararası rolü ve ulusal politikalar kırsal nüfusun plansızca belli başlı kentlere akmasına neden olmuş; bu durum kentlerde planlama ve uygulamanın diğer politik etkenlerle birlikte kaosa doğru gidişini tetiklemiştir (Şenyapılı, 2004). Gece-kondulaşma ve imar aflarıyla birlikte planlanmış açık yeşil mekan sistemleri parçalanmış ve yok olmuştur. 1984'ten sonra yerel yönetimlere geçen plan yapma yetkisi olumsuz süreci daha da güçlendirerek devam ettirmiştir. Bir yandan tarladan arsaya dönüşümlü yatayda kentler yayılırken, Ankara örneğinde, diğer yandan kent içinde kalan vadiler ve dere yatakları da dolmuş ve dikeyde yoğunluk artmıştır. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde kent planları gelişimi yönlendirmemiş, illegal gelişimi takip etmiştir.

Türkiye kentlerinde kentsel peyzajın planlanması için mevcut planlama sistemlerine bakıldığı zaman mekanizmalar arasında derin boşluklar ve çelişkilerin olduğu görülmektedir. Öncelikle, kentin idari sınırları peyzajın sınırlarını çizemeyeceğinden, peyzajla tanımlanan bölgesel sınırların çizilmesine ve bu sınırlar içerisinde hedef ve politikaların geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Diğer yandan, Türkiye'de bölgesel planlama

Metropolitan kent planlama ölçeğine inildiğinde ise peyzajı kentsel açık yeşil alanların meydana getirdiği, ulaşım gibi kapsamlı ve bütüncül bir altyapı olarak kabul eden bir yaklaşımın sergilenmediği görülür. Çünkü, peyzaj planı ayrı bir sektör olarak kabul edilmemiş, fiziksel ve sosyal olarak kentlerin açık yeşil mekanlarla ilişkisini ortaya koyan senaryolar geliştirilmemiştir. Örnek olarak 2025 Ankara Metropolitan Planı incelendiğinde, planın 21. yüzyıl kentlisi için canlı ve demokratik bir kamusal yaşam sağlayacak sağlıklı bir fiziksel çevre ve ekolojik ilişkiler barındıracak stratejileri ve mekansal yapıları içermediği kolayca görülebilir.

Türkiye'de kentsel çevrenin üretim mekanizması olan, 1985, 3194 sayılı İmar Yasası'na bakıldığı zaman açık yeşil alanlarla ilgili, ek 1'de belediye sınırları içerisinde kişi başına 7 metrekare, sınırlar dışında ise 14 metrekare yeşil alan sağlanması ve 18. maddede belirtilen özel mülkten alınacak %35 düzenleme ortaklık payı ile yolların, otoparkların, camilerin, polis karakollarının ve nihayetinde oyun alanları ve parkların sağlanması gerekliliği getirildiği görülmektedir. Belediyelerin belirlenen kişi başına 7 metrekare yeşil alan hesaplamasına hangi alanların katılacağı açık değildir. Bu yüzden belediyeler çoğu zaman refüjler, yollar, ya da otoparklar gibi fiziksel ve sosyal açıdan hiçbir kalite içermeyen alanları da hesaplayarak bu koşulu sağlamış olurlar. 18. maddede belirtilen oran ise yalnızca artık alanların oluşmasından öte bir fayda sağlamamaktadır. Mesleki anlamda da, günümüzde çok sesliliği içeren planlama anlayışına ters olarak imar yasasıyla birlikte yalnızca şehir plancısı ve mimarın yetkilendirilmesiyle peyzaj mimarı oyun dışında kalmakta ve bütüncül yeşil sistemlerin

kurgulanmasında görevini yerine getirememektedir. Artık kent planlamanın peyzaj mimarının da ötesinde peyzaj ekoloğu, kent sosyoloğu ve çevre psikoloğu gibi meslek adamlarını da içine alarak büyümesi gerekliliği açıkken bu durum çağ dışı kalmaktadır.

Kıyı Kanunu (3621), Çevre Yasası (2872), Çevre Etkileşim Değerlendirmesi Yönetmeliği (24777), Milli Parklar Yasası (2873), Kültür ve Doğa Anıtlarının Korunması Yasası (2863) gibi kentsel peyzajı ve yeşil sistemleri ilgilendiren yasa ve yönetmeliklerin uygulanması ise bütüncül ve kapsamlı bir peyzaj envanteri ve analizi olmadığından tesadüflere bağlıdır. Yetki ve sorumlulukların paylaşılmasından doğan güçlüklerde bu yasal yönetsel araçların kullanılmasını zorlaştırmaktadır.

Kanunların dışında, bir çok Avrupa ülkesinde informal yapılarla kentsel peyzaj stratejilerinin ve metropoliten peyzaj planlarının, yeşil sistemlerin üretildiği görülmektedir. Belediyeler, gönüllü kuruluşlar, üniversiteler ve halk bu konuda

duyarlılık göstererek bütüncül mekanizmaların oluşmasını sağlamıştır. Ancak ülkemizde henüz bu informal yapıların çok güçlendiği söylenemez.

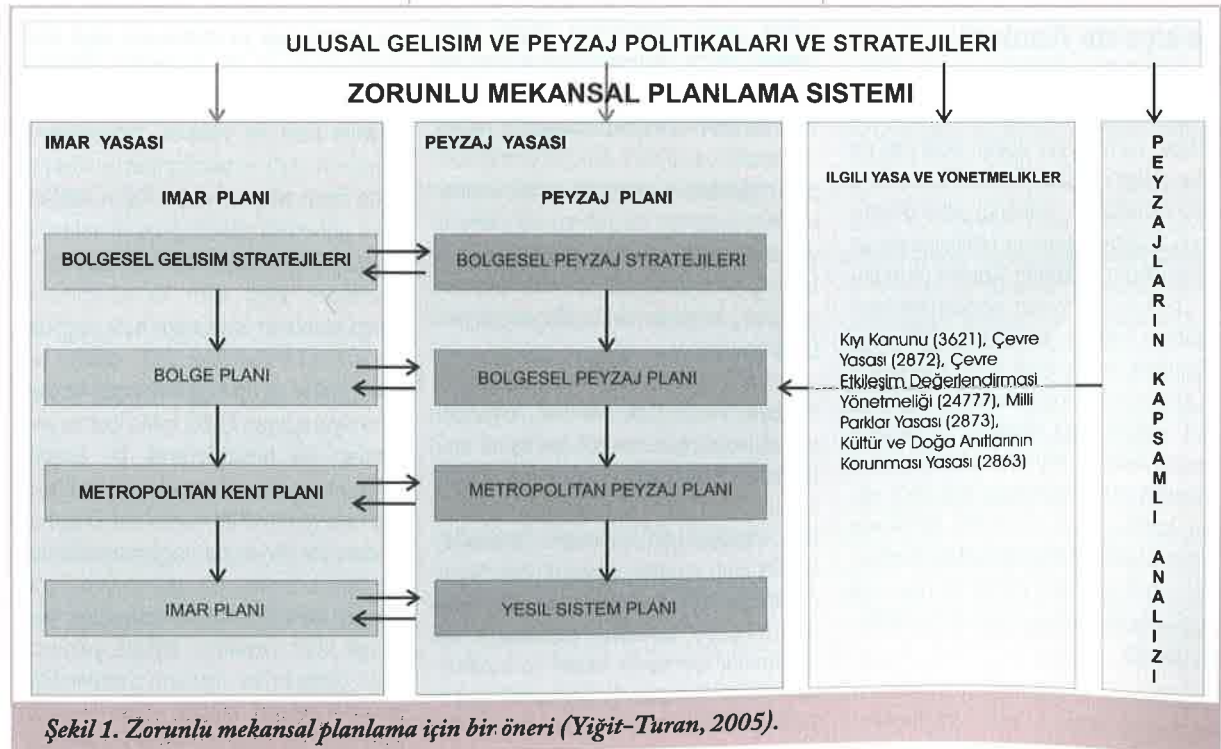
Kısaca, yasalar, yönetmelikler, ekonomik ve sosyal süreçler Türkiye’de peyzaj planlamanın aleyhine gelişmiştir.

Türkiye’de Peyzaj Planlamanın Avrupa Peyzaj Sözleşmesiyle Yapılandırılması: “Peyzaj Yasası”

Türkiye Avrupa Birliği’ne girsin ya da girmesin, peyzaj planlama ülke-bölge-kent ve mahalle ölçeğinde ekonomik, sosyal, fiziksel ve ekolojik işlevlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi için kaçınılmazdır. Türkiye’nin Avrupa Birliği’yle ilgili tavizkar tutumunun bir parçası olarak, belki de sonuçları çok da iyi anlaşılmasından Avrupa Peyzaj Sözleşmesi kabul edilmiştir. Bu, ne yazık ki politik baskısı zayıf olan peyzaj mimarlığı

mesleki örgütünün ya da eğitim ve çevre bilinci konusunda zayıf bir tablo çizen Türk halkının tabandan tavana doğru oluşturamayacağı hareketin otonom olarak gerçekleştirilmesi için eşsiz bir fırsattır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi’nin her maddesi kapsamlı bir şekilde ileri görüşlülükle yorumlanmalıdır. Bu bağlamda, yapılması gereken ilk şey “Peyzaj Yasası”nın çıkarılmasıdır. Peyzaj planlama, imar yasasının kenarı köşesi değiştirilerek imar yasası içerisinde elde edilemez. Peyzaj yasasıyla birlikte peyzaj planlama zorunlu hale gelecek, peyzaj mimarının ülke-bölge-kent ve mahalle ölçeklerinde yetki ve sorumlulukları yasal boyut kazanacaktır. Çevre korumaya dair diğer yasa ve yönetmelikler de peyzaj planlama mekanizması içerisinde yorumlanarak uygulama imkanı bulabilir. Bütüncül bir mekansal planlama için imar yasası/imar planı ve peyzaj yasası/peyzaj planı paralel ve etkileşim içerisinde yapılandırılabilir (Şekil 1).

Böylesi bir mekanizma kendi kurumsal yapılarını da beraberinde getirecektir.

Peyzaj planı yerel yönetim ölçeklerinin üzerindedir. Bu yüzden tekrar merkezi planlama kurumlarının devreye sokularak peyzaj planlama için yeniden organizasyonu düşünülebilir. Ülkesel ölçekte peyzajlara ilişkin envanter ve analiz çalışmaları, peyzaj stratejilerinin geliştirilmesi ve bölgesel planlama aktiviteleri için Devlet Planlama Teşkilatı'nın tekrar şekillendirilmesi önerilebilir.

Sonuç olarak, Türkiye'de peyzaj planlamanın geleceği için çok kritik bir dönem içerisinde olduğu açıktır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin şartları ve bu şartların gerektirdiği altyapılar (yasalar, yönetmelikler, kurumlar, meslekler...) ve gelecek vizyonu çok dikkatli bir şekilde yorumlanmalı; hukukçularla, şehir plancılarıyla ve ilgili diğer disiplinlerle formüle edilmelidir. Peyzaj yasasının çıkması adına peyzaj mimarlığı meslek odasına ve üniversitelere çok büyük görev düşmektedir. Gerekli lobi çalışmalarının yapılması için politikacılar, medya ve halkla yoğun ilişkiye girerek, peyzaj yasasının ülke geleceği için gerekliliği anlatılmalıdır.

Kaynaklar

Avrupa Komisyonu 1999. European Spatial Development Perspective: Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union. Published by European Commission, Italy.

Avrupa Komisyonu 1999. European Landscape Convention. Elektronik kopya. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Html/176.htm> . en son siteye ulaşım tarihi 15 Şubat 2005.

Avrupa Komisyonu 2004. Towards a Thematic Strategy on the Urban Environment. Elektronik kopya. http://europa.eu.int/comm/environment/urban/thematic_strategy.htm , en son siteye ulaşım tarihi 24 Nisan 2005.

Ravesteyn, N. ve Evers, D. 2004. Unseen Europe: A Survey of Eu Politics and Its Impact on Spatial Development in the Netherlands. NAI Publishers, Rotterdam.

Senyapili, T. 2004. "Barakadan Gecekonduya: Ankara'da Kentsel Mekanın Dönüşümü: 1923-1960, İletişim Yayınları, İstanbul.

Tekeli, I. 1994. The Development of the Istanbul Metropolitan Area: Urban Administration and Planning, Kent Basımevi, İstanbul.

Yiğit-Turan, B. 2005. The European Landscape Convention: A Chance for Landscape Planning for City?: The Case of Ankara. ALFA SPECTRA FA STU Planning studies - Central European Journal of Architecture and Planning FA STU, International conference: Landscape planning in the Enlarged European Union. March 14th - 15th, 2005 Bratislava, the Slovak Republic.

Yasa ve Yönetmelikler

Almanya,

Federal Doğa ve Peyzajların Korunması Yasası (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege), versiyon: 21 Eylül 1998 (Resmi Gazete 1 no:2994)

Türkiye,

İmar Yasası, No: 3194, tarih: 03.05.1985

Kıyı Kanunu, No: 3621, tarih: 04.04.1990

Çevre Yasası, No: 2872, tarih: 09.08.1983

Çevre Etkileşim Değerlendirmesi Yönetmeliği, No: 24777, tarih: 06.06.2002

Milli Parklar Yasası, No: 2873, tarih: 11.08.1983

Kültür ve Doğa Anıtlarının Korunması Yasası, No: 2863, tarih: 09.03.1983

FELSEFE

PLATFORMU

Düşünce Dünyamızın Toplumsal Temellerinin Ayırdına Varmak:

Peyzaj Planlama Felsefesi - I

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGIN

*Dokuz Eylül Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü*

senel.ergin@deu.edu.tr

Felsefe ile Planlama Felsefesi'nin aynı ve tek bir şey olmadığını anlamak, sanıyorum düşünmeye başlamak için aşılması gereken ilk eşiktir.

Felsefe'ye doğru ilk adımı atanların Sokrates ve Platon olduğu düşünülürse, Felsefe üzerine bilgi edinmek için insan ölçeğini hayli zorlayan bir birikiminin olduğu gerçeği kabul edilmelidir. Doğru kitapları seçmek ve amaca uygun okuma sırasını saptamak da bilgi ve beceri ister. Bu durumu gözardı etmeden, kendi düşüncelerimi sürdürürebilmek için Martin Heidegger'i devreye sokmak ve kendisinin 1955 yazında Fransa/ Normandi'de yaptığı "Was ist das – die Philosophie", "Nedir Bu Felsefe?", başlıklı konuşmasını kullanmak isterim.

Bu konuşmanın Türkçe'ye çevirisi iki kitap halinde önümde duruyor. İlki, Logos Yayıncılık tarafından, Dürrin Tunç'un çevirisiyle 1990 yılında (birinci basım - bu kitabın sayfalarında Almanca orijinal anlatımıyla Türkçe çevirisi karşı karşıya duruyor); ikincisi Sosyal Yayınlar tarafından, Ali Irgat'ın çevirisiyle 2003 yılında (birinci baskı) basılmış.

Heidegger'e göre felsefe sözcüğünü kaynağından dinlemek istersek, Latin harfleriyle yazılmış biçimiyle, "Philosophia" sözcüğünü görmek zorundayız ki, bu da "Yunanca bir sözcük olarak, başlıbaşına bir yolu ifade" etmektedir. "Philosophia sözcüğü, felsefenin ilk olarak Eski Yunan Uygarlığı'nın varlığını belirlemiş bir şey olduğunu bize söylemektedir." Ama sadece bunu değil,

Heidegger'e göre Philosophia, Batı-Avrupalı tarihinin özünü de belirlemektedir. "Sık olarak duyulan 'Batı-Avrupa felsefesi' deyimini aslında bir totolojidir. Neden? Çünkü 'felsefe' özünde Yunancadır; Yunanca burada şu demektir: felsefe özünde öyledir ki, kendini geliştirmek için ilk olarak Eski Yunan Uygarlığı'nı ve sadece bunu seçmiştir." Bunun nedeni ne sonra döneceğiz.

"Felsefe özünde Yunancadır tümcesi, şundan başka bir şeyi söylemez: Batı ve Avrupa, sadece bunlar, tarihsel ilerlemelerinin derinliğinde temelden 'felsefi'dirler. Buna kanıt, Bilimlerin ortaya çıkışları ve egemenlikleridir. Çünkü bilimler, en derin Batılı-Avrupalı, yani felsefi tarihsel ilerlemelerden çıktıkları için bugün bütün yeryüzündeki insanlık tarihine özel bir şekil verme durumundadırlar." (2003/9-10)

Dolayısıyla, Heidegger'e göre, "nedir bu felsefe" sorusu, "ancak Eski Yunan düşüncesiyle konuşmaya girsek" sorulabilir. Bu "ne" sorusu, hep öze dair bir soru olarak tanımlanmaktadır.

"Felsefe, varolan olarak varolanın ne olduğunu arar. Felsefe, varolanın varlığına, yani varlık açısından varolana doğru yoldadır." Heidegger, Aristoteles'in "varolan nedir?" sorusuna, "varolanın varolmaktığı nedir?" eklemesini yaptığını yazmaktadır. Varolanın varlığı, varolmaktıkta yatmaktadır, ama bunu Platon "idea", Aristoteles ise "energeia" olarak belirlemiştir.

Heidegger, Aristoteles'in "Metafizik" in birinci kitabına dayanarak şunları aktarmaktadır: "Felsefe, episteme tisdır, bir tür yetkili olmaktır, theorein yapabilen, yani bir şeyi görmeye çalışan theoretikedir ve görmek istediği şeyi görmek ve gözden kaçırmamak yetkinliğidir. Peki ama, felsefenin görmeye çalıştığı şey nedir?" (2003 / 21)

Aristoteles'e göre bu, "ilk temel ve nedenler"dir, "yani varolanların ilk temelleri ve nedenleri. İlk temel ve nedenler böylece varolanın varlığını oluştururlar."

"Felsefe, varolanı, yani varolanın varolan olarak ne olduğunu görmeye yetkinleştiren bir tür yetkili olma durumudur." (2003 / 22)

Böylece "ne" sözcüğü Felsefe'nin en temel sorusu olarak karşımızda durmaktadır ve hem " 'felsefe' hem de soru sorma tarzımız 'nedir bu ..?' kökenleri açısından Yunanca kalacaklardır." (2003 / 13)

Özetle, Felsefe Bilim değildir; burada ve şimdiki zamanda zaten varolanla ve varolanın özü bağlamında ilgilidir. İnsanlara ne yapmaları gerektiğini söylemez.

Bunu yapan Bilim'dir ve konumuz bağlamında da, doğanın nasıl anlaşılması gerektiğine dönük zihinsel ürünlerini, bilimsel bulgular kapsamında dillendirir.

"Batı Coğrafyası"ndaki bilim adamlarının çalışma sistemleri budur.

Yine "Batı Coğrafyası" bu konumuna, "ne" sözcüğünden "nasıl" sözcüğüne geçerek ulaşmıştır.

Heidegger'in ifadesiyle "ne" sözcüğü gibi "nasıl" sözcüğü de kökeni açısından Yunancadır. Düşünce tarihini ve felsefeden bilime nasıl geçildiğini anımsarsak, söylenecek pek fazla bir şey yok.

Oysa felsefe, olması gerekeni değil, olanı söyler; olanı betimler, kavranmasını olanaklı kılar. Felsefe çözüm getirmez;

AKLA GÖRMEYİ ÖĞRETİR.

Kısaca, doğada "ekolojik söylem" yoktur. Bilim, doğa'nın canlılık işlevselliğini, koyduğu amaçlar doğrultusunda, "ekolojik söylem" kavramlaştırmasıyla söze dökerek, araçsallığını olanaklı kılar.

Doğada canlılık, söylem bazında değil; doğanın bir parçası olduğunu unutmamış, kendi varlığını doğanın maddesel bir uzantısı olarak kavrayan insanın doğayla ilişkisi herhangi bir ideolojinin / zihinsel-bilimsel üretiminin "söylem" bazında değil, varlık bazında seyredir.

Kurum olarak Bilim ise, üst beyinin (korteks) yarattığı uygarlık bağlamında toplumsal sistemin gücünü oluşturan üretim tarzlarına bağlı olarak gelişen dünya görüşlerinin/yaşam felsefelerinin ışığında, "söylemlerini" oluşturarak, sosyal ve fiziksel mekan planlamasını belirler.

Planlama felsefesi, böylece bilimin kapsamına düşer.

Ne ideolojiler ne de planlama felsefeleri, büyük harfle yazılan Felsefenin uğraş alanında yer alırlar; bunlar doğrudan korteks'in (üst beyin) oluşturduğu hedefe yönelik değer öbekleridir. Doğadaki varlık bilincine ilişkin değildir. Kozmik sistemin işlerliği içinde değil, bilinç sahibi varlık olarak insanın oluşturduğu kurgusal sistemin içinde işlevseldirler.

Peyzaj Planlama Felsefesine gelince..

Korteksin ürünü olan bilimlere dayanarak, ideoloji destekli "doğa felsefesi"nden yararlanarak kurgulanan "ekolojik söylemler"i merkeze alarak, doğayı ve algılama tarzlarını betimlemek ve bunları fiziki planlamaya yol gösterici temel ilkeler haline dönüştürmek düşünülebilir.

Ya da doğrudan VARLIK'a dönerek, FELSEFE'nin alanında kalıp, "varlık nedir?", "varoluş nedir?", "insan nedir?"

gibi temel felsefi sorulardan kalkarak, DOĞA'da varolanın ve varoluşun özünü temsil eden değerleri, Modernist Bilim'in Epistemolojik (Bilgi Kuramsal) değerlerine çevirerek enstrümantal kılmak düşünülebilir.

Yani, Peyzaj Planlama eylem alanında, öyle değil de böyle işlevsel olmanın felsefi temelini kurmak üzerine düşünülebilir.

Felsefenin bilimselleştirilme (bilimsel felsefe) edimine, galiba en çok doğal alanda gereksinim var, çünkü canlılık gelişmiş üst organizmalar katında işlevselliğini yitirmek üzeredir.

"Düşüncenin Coğrafyası"

İnsan düşüncesinin doğası, nitelik olarak kapsayıcı mıdır.. yani evrensel midir..

Akıl yürütmenin üst düzey süreçlerini mantığın formel kurallarına dayandırmak; akıl yürütmenin, akıl yürütülen şeyden ayrılığını temel alarak, çok farklı şeyler üzerinde aynı düşünme süreçlerinin kullanılabilir olduğunu düşünmek; insanların aynı temel bilişsel süreçlere (algılama, bellek, nedensel çözümleme, kategorileştirme ve sonuç çıkarma) sahip olduğu inancı; böylece kültüre dayalı inanç farklılıklarını, farklı bilişsel süreçlere değil de farklı sosyalizasyon süreçlerine bağlamak tutumu, insan düşüncesinin doğasının evrensel olduğu inancına dayanmaktadır.

Evrensellik ilkesi, Modernist Bilim Kurumu'nun odaklandığı temel bir ilkedir.

Bilimsel bilgilerin, genel geçer evrensel bir "doğru" hedeflenerek üretilmesi beklenir.

Oysa konuya ilgi duyan akademisyenler, birincil olarak Avrupalılar, Amerikalılar ve Britanya Uluslar Topluluğu üyelerinin temsil ettiği "Batılılar" ile, birincil olarak Çin, Kore ve Japonya'nın temsil

ettiği Doğu Asyalıların tarihin derinliklerinden günümüze çok farklı düşünce sistemlerini sürdürdüklerini bilirler.

Bu farklılık özellikle Felsefe alanında, VARLIK'ın özüne dönük düşüncelerde kendini çok açık bir biçimde göstermektedir.

Doğulular ile Batılıların nasıl ve neden birbirlerinden farklı düşündüklerini "Düşüncenin Coğrafyası" başlıklı çalışmasında Richard E. Nisbett (Varlık Yayınları, 2003), anlaşılır ve yetkin bir dille ve büyük bir içtenlikle anlatmaktadır.

Nisbett, kitabının giriş bölümünde, sosyal psikoloji ve akıl yürütme üzerinde kendisiyle birlikte çalışan Çinli bir öğrencinin kendisine söylediklerinden çok etkilendiğini yazmaktadır.

"Biliyor musunuz, aramızdaki fark, benim dünyayı bir çember, sizinse bir çizgi olarak görmeniz. Çinliler sürekli değişime inanırlar, ama her şeyin daha önceki bir duruma doğru hareket ettiğini düşünürler. Dikkatlerini çok geniş bir olaylar yelpazesine yöneltirler; şeyler arasındaki ilişkileri araştırırlar; ve bütünü anlamadan parçanın anlaşılamayacağını düşünürler. Batılılar ise daha basit, daha determinist bir dünyada yaşarlar; daha büyük resme bakmak yerine,

dikkat çekici nesnelere veya insanlara odaklanırlar; ve nesnelere davranışlarına hükmeden kuralları bildikleri için olayları denetleyebileceklerini düşünürler." (2003/11)

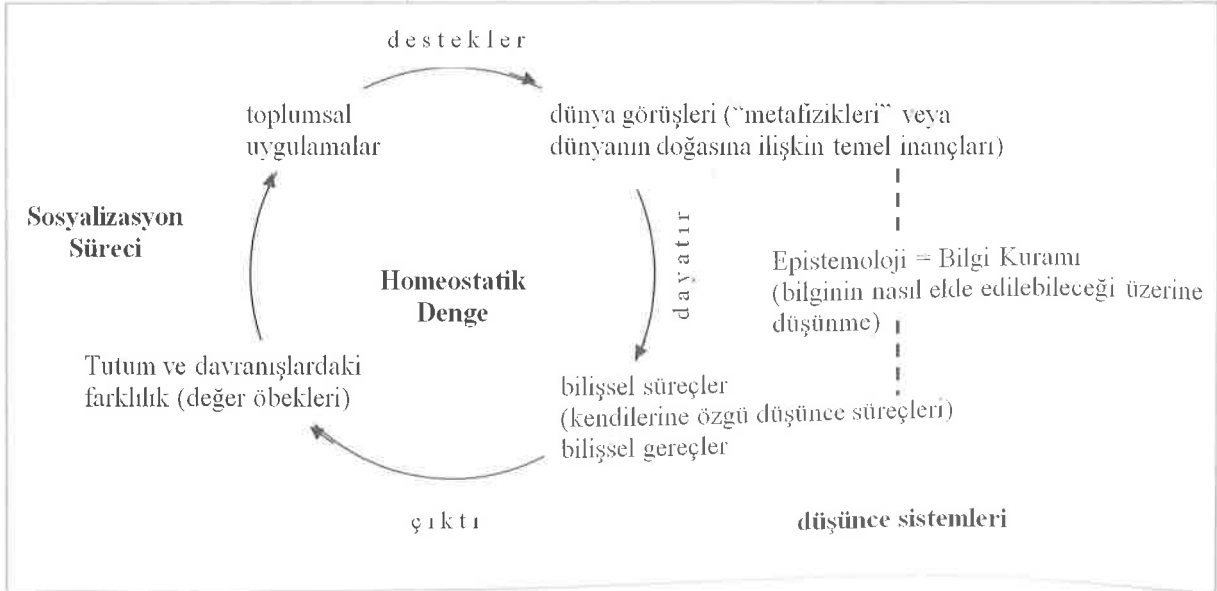
Dünyanın bir çember veya bir çizgi olarak görülmesi.. Felsefe'de yaşamı vareden kozmik süreçlere ilişkin iki farklı temel duruşu ifade etmektedir. VARLIK ve VAROLUŞA ilişkin iki farklı akıl yürütmedir. Çinli öğrencinin kullandığı bu simgeler, konu hakkında ön bilgisi olanlara aslında çok şey söylemektedir ama, Nisbett kitabında pek çok örneği kullanarak bu simgelerin bilimsel anlamlarını ayrıntılı olarak vermektedir. Bu bakımdan, genelde Felsefe'ye özelden de Peyzaj Planlama Felsefesi'ne ilgi duyan okurların bu kitabı tekrar tekrar okumaları yararlı olacaktır.

Doğu ile Batı'nın bu denli farklı düşünce alışkanlıkları geliştirme nedenini, Çinli bir düşünür de "Çünkü sizin Aristoteles'iniz var, bizimse Konfüçyüs'ümüz" diye yanıtlayacaktır. Nisbett'in de belirttiği gibi, aslında bu iki filozof, kendi kültürlerinin ataları oldukları gibi, aynı zamanda ve bundan daha fazla kendi toplumlarının birer ürünüdürler de.

Peki neden doğu toplumları ile batı toplumları birbirinden bu kadar farklı ve bunu olmak zorundaydılar.. şimdilik bunun yanıtı yok. Bu yanıt belki DOĞA'nın bilincinde var.. fakat akıl henüz bunu göremiyor. Her durumda ne Felsefe'deki "ne" ve "nedir" soruları ne de Bilim'in "nasıl" sorusu bunun yanıtını verecek olgunluğa erişmiş durumda. "Neden" sorusu spekülâtif felsefenin derinliklerinde gezintilere çıkıyor.. ama bu günkü bilişsel süreçlere bir tutamak oluşturuyor.

Şu anda varolan durumla ilgilenerek, toplumların nerelerde farklılık yarattıklarını ve bu farklılıkların düşünce farklılıklarını nasıl oluşturduğunu görmek üzere, Nisbett'in alan araştırmalarına dayanarak, temsil gücü fazla Yunan ve Çin toplumlarını ele alalım.

Ama daha önce, felsefi farklılıklar ile toplumsal farklılıklar arasındaki bağın mekanizmasını bilmekte yarar var. Toplumların yaşam felsefeleri, "metafizikleri" ya da dünyanın doğasına ilişkin temel inançları, Epistemoloji, yani nasıl düşünceye, yeni bilginin nasıl elde edileceği üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Dünya görüşleri, kendilerine özgü düşünce süreçlerini, hangi bilişsel gerecin (mantık mı, diyalektik mi) kulla-

nılacağını dayatır. Sonuçta, toplumların düşünce sistemlerindeki farklılıklar, tutum ve davranışlarındaki, toplumsal uygulamalarındaki farklılıklar olarak ortaya çıkar.

Bu aynı zamanda farklı sosyalizasyon süreçleri anlamına gelmektedir ki, yeni nesli içinde doğduğu toplumun düşünce sistemi bağlamında eğitir. Böylece kendi kendini pekiştiren, dışardan gelecek uyarılara iç dengesini koruyacak şekilde uyarlanabilen toplumsal sistem, homeostatik denge içinde kalır.

Bir "Batılı" dünyanın hangi bölgesinde bulunursa bulunsun, içinde bulunduğu toplumdaki, bulunduğu yer ve konumdan, eylemlerine durumundan bağımsız olarak kendini tanımlayabilir. "O neyse odur"; farklı insanlarla etkileşimde iken farklı biri olmaz. Kendini tanımlarken, "değişmez" kişilik özelliklerinden, belirlenmiş toplumsal rollerinden ve mesleğinden, geliştirdiği eğilimlerinden söz edecektir.

Toplumlarının sosyalizasyon süreci, önemsedikleri bu nesnelere dünyasında seyrederek. "Amerikalı anneler yürümeyi öğrenme çağındaki çocuklarıyla oyun oynarken genelde onlara nesnelere hakkında sorular sorup bilgi verirler." Dikkati nesnelere üzerinde yoğunlaştırmak, çocukları, bağımsız olarak hareket etmeleri beklenen bir dünyaya hazırlayacaktır. (2003/ss.58) Modernite ile de giderek netlik kazanan en önemli kişisel özellikler olarak: bireysellik, özgürlük, akılcılık ve evrensellik tanımlanacaktır.

Ve bütün bu değer ifade eden özelliklerin temeli kadim Yunan'a dayanmaktadır.

Nisbett'in ifadesiyle, "Bugün dünyada bir milyarı aşkın insan, antik Yunan'ın entelektüel mirasında hak iddia etmektedir." (2003/19)

"Yunanlılar, diğer antik halkların tümünden, hatta günümüzde yeryüzündeki

insanların çoğundan daha çarpıcı bir kişisel eyleyenlik -kendi yaşamlarından sorumlu oldukları ve tercih ettikleri şekilde yaşayabilecekleri- anlayışına sahipti. Yunanlılar için mutluluğun tanımlarından biri, sahip oldukları gücü kısıtlamalardan arınmış bir yaşam süresince mükemmellik arayışında kullanabilmektir. Yunanlıların kişisel eyleyenlik anlayışına, güçlü bir bireysel kimlik anlayışı eşlik ediyordu. .. Yunanlıların eyleyenlik anlayışı bir tartışma geleneğini körüklemişti. .. Yunanlıların özgürlük ve bireysellik kadar çarpıcı bir başka özellikleri de, dünya hakkında duydukları merakı." (2003/ss.20) Yunanlılar dünyanın temel doğasını anlamak istiyorlardı.

Yunan düşüncesinin temelini algılama ve çözümleme birimi olarak "nesne" oluşturmaktadır (kişi, yer, ev, eşya, hayvan). Nesnenin değişmez özünü de onun temel özellikleri belirler. Yunan filozofları "dünyayı farklı nesnelere de ayrı atomlardan oluşmuş olarak görme eğilimindeydi." (2003/73) Nesnenin doğasını ve eylemlerinin nedenini anlamaya çalışmak için "nesne" başlangıç noktasıydı. Nesnelere niteliklerine göre çözümlenir; soyutlanmış niteliklerine göre kategorize edilir; bu kategorilere hükmeden kurallar oluşturulur ve kurallar varsayımlar haline getirilirdi. Nesnenin nitelikleri onun sınıflandırma (kategoriler) temelini oluşturuyordu. Yapı kurallarının temeli ise bu sınıflandırma idi. Kurallara uygun olarak davranan nesnelere de olayları oluşturuyordu.

Nesnelere ve olayları sınıflandırarak sistemli tanımlama için kesin kurallar üreterek, kısaca dünyanın doğası hakkında spekülasyon yaparak onun modellerini yarattılar. Gözlemlerini temel ilkeler açısından açıklama girişiminde bulunanlar, sadece kadim Yunanlılardı.

Daha da ileri giderek 5. yy.'dan sonra dünyanın temelde değişmez (Filozof Parmenides) ve durağan (Filozof Zenon) olduğunu kabul ettiler. Bu yüzyıldan sonra çelişmezlik ilkesi ve mantığın

öne geçtiği, Mantık'ın doğrusal (lineer) "ya - ya da yönemesi"nin egemenliği görülecektir. (2003/ss.25)

Bir "Asyalı" dünyanın hangi bölgesinde bulunursa bulunsun, kendisini tanımlamada "bağlama son derece bağımlıdır." .. "Doğu Asyalılar kendilerini 'aile, toplum, Tao İlkesi veya Katıksız Bilinç gibi bir bütünle ilişkileri bağlamında' anlarlar." Batı tarzı bir "benlik" anlayışına rastlanmaz. "Ben'in toplumsal amacı, üstünlük veya benzersizlik yaratmaktan çok, destekleyici toplumsal ilişkileri ağı içinde uyum kurmak ve kolektif amaçları gerçekleştirmekte kişinin kendi rolünü eksiksiz oynayabilmesidir." (2003/ss.51)

Yunandaki "eyleyenlik" anlayışının karşılığı, Çinlide "uyum" idi, ancak kendisini de üstlerinin ve aile üyelerinin çaresiz kuklası gibi hissetmezdi; tersine söz konusu olan, "bir kolektif eyleyenlik" anlayışıydı. "Her Çinli, her şeyden önce ve en önemlisi, bir topluluğun, daha doğrusu bir çok topluluğun -klan, köy ve özellikle aile- üyesiydi. .. Mutluluk ideali, Yunanlılardaki gibi kendine özgü yetenekleri özgürce kullanmaya izin veren bir yaşam değil, uyumlu bir toplumsal ağ içinde paylaşılan yalın bir kırsal yaşamdı. .. Yunanlıların kişisel özgürlük anlayışının bu toplumda bir karşılığı yoktu. Çin'de bireysel haklar, kişinin dilediğini yapması anlamına gelmeyip, bir bütün olarak topluluğun sahip olduğu haklar arasındaki kendi 'hisse'sinden oluşurdu." (2003/ss.22)

Sosyalizasyon süreci de yeni nesile, başkalarıyla uyumlu bir biçimde kaynaşmayı öğretir. Genelde duygulara ve toplumsal ilişkilere odaklanarak, "çocukları, gelecekte davranışlarını koordine etmek zorunda kalacakları öteki insanların tepkilerine dikkat etmeye yönlendirir." (s.59)

"Amerikalı çocuklar dünyanın genelde nesnelere dolu bir yer olduğunu öğrenirken, Japon çocuklar dünyanın genelde ilişkilerle ilgili olduğunu öğreniyorlar." (2003/121)

Elbette Çin'in sergilediği bu toplumsal tavrın temeli felsefelerinden gelmektedir. Taoçuluk, Konfüçyüscülük ve çok daha sonraları Budizm, bu üç farklı felsefe, Çinlilerin yaşama ve dünyanın doğasına ilişkin temel inançlarını biçimlendirmiştir.

"Dünya aralıksız bir biçimde değişir ve çelişkilerle doludur. .. Dönüp durmak-sonsuz döngüler içinde hareket etmek- Tao'nun temel hareket kalıbıdır. .. bir yin-yang evreni kavramının ayrılmaz parçası olan insan yaşamındaki zıtlık ve değişimlerin derinden takdiri ile eşyayı bütün olarak görme ihtiyacı, Konfüçyüs felsefesinin de parçasıdır."

Bütüncüllük, her üç felsefenin de ortak ilkesidir.

"Çinlilere göre, dünyanın doğasına ilişkin arka plan düzeni, onun ayrı ayrı nesnelerin toplamından çok, bir maddeler kütlesi olduğuydu."

Nesneler, içinde yer aldıkları geniş bağlamda değerlendirilir ve dünya batılılara görüldüğünden daha karmaşık görünür ve olaylar daima, determinist olmayan ilişki içinde işleyen bir çok etken göz önüne alınarak anlaşılabilir.

Formel mantık sorun çözümünde çok az rol oynar; seçimleri diyalektik'ten yadır. "ya o – ya bu" duruşu, yerini "hem o – hem bu" duruşuna bırakmıştır.

Ve, Nisbett'e göre, "İki milyarı aşkın kişi de, kadim Çin düşünce geleneklerinin varisidir." (2003/s.19)

Nisbett, bu iki toplumsal yapıyı dört boyuta odaklayarak karşılaştırmıştır. Bunlar:

- "Bireysel eylem özgürlüğünü ısrarla savunmaya karşı, kolektif eylem tercihi,

- Bireysel farklılık arzusuna karşı, grupla uyumlu bir şekilde kaynaşma tercihi,

- Eşitlik ve başarılı statü tercihine karşı, hiyerarşinin ve verilen statünün kabulü,

- Doğru davranış kurallarının evrensel olması gerektiği inancına karşı, bağlamı ve söz konusu ilişkilerin doğasını da hesaba katan ayrımcı yaklaşımların tercihi" (2003/60).

Kurallar- soyut ilkeler uyarınca yaşamayı yeğleyen; aynı kuralların herkes için geçerli olabileceğine ve olması gerektiğine inanan Batılı için, "Adaletin gözü kör olmalıdır". Bir elinde kılıç ötekinde terazi tutan adalet meleğinin gözleri bağlıdır. Oysa Batı Coğrafyasındaki bu iyimserlik, Doğu Coğrafyasında "Adaletin gözü kördür" suçlamasına dönüşmektedir.

Özetle, "Asyalya göre dünya, **kesintisiz maddelerden oluşan**, parçalardan ziyade bütün olarak anlaşılabilen ve kişiselden çok kolektif denetime tabi, karmaşık bir yerdir. Batılıya göre ise dünya, bağlama çok fazla dikkat göstermeksizin anlaşılabilen **farklı nesnelere** **oluşan** ve kişisel denetime son derece tabi, görece basit bir yerdir." (2003/86)

Batı'nın "düşük bağlam toplumları"nda, kişisel eylemlerin sonucu ürettiği bir dünyada yaşıyor olmak duygusu, kişilerin öncelikle kendi amaçlarına hizmet etmesi için yönlendirebilecekleri nesnelere odaklanmalarını gerekli kılmaktadır.

"Siyaset bilimci Mushakoji Kinhide, Batılı erabi (etkin, eylemci) tarzın şu inanca dayalı olduğunu belirtir: 'insan çevresini kendi amaçları için özgürce yönlendirebilir. Bu görüş, bir kişinin hedefini belirlediği, o hedefe ulaşmak için tasarlanmış bir plan geliştirdiği ve ardından çevreyi plana uygun olarak değiştirmek üzere harekete geçtiği bir davranışlar silsilesini beraberinde getirir.' Böyle bir üsluba sahip olan kişiye göre, ilişkilere yoğunlaşmanın pek bir anlamı yoktur." (2003/70)

Doğu'nun "yüksek bağlamlı toplumları"nda, insanlar ben'in daha büyük bir bütünün parçası olduğu karşılıklı bağımlı bir dünyada yaşarlar ve nesnelere çok ilişkilere odaklanırlar.

"Japonların awase (uyumlu, uygun) tarzı ise, 'insanın çevreyi yönlendirebileceği fikrini yadsır ve tam tersine kendini ona uydurmasını benimser.'" (2003/70)

Bu felsefi duruşların DOĞA'ya yansıtılmasını ve Peyzaj Planlama eylem alanındaki sonuçlarını düşünürsek.. Bilim Evreni'nde uçsuz "ekolojik söylemleri" amaca uygun ve doğru kullanabilmenin ne kadar zor bir bilgi işi olduğunu da kavrarız. Mevcut "ekolojik söylemler" in doğanın ekolojik dengesinin korunması bağlamında ne kadar kullanılabilir olduğunu da görebiliriz. Batının ekoloji bağlamında ve "sürdürülebilirlik" kavramı altında ürettiği bilgilere yüksek değer atfetmek yerine, ne kadar değerli olduklarını anlayabilmek için, yapılması gereken galiba, büyük harfli Felsefeye dönerek doğrudan VARLIK ve VAROLUŞ ile ilgilenmeye başlamak olmalıdır.

Nisbett'in kitabında, öne çıkan iki kavram var: "madde" ve "nesne" kavramları. Bir "şey" in "madde" veya "nesne" olarak tanımlanmasının anlamı nedir.. Neden bu kadar önemli... Bu sorunun yanıtının Peyzaj Planlama eylem alanındaki değeri nedir.

Bu sorular, üzerinde düşünmeye değer olan sorulardır. Yeni bir planlama felsefesinin kuramsal temellerini oluşturma açısından da verimli çalışma alanını oluşturacaklar diye düşünürüm.

Biz Buna Mecbur muyuz..

Topu topu üç yüz yıllık "batılılaşma" hedefimiz gereği, düşünce dünyamızı oluşturan toplumsal kökenlerimizi unutmaya mecbur muyuz..

Üstelik toplumsal kökenimizi unutmaya çabası, bizlere başka bir sorunu da yük-

lüyor; "batılılaşma" serüvenimizle birlikte, kendimizi "Batı"ya tanıtmaya sorununu da yaşıyoruz.

Dışişleri Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı'nın öncülüğünde ve bazı Türk firmalarının sponsorluğu eşliğinde, 17 Ocak 2005'te Londra'daki İngiliz Kraliyet Sanat Akademisi'nde, böyle bir tanıtım sergisi gerçekleştirilmiş. Konu: "Türkler: Bin Yıllık Yolculuk, 600-1600".¹⁾

Çin sınırından başlayıp Tuna' Havzası'na uzanan geniş bir coğrafyada; Budizm'den Nasturi Hıristiyanlığa, Manizm'den İslam'a değin bir çok inancı barındıran; "Uygurlar", "Selçuklular", "Timurlular" ve "Osmanlılar" olarak farklı devlet deneyimini yaşayan Türkler, 374 adet sanat eserlerinin diliyle 600-1600 yılları arasındaki bin yıllık süreçte batıya doğru ilerleyişlerinin öyküsünü "anlatmaya" çalışmışlar.

Neden..

Bu devasa alt beyin içeriğini Batı anlayabilir mi..

Batı'nın çelişmezlik ilkesine bağlı mantık kurallarıyla çalışan bilişsel süreçleri ve alt beyin değerleri bunları kavrayabilir mi..

Ayrıca, alt beyin sahip olduğu değerlerin yanında, 300 yıllık üst beyin (korteks) yönlendirmesinin cılız gayretlerinin önemi ne..

Bu bin yıllık ağır ilerleme, bir kültür şoku yaratmaz; aksine gidilen her yeri kendinin yapmanın başka bir anlatımını ifade eder. Ve bu eyleme tarzı, biz Türklerde bir alt beyin değeri haline gelmiştir. 20. Yüzyılda Almanya'ya giden en öğretimsiz Türkler de yüklü alt beyinlerinin yönlendirmesiyle aynı davranış içine girmişler, yaşadıkları kent parçacıklarını kendilerinden eylemişlerdir. Asimile edilemeyen göçmen işçileri, Türklerdir.

Bugün toplum olarak içinde bulunduğumuz durum, özde varlık alt beyin değerlerine göre varolmayı sürdürürken, varolan bu varlığı üst beyin yönlendirmelerine göre ve de alt beyin değerlerini kullanarak tanıtmaya çalışmak, bir kara mizah oluşturmaktadır.

Üç yüz yıldır süren, "biz de sizdeniz" gayreti aslında bu farklılığı göstermektedir.

"Öğün, Çalış, Güven"

Yukarıdaki ifadede öğün" sözcüğünün başta anılmasıdaki anlam üzerine düşünebilir miyiz..

Atatürk elbette, Yunan icadı formel mantığa hakim olacak kadar Felsefe okuyordu. Bir Türk olarak Asyalı alt beyinin ayırımına varmış olabilir mi.. Bilimsel olarak değil elbette, içgüdüsel olarak. Beyin araştırmaları, şu andaki bilgi birikimine henüz ulaşmamıştı.

Asyalı alt beyin için "öğün", çalışmayı bırakma ve bu iki değere "güven"; yani Modernizm seni ürkütmesin.

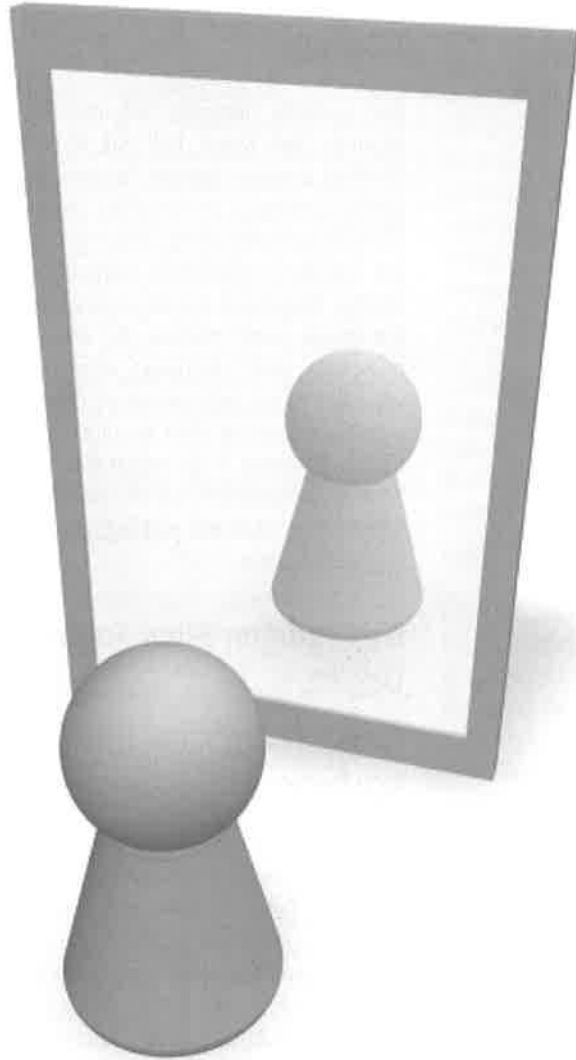
İçgüdüleriyle Avrupa korkuyor. Asya onu ürkütüyor. Çünkü Aristoteles'e temellenen bir alt beyni var ve doğayı ve toplumu anlamakta yetersiz kalıyor.

1) *Metin Tavukçuoğlu: "Korkunç Türk"ün Muhteşem Yolculuğu, Varan-Yol Boyunca, Yaşam/Kültür Dergisi, Mart 2005, ss 40-46.*

ELEŞTİREL

DÜŞÜNME

PLATFORMU

Türkiye Cephede Savaşı Kazanıyor Fakat Müzakere Masasında Kaybediyor

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ

Çukurova Üniversitesi

asportas@cu.edu.tr

Tartışma Kültürü Üzerine-1

Son günlerde ülkemizin doğrudan ilgi alanında olan Kıbrıs, Irak, AB ile ilgili hareketli konuları basında tartışan dış politika uzmanları ve yazarları sık sık "Türkiye cephede savaşı kazanıyor fakat müzakere masasında kaybediyor" diyorlar. Bu söz çok anlamlı ve üzerinde durulmaya değer nitelikte. Bir ülkenin müzakere gücü doğrudan ekonomik ve askeri güce bağlı olduğunu biliyor, ancak konunun bir diğer boyutunu tartışmak istiyorum o da müzakereci ve konuyu tartışabilecek alt yapıya sahip bireylerin yetiştirilmesi yani eğitime değinmek istiyorum.

Ne Aradığını Bilen Toplum Değiliz

Tartışma kelimesinin sözlük karşılığı "bir konu üzerinde, birbirine aykırı olan görüş ve kanıları karşılıklı olarak söyleyip savunma işi", bir diğeri ise "söz ya da yazı ile yapılan kavga" olarak ifade edilmektedir. Tartışma kelimesini toplum olarak çok kullanıyoruz, ancak derinliğini ve önemini başta eğitim kurumları olarak ne kadar biliyoruz ve uyguluyoruz? Bundan emin değilim. Ancak en azından üniversiteler gibi felsefi temelli bilim ve araştırma kurumlarının varlığı ve geleceğinin tartışma kültürüne verdikleri öneme bağlı olduğunu batı üniversite tarihlerinden biliyoruz.

Tartışma aynı zamanda bir konunun enine boyuna irdelenmesidir. Bir şeyi

tartışabilmek için somut bir sorunun olması, bu soruna yönelik bir amacın ve hepsinden önemlisi de o konu hakkında bütünsel bir bilgi birikimine sahip olunmasıdır. Konunun bütünsel olarak diyalektik açıdan irdelenmesi gerekir. Konunun diyalektik açıdan irdelenmesi içinde bağımsız düşünme yeteneğinin gelişmesi gerekir. Bu konu ülkemiz insanın en ciddi eksikliğidir. Hiçbir yetkili bir altının bağımsız düşünmesini istememektedir. Yetki tek elden toplandığı için, gerek sisteme gerekse uygulamaya yapılan her eleştiri veya görüş oluşumu sistem dışı olarak kabul edilmekte ve hızla bastırılmaktadır. Yetki kullanımı olmayan ve sorumluluk alamayan kişi de iş yapamamakta ve fikir geliştirememektedir. Bir bireyin bir konuyu karşındaki biri ile tartışabilmesi için kişinin çok erken dönemlerde özgüven ile yetiştirilmesi gerekir. Maalesef ülkemiz insanının büyük çoğunluğunda başta belirli mevkilerdeki yetkililerde bu eksiklik kendisini hemen göstermektedir. Bugün eğitim sistemimiz çocukluktan yetişkinlik sürecine kadar (hatta bazıları yaşamaları boyunca) sen bilmezsin, anlamazsın, seni aşar, büyüklerin varken sana söz düşmez. Ortaöğretim yıllarında sen ders çalış sınavı kazan adam ol. Dersler ezberle ve test sistemine dayalı. Kimse kitap oku kendini geliştir, hayatın sınavını kazan demiyor. Liseden gelen yetersiz alt yapı ve tartışmanın bilinmemesi üniversitelerde de devam etmektedir. Herhangi bir konuya farklı bir açıdan bakmak, kritik etmek ve sonuna kadar savını kitlelerin önünde savunabilme şansı maalesef üniversiteli öğrenciye sunulmamaktadır.

En Büyük Hazine Yetişmiş İnsan Gücüdür

Bilgi toplumunun en önemli ögesi, sermayeden daha da önemli unsur olarak yetişmiş insan potansiyelidir. Yetişmiş insan potansiyeli de, yalnız öğretilmiş, elinde diplomaları olan dil bilen değil, aynı zamanda çok boyutlu ve bütünsel bakabilen ve düşünebilen, özgüvenli bağımsız düşünebilen, yaratıcı, evrensel değer yargılarına sahip ve düşündüğünü doğru ifade edebilen kişilerin yetiştirilmesidir. Bugün gelişmiş batı toplumlarının biricik hedefi ve rekabet alanı yetişmiş insan gücünü elinde buldurmamaktır. Beyin göçü ve gücü bu çerçevede değerlendirilmektedir. Bizim de ülke olarak 21. yüzyıl eğitim hedefimiz bu doğrultuda olmalıdır ve bu konuda taviz vermeden kararlı bir politika izlememiz gerekir.

Üniversitelerde Tartışma ve Araştırma Kültürü Öğretilmemektedir

Ülkemiz üniversitelerinde kâğıt üstündeki proje üretme ve dönem ödevleri pek yararlı olmamaktadır. Batılı üniversitelerde öğrenim gören hocalarımız bilirler, her hafta her dersin uygulaması varsa konu ile ilgili rapor ve tartışma istenir, yoksa ders ile ilgili literatüre dayalı ödev istenir. Bir şekilde öğrenci bir konuyu nasıl ele alacağını her yönü ile inceler ve kritik yapar. Bu nedenledir ki batıda eleştirel bakış açısı tabii erken dönemlerde ilköğretim, orta öğretim ve nihayet üniversitelerde fikirlerin tartışıldığı ortamlar olarak gelişir ve olgunlaşır. Batı toplumlarında özellikle üniversitelerde her tür düşünce otorite tarafından şiddete dönüşmediği sürece toleransla karşılandığı için, gençlik kendini en iyi şekilde ifade edebilmektedir.

Bilgi paylaşıldıkça çoğalır öz değeri anlamlı. Tartışarak zenginleşmek, her düşüncenin karşısını alarak analiz

ve sentez yeteneğinin gelişmesi çok anlamlıdır. Olaylara farklı göz ile bakmasını bilmeyen kişi, önüne konulan her şeyi sorgulamadan yiyene benzer. İnsan beyninin de böyle çalıştığı söylenmektedir. Uzmanlar insanın öğrenmesini kapasiteleri farklı postane şebekelerine benzetmektedirler. Ne kadar çok okunur ve irdelenirse beyin kapasitenin o denli arttığı ve olayları kavramaya o denli vakıf olduğu belirtilmektedir.

Eğitim kurumlarımız mutlaka derslerde uygulamaya önem vermeli, öğrencilere her türlü ön yargıdan uzak olarak tartışma ortamı sağlamalıdır. Tek tek bireylerin durağan beyinleri yerine, çok sayıda kişinin tartışan ve ortak akılın yaratacağı etkinin büyüklüğü belki ülkemizin önünü açacaktır. Kim bilir? Batıda gördüğümüz "brain centre" veya "think-tank" merkezlerinin önemi çok açık. Buralarda her türlü düşünme ve tasarım, beyin fırtınası anlayışı ile sergilenmektedir.

Üniversite Araştırır, Kişi Bilir

Kişiler "bilir", üniversiteler araştırır. Bilmek, ortaya çıkan gerçek hakkında yeterli bilgi edinmektir. Araştırmak ise, o güne kadar belirlenmiş bir gerçeği gün yüzüne çıkarmaktır ya da bir bilginin yanlışlığını kanıtlamaktır. Bu bağlamda araştırma yaparken ilgili bilim disiplinlerinden yararlanmak ve işbirliği yapmak gerekir.

Bilim yapmak için üzerinde çalıştığınız konuyu inceleme için ön sezgilerin bilgi birikimi ile bütünlendirilip tartışılması gerekir. Bilimciler olarak olaylara geniş ve çapraz açıdan bakmayan kişilerin yeni buluş ve dönüşüm yapma şansı var mı? Soru sormadan, düşünmeden bilim yapılabilir mi? Eğitim kurumlarında otoritenin belirlediği resmi düşüncenin dışındaki düşünceler zararlıdır diye farklı düşünme ve ufukların gelişmemesi sonucu kişi profesör bile olsa kendi verilerini tartışmamaktadır. Ünlü mate-

matikçimiz Prof. Dr. Cahit ARF "Üniversiteler gerçeklerin tartışılarak arandığı kurumlardır... Tartışma olmayan yerler üniversite değildir..." diyor.

Başta üniversiteler olmak üzere eğitim kurumlarımızın her düzeyde tartışmalara halen kuşku ile bakması yanında, her düzeyde bilimsel konularda tartışma geleneklerinin olmaması ülkemiz insanının iyi müzakereci olmamasına neden olmuş olabilir. Maalesef bugün üniversitelerimiz kendi bilimsel konularını tartışmaktan uzak olduklarını görülmektedir. En büyük kanıt da bilimde evrensel boyutta geldiğimiz düzeydir. Bu anlamda yaratıcı, eleştirel bakmayı bilen kişiyi bulmak, kaynak bulmak veya ayırmaktan önce gelmelidir. Başta eğitim kurumları olmak üzere değişik kurumlara istediğiniz kadar mali özerklik sağlansın eğer işi yapacak kişi bilimsel düşünme, yaratma ve irdeme yeteneğine sahip değilse eldeki para ve donanımın bir anlamı olmayacaktır. Buradan çıkarılacak ders bizim gibi ülkelerde yetişmiş nitelikli insan gücü yaratılması ve bunların doğru yerde kullanılması gerekmektedir.

Ülkemizin aydınlık geleceği, itaat eden insanlarla değil, düşünen, irdelleyen, düşündüğünü her koşulda ifade edebilen insanlara borçlu olacaktır. Atatürk'ün "Fikri hür, irfanı hür" nesil ancak o zaman ülkemizde değer olacaktır. Avrupa Topluluğuna ancak bu anlayışla gireriz ve muasır medeniyetler seviyesini yakalarız. Herkesin özgür düşünebilen, özgüvenli, bağımsız karar verebilen, yaşama bütünsel bakabilen insanlara sahip çıkması dileği ile.

Tartışma Kültürü Üzerine-2

Düşüncenin Temel Direği Eleştiridir

Eleştiriden korkanlar kendilerini yenileyemezler. Eleştiri insanın insan olması ve insanlar arasında sosyal farklılıkların oluşması ile başlamış ve o günden bu yana eleştiriye tahammül etmek hep zor olmuştur. Aslında eleştiriden korkulması gerektiğinin, tam tersine eleştiriden yararlanılması gerekir diye düşünüyorum.

Eleştirel düşünme olguların ya da bulguların eleştirmek veya reddetmek değil aynı zamanda mevcut bilgiyi doğru algılamak ve onun alternatifini yaklaşımla da beraberinde getirmektedir. Eleştiri ileri sürülen görüşün yerine bir şeyi koymak olarak algılanabilir de. Genelde eleştiriye muhatap olan otorite tarafından eleştiriye karşı otoriteyi zayıflatmak, düzeni yıkmak, birliği bozmak, çoğunluğun iradesini hiçe saymak gibi bir çok savunma/suçlama getirilmektedir. Tabii bazıları için yapıcı, bazıları için de yıkıcı eleştiri kavramları gelişmiştir. Eleştiriye pek çok kişi yanaşmadığı gibi kurumlar da, devletler de iyi gözle bakmazlar. Çünkü doğal olarak biz insanlar gibi kurumlar da tutucu veya muhafazakâr olarak varlığını korumak isteriz. Bu konuda bireyler eğer ön yargıları yoksa biraz daha esnek olabilmekte, fakat kurumlar biraz daha zorlanmaktadır.

Eleştiri Bilimin Dayanağıdır

Aslında eleştiriden korkulması yerine, tam tersine eleştiriden yararlanılması gerekir diye düşünüyorum. Eleştirel düşünme olguların ya da bulguların eleştirmek veya reddetmek değil aynı

zamanda mevcut bilgiyi doğru algılamak ve onun alternatifini yaklaşımla da beraberinde getirmektedir. Eleştiri ileri sürülen görüşün yerine bir şeyi koymak olarak da algılanabilir. Eleştiri tabii kuşku üzerine kurgulandığı için bir bakıma bilimin en önemli unsurlarından biridir. Bilim kuşkuya dayandığı için beraberinde eleştiriye getirmektedir. Bu şekilde bilgi irdelenmektedir. Bu anlamda bilim yuvaları eleştirinin özgür alanları olmalıdır.

Eleştiri bir şekilde kişiyi düşündürmek ve bilgilendirmek için yapılır ve mesajın yerine ulaşması beklenir. Eleştirmen de eleştiri yapmada başta olayı çok boyutlu düşüncesi içerisinde kendi alışagelmış düşüncelerinden kendisini arındırmış olması gerekir. Eleştiri beyin fırtınasından geçer. Beyin fırtınası bir şekilde yeni fikir üretmekte isteklendirme sağlamaktır. Eleştiri insanı diri ve canlı tutar. Eleştiri mantık çerçevesinde olmalı ve kişinin önyargılarını dayatan bir çerçevede olmamalıdır. Ayrıca eleştiri herhangi bir kişi veya otoriteyi korumak için yapılmamalıdır. Oscar Wilde diyor ki "Nerede otorite varsa orada otoriteye direnen bir adam vardır". Bu da doğaldır ve "zıtların birliği" ilkesine uygundur. Ancak herkes, herkesin kendisi gibi düşünmediğini, her düşüncenin bir alternatifini olduğunu kabul etmesi ve bilmesi gerekir.

Farklı Düşünebilmek Yaratıcılıktır

ODTÜ Felsefe Bölümü öğretim üyesi Ahmet İnam CBT dergisinin 803 sayısında 'İmalat hatası mı yaratıcılar mı?' başlıklı yazısında "yaratıcılarına sahip çıkmayan toplum olabilir mi?" diye soruyor. Genelde sistemler ve sistemin başındaki odaklar düzenin sürüp girmesini ister, çünkü yeninin ne getireceği korkutucu ve sistemin başındaki kişinin yerini koruyamayacağı için değişim istenmez. Yaratıcı insan farklı insandır, farklı kişi renkliliğe düşünce farklılığının bir ölçüsü olarak çok boyutlu bakabilen kişidir.

Farklı insanı bol olan toplumların farklı görme, yaratma potansiyeli yüksektir. Bu tür toplumlar sanayi devriminden bu yana farklılıklara müsaade eden Voltaire'nin deyişi ile 'senin ile aynı fikirde değilim fakat senin düşüncelerini ifade edebilen için senin ile aynı saflardayım' diyebilen batılı toplumların durumu ortadadır. Buna karşılık farklı düşünen sıra dışı kişileri deli, anarşist diye tanımlayan toplumların durumu ise hepimizin malumudur. Eğer aykırı düşünceli kişiler olmasaydı belki bugün sahip olduğumuz bir çok yenilik olmayacaktı. Cesur ve kendine güvenen ve bildiğini ortama sunan insanların sayesinde moda bu yolla topluma benimsetilmiş ve bugün kadınlar pantolon giyiyor, saçını kısa kesiyor, araba kullanabiliyor duruma gelmişlerdir.

Bu bağlamda yaratıcı ve farklı düşünen genellikle sistem tarafından yargılanır, cezalandırılır kısa yoldan anarşist damgasını yer.

CBT dergisinin 23 Ekim 2004, sayı 918 Alman Die Zeit 40/2004'den çevrilen bir makalede ünlü parçacık fizikçisi Martinus Veltman diyor ki "Fizikçiler anarşist ruhludur". Prof. İnam 'bilmezler ki her düzenin anarşiste ihtiyacı vardır. O düzenin kendini yenileyip, aşabilmesi için, anarşisti olmayan düzenler kokuşmaya mahkûmdur.' Yine Prof. İnam 'Gandhi bir anarşisti, Atatürk bir anarşist' içinde buldukları düzenin kokuşmuşluklarına karşı çıktılar' diyor. Yaratıcı kişi her şeyden önce ben merkezinden çok biz merkezli, kendini aşma ve yenileme enerjisine sahip özeleştiri erdemliliğine sahip kişiliktir. Sorun çözümünde analitik düşünen, motive edici yönüyle de lider karakterli kişidir.

Yaratıcı kişi cesur, düşüncelerini otoritelere göre belirleyen değil, yaşamın kurallarına göre belirleyen her şeye rağmen, toplumdaki ve sistemdeki çirkinliklere, özlere ve hatalara karşı duruşu olmaktadır. Yaratıcı kişi kişilikli ve yetişkin birey özelliğindedir. Bu an-

lamda radikal düşüncelerden korkulması gerekir. Bütün fikir üreticileri hep radikal ve aykırı düşünceden beslenirler ve bu tür kişilikler genelde çağında değil ancak çağının çok ilerisinde anlaşılabilirlerdir.

Eleştiri Gençlik Göstergesi ve Cesaret İşidir, Korkuya Gelmez

Ülkemiz genelde cesur olmayın bir statükocu bir yapı sahiptir, bugüne kadarki yönetim modeli ile dinamik yapı sergileyemiyor. Olayların anında algılayıp harekete geçemiyor. Müzekkereci yanı masada karşıdakini ikna ederek kazanmada başarılı değiliz. Genelde hep bir korku ve öngörüsüzlük nedeniyle başına gelecek bir kokusu yaşamaktadır. Çünkü özgüven ve sorumluluk bilinci yeterli değil. Ayrıca ülkemiz uluslar arası arenada vizyon yaratan bir ülke imajı da vermemektedir. Vizyon çizmek için büyük ütopyaların oluşması gerekir. Bu da özgür eğitim ortamında sağlanır. En büyük işler büyük hayaller kurma özelliği olan insanlarca başarılmıştır diyor W.Russel. Fırsatları ve riskleri bütünsel ve eleştirel gözle görmek gerekir.

Üniversiteler bu bakımdan her konuyu üniversitelilik bilinci içinde tartışmaları gerekir. Doğa boşluk kabul etmediği gibi toplumsal kuralarda boşluk kabul etmez. Bugün başta siyasi partiler ve üniversiteler olmak üzere bir çok kurum ve kuruluş ülkenin önemli sorunlarını ön yargısız ve çok boyutlu tartışmadığı için, kalıpların ötesine geçilmeyen statükocu düşünce ve anlayışlar tarafından doldurulmaktadır. Eğer kişiler bilim ve eleştiri görevini yapmazlarsa birileri bu görevi otorite adına despotizm olarak yerine getirir. Başta öğrenciler olmak üzere gençlik kendini üniversite ortamında ifade edebilir duruma gelmelidir. Bugünkü batılı lider kadrolarının önemli bir kısmı öğrenci liderleri ve düşünce akımlarının öncüleridir.

Özellikle de gençlik yıllarında radikal düşüncelerden beslenenler ilerleyen yaşlarda biraz hayatın gerçeklerini öğrenerek törpülenir ve ayakları yere basan bir çizgiye gelirler. İnsan doğası gereği gençken kendini ispatlamak için dünyaları devirmek ister. Bu motivasyon kişiyi hedefine ulaştırmak için organize eder, sonunda kişi yeteneği ve kendisini sunulan ortam kadar "kendisi" olur.

Yaşama ve Olaylara Eleştirel Bakabilmeyi Öğretebilir miyiz?

Eğitimciler, bilim felsefecileri ve eleştirmenler, işlenen ders veya güncel konulara değişik bir açıdan bakabilmeyi ve alternatif yaklaşımlar üretmeyi ve bunları mantıksal açıklama yapması yolu ile eleştirel düşünme öğrenciye kazandırılabilir diyorlar.

Başkent Üniversitesinden Sayın Doğan Kökdemir "pek çok ders eleştirel düşünme mantığı içinde işlenebilir" diyor. Ve diyor ki "Eleştirel düşünme doğuştan gelen bir özellik değil, öğretilir, anlatılabilir ve rahatça uygulanabilir bir sistemdir" diyor. Bunun için başta eğitim sisteminin buna uygun olması ve öğretmenlerinde eleştirel düşünme sistemini bilmeleri gerekir. Öğrencinin eleştirel düşünceyi kazanması yalnız üniversite ortamında öğrenmeleri beklenilmemelidir. Eleştirel düşünme ve sorgulama yeteneğini öğrencilere dersin bütünlüğü içinde anlatılabilir.

Ancak bu tür bir yetenekler sadece ders bazında değil, bir yaşam öğretisi olarak görülmelidir. Başta aile ortamında kişinin öz güveni kazandırılmalı, ilk ve orta öğretimde bunun alt yapısı ve donanımı sağlanmalı, üniversite ortamında da bir fiil derslerin öğrenci merkezli aktif öğrenme yöntemi ile eleştirel düşünce uygulanarak zenginleşmesi sağlanmalıdır. Ayrıca bir felsefi tartışma ortamı olarak üniversitelerin öğrencilerin tartışma kül-

türünü öğrenmeleri ve geliştirmeleri için farklı bilimsel ve düşünme zenginliği olan sınıfları "Sokrates" ve "Erasmus" anlayışı ile üniversite ortamlarında konuşturmaları çok yararlı olacaktır. Çoğu defa belirtildiği gibi ancak ülkemizin bilimsel düzeyi bu şekilde analitik/eleştirel düşünme sisteminin öğretilmesi ile ileri taşınır. Sanırım bilgi çağını yakalama arzusunda olan ülkemizin zaman kayırmadan eğitim sistemini eleştirel alternatif baza oturtması gerekir.

Yaşama ve olaylara bütünsel ve alternatif bakmak dileği ile.

Eğitim-Öğretim – Araştırma – Uygulama Etkileşimi Bağlamında Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplininde Ortak Bir Platform Oluşturma Gereği

Doç. Dr. Adnan Kaplan

*Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü*

adnan.kaplan@ege.edu.tr

Aynı meslek disiplinindeki kişilerin arasında iletişim sorunu yaşıyorsa ya da kamuoyunca ilgili disiplin eksik ve yanlış tanımlanıyorsa, öncelikle eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama ortamlarını çerçeve düzeyde yönlendirecek şekilde 'ortak bir platform' oluşturmaya gerek vardır. Ortak platform ya da çatının peyzaj mimarlığı topluluğunda farklı dallarda ya da uzmanlık alanlarında çalışanlar için üst düzeyde bir buluşma noktası olması, genel kabullerin ve bütünleşik bir peyzaj mimarlığı anlayışının yerleşmesinde önem taşıyacaktır.

Ortak platformun özü; meslek disiplini içinde ortak bir dili kullanma ve referanslara dayanma, parçalı bir görünüm sergilememe, tutarlı bir çizgi izleme yolunda (çerçeve düzeyde) ortak bir payda oluşturmaktır. Ortak payda temel kavram ve yaklaşımları, meslek disiplininin tarihi gelişimini, yapılan çalışmaları ve kişileri temel almalıdır. Yaşadığımız sorunlar ya da belirsizlikler, bir yönüyle, tarihi gelişmelerin, yaklaşımların ve kişilerin iyi anlaşıl(a)mamış olmasından kaynaklanmaktadır. Burada tarihin öğretici bir işlev üstlenmesi yanında birey ve toplumların birbirleriyle yüzleşmesine olanak sağlayan bir ortam olarak anlaşılması gerekir. Ülkemiz özelinde ortak bir platform oluşturmaya, bu platformun koordinasyonu ve yönlendirmesi altında temel kavram ve yaklaşımlar, tarihi gelişmeler ve kişiler, meslek disiplininin

yapısı hakkında kapsamlı çalışmalara ivme kazandırılması gerekir. Bu sayede ortak platformun; meslek disiplininin mevcut sorunlarının çözümünde, bugüne ve geleceğe yönelik stratejilerin oluşturulmasında, toplumsal temelli rollerinin tanımlanmasında katkıları büyük önem taşıyacaktır.

Giriş

Ortak ya da disiplinlerarası çalışma fikrine günümüzde her kesim ve kişi olumlu yaklaşmakla beraber, böylesi ortamların yürütülmesi genelde birlikte çalışma kültürü ve becerisi hususunda toplum olarak eksiklikler taşıdığımız için kolay olmamaktadır. Ortak çalışma ya da platform genellikle ilgili kesimlerin salt kendi düşüncelerine ve meslek disiplinlerinin temel aldığı referanslara etkinlik kazandırma ortamı olarak görülebilmektedir. Bu durumda ortak çalışma büyük ölçüde farklı düşüncelerin sorun çözme odaklı alışverişini (bilgi değişimi ve paylaşımını) ve sentezlere ulaşmayı amaçlamaktan ziyade birbirleri üzerinde hakimiyet kurmaya dayanabilmektedir. Üstelik aynı husus ya da kaygılar dile getirilse bile kişilerin algılamaları ve değer yargıları olaylara çok farklı yaklaşmayı öngörebilmektedir. Bu durumun farklı meslek disiplinlerindeki kişiler arasındaki iletişimde yaşanması bir dereceye kadar normal karşılanabilir.

Yayın Kurulunun Notu:

Daha önce Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi yayın organı olan Üniversite ve Toplum Dergisi 7(3) sayısında yayınlanmış olan bu makalenin yeniden basımı için sözü geçen kurumdan izin alınmıştır.

Ancak aynı meslek disiplinindeki kişiler arasında bu sorun süreklilik taşıyorsa, öncelikle dil birliği sağlamaya ve bu kapsamda 'ortak bir platform' oluşturmaya gereksinim vardır. Bu husus 'peyzaj mimarlığı meslek disiplini' (PM) için özellikle önem taşımaktadır. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında en belirleyici unsurlardan biri; Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalına lisansüstü öğrenci kabulünde yapılan mülakatlarda gündeme gelen 'peyzaj' kavramı ve meslek disiplininin gelişiminde önemli roller oynayan kişiler ve çalışmalar hususunda gözlenen eksikliklerdir. Bir diğer önemli gerekçeyi ise PM'ye yönelik temel yaklaşım sorunları ve bu kapsamdaki ön yargılar (kabuller), güncel gelişmeler oluşturmaktadır. Bu yöndeki eksiklikler ya da yanlış tanımlamalar ortak bir platform oluşturmada ve de işlevlerini belirlemede yol gösterici olmalıdır.

Ortak Bir Platform Düşüncesi

Meslek disiplininde ortak bir platform oluşturma düşüncesi; eğitim-öğretim, araştırma, uygulama ve politikalar oluşturma ile doğrudan ilişkili ve yönlendirici bir husustur. Ancak günümüzde PM çatısı altında ortak bir platform düşüncesi henüz etkin düzeyde işlerlik kazanılamamıştır. Birlikte hareket etme ve refleks geliştirme hususlarında eksiklikler yaşanmaktadır.

Ortak platformun gereği; peyzaj mimarlığı kökeninden veya peyzaj mimarlığına müttefik (olması gereken) meslek disiplinlerinden gelen, peyzaj(lar)a yönelik benzeri ya da birbiriyle ilişkili kaygı ve değer yargılarına sahip bireylerin oluşturduğu PM içinde ortak bir dili kullanma ve referanslara dayanma, parçalı bir görünüm sergilememe, diğer meslek disiplinleri veya ortamlar karşısında tutarlı bir çizgi izleme yolunda ortak bir payda ya da politikalar oluşturmaktır.

Bu payda oluşturulmadan PM içinde düşünce ve uygulama yönünden birbirine yabancı olan kesimlerin bağımsız ve de rekabet düzeyinde ilişkileri onarılmaz sorunlara yol açabilecek, üst düzeyde bütünlük sağlama düşüncesi yerini cepheleşmelere ve bölünmelere bırakabilecektir. Ortak bir platform düşüncesi elbette her yönden birbirine benzeyen görüşlere sahip bireylerden oluşan bir toplumu hedeflememeli, her ortamda şabloncu bir yaklaşım da öngörmemelidir. Meslek disiplininde üst düzeyde çerçeve oluşturabilecek şekilde yeni gelişme ve yaklaşımlara açık, esnek bir yapı içermelidir.

Bu yapı, birbiriyle çelişkili ve farklı düşünceler arasında orta yolu bulmak yerine bölge, uzmanlık alanları ve öncelikler (yaklaşımlar) gibi hususlarda farklılıklar gösteren kesimler arasında temel kavram ve yaklaşımlar, tarihi geçmiş ve meslek disiplininin içeriği kriterlerinde ortak bir payda oluşturarak birbirlerine yakınlaştırmayı amaçlamalıdır. Bu suretle PM'nin farklı ölçek ve konularında çalışanlar arasında ortak bir zemin ve 'peyzaj mimarlığı' üst kimliği oluşturulması hususları ön plana çıkarılacaktır.

Temel Kavram 'Peyzaj'

Peyzaj kavramı peyzaj mimarlığı topluluğu içinde bile çok farklı anlamlar ya da temel görüş ayrılıkları taşıyabilmektedir. Meslek disiplininin ilk sözcüğü de olan bu kavram üzerinde henüz ortak bir paydaya ulaşılamamış olması kabul edilebilir bir durum değildir. 'Manzara ya da bir bakış açısında görülen canlı ve cansız unsurların oluşturduğu bir kompozisyon'dur.' gibi tanımların azalan ölçüde de olsa halen kullanılıyor olması meslek disiplininin ve de kavramın etkisini büyük ölçüde azaltmaktadır.

Diğer yandan kamuoyunda büyük ölçüde 'yeşil alan' olgusuyla ve sadece estetik kaygılarla özdeşleştirilen 'peyzaj', 'sürdürülebilir kalkınma' gibi moda-tüketilebilir bir kavram olarak görülmek-

te ve de içeriği boşaltılmış bir şekilde kullanılabilir. Bu kavram peyzaj mimarlığı alanında bir tanım olmanın ötesinde, ele alınan materyale (çalışma konusuna) ya da fiziksel çevreye hangi bağlamda ve önceliklerde yaklaşılması gerektiğine, çalışmaların kuram ve uygulama ayaklarının nasıl sağlam temellere dayandırılacağına yönelik hususlarda önemli bir yol göstericidir.

Peyzaj; doğal ve kültürel süreçlerin birbirleri arasında ve yeryüzü ile kompleks (~ karmaşık) ilişkileri sonucu oluşan doğal ve kültürel karakteristikler bağlamında tanımlanabilen (kavranabilen ya da birbirlerinden ayrıştırılabilen) arazi parçaları veya fiziksel çevrelerdir. Doğanın ve uygarlıkların yeryüzünde oluşturduğu ya da biçimlendirdiği fiziksel çevrelerin ekolojik ve kültürel süreçler ve de görsellik temelinde tanımlanması (değer atfedilmesi) yanında kişisel deneyimlerle betimlenen bir yaşam ortamıyla kurulan iletişimi kapsamaktadır. Peyzaj kavramı üzerine doğa - bilim - kültür - sanat dinamikleri diğer bir anlatımla yaşamın kendisi oturmaktadır. Peyzaj kavramının yukarıda belirtilen geniş açılım içinde tanımlanması; ele alınan materyalin (fiziksel çevrenin) bu kavramın merceği altında, hangi tercih ve ilişkilere dayalı olarak ele alınacağını göstermektedir. Bu kapsamda peyzaj(lar)ın planlanması - tasarımı - onarımı - korunması ve yönetimi yanında politikalar oluşturulması hususlarının yeri ve içeriği kavramsal düzeyde daha sağlam temeller üzerine oturtulabilecektir. Peyzaj kavramı ve yaklaşımı her ölçek ve içerikteki çalışmada referans alınan, farklı alanlarda çalışan peyzaj mimarları arasında birleştirici ya da anahtar konumda olan ve de meslek disiplini bütünlük hale getiren bir ortam olarak görülmelidir. Yoksa meslek disiplininin sadece çalışılan konu(lar) bağlamında (özellikle piyasa ortamı koşullarında) tanımlanması ya da yönlendirilmesi çabaları gündemde kalacaktır.

Meslek Disiplininin Tarihi Geçmişi

PM'de ortak payda oluşturmanın bir diğer gerekçesi de meslek disiplininin tarihi gelişimi, yapılan çalışmalar ve kişiler kapsamında bir bilinç uyandırmaktır. Bu hususların referans oluştur(a)maması yapılan çalışmaların yer yer sadece bir 'teknik uğraş' düzeyinde kalmasını getirmektedir. Halbuki tarihi gelişmeleri referans alan çalışmalar meslek disiplininin özgünlüğünü (diğer meslek disiplinlerinden ayrıcalığını) ortaya koyacaktır. Burada 'ayrıcılık' sözcüğü diğer meslek disiplinlerinden daha üstün olduğu gibi bir anlam içermemelidir. Çünkü her meslek disiplini kendi tercih ve referanslarına dayalı olarak çalışma konularına yaklaşmaktadır. Bu yaklaşımlar birbirlerinden farklılıklar gösterebildiği gibi yer yer aynı kulvarları da izleyebilmektedir.

Yaşadığımız sorunlar ya da belirsizlikler, bir yönüyle, tarihi gelişmelerin ve kişilerin iyi anlaşıl(a)mamış olmasından kaynaklanmaktadır. Burada tarihin öğretici bir işlev üstlenmesi yanında birey ve toplumların birbirleriyle yüzleşmesine olanak sağlayan bir ortam olarak anlaşılması gerekir. Tarihi geçmişini ve sahip olduğu değerleri (potansiyeli) referans almayan uluslar gibi meslek disiplinlerinin de bu gelişmelerden dersler çıkar(a)maması, toplumsal rollerinin farkında olmaması ya da duyarsız kalması önemli bir sorundur. Bu durumda PM içinde Andre Le Notre, Johann Wolfgang von Goethe, Frederick Law Olmsted, Charles Elliot, Andrew Jackson Downing, Garrett Eckbo, Dan Kiley, Roberto Burle Marx, Konrad Buchwald, Hans Kiemstedt, Ian L. McHarg, Hideo Sasaki ... yanında ülkemizde Sadri Aran, Besalet Pamay, Fuat Tanrıverdi ve ardılarını tanımamak, çalışmaları hususunda bilgi sahibi olmamak üzerinde ciddiyle durulmalıdır.

Yukarıda bahsedilen kişiler ve çalışmaları kapsamında PM düşünüldüğünde; bütünleşik bir peyzaj mimarlığı yaklaşımının alt açılımlarını oluşturan planlama, tasarım, koruma, onarım ve yönetim konularını görmek, bunların günümüz ve gelecek ile bağlantısını kurmak, çözümler üretebilme yolunda mevcut koşulları ve sorunları daha net okuyabilmek mümkündür.

Meslek Disiplininin Doğası (Zıtlıkların Birliği Kapsamında)

Peyzaj kavramının içeriğinde birbirine zıt gibi görünen doğa - bilim - kültür - sanat olgularını ve bunların birbirleriyle olan etkileşimini barındırması; 'peyzaj' ve 'peyzaj mimarlığı'nın olumlu yönde geniş bir tabana oturmasını sağlamakla beraber tam olarak anlaşılmasını güçleştirmektedir. Ortak bir platforma işlerlik kazandırılmadığı için doğal süreçler ile kültürel süreçleri canlı yaşam ortamları ya da peyzajları oluşturma-koruma-biçimlendirme ve yönetme temelinde uzlaştırma hususu kendine kamuoyunda yeterince yer bulamamaktadır. Halbuki PM'nin temel çerçevesinde, birbirine zıt olan ya da öyle algılanan olguları bir pota içinde birlikte var etmek ('peyzaj' ve 'mimarlık' etkileşiminde olduğu gibi) ve bunların gücünü kullanarak yeni sentezlere ulaşabilmek yatmaktadır. Bu kapsamda PM kullandığı iletişim ortamlarında (planlama, tasarım, mühendislik) doğal bilimlerle sosyal-davranış bilimlerini daha etkin bir şekilde entegre etmek durumundadır. Meslek disiplininin bu yöndeki açılımı ve de özellikle peyzaj mimarlığının 'meslek disiplini' olarak temellerini atan F.L. Olmsted'in çalışmaları ve düşünceleri görmezden gelinerek doğa-sanat, bilim-sanat, doğa-şehir, ekoloji-kültür, çevre koruma-estetik gibi birbirini tamamlaması gereken hususlarda kutuplaşmalar yaşanmaktadır. Meslek disiplininde süregelen kutuplaşmaların ötesinde çelişik durumlar ve belirsizlikler bütünleşik bir anlayışa karşı olarak, ciddi boyutta

çatlamalara ve giderek ayrılmalara yol açabilir. Bu durumda bazı kesim ya da kişilerin referanslarını salt ana kökenlerine (ziraat, orman, mimarlık, şehir planlama, coğrafya, güzel sanatlar ...) dayandırmaya başlaması, PM'nin kendi kökleri üzerinde yeterince güçlenemesi gibi tehlikeler söz konusu olabilir.

Temel Yaklaşım Sorunları ve Ön Yargılar

PM'de 'zıtlıkların birlikteliği' hususunun net bir şekilde anlaşılmasının bir yansıması; kamu ve özel sektördeki çalışmalarla akademik ortamlardaki çalışmaların içerik ve yaklaşım olarak birbirinden farklı ve kopuk işleminde yaşanmaktadır. Bu durumda olan meslek disiplini herhalde çok azdır. Örneğin; mimar bina yapar, akademik ortamdaki çalışmalar da binayı referans alır; şehir planlamacı açısından bu iletişim farklı ölçek ve içeriklerde şehir bölümlerinde yerini bulur; coğrafya, biyoloji, psikoloji, sosyoloji alanlarında (en azından öğretim olarak) akademik ortamla sınırlı da olsa çalışma materyalini temel alan bir iletişim söz konusudur. PM'de kamu ve özel sektörde ağırlıklı olarak bahçe ölçeğinde çalışmalar ve canlı-cansız materyal üretimi söz konusu iken akademik ortamda farklı ölçek ve içeriklerdeki peyzajlara yönelik çalışmalar odak noktasıdır. 'Peyzaj' tanımında ve 'peyzaj yaklaşımında' yaşanan karmaşa ya da kamuoyunda yanlış anlamalar nedeniyle özellikle özel sektörde bahçe ölçeğindeki çalışmalar genelde konuta hizmet eder (ya da onun bir uzantısı) bir anlayışta yürütülmek durumundadır. Piyasa dinamiklerinin bir yerde belirleyici olduğu bu durumda peyzaj olarak sadece konuttan bağımsız bir bahçe anlaşılmalıdır. '..... konutunun peyzajını yapma' gibi bir ifade de bu düşüncenin bir göstergesidir. PM'de böylesi sorunlara ya da yanlış anlamalara yol açan bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır;

- Ağırlıklı olarak tasarım, canlı ve cansız materyal üretimi ve pazarlaması hizmetleri yapıldığı halde özel işletmelerin adlarının genelde '..... peyzaj planlama bürosu' olarak geçmesi; bu husus kavram ve yapılan hizmetin içeriği yanında ölçek karmaşasının bir göstergesidir. Bu örnek kapsamında planlama, tasarım, yönetim kavramları ve içerikleri birbirine karıştırılmakta, iletişim sorunları yaşanmaktadır.

- Peyzaj işleri gibi bir kavramın ağırlıklı olarak bitkisel materyale dönük işleri tanımlaması,

- Hard peyzaj ya da landscape / soft peyzaj ya da landscape konusunda çalışılması,

- Peyzajist, peyzaj uzmanı, peyzaj bölümü, peyzaj mimarisi; burada PM ve peyzaj mimarı basite indirgenmektedir. 'Peyzaj mimarı' ve 'peyzaj mimarlığı' kavramları bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kullanılmayarak PM'nin değeri düşürülebilmektedir.

Diğer yandan 'peyzajcı' kavramı peyzaj(lar)da çalışmalar yapan meslek disiplinleri açısından düşünüldüğünde; peyzaj mimarı peyzaj(lar)ı (içerdikleri doğal ve kültürel süreçleri ya da dinamikleri temel alarak) oluşturmak-koruma-yaşatmak-onarmak-yenilemek ve geliştirmek durumundadır. Mimar bina veya bina gruplarını peyzaj içinde ve koşullarında konumlandırmak, peyzajı ve içerdığı doğal ve kültürel dinamikleri yönlendirmek ya da bu dinamikler uyarınca kendi çalışmasını yönlendirmek durumundadır. Bu durumda bina dışındaki açıklıkların ya da bahçenin yapılan çalışmalardan tamamen soyutlanarak, görşelliğın ön planda tutulduğu bir anlayışla, peyzaj olarak tanımlanması eksiklikler taşımaktadır. Şehir planlamacı açısından bu ilişki şehrin bütün ya da bölümler halinde planlanması süreçlerinde peyzaj(lar)ı ve içerdığı dinamikleri sosyo-ekonomik temelde yerleşim oluşturma odaklı olarak ele almaktır. Coğ-

rafya uzmanı için peyzaj olarak tanımladığı coğrafi çevre içindeki doğal ve kültürel süreçlerin ve karakteristiklerin tanımlanması analizi, ziraat mühendisi için ise tarım peyzajlarından optimum düzeyde verim alınması temel kaygılardır.

Bu noktadan bakıldığında; yukarıda örneklenen meslek disiplinleri ve uygulayıcıları peyzajlarda faaliyetlerini farklı ya da birbirine yakın amaçlar için sürdürmektedir.

- Yeşil alan yapma, yeşillendirme; PM stratejileriyle, iletişim ortamlarıyla ve canlı-cansız materyallerle mekan ya da ortam oluşturma eyleminin önemli bir tarafı olduğunu göstermek durumundadır. Yani çalışma bittiğinde 'peyzaj mimarı gel şurayı çiçeklendir, yeşillendir ya da güzelleştir' şeklinde kamuoyunda yer yer oluşan yanlış düşüncelerin değıştirilmesi zorunluluk taşımaktadır.

Bu noktada konuya bugünün mantığıyla bakıldığında; 'peyzaj mimarlığının ülkemize gelişinde belediyelerde 'park ve bahçeler birimi' yanında 'planlama biriminde' kurumsallaşabilseydi en azından kamu ve özel sektördeki konumu ve işlevleri çok farklı olurdu' yönünde bir düşüncenin gerçeklik payı büyüktür.

- '(Mimarlardan) farkımız bitki bilgisidir'; çevre planlama ve tasarımı meslek disiplinlerinden farklı konumda algılanma düşüncesinin tipik bir ifadesidir. Böylece mekan oluşturma konusunda önemli bir farkın bitki bilgisi olduğu işlenmektedir. Oysa ilgili meslek disiplinleriyle yaşam ortamı ya da mekan oluşturma paydasında buluşan PM farklılığını (üstünlüğünü değil), yeryüzüne ya da canlı yaşam ortamlarına peyzaj bağlamında (merceğinde) yaklaşarak stratejilerini planlama-tasarlama-uygulama-koruma-onarım ve yönetme etkinliklerinde getirmelidir. Mekan ya da ortamın kurgusunu, bitkiye uygun yetişme ortamı sağlama yanında içinde insanların sağlıklı iletişim içinde olduğu (sosyal)

yaşam ortamları düşüncesi yönlendirebilir. Bu sayede yaşam ortamlarını sadece 'yeşil alanlar' olarak algılamak sığılı aşılabılır.

- PM'nin koordinatörlük özelliğinin disiplinlerarası çalışmalarda yeterince gelişmemiş olması; PM kendi bilim alanındaki çalışmalar yanında diğer disiplinlerle ya da disiplinlerarası (özellikle doğal ve sosyal bilimler arasında) çalışmalarda 'koordinatör' görevi üstlenmek ve bu yönünü geliştirmek durumundadır. Ancak genelde doğal ve sosyal bilimlerle yeterince iletişim kurulamaması, meslek disiplininin bu yöndeki çalışmalara katkılarının yeterince sunulmaması ya da anlaşılabilmesi 'koordinatörlük' işlevini çoğu durumda perdelemekte ve etkinliğini azaltmaktadır.

- PM'nin sosyal bilimlerle ilişkisinin düşük düzeyde olması; PM genelde doğal bilimler içinde görüldüğü için sosyal bilimlerle ve günlük yaşamla ilişkisi düşük düzeyde kalmakta ve bu durum entelektüel bir alan olarak görülmesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda toplumsal rollerinin tanımlanması ve kamuoyu tarafından net bir şekilde anlaşılması da güçleşmektedir.

- Peyzaj mimarlığı - peyzaj planlama ayırımı; ülkemizde ortak bir platform altında 'peyzaj mimarlığı şemsiyesi' oluşturmak ivedilik taşımaktadır. Bu ortam ilgili uzmanlıkları çerçeve düzeyde tanımlayacak ve yönlendirecek bir yapı içermelidir. Bu yapı oluşturulmadan ayırımlara gidilmesi durumunda mevcut sorunlar giderek katlanacaktır. Meslek disiplini içinde bu tip olası ayırımlar düşünüldüğünde; toplum yaşamında etkinliğı azalan ve de küçülen 'marjinal' bir meslek alanından söz etmek mümkün olabilecektir. Üstelik diğer meslek disiplinleri çağın gelişmelerine bağlı olarak çalışma alanlarını ve toplumsal yaşamda etkinliklerini arttırmaya çalışırken, sahip oldukları uzmanlık alanlarını ve çalışma konularını kendi tekelleri altında tutma eğilimi taşıırken; 'planlama'

uzmanlık alanını ayrı bir platform içinde tanımlayarak peyzaj mimarlığını salt tasarım alanına indirgeme yaklaşımı tehlikelidir. Bu durumda örneğin 'peyzaj onarımı' ya da 'peyzaj yönetimi' uzmanlık alanlarının gelecekte aynı şekilde PM'den ayrılma olasılığı meslek disiplininin gelişmesi ve geleceği açısından önemli bir başka tehdittir. Bu hususta somut bir örnek; 1900'lü yılların başında ABD'de PM içinden şehir planlama meslek disiplininin ayrılmasının büyük bir kayıp olarak görülmesidir. Yoksa dünyada ve ülkemizde

PM çok farklı konumlarda olabilir.

- Peyzaj mimarlığı - kentsel tasarım (görev alanı) kargaşası; kentsel tasarım, bir yönüyle, mimarlık ve şehir planlama meslek disiplinleriyle birlikte ya da ayrı olarak PM'nin bir uzmanlık alanıdır. Peyzaj mimarı ilgili meslek disiplinleriyle ortaklaşa ya da çalışmanın olanak sağladığı ölçüde tek olarak bu hizmetleri (araştırma, proje ve(ya) uygulama çalışmalarını) yürütmek durumundadır. Bu hususta PM'nin tarihi geçmişindeki temel referansları; F.L. Olmsted'in de içinde bulunduğu bir ekibin çalışmasının (Chicago Dünya Fuarı) kentsel tasarım alanında önemli örnekler arasında yer alması, 1800'lü yılların sonlarından itibaren peyzaj mimarlarının ağırlıklı olarak kent bütünü ya da bölümlerine yönelik yaptığı proje ve(ya) uygulama çalışmalarıdır. Ülkemizde yeni başlamakla beraber özellikle gelişmiş ülkelerde bir çok kentsel tasarım eğitim-öğretim programının ve firmasının yürütülmesinde peyzaj mimarları (akademisyen ve(ya) uygulamacı olarak) etkin bir şekilde görev almaktadır.

Bütün bu nedenlerden dolayı peyzaj mimarlığının çalışma sahasını tamamıyla kentsel tasarım çalışmalarından sonraki alt ölçeklerde tanımlamak her durumda doğru değildir. Peyzaj mimarı kentsel tasarım çalışmalarının altındaki

ölçeklerde (tasarım çalışmalarında) yer alabildiği gibi planlama çalışmalarında daha üst ölçeklerde, kentsel tasarım çalışma ölçeklerinde ise peyzaj mimarı ve(ya) kentsel tasarımcı olarak çalışabilmektedir. Yine kent içi ve yakın çevresindeki her çalışmayı popüler de olduğu için 'kentsel tasarım' hizmeti içinde tanımlamak doğru değildir. Bu durum ileride onarımı mümkün olmayacak büyük kargaşa ya da sorunlara neden olabilir.

- Peyzaj mimarlığı - kent ormancılığı (görev alanı) karmaşası; kentsel tasarımın popüler yönünden yararlanma ya da yanlış anlaşılmasından kaynaklanan bir sorun kent ormancılığı alanında da yaşanmaktadır. Kent ormancılığı çalışma alanı sınırlarını kent içindeki tüm kamusal açık ya da yeşil mekanları kapsayacak şekilde ele alma çabaları peyzaj mimarlığının geleceği açısından bir diğer tehdit unsurudur.

Bu yaklaşımlar ya da ön yargılar PM'yi yer yer çevre planlama ve tasarımı meslek disiplinlerinin dışında bir platforma yönlendir(ebil)mektedir. Diğer yandan birtakım uzmanlık alanlarını yitirme ya da etkinliğinin azalması riski de söz konusudur. Böylece PM'nin ülkemiz koşullarında planlama, tasarım, onarım, koruma ve yönetim boyutları gözardı edilerek yapılanması ağırlıklı olarak 'estetik kaygılara dayalı yeşil alan oluşturma' kapsamında sınırlandırılmaya çalışılmaktadır.

Ortak Platformun Getirileri ve İşleyişi

Ortak platform ya da çatı altında, farklı içerikteki çalışmalar platformu ve dolayısıyla meslek disiplininin uzmanlık alanlarını beslemelidir. Bu durumda esas olan, peyzaj mimarlığı şemsiyesi altında bilgi üretiminde-paylaşımında bulunmaktır. Ortak platformun peyzaj mimarlığı topluluğunda farklı dallarda ya da uzmanlık alanlarında

çalışanlar için üst düzeyde bir buluşma noktası olması, genel kabullerin ve bütünlük bir peyzaj mimarlığı anlayışının yerleşmesinde önem taşıyacaktır.

Ortak platform PM'nin farklı uzmanlık alanlarının önünü keserek özellikle eğitim-öğretim ortamlarında, araştırma ve uygulama çalışmalarında (bütünlük sağlama adı altında) bir şablon oluşturma aracı gibi görülmemelidir. Öncelikle farklı yaklaşımların ve kökenlerin zenginlik ya da çeşitlilik olarak görülmesi, bunların peyzaj mimarlığı üst çatısında ya da potasında eritilmesi sayesinde PM yaklaşımına çerçeve düzeyde geniş bir içerik kazandırılması ve çalışma alanlarının yaşanan gelişmelere bağlı olarak tanımlanması ve yaygınlaştırılması mümkün olabilecektir. Aynı zamanda farklı yaklaşımların arasındaki kopukluklar giderilmeye çalışılarak PM'nin bir parçası olmaları sağlanabilecektir. Burada kişilerin diğer köken ya da kimliklerinden tamamen sıyrılıp sadece PM'nin bir parçası olmaları da kastedilmemektedir. Ortak platform PM'nin gelişmesini sadece kendi çerçevesinde kalarak sürdüremeyeceği noktasından hareket ederek; diğer meslek disiplinleriyle olan iletişimin, çağın gelişimine bağlı bilgi ve deneyim alışverişinin (diğer ortamlardan beslenme ve beslemenin) etkin bir aracı olacaktır. Ortak platformdaki esnek yapı sayesinde meslek disiplininin gelişmesinin çerçeve düzeyinde denetlenmesi ya da yönlendirilmesi mümkün olacaktır. Burada mevcut ve potansiyel uzmanlık alanlarına temel bir çerçevede ivme kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü günümüzde bazı uzmanlık alanlarına ya da popüler konulara büyük ölçüde yönelme olabilirken bazı alanlara çok az ya da hiç olmamaktadır. Meslek disiplininin yaşamın her alanında kontrolsüz ve plansız bir şekilde dal-budak salması, getirdiği çözümlerin düşük etkinlikte olması, giderek özünden kopması ve amacından sapması gibi tehlikeler söz konusudur. Ortak platform aynı zamanda bu dengelessizlikleri ve tehlikeleri azaltma yolun-

da ilgili ortamları (tavsiye düzeyinde) yönlendirici bir işlev (koordinatörlük) üstlenebilecektir. Hedeflenen amaçlar doğrultusunda ortak platforma; PM'nin bilgi birikiminin ve bilinç düzeyinin yukarıya çekilmeye çalışıldığı, her kesimin birbirlerine birikimlerini aktararak öncelikle iletişim kanallarının açık tutulduğu, toplumsal yaşama daha içiçe olunarak sorun çözme olanaklarının geliştirildiği bir ortamda etkinlik kazandırılabilir. Bu noktada peyzaj, peyzaj mimarlığı, tarih bilinci gibi anahtar kavramlar ortak platformun işleyişinde temel referanslar olmalıdır.

Öncelikle ülkemizde farklı yaklaşımları içerecek bir şekilde eğitim-öğretim kurumlarının temsilcilerinden ve meslek odası temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmalıdır. Bu yapılanmaya takiben kamu ve özel sektör, öğrenci temsilcileri katılmalıdır. Ortak platform komisyonu öncelikle 'temel kavram ve yaklaşımlar', 'PM'nin tarihi gelişmesi, önemli kişi ve kuruluşlar', 'bilim dalında ve müttefik bilim dallarında yapılan akademik çalışmalar (veri bankası oluşturma)' gibi konuları ele almalıdır. Bu sayede PM içinde ortak bir çerçeve oluşturabilme, bugüne ve geleceğe dönük yönlendirmeler yapabilme olanakları geliştirilmiş olacaktır. Ortak platform komisyonu peyzaj mimarlığı topluluğu içinde koordinasyonu ve veri akışını sağlamalıdır. Bu çerçeve içinde temel kabullerin ve üretilen bilgilerin özellikle eğitim-öğretim programları arasında döngüsü önemlidir. İlgili programlarda hangi konu(lar) ya da uzmanlık dal(lar) öncelik taşırsa taşırsın ortak platform orijini verilerin çekirdek program halinde tüm eğitim-öğretim programlarında yer alması sağlanmalıdır. Bu suretle öncelikle lisans düzeyinde temel kavram ve yaklaşımların, tarih bilincinin yerleşmesine olanak sağlanarak PM genel formatını akademi ve uygulama ortamlarında etkinleştirmek mümkün olacaktır.

Elde edilen birikimin eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama alanlarına doğrudan etki etmesi ilgili ortamların sürekli güncellenmesine katkı sağladığı gibi bu ortamlardan ortak platformun beslenmesi de mümkün olacaktır. Ortak platform üretilen bilginin çerçeve düzeyde sentezine ve de ilgili ortamların yönlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası düzeydeki gelişmelerin (ve bunların birbirleri arasındaki farklılıkların) takip edilmesi gerekir.

Ancak bu çalışmaların gerçekleştirilmesi uygulama aşamasında kolay görünmemektedir. Çünkü her kesimin öncelikle kendi görüşünün temel kabul oluşturması çabaları bu sürecin sancılı işleyeceğini göstermekle beraber başlatılması ivedilik taşımaktadır. Diğer yandan bu platformun farklı yaklaşımların sadece orta noktasını bulma (uzlaştırma) gibi statükocu bir rol üstlenmesi de doğru değildir. Örneğin; peyzaj kavramının 'bir görüş noktasından bakıldığında' şeklindeki tanımı üzerinde bir uzlaşma arayışı diğer bir yanlışlığa işaret edecektir.

Sonuç

Öncelikle ülkemiz özelinde ortak bir platform oluşturmaya, bu platformun koordinasyonu ve yönlendirmesi altında temel kavram ve yaklaşımlar, tarihi gelişmeler ve kişiler, meslek disiplininin yapısı hakkında kapsamlı çalışmalara ivme kazandırılması gerekir. Son yıllarda bazı meslek disiplinlerinin çalışma sınırlarını genişletme yolunda; disiplinlerarası uzmanlık alanlarını (örneğin; entegre havza yönetimi, çevresel etki değerlendirme) salt kendi uzmanlık alanları içinde tanımlama ve bu durumu yasal hale getirme çabaları yanında PM'nin temel uzmanlık alanları üzerinde (örneğin; peyzaj planlama, peyzaj tasarımı) bile hak iddia etme çabaları son yıllarda sıklıkla görülmektedir. Bütün bu gelişmeler ortak platformun ve

de bütünleşik PM'nin; ivedilik taşıyan sorunların çözümü, bugüne ve geleceğe yönelik stratejilerin oluşturulması, toplumsal temelli rollerin tanımlanması gibi çalışmalarda gerekliliğini göstermektedir.

TEKNİK

PLATFORM

68

Mamak Tuzluçayır Örneğinde Düzensiz Depolama Alanlarının Biyolojik Onarım Tekniği

Dr. E. Figen DİLEK

A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bl.
06110 Ankara

dilek@agri.ankara.edu.tr

Ülkemizde katı atık değerlendirme yöntemi; genellikle belediyeler tarafından toplanıp, uzaklaştırılması şeklinde uygulanmaktadır. İl belediyeleri tarafından belirlenen alanlara ki bu alanlar ulaşılabilirliğin ekonomisi adına kentlerin yakın çevresinde yer almaktadır. Çevreye olumsuz etkilerinin maksimum olduğu düzensiz olan açıkta depolama yönteminden en kısa zamanda vazgeçilerek, bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için bu çöplüklerin rehabilite edilmesi (biyolojik onarım) gerekmektedir. Bu makalede sözü edilen rehabilite çalışmalarını hakkında stratejik bir bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Düzenli depolama rehabilitesi, bitkilendirme

Giriş

Ülkemizde kentsel katı atıkların değerlendirilmesinde, genellikle düzensiz depolama; ya da açığa döküm olarak isimlendirilen yöntem kullanılmaktadır. Nadiren kaynağında, çoğunlukla çöp kutularından seçiciler tarafından ayıklanan malzeme, geri dönüşüme (recycle) tabii olmaktadır. Çöp döküm alanlarının ihalesi ile geri dönüşebilir malzeme, kalitesi bozulmuş olarak geri kazanılır. Kalan diğer atıkların alana serilip, sıkıştırılması ve günlük örtü malzemesi ile örtülmesi gerekirken; arazi koşullarına bağlı olarak, özellikle bu bir vadi sistemi

dolgunluğu şeklinde ise, dökülür, seçilir ve vadi aşağı itirilir.

Oysa yer seçim kriterleri açısından analizi yapılmış uygun alanda üst toprak alandan sıyrılarak, zemin yalıtımı ve süzüntü suyu drenaj kanalları tesisi sonrası döküm yapılmalıdır. Günlük örtü malzemesi ile her gün gelen çöp serilip, sıkıştırılıp, örtülmesi gerekmektedir. Ancak düzenli depolama olarak isimlendirilen bu yöntem, ülkemizde çok yaygın olarak uygulanamamaktadır. Bu makalede, düzenli depolamanın yerine, vadi alan düzensiz depolama sisteminin iyileştirilmesini kapsayan biyolojik onarım tekniğini irdelenmiştir. Düzensiz depolama alanları hem kent estetiği açısından rehabilite edilmesi hem de kent ekosistemine katkı sağlaması ve kentsel rekreasyon taleplerine mekan oluşturması nedenleriyle açık ve yeşil alan sistemine bağlanması gereken alanlardır. Ancak bu uygulama kentlerin sağlığı açısından önemli bir hizmet alanıyken ülkemizde gerçekleştirilmemektedir. Bu makalede, düzensiz depolama alanlarının yeniden kazanımında biyolojik onarım teknikleri Tuzluçayır-Mamak çöplüğü örneğinde açıklanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Çalışma alanı ve materyali halen çöp dökümü yapılan Ankara'nın güneydoğusunda yer alan Tuzluçayır Mamak çöp-

lüğüdür (şekil 1). Bu alan 1923-1969 yıllarında Tuzluçayır'da, 1969-1980 yılları arasında ise kullanılan Natoyolu üzerinde, (1980-1983 yılları arası Eskişehir yolu üzerinde Güvercinlik olmak üzere) şu anda da kullanılan kente 15 km mesafede Ege mahallesinin ilerisindeki alan 1983 sonrası tekrar kullanım kazanmıştır. Tuzluçayır-Mamak mevki olarak Elmadağ yolu üzerinde İmrahor vadisine inen vadecik yamaçlarından oluşmaktadır (şekil 2).

Çöplük şu anda 30.9 ha'lık bir alanı işgal etmektedir. Maksimum çöp kalınlığı 49 m'yi bulmaktadır. Mamak Çöplüğünde süzülme suları atıkların altından üç küçük dere halinde İmrahor çayına ve yeraltı suyuna karışmaktadır. Çok yüksek amonyak azotuna sahiptir. Ağır metaller süzülme suyu ile birlikte İmrahor çayına karışarak sağlığı tehdit etmektedir. Üzerinde yaklaşık 350 konutun bulunduğu ve deponi hacmini kesin olarak hesaplanamadığı bir alan olan Tuzluçayır eski deponi alanında ise patlayacak derecede metan gazı mevcuttur. Karbonmonoksit limit değerlerin üzerindedir. Çöp kalınlığı 7-36 m arasındadır.

Yüzeyden gaz kaçağı olmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi, çöp üzerindeki konutların kamulaştırılması işlemine başlamıştır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Mamak Belediyesi'nin katkısı ile çöp alanı üzerindeki binaların tahliyesi gerçekleştirilecek ve daha sonra bu alanın rehabilitasyonu yapılarak kullanıma hazır hale getirilecektir. Rehabilitasyon Projesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmıştır (Anonymuos 2005).

Moğulkoç (1998)'a göre gecekondulaşmanın uzantısı olarak bu alanın üzerinde 225 hane/944 kişi Mutlu mahallesinde, 226 hane/1023 kişi Ege mahallesinde yaşamaktadır. Çöplerin üzerindeki toprak tabakasının kalınlığı yer yer birkaç santimetreye kadar inmektedir. Bu nedenle bazı evlerin bahçesinde çöp atıklarına rastlanmaktadır, evlerin bir kısmının içinde gaz kokusu mevcuttur.

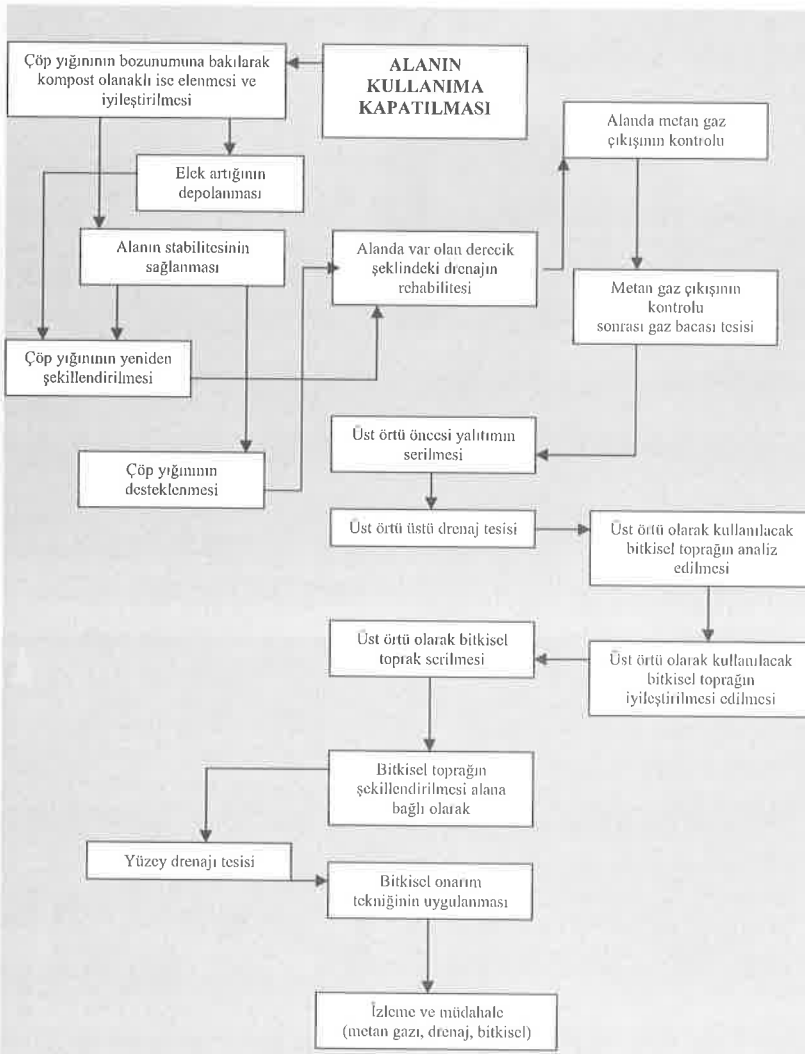
Şekil 1. Tuzluçayır Mamak Çöplüğü ve İmrahor Vadisi (Çapanoğlu 2002).

Şekil 2. Tuzluçayır Mamak Çöplüğü ve İmrahor Vadisi Ortho-foto Görüntüsü (Orijinal 2005)

Depolama ise, çöplük yerinde ayıklama sonrası, sevilip, sıkıştırılarak yamaçlardan aşağı itirilerek yapılan bir depolama şeklidir. Bu durum da stabil olmayan koşulları ile geçmiş yıllarda çöplükte açılan yarığa düşen işçi ile iş kazasına neden olmuştur. Çöplükten süzülen süzülme sularından oluşan küçük derecikler İmrahor Vadisi taban suyuna karışmaktadır. Tuzluçayır Mamak

çöplüğünün sahip olduğu bu sakıncalı etkilerini ortadan kaldırabilmek ya da azaltabilmek için en kısa sürede kullanımından vazgeçilerek, kapatılması ve rehabilite edilmesi gerekmektedir. Bu rehabilite edilme yönteminin evreleri şematik olarak Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3. Tuzlucaır Mamak Düzensiz Depolama Alanının biyolojik onarım yöntem akış şeması (Orijinal 2005)

Bulgular

Tuzlucaır Mamak Çöplüğü, Ankara Yenikent İkinci Kademe Belediyesi sınırları içerisinde olan ve inşaatına 1993'de başlanan ve Dilek (1995)'e göre tekniği konusunda önemli noksanlıkları bulunan Çadırtepe Düzenli Depolama Alanının faaliyete geçmesi ile kapatılacaktır. Bu makale ile ele alınan mevcut düzensiz çöp depolama alanı kullanıma kapatıldığında öncelikle çöpün bozunum durumuna bakılarak yani yeterince olgunlaşmış durumda ise elenerek kompost olarak kullanım imkanı için

indeki karbon azot oranına bakılır. Karbon azot oranı sonuçlarına göre gereken katkı maddeleri ilave edilerek iyileştirilir. Oluşturulan bu kompost estetik amaçlı yeşil alanlarda kullanılabilir. İçinde ağır metaller bulundurma ihtimali olduğundan tarım amaçlı alanlarda kullanılmaması gerekmektedir. Elek artığı malzeme ise ya bu mekanda ya da düzenli depolama alanında yeniden depolanabilir. Yeterince olgun olmaması halinde, stabil olamayan yapının düzeltilmesi için yeniden şekillendirilmesi (teraslanması) ya da sahip olduğu form bazı konstrüksiyonel yapılarla (duvar vb.) desteklenmelidir.

Arazinin yeniden şekillendirilmesinde kabul edilebilir eğimlerin oluşturulmasına dikkat edilmelidir. Dik ve uzun müdahale edilmiş bir eğimde, peyzaj onarımı çalışması zordur. Genel bir kural olarak eğim yüzdesi iki kat artarken toprak kaybı da 2.6 kat artmaktadır. Eğim uzunluğu iki kat artarken de toprak kaybı 3 kat artmaktadır. Eğim 3:1 ya da daha dik olduğunda özel onarım önlemleri gerekmektedir (Uzun vd. 2004).

Kendiliğinden derecik şeklinde akan drenajlar olabildiğince kanallara alınarak, birbiri ile bağlantılı olarak yalıtımlı oluşturulmuş bir gölete toplanmalıdır. Bu göletteki sızıntı suyu da, su bitkileri ile oluşturulan sistemler ile arıtılmalıdır.

Karagöz (1998)'e göre, su bitkileri ile oluşturulan sistemler, doğal arıtma sistemleri içinde sayılıp, konvansiyonel arıtma sistemlerinden farklı olarak havalandırma, pompalama gibi çeşitli tesisat gereksinimi olmadığından tercih edilmektedir. Bitki sistemleri doğal olmayan hiçbir işlem içermediğinden atık suyu arıtırken ortama zarar vermezler. Su bitkileriyle arıtma sistemleri bitki türüne göre üç sınıfa ayrılmaktadır:

- Yüzen su bitkileri ile oluşturulan,
- Batık su bitkileri ile oluşturulan,
- Köklü su bitkileri ile oluşturulan arıtma sistemleri.

Çeşitli karakterdeki atılsuların arıtımı için kullanılan yüzen su bitkileri, su mercimeği (*Lemna sp.*), su sümbülü (*Eichhornia sp.*), su eğreltisi (*Pennywort*) ve su marulu (*Water lettuce*) şeklinde sıralanabilmektedir. Su bitkileri inorganik fosfor ve azotu besin maddesi olarak kullanırken, bitki köklerindeki biofilm tabakasındaki bakteriler de organik maddeleri gidermektedirler. Bu kökler bakteri çoğalması kadar askıda katı maddelerin filtrasyon ve adsorpsiyonu için de iyi bir ortam sağlar. Yüzen bitkiler ağır metalleri % 85-95 verimle giderebilmektedir.

ler. Bu nedenle bu tip sistemlerin hasatı sonrası bu bitkiler yakılmalıdır.

Yeniden aynı alana depolama yapılması düşünüldüğünde bu drenaj sistemi bir düzenli depolama detayında hazırlanmalıdır¹. Metan gazı çıkışının, halen devam edip etmediği detektörler ile tespit edildikten sonra gaz kaçağı ve patlamaları kontrol altına alabilmek amacı ile depo alanına sondaj şeklinde gaz bacaları inşa edilerek kontrol altına alınması gereklidir. Üst örtünün öncesi yalıtımın amacı, çöp yığının yağışlarla yıkanmaması; daha da taban suyunun kirlenmesinin önlenmesi, son örtü olarak serilecek olan bitkisel toprağın içine dikilecek olan bitkilerin zararlanmamasını da sağlayacaktır. Hem de bu yalıtım malzemesi ile depo alanındaki metan gazının kontrolü sağlanmış olacaktır. Yağışların bu yalıtım üzerinde drene olabilmesi için de drenaj kanalları tesis edilerek son örtü olarak bitkisel toprak son kullanım amacına göre değişen derinlikte serilmelidir. Son örtü malzemesi olarak serilecek olan bitkisel toprak öncelikle analiz edilmelidir.

Son örtü olarak kullanılacak toprak bitki seçimine bir taban oluşturması açısından test edilmesi ve bitki gelişimini desteklemesi için toprağın ek ihtiyaçlarının ortaya çıkarılması önemlidir. Toprak örneği almada önem taşıyan faktörler şunlardır: zaman, yer, metot, hazırlama (Dilek 1989; Noble 1976).

Analiz sonuçlarına göre, pH ne olursa olsun, önemli olan örtü toprağının pH'ını mümkün olduğu kadar nötr seviyede tutmak en iyisidir. Böylece seçimi yapılabilecek bitkilerin seçim aralığı geniş olur ve büyüme için ideal şartlar sağlan-

¹ *Bakınız: Dilek E. F. 1989 Ankara Kenti katı atık yığınlarında peyzaj planlaması. Basılmamış Yüksek Lisans tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı. Ankara.*

mış olur. Genelde derin kökü olan bitkilerin çoğunluğu nötr pH 7.0'ye sahip olan topraklarda daha iyi gelişirler. Bazı bitkiler için pH'ın hemen hiç bir önemi yoktur ve geniş bir pH aralığında (pH 0,4-10,0) gelişebilirler. Yüksek seviyede bazı topraklarda, pH'ı düşürmek için bazı uygulamalar yapmak yerinde olur. Toprak pH'ını düşürmek veya nötr seviyeye indirmek göreceli olarak kolay ve ucuz olur. Bu işlemi son örtünün oluşturulmasının ilk aşamalarında yapmak daha uygundur, çünkü ilave maddeler, bu aşamada daha kolay karışabilir. Toprak pH'ını düşürmenin ideal metodu, toprağa organik maddeler ilave etmektir. Aşağıda sıralanan maddeler bu işlem için uygundur ve üstelik alana ulaşan çöplerden de kolayca elde edilebilirler (Dilek 1989).

- Döküntü yaprak ve küflenmiş yapraklar
- Yaşlı kütüklerden ve ağaçlardan elde edilebilecek çürümekte olan ağaç kabuğu ve tahtalar,
- Meşe ağacı veya Tsuga'dan çıkan bıçkı tozları,
- Bataklıklardan veya akıntı birikimlerinden elde edilen asitli hayvan dışkıları.

Bu maddeleri örtü toprağıyla karıştırdıktan sonra, pH'ın istenilen seviyeye gelip gelmediğini tespit etmek için ilave pH testleri uygulamak iyi olur. Eğer yukarıda anlatılan organik maddeler bulunamıyorsa, daha pahalı bir yol olmakla beraber, kimyasal katkı maddeleri kullanmak yerinde olur. Bu amaçla kullanılacak kimyasalların en tatmin edicileri kükürt ve alüminyum sülfattır (Dilek 1989; Noble 1976).

Toprak pH'ını yükseltmede; çok asitli topraklarda nötr veya bazik koşul, sağlamak amacıyla çeşitli uygulamalar yapmak gerekebilir. Bu konuda kirecin ayrı bir önemi vardır, çünkü kireç pH'ı yükselttiği gibi bakteriyolojik faaliyetleri de hızlandırır ve böylece bitki besinlerini serbest bırakarak bitki gelişimini destek-

lemelerini sağlar. Kireç genelde kireçtaşı veya sulanmış (söndürülmüş) şekilde uygulanır. Genelde sulanmış kireç pH'ı çok hızlı artırır; buna karşın etkisi çabuk geçer. Uygulama yüzeye yayma ve toprağı üstten 2,5-3 cm'lik bir yüzeyine karıştırma şeklinde olmalıdır. Uygulama oranları kirecin uygulama şekline ve toprağın dokusuna bağlı olarak değişir (Dilek 1989; Noble 1976).

Düzenli depolama örtüsü olarak kullanmak için en iyi topraklar kil-balçıklıdır. Fakat sızıntıyı düşürmek için gerekli olan yüksek kil düzeyi, bitki gelişmesi için bir problem oluşturur. Ağır kil içeren topraklar, toprak parçacıkları ile alçak hava kapasitesi arasında sınırlı gözenek boşluklarına sahiptirler. Killi toprak ayrıca nem absorbe etme yönünden zayıf olduklarından çözünebilir gübrelerin uygulanmasını çok pahalı ve zor hale getirirler. Burada geçirme ve erozyonu azaltmak için gerekli olan bitki arasındaki çok büyük uyumsuzluğun bilinmesi gerekir (Dilek 1989).

Killi toprakların bitki gelişmesini desteklemeleri için daha gözenekli ve gevşek hale getirebilmek amacıyla toprak düzenleyiciler geliştirilmiştir. En iyi ve ucuz toprak düzenleyiciler gübre veya çürümekte olan organik madde terdir. Büyük miktarlardaki yaprak ve çim kırıkları düzenli depolama alanına taşındıklarında ucuz ve geniş bir kaynak sağlarlar. Bunlar düzenli depolamanın ayrı bir yerinde yığınlarla biriktirilmeli ve örtü malzemesi yerleştirildikten sonra üstüne yayılmalıdır. Sentetik düzenleyicilerin, organikler üzerindeki en önemli avantajı daha çabuk etkili olmalarıdır. Fakat, pahalı olma eğilimindedirler ve düzenli depolama alanında uygun organik malzemedan bol miktarda bulunduruluyorsa, başka toprak düzenleyiciler aramak gereksizdir. Daha sonra toprak erozyonu gereklerini tartıştığımızda, toprak düzenleyiciyi önce geliştirip daha sonra örtü malzemesinin üstüne yaymada bazı avantajlar olduğu ortaya çıkacaktır (Dilek 1989).

Örtü bitkileri olarak adlandırılan bazı bitkileri, sadece toprağın tekstürünü, organik içeriğini ve verimliliğini arttırmak için yetiştirmek ve bu toprağı sürmek yaygın bir tarımsal eğilimdir. Bu yöntem de fakir toprakları iyileştirmek için kullanılan en ucuz yöntemlerden birisidir (Dilek 1989). Verimliliği arttırmak açısından bakıldığında, en iyi örtü bitkileri soya fasulyesi (*Glycine soja* Sieb), yonca (*Medicago* L), üçgül (*Trifolium sp.*) ve burçak (*Vicia* L) gibi baklagillerdir, çünkü bunlar bitki büyümesi için gerekli olan azotu oluşturma yeteneğine sahiptirler. Büyüme safhasının uygun aşamalarında sürülmüş ve iyi yetiştirilmiş baklagillerden bir ürün, toprağı her 0,40 a için 45,5-68,1 kg gerçek azot ekler. Bu da 10-15 ton iyi hayvan gübresine eşittir. Düşük verimlilikteki topraklar için örtü bitkileri kullanılması düşünülürse, ilk gelişmeye yardımcı olmak için ticari gübrelere eklenmesi genellikle gereklidir (Dilek 1989; Noble 1976).

Bir çok örtü bitkisi çabuk büyüme avantajına sahiptirler. Acil bitkisel destek olmazsa erozyonun oluşabileceği yamaçlarda hızlı büyüyen örtü bitkileri iyi bir önlemdir (Dilek 1989).

Meyilli ortamların yeşillendirilmesinde yararlanılan önemli bazı öncü bitkilerden bu amaçla yararlanmak gerekmektedir². Çalışma alanı için öncü bitkilerin seçilmesinde varolan bozunuma uğramış alanlara ilk yerleşen türler yakın çevrede gözlenmelidir. Koç'a (1975) göre, meyilli ortamlarda kullanılacak öncü bitkilerin en önemli özellikleri şunlardır (Dilek 1989):

² **Bakınız: Öncü bitkilerin saptanması ilgili bilgi için Koç N. (1971) Çeşitli Endüstriyel ve diğer Kullanışlardan Oluşan Katı Materyalinden de Yararlanarak Tanzimi. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Peyzaj Mimarlığı Derneği Yayını, Cilt 2, Sayı 2-3, Tisa Matbaası, Ankara.**

1. Ön güvenlik yönünden önemli özellikler; fazla tohum bağlama, kötü ortamlarda da ve çabuk çimlenebilme, yüksek çimlenme gücü, yüksek rejenerasyon yeteneği,

2. Genç öncü bitki dokusu ile ilgili özellikler; sıkı, havasız bünyelerde de çabuk ve sağlam köklenebilme, çok sayıda tutunucu kılcal kök ve rizom teşkil edebilme, kuvvetli bir kök sistemi ve bol sürgün teşkili, pek çabuk yayılma ve zemin kaplama,

3. Gelişmiş öncü bitkilerle ilgili özellikler; fazla ve mümkün olduğu kadar erken su kullanma, mevsimin ilerlemesi ve yaşlanma ile ters orantılı olarak su ihtiyacının azalması ve kurağı giderek artan dayanıklılık, diğer türlerle ekolojik olarak kolayca uyuşabilme, çabuk ve seyrek bünyeli gelişme, gölge teşkil edebilme ve toprağı kapama, fazla ve kolayca ayrışabilir bitkisel artık teşkili, kök nodoziteleri ile kökleri azot yönünden zenginleştirme.

Gerçek problem bölgelerinde örtü bitkileri, tohumlar çimlenmeye başlayana kadar korumak amacıyla, malçlama yapılabilir. Malç çözülmeye başladığında, kök sistemi öne çıkar ve erken stabilite sağlar. Daha sonra örtü bitkileri toprak kalitesini iyileştirmek için sürülebilir ve son kullanıma daha uygun bitkiler yetiştirilebilir (Dilek 1989).

Bitkisel türlerin seçimi konusunda alanda doğal yetişen türlerden faydalanmak gerekmektedir. Bu amaçla İmrahor Vadisi Florası başlıklı doktora tezi ile 17/7/1996 tarih ile Mühye köyü Mamak köprüsü arası 900 m stebinde belirlenen türler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Mamak -Tuzluca'yır Düzensiz Depolama Alanı için tercih edilebilecek florada var olan bitkilerin listesi (Şağban 1998)

<i>Ceratocephalus falcatus</i> (L)
<i>Glaucium grandiflorum</i> Boiss & Huet in Boiss
<i>Crambe orientalis</i> (L)
<i>Erysimum diffusum</i> Ehrh.
<i>Sisymbrium altissimum</i> L
<i>Descurainia sophia</i> (L)
<i>Minuartia hamata</i> (Hausskn)
<i>Silene dichotoma</i> Ehrh.
<i>Alcea apterocarpa</i> (Fernal) ³
<i>Rhamnus rhodopeus</i> Velenovsky
<i>Astragalus strictifolius</i> Boiss
<i>A. ornithopodioides</i> Lam.
<i>A. elongatus</i> Willd.
<i>Trigonella velutina</i> Boiss
<i>Crataegus curvisepala</i> Lindman
<i>Bupleurum sulphureum</i> Boiss & Bal. in Boiss
<i>Peucedanum palimbooides</i> Boiss ⁴
<i>Malabalia secacul</i> Banks & Sol. in Russell
<i>Senecio vulgaris</i> L
<i>Anthemis cretica</i> L
<i>Arctium minus</i> (Hill) Bernh.
<i>Picnoman acarna</i> (L) Cass
<i>Centaurea drabifolia</i> Sm in Sibth & Sm
<i>Xeranthemum annuum</i> L
<i>Moltkia coerulea</i> (Willd.)
<i>Onosma armenum</i> DC ⁵
<i>Orobancha oxyloba</i> (Reuter)
<i>Acanthus hirsutus</i> Boiss
<i>Globularia trichosanthe</i> Fisch & Mey
<i>Ajuga chamaepitys</i> (L)
<i>Teucrium chamaedrys</i> L
<i>Scutellaria orientalis</i> L
<i>Marrubium parviflorum</i> Fisch & Mey ⁶
<i>Galium incanum</i> Smb in Sibth & Sm
<i>Scirpoides holoschoenus</i> (L)

³ **Endemik LR (lc): nadir ve tehlike altında olmayan.**

Doğal ağaç ve çalı türleri ise: *Salix alba*, *Populus alba*, *Quercus pedunculiflora*, *Fraxinus syriaca*, *Elaeagnus hortensis*, *Celtis tournefortii*, *Amygdalis orientalis*, *Amygdalis webbii*, *Mespilus germanica*, *Crataegus orientalis*, *Coltea cilicica*, *Rhus coriaria*, *Paliurus spina-cristi*, *Rhamnus rhodopea*, *Lonicera etrusca*, *Jasminum fruticans* (Anonymous 2005).

Bitkilendirme dikkatli planlanmalı alanın gelecekteki güzelliği ve belki de genel olarak düzenli ve düzensiz depolama işlemlerinde de çok büyük önem taşır. Bu aşamada açıkça görülebilir ki, eğer alan düzenlemenin her aşaması dikkatli olarak hesaplanıp gerçekleştirilmezse, bazı doğal olaylar alanın güvenli ve etkili bir değerlendirme alanı olarak değerini düşürür. Bitkilendirme de bu kurala dahildir. Dikkatli bitkilendirme, son alanın şu önemli özelliklerini korumaya yardımcı olur (Dilek 1989; Noble 1976):

- Erozyonu önlemek açısından, yüzey topraklarının bağlanması,
- Buharlaşmayı artırmak
- Son kullanım için çekiciliği artırmak.

Örtü malzemesi için bitki seçmek, değişik alanlarda peyzaj geliştirmek için uygun malzeme seçmeye benzer. Belki düzenli depolamaya özgü olan ve gelişmeye engel, genel olarak, metan gazı üretiminin kök yapıları çevresinde birikmesi bitkiyi havasız bırakıp, zararlanmasına yol açar. Bu problem erozyonu önlemek için tabii bir seçim olarak yanal kök sistemlerine sahip bitkilerin seçimiyle önlenir. Uygun bitkinin seçimi şu kriterlere dayanır (Dilek 1989; Noble 1976):

1. Alanın iklim ve toprak koşullarına uygun bitki malzemesinin tanımlanması,
2. Alanın iklim ve toprak koşullarının tanımlanması
3. Son alan kullanımı ve yamaçlarda erozyon kontrolü için perdeleme amaçlarını yerine getirebilmek için, bu amaçlara uygun ağaç, çalı veya örtü malzemesi gibi bitki malzemesinin listesi oluşturulmalıdır.

Bir bitki malzemesinin herhangi bir alana uygunluğu, bir arada ele alındığında dayanıklılığın ölçüleri olan birkaç faktöre dayanır. Dayanıklılık üç şeye doğrudan bağlıdır: toprak, yağış miktarı, sıcaklık. En önemli nokta seçilen bitki malzemesinin depolamanın gerçekleştirildiği bölgedeki iklim kuşağına dayanıklı olmasıdır. Dolayısıyla bitki malzemesinin içinde gelişeceği iklime uygun olarak seçilmesi çok önemlidir. Ayrıca bitki malzemesi, Peyzaj mimarının alanın özel toprak koşullarına uygun olarak seçmesi de arzu edilir. Bununla beraber, depolamada bitki oluşturabilmek için genelde bir ön toprak hazırlama işlemi gerçekleştirilir. Aynı zamanda bitkilendirme oluşturulduktan sonra toprak bakımının minimize edilmesi veya ortadan kaldırılması daha da fazla arzu edilir (Dilek 1989; Noble 1976).

Sıcaklık üç faktör içinde en kritik olanıdır. Bundan dolayı, yıllık sıcaklık ortalamalarına dayanılarak oluşturulabilir. Toprak ve yağmur şartları son seçimde önemli bir rol oynarlar; fakat basit bir dayanıklılık haritası, iklim veya dayanıklılık bölgelerine uygun sınıflara ayırt etmede yararlıdır (Dilek 1989; Noble 1976).

Erozyon kontrolü, depolama için amaçlanan son kullanım ne olursa olsun; bir bitkilendirme planının asıl amacı, eğimli bölgelerdeki erozyonu kontrol etmek olmalıdır. Bu da erozyon kuvvetlerinin toprak partiküllerini sürükleyip götürmesini ve son örtüde çöp hücrelerine doğru çukurlar, kanalcıklar açmasını önler. Eğim uzunluğunun 60,95 m yi aştığı yerlerde erozyon, eğimin yönüne çapraz olarak açılacak dağıtıcı kanallarla kontrol edilmelidir. Dağıtıcı kanallar, yüzey akımının şiddetini azaltmaya ve sürüklenmeyi güvenli bir çıkışa yönlendirmeye yardımcı olurlar. Sürüklenmeler için yapılan merkezi kanallar, dağıtıcı kanallar, kendileri de erozyon tarafından tahrip edilebilirler ve maksimum korumayı sağlamak için kendilerinin de dikkatli bir şekilde bitkilendirilmeleri gerekir (Dilek 1989; Noble 1976).

Şiddetli erozyon riskinin tanımlanabildiği bölgelerde, hızlı korunmayı sağlamak amacıyla, daha kalıcı bitki türleri ekilebilir (Dilek 1989; Noble 1976).

Toprağın rüzgar erozyonuna karşı hassasiyetini etkileyen faktörler; Rüzgar yönü, Şiddeti, Süresidir (Dilek 1989; Noble 1976).

Sürekli rüzgarlara açık olan eğimlerde bitkilendirme genellikle daha güçtür. Bir ağaç perdelemesi varsa, bu problemi belli bir ölçüde azaltabilir. Eğer koruma sağlamak için hiç ağaç yoksa izole edilmiş bölgelerde şiddetli erozyonu önlemek için rüzgar kırınlar kullanılabilir. Ağaçların rüzgarı kesme etkilerinin, rüzgarı görmeyen taraflarda yüksekliklerinin yirmi katına kadar uzandığı görülmüştür (Dilek 1989; Noble 1976).

Daha önce de bahsedildiği gibi rüzgar kırınlar toz ve çöp problemlerini azaltmada çeşitli avantajları vardır. Rüzgar kırınlar, herdem yeşil veya yaprak döken ağaçlardan bir sıra olabilir. Rüzgar kırın etkisi bitki sıraları çoğaldıkça, daha da artar (Dilek 1989; Noble 1976).

Depolamanın yüzeyinde yağmur birikintileri oluşur ve bunlar su erozyonu ile aşınabilir malzemeyi sürükleyip götürürler. Yüzey akımı sürecinde, daha fazla toprak partikülleri sürüklenip götürülür. Bu akımın toprak yüzeyinde kanallarda oluşmasına göre bu erozyon, yüzey ve kanalcık erozyonu olarak adlandırılır. Bitkiler, su erozyonunu önlemek üzere en az üç şekilde kullanılabilir (Dilek 1989; Noble 1976):

- Yapraklar ve dallar yağmur damlalarının düşüş hızını azaltır,
- Saçak kökler toprak partiküllerini tutarlar,
- Düşen yapraklar ve ölü bitkilerin artıkları toprağın organik içeriğini artırır ve erozyonu azaltır.

Yüzey ve kanal erozyonları, toprağa bütün yönlerde yayılan ve böylece toprak partiküllerinin akıp gitmeye karşı bağlayan, yaygın saçak kökleri olan bitkilerle çok iyi kontrol edilir. Bu yönden burçaklar oldukça iyidir, çünkü çabuk gelişirler ve yeni gelişmekte olan fidelerin erozyon yapıcı kuvvetlerle sürüklenip gitmesini önlerler. Çabuk büyüme de erozyon kontrolü için önemlidir (Dilek 1989; Noble 1976).

Alanın öngörülen kullanımı da son bitki malzemesi seçiminde önemli rol oynar. Eğer alan doğal bitki örtüsüne sahip bir alana dönüştürülecekse, asıl ilgililenen nokta erozyon kontrollüdür. Meyil bitkilendirilmesi için uygun olan bitkiler kullanılabilir ve mümkün olduğu ölçüde yöresel iklim özelliklerine dayanıklı yöresel türlerin kullanılmasına çalışılmalıdır (Dilek 1989; Noble 1976).

Diğer yandan, eğer alanın rekreasyon için kullanılması planlanıyorsa, bazı ek ihtiyaçların ortaya çıkması doğaldır. Bunlar (Dilek 1989; Noble 1976):

- Yer örtüsünün yoğun yaya trafiğine dayanıklı olması,
- İyi gölge ağaçları
- Yaralanmaları önlemek amacıyla diken-siz ağaç ve çalları
- Hareketi kontrol etmek amacıyla bazı bölgelerde dikenli ağaç ve çalları,
- Gölgeleme amacıyla ağaç ve çallardır.

Bowman'a (1988) göre, restore edilmiş toprakta bitkilendirmeye ilişkin bilgiler araştırma ve tecrübelerin sonucunda gelişmekte ve başarılı bitkilendirmenin ölçütleri standart hale gelmektedir. Bu ölçütlerden bazıları:

- a. Derin kökleri olan ağaç türlerinin kullanılmaması (Örneğin; meşe),
- b. Bitkilendirilecek alanların derin tabakalara kadar inert atıklarla doldurulması,
- c. Bitkilendirmeyi, çürüyebilir, bozuşabilir atıkların yer almadığı bölgelerde veya iç hücre duvarları boyunca gerçekleştirmek,
- d. Aşırı nem kaybını önlemek için kökleri sıvı anti-dessicantlara daldırmak,
- e. Her ağacı, önceden kompost ve yavaş bozunan gübrelerle doldurulmuş çukurlar içinde geliştirmek

Düzenli depolama alan şartlarına odunsu bitkilerin toleransı Çizelge 2'de incelenebilir.

Çizelge 2. Düzenli depolama alan şartlarına odunsu bitkilerin toleransı (Dilek 1989; Wilson 1983)

A. Düzenli depolama alanının toleranslı türleri

Acacia latifolia
Acer rubra
Arbutus unedo
Eucalyptus lehmannii
Fraxinus pennsylvannii*
Ginkgo biloba
Gleditsia triacanthos
Grevillea robusta
Liquidambar styraciflua
Melaleuca quinquenervia
Myoporum laetum
Myrica pensylvanica
Nyssa sylvatica
Picea abies
Pinus halepensis
Pinus pinea
Pinus strobus
Pinus thunbergii
Pittosporum undulatum
Platanus occidentalis
Populus hybrid*
Quercus palustris*
Schinus molle
Taxus cuspidata
Ulmus parvifolia

B. Düzenli depolama alanına hassas türler

Abies concolor
Acer saccharum
Carya ovata
Cornus florida
Malus
Picea glauca
Picea pungens
Pinus resinosa
Populus nigra italica
Prunus
Pseudotsuga menziesii
Quercus velutina
Salix^{10} sp*
Sorbus aucuparia
Taxus cuspidata
Thuja
Tilia americana
Ulmus^{11} americana*
Ulmus fulva

Tartışma

Ankara Tuzlucaıyır-Mamak çöplüğünü re-habilitasyon çalışmaları iki şekilde olabilir.

1. Çöplüğün taşınması: Çöplük materyalinin kent dışında yeni bir alana düzenli olarak depolanmasını kapsamaktadır.

2. Biyolojik onarım: Bu makale ile savunulan yöntem, düzensiz çöp depolama alanının yerinde onarımını kapsamaktadır. Hem hijyen hem de güvenlik açısından bu alanda islah amacı ile yüzey stabilizasyonunu sağlayacak şekilde öncelikle yenden arazi biçimlendirmesi, gaz ve sızıntı su kontrolü ile yalıtımı sağlanmış son örtü malzemesi olarak kullanım kararına göre bitkilendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma ile önerilen biyolojik restorasyonun nedenleri ve avantajları aşağıda sıralanmıştır:

•Çöplüğün taşınması hem yüksek maliyeti olan bir uygulamadır, hem de düzenli depolama sistemi kurulmadan uygulandığında, varolan çevresel sorunun bir alandan başka bir alana taşınması olacaktır. Öte yandan düzenli depolama Ankara Kenti için en uygun yöntem (Uluatam 1983) olmakla birlikte tesis edilen Çadırtepe alanı yer seçiminde önemli sorunlar bulunmaktadır. Bu durumda taşıma, sorunu büyütme olacaktır. Düzenli depolama yer seçimlerinde ÇED raporları yerine havzalar ölçeğinde bir kaç il bazında depolama yer seçimi olmalıdır. Bu yer seçimlerinde havzaların doğal kültürel özellikleri yönünden yapılan analizler sonucu elde edilen alternatifler arasında algoritmik modeller (yer altı ve yüzey suyu modeli gibi ekonomik, ististik vb. modeller) ile karar verme sürecinde gerçekleştirilmelidir (Dilek 1998). Alan seçim kriterlerinin detayında alanın ömrü ve dolun kapasitesi ile bu alanda yalıtım amaçlı geçirimsiz kil tabakasının olması ile birlikte günlük örtü malzemesi olarak yeterince toprak bulunması vb. şartları mutlak surette göz önünde bulundurulmalıdır. 14 Mart 1991 tarih ve 20814 sayılı Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (Anonymous 1991)'nde yer alan yerleş-

me mesafesi vb ile Küçük Ölçekli Belediyelerde Atık Depo Alanlarının İnşaat ve İşletme Kılavuzu (Anonymous 1995)'nda yer alan hava alanı rotasında olmaması yer seçim kriteri yeterli değildir.

• Mevcut çöp alanında malzemenin taşınması durumunda da önemli iyileştirme yatırımlarına gereksinim olacaktır. Önerilen biyolojik onarım ise mevcut çöplükte depolama faaliyetlerinin durdurularak, çöp materyalinin yerinde rehabilitasyonunu kapsamaktadır.

• Çöplük kentin önemli bir su havzasında (İmrahor Deresi Havzası) bulunmaktadır. İmrahor Deresi akarsu sistemi hem ekolojik hem de rekreasyonel yönden, vadilerden oluşan Ankara kentinin en az müdahale edilmiş alanını oluşturmaktadır ve Ankara Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Güney koridorunu oluşturmaktadır. Ankara Kenti'nin güneydoğusunda, Mamak ve Çankaya İlçeleri sınırlarına giren İmrahor vadisi, Ankara'nın Metropoliten alanı rekreasyon sisteminin en önemli halkasını oluşturan, Mogan ve Eymir su sistemi ikilisi ile bütünleşebilecek bir rekreasyon alanı kapasitesi ile "Öneri Doğal Sit Alanı" teklifi Kavaliderem Derneği tarafından yapılmıştır (Anonymous 2005). İmrahor Vadisi hakkında, Jansen Planı (1932)'nda "rekreasyon alanı", Yücel-Uybadin Planı (1957-1969)'nda "İncesu barajı üzerinde kurulacak olan hayvanat bahçesi", Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu Dönemi (1969-1984)'nde "rekreasyon alanları olarak koruma ve gelişme planları hazırlanması", 2015 Yapısal Plan Öneri Dönemi (1986)'nde ise, "yeşil alanların artırılması amacı ile İmrahor-Mogan gibi su havzalarının korunması", Son Dönem Planlama Çalışmaları (2025 Makroform Önerisi)'nde "Elmadağ kayak merkezini kentte bağlayan çok amaçlı turizm rekreasyon merkezi" kararları yer almaktadır (Öztaş 2001). Ateş (1985)'e göre de doğal olan bu alan, hem Ankara Vadileri içinde sahip olduğu nitelikleri yönünden en yüksek potansiyele sahip; hem de rekreasyonel kullanıma uygun bulunmuştur. İmrahor vadisi, Orman Bakanlığı Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü'nce 1983 yılından beri yürütülmekte olan Ankara Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Çalışma-

larını Proje alanları içinde birinci kuşakta yer almaktadır (Çulcuoğlu 1997). Bu bağlamda, havza içerisinde yer alan çöplük, alan kullanımı açısından açık yeşil bir parçası olma potansiyeli ve talebi yüksek bir kamusal mekandır. Biyolojik onarım yöntemi bu yaklaşımın bir parçasını oluşturmaktadır. Onarımı yapılarak kazanılacak olan bu alan ile açık yeşil alan sistemlerin kentsel ekolojiye sağladığı yararlarla katkı sağlanacaktır.

Kaynaklar

Anonymous (1991) 14 Mart 1991 tarih ve 20814 sayılı Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği. Resmi Gazete, Ankara.

Anonymous (1995) Küçük Ölçekli Belediyelerde Atık Depo Alanlarının İnşaat ve İşletme Kılavuzu. Türkiye Çevre Bakanlığı, Yayın No:1, Mayıs, Ankara.

Anonymous (2005) www.mimarlarodasi.org/ Kavaklıderem Derneği İmrahor Vadisi Sit Alanı Karar Kurulu Raporu. Ankara.

Ateş T (1985) Ankara Kenti Açık Yeşil Alan Sisteminin Planlamasında Mogan Gölü-Akköprü Arasındaki Göl-Akarsu Sistemi Çevresine İlişkin Potansiyel Ağırlığın Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Basılmamış Doktora tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı. Ankara.

Çulcuoğlu G (1997) Ankara Kenti Yeşil Kuşak Çalışmalarının Yabancı Ülke Örnekleri Açısından İrdelenmesi ve Yeşil Kuşak Sistemi için Öneriler. Basılmamış Doktora tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı. Ankara.

Dilek E F (1989) Ankara Kenti Katı Atık Yığınlarında Peyzaj Planlaması. Basılmamış Yüksek Lisans tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı. Ankara.

Dilek E F (1995) Çadırtepe Düzenli Depolama Alanının Çevresel Etkileşim Değerlendirmesi. A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü-Med Campus 349 Çevre Yönetimi Avrupa Master Derecesi Kursu, Ankara.

Dilek E F (1998) Bodrum İlçesi Katı Atıklarının Düzenli Depolama Olarak Değerlendirilmesinde Alternatif Alan Seçim Olanaklarının Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Basılmamış Doktora tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı. Ankara.

Karagöz S (1998) Çöp Sızıntı Sularının Su Bitkileriyle Oluşturulan Sistemlerle Arıtılması. Basılmamış Yüksek Lisans tezi, I.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Mühendisliği Anabilim dalı. İstanbul.

Koç N (1975) Endüstriyel Katı Atıklar Sorunu ve Artık Yığınlarını Onarım, Düzenleme Çalışmaları. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Peyzaj Mimarlığı Derneği Yayını, Cilt 6, Sayı 1, Tisa Matbaası, Ankara.

Moğulkoç G (1998) Mamak Eski Çöplük Alanı Üzerinde Yaşayan Popülasyonun Solunum Sistemi Belirtileri Açısından Değerlendirilmesi. Basılmamış Uzmanlık tezi, A.Ü.T.F. Göğüs Hastalıkları ve Tbc Anabilim dalı. Ankara.

Noble G (1976) Sanitary Landfill Design Handbook. Westport CT: Technomic Publishing Co.

Öztaş Y, Arslan M, Perçin H, Barış E, Kurum E, Şahin Ş (2001) Ankara Kenti Vadilerinin Koruma ve Kullanma İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: İmrahor Vadisi Örneği. Tübitak TOGTAG-940 No'lu proje, Ankara.

Şağban H (1998) İmrahor Vadisi Florası. Basılmamış Doktora tezi. G.Ü. Fen Bilimleri Ens. Biyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Uluatam S (1983) Ankara Katı Atıklarının Etkin Biçimde Toplanması, Taşınması, Değerlendirilmesi ve Zararsız Hale Getirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Tübitak Çevre Araştırma Grubu, Proje No: ÇAĞ 40, Ankara.

Uzun O, Şahin Ş ve Dilek F, (2004) Müdahale Edilmiş Peyzajlar. Peyzaj Mimarlığı Dergisi 1-2, 96-104.

Merkez, Şube ve Temsilcilikler

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ŞUBE VE TEMSİLCİLİKLERİ

PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ

ADRES: ŞEHİT ADEM YAVUZ SOK.
NO:14 /17 • KIZILAY / ANKARA
Tel 0.312 418 15 06
418 62 50

Faks 0.312 419 64 27
web: www.peyzajmimoda.org.tr

e-posta:
peyzaj@peyzajmimoda.org.tr

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ADANA ŞUBESİ

Adres: REŞATBEY MAHALLESİ 5.
OCAK CAD. MEZİYET GÖRÜR APT.
NO:64 KAT: ZEMİN SEYHAN - ADANA
Tel: 0.322 458 50 25

Faks: 0.322 458 50 23
e-posta: adana@peyzajmimoda.org.tr

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ANTALYA ŞUBESİ

Adres: DENİZ MAHALLESİ KONYAALTI
CAD. GÜNDÜZ APT. NO:19 • MERKEZ -
ANTALYA

Tel: 0 242 243 50 66
Faks: 0 242 243 13 48

e-posta:
antalya@peyzajmimoda.org.tr

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI İZMİR ŞUBESİ

Adres: 860. SOKAK AĞA HAN NO:2
KAT:6 KONAK - İZMİR

Tel: 0 232 489 35 08
Faks: 0 232 489 35 08

e-posta: izmir@peyzajmimoda.org.tr

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI İSTANBUL ŞUBESİ

Adres: HASANPAŞA MAHALLESİ
KURBAĞALIDERE CADDESİ SELAMET
APT. NO:57 KADIKÖY - İSTANBUL

Tel: 0.216 345 04 56
Faks: 0.216 336 57 00

e-posta:
istanbul@peyzajmimoda.org.tr

BARTIN İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ZONGULDAK KARAEMLAS
ÜNİVERSİTESİ BARTIN ORMAN
FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI
BÖLÜMÜ

Tel: 0.378 227 74 22
e-posta :

bartin@peyzajmimoda.org.tr

BURSA İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ORHANGAZİ MESLEK YÜKSEKOKULU
ORHANGAZİ / BURSA

Tel: 0.224 573 98 62

e-posta: bursa@peyzajmimoda.org.tr

GAZİANTEP İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ŞAHİNBEY BELEDİYESİ PARK
VE BAHÇELER MÜDÜRLÜĞÜ TÜFEKÇİ
YUSUF BULVARI

ŞAHİNBEY / GAZİANTEP

Tel: 0.342 225 31 65

e-posta:

gaziantep@peyzajmimoda.org.tr

KOCAELİ İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: YENİ KANDIRA YOLU ÜZERİ
GİŞELER YANI İZMİT / KOCAELİ

Tel: 0.262 312 73 31

e-posta:

kocaeli@peyzajmimoda.org.tr

MERSİN İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ÇANKAYA MAH. 4721 SOKAK
TEKNİKER İŞHANI No: 40 / 3 MERKEZ /
MERSİN

Tel: 0 324 232 62 88

e-posta: mersin@peyzajmimoda.org.tr

MUĞLA İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ASPENDOS BULVARI
NAİL DURMAZ İŞ MERKEZİ
B BLOK D: 3

BODRUM / MUĞLA

Tel: 0 252 319 13 26

e-posta: mugla@peyzajmimoda.org.tr

TRABZON İL TEMSİLCİLİĞİ

Adres: KUNDURACILAR CAD. KANGUR
KARDEŞLER İŞHANI
NO : 65 MERKEZ / TRABZON

Tel: 0 462 321 00 40

e-posta:

trabzon@peyzajmimoda.org.tr

MANAVGAT İLÇE TEMSİLCİLİĞİ

Adres: ANTALYA YOLU ÜZERİ ÖGER
TUR KARŞISI NO: 1 DAİRE 2
MANAVGAT / ANTALYA

Tel: 0 242 776 65 16

e-posta:

manavgat@peyzajmimoda.org.tr

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ÜYE KAYIT FORMU
-UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS-

Başvuru Tarihi :

ÜYE NO	:	KONUMU :
ADI,SOYADI	:	İMZA
KAYIT TARİHİ	:	
BAĞLI OLDUĞU ŞUBE	:	
FAALİYETTE BUL.İL	:	
DOĞUM TARİHİ VE YERİ	:	

FOTOĞRAF

MEZUN OLDUĞU ÜNİVERSİTE	:	MEZUNİYET TARİHİ :	DİPLOMA NUMARASI :
YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ ALDIĞI ÜNİ./BÖLÜM :		MEZUNİYET TARİHİ :	DİPLOMA NUMARASI :
MESLEĞİ	:	ÜNVANI :	

EV ADRESİ	:			
POSTA KODU	:	SEMT/İLÇE :	İL :	
EV TELEFONU	:	(1) 0....	GSM NO: (2) 0....	
E-MAİL ADRESİ	:			

ÜYENİN ÇALIŞTIĞI KURUM/ŞİRKET :	VAR	YOK	VAR	YOK	SMM TARİH/NO:		
VERGİ NUMARASI	SMM :	☐	☐	BTB :	☐	☐	BTB TARİH/NO:

İŞ ADRESİ	:			
POSTA KODU	:	SEMT/İLÇE :	İL :	
İŞ TELEFONU	:	(1) 0....	FAX NO: (2) 0....	
E-MAİL ADRESİ	:			

ÜYENİN NÜFUS KAYITLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

UYRUĞU	:	İL	:	KAN GRUBU:
CÜZDAN NO	:	İLÇE	:	
TC.KİMLİK NO	:	MAHALLE	:	
BABA ADI	:	A.SIRA / SIRA	:	
ANA ADI	:	CİLT NO	:	
MEDENİ HALİ	:	ESKİ SOYADI	:	
VER. TARİHİ	:	VERGİ KİMLİK NO / DAİRE (ŞAHİŞ):	:	

GÖNDERİ ADRESİ:	EV	☐	İŞ	☐
-----------------	----	--------------------------	----	--------------------------

ÜYENİN AİDAT ve ÖDENTİ KAYITLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
GİRİŞ									
KİMLİK									
OCAK									
ŞUBAT									
MART									
NİSAN									
MAYIS									
HAZİRAN									
TEMMUZ									
AĞUSTOS									
EYLÜL									
EKİM									
KASIM									
ARALIK									

KAYITTA GEREKLİ BELGELER

DİPLOMA/ÇIKIŞ	☐	NÜFUS BELGESİ	☐	İKAMETGAH BELGESİ	☐	FOTOĞRAF	☐
---------------	--------------------------	---------------	--------------------------	-------------------	--------------------------	----------	--------------------------

EK:8. PEYZAJ TASARIMI PROJE/KONTROLLÜK HİZMETLERİ, ASGARİ ÜCRETLERİNİN HESAPLANMASI

A – PROJE VE PROJE İHALE DOSYASI DÜZENLEME HİZMETLERİ ASGARİ ÜCRETİ

Peyzaj Mimarlığı = Proje Alanı X Birim X Mesleki Denetim X Hizmet X Hizmet X (Z)
 Proje Hizmetleri Maliyet Görevliliği Bölümü Sınıfı
 Asgari Ücreti (PID) Değeri Katsayısı Oranı Oranı (x/100)

B – MESLEKİ KONTROLLÜK HİZMETLERİ (MUS) ASGARİ ÜCRETİ

Peyzaj Mimarlığı = Proje X 0.30
 MUS Asgari Ücreti Asgari Ücreti (A)

C – TEKNİK UYGULAMA SORUMLULUĞU (TUS) HİZMETLERİ ASGARİ ÜCRETİ

Peyzaj Mimarlığı = Proje X 0.60
 TUS Asgari Ücreti Asgari Ücreti (A)

HİZMET SINIFI	Projenin niteliğine göre tespit edilecek ve hesaplamalara baz teşkil edecek alan tanımlarıdır.
HİZMET SINIF ORANI	Peyzaj Mimarlığı Proje Hizmetleri Sınıfları'na göre, Mühendislik / Mimarlık Hizmetleri Sınıf Oranı Tablosu'ndan bulunur.
PROJE ALANI (m ²)	Peyzaj Mimarlığı Proje/Planlama Hizmeti Yapılacak Net Alandır.
BİRİM MALİYET (YTL/m ²)	Proje Alanı'nın Hizmet Sınıfı'na göre PMO tarafından her yıl hazırlanarak yayınlanan rakamdır.
MESLEKİ DENETİM GÖREVLİLİĞİ KATSAYISI	Proje niteliği, alanı ve diğer koşullar dikkate alınarak PMO tarafından belirlenen katsayıdır.
HİZMET BÖLÜMÜ ORANI	Yapılan hizmetin oranıdır, 1 olarak kabul edilir (Z) ZORLUK KATSAYISI Sözleşme ve şartnamesinde aksi belirtilmedikçe 1 olarak kabul edilir.

EK:2. PEYZAJ MİMARLIĞI PROJE HİZMET SINIFLARINA GÖRE, BİRİM UYGULAMA MALİYETLERİ

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI PEYZAJ MİMARLIĞI PROJE / PLANLAMA HİZMET SINIFLARINA GÖRE BİRİM (m²), YAKLAŞIK UYGULAMA MALİYETLERİ (YUM m²/YTL)

HİZMET CİNSİ	Hizmet Sınıfı, Alt Grupları	HİZMET SINIFLARI				
		I	II	III	IV	V
*Çim Alan Oluşturulması	1	8,00	10,00	11,00	13,00	16,00
*Mevsimlik ve Çokyıllık Çiçeklerle Alan Düzenleme	2	19,00	24,00	31,00	37,00	48,00
*Çalı Dikimi Yolu ile Bitkilendirme	3	8,00	12,00	22,00	29,00	42,00
*Ağaç Dikimi Yolu ile Bitkilendirme	4	7,00	8,00	13,00	17,00	28,00
*Peyzaj Yapıları ve Çevre Donatı Elemanları	5	54,00	149,00	334,00	430,00	708,00
*Yapısal ve Bitkisel Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri	6	16,00	33,00	66,00	84,00	133,00
Karşılığı (YUM m²/YTL)						

Peyzaj Mimarları Odası tarafından fiyatlar her yıl yenilenip yayınlanır.

30 Eylül Öncesi Basın Açıklamaları – 1

13.09.2007

KAMUDA DAHA FAZLA İSTİHDAM!

**KAMUDA ÇALIŞAN
MESLEKTAŞLARIMIZA KADRO!**

"Kamuda çok daha fazla Peyzaj Mimarına ihtiyaç olduğunu biliyor, yerimizin başka meslek gruplarıyla doldurulmasını istemiyoruz."

Peyzaj Mimarları Odası Genel Merkez binasında yapılan basın açıklaması kalabalık bir basın mensubu grubu tarafından izlendi. Oda adına açıklama yapan Genel Sekreter Redife Kolçak şunları söyledi:

"KAMUDA ÇOK DAHA FAZLA PEYZAJ MİMARINA İHTİYAÇ OLDUĞUNU BİLİYORUZ VE BİZ PEYZAJ MİMARLARI İÇİN KADROLAR AÇILARAK YERİMİZİN BAŞKA MESLEK GRUPLARIYLA DOLDURULMASINI İSTEMİYORUZ...."

Çünkü;

Bizler; peyzajı oluşturan doğal ve kültürel kaynakların ve çevrelerin koruma - kullanma dengesini gözeterek, ekolojik, ekonomik ve işlevsel peyzaj tasarımları ve planları yapan, çevrenin korunması, onarılması ve yönetimi konularında toplum için bilim ve sanat temelinde projeler üreten kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıyız.

Bizler; açık ve yeşil alanlarda planlama, bitkisel tasarım ve proje uygulamaları yapan bu alanlarda yapım, bakım, yönetim, fizibilite, denetim, danışmanlık ve bilirkişilik yapan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıyız.

Bizler; peyzaj mimarlığını peyzaj mimarlığı eğitimi olarak yapan kamuda

çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıyız.

Bizler; peyzaj planlama alanında; ülkesel ve yerel ölçeklerdeki fiziksel planlama çalışmalarında yer alarak kültürel ve doğal değerlerin korunması ve sürdürülmesi temelinde alan kullanım projeleri üreten,

Korunacak alanların belirlenmesi çalışmalarını yaparak milli park, arkeolojik, doğal ve tarihi sit alanlarında gelişme ve yönetim planları yapan,

Sulak alanlar, ormanlar, kıyıları, maden ocakları, katı atık depolama alanları gibi tahrip edilmiş ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan alanlarda onarım ve uygulama planları yapan,

Turizm alanlarının fiziksel planlanmasında doğal, kültürel ve tarihi kaynakların korunması için ekolojik öncelikli planlar yapan,

Doğal kaynakların sürdürülebilirliğini ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla, envanter oluşturma, haritalama, analiz, plan ve koruma çalışmaları yapan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıyız.

Bizler; peyzaj tasarımı alanında; Toplama açık yeşil alanların, parkların, meydanların, kıyı şeritlerinin, botanik bahçelerinin, hayvanat bahçelerinin, çocuk oyun alanlarının, spor alanlarının, tüm rekreasyon alanlarının yapısal ve bitkisel tasarımını, uygulamasını ve bakımını yapan, Kentsel tasarım ve kent yenileme çalışmalarını yürüten,

Toplu konut alanları, üniversite yerleşkeleri, alışveriş merkezlerinin açık alanlarında yapısal ve bitkisel tasarımını, uygulamasını ve bakımını yapan,

Turizm ve dinlenme tesisleri, eğlence tesisleri (lunapark, aquapark vb.) ve su kıyısı rekreasyon tesislerinin yapısal ve bitkisel tasarımını, uygulamasını ve bakımını yapan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler; çevre koruma ve peyzaj onarımı alanında; Çevre kirlenmesi ve sorunlarının giderilmesi, bozulan yerlerin onarımı ve çevre kalitesinin yükseltilmesi için karayolları, maden ocakları, hareketli kumul alanları, havzalar, kıyı kirliliği, bataklıklar, katı atık depo alanları, tahrip olmuş tarım alanları, tahrip olmuş orman alanları gibi ortamlarda gerekli planlama, yapısal ve bitkisel tasarım, mühendislik, uygulama ve danışmanlık hizmetlerini yürüten, "çevresel etki değerlendirme" raporları hazırlayan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler ; peyzaj yönetimi alanında ; Kentsel ve kırsal peyzaj yönetiminde fikir üreten, proje, uygulama, izleme,

denetleme ve danışmanlık hizmetlerini yürüten, Kırsal yerleşim kalkınma programlarında yer alıp köy yenileme çalışmalarını yapan,

Bölge, yöre ve havza yönetimi çalışmalarında yer alan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler, bilinçsizce yapılan özelleştirmelere karşı çıkan, 2B'lerle orman arazilerinin talanına karşı duran, yabancılara toprak satışına hayır diyen, ülke kaynaklarımızdan olan doğal, kültürel ve tarihi sit (koruma) alanlarının politik kararlarla, yanlış planlamalarla yapılaşmaya açılarak kaybedilmesine, madenlerimizin kullanım haklarının yabancılara verilmesine, siyasilerin rant kaygısıyla kentlerin metalaştırılmasına karşı duran kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler; küreselleşme politikalarına eklenme sürecinde devletin ve ekonominin yeniden yapılandırılması, sanayisizleştirme, özelleştirme ve toplumsal hizmetlerin ticarileştirilerek uluslar arası sermaye çevrelerine açılması politikalarına karşı çıkan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler ; kamuda ; Belediyeler, Bayındırlık, Kültür, Turizm, Çevre ve Orman Bakanlıkları Bakanlıklarında, Karayolları, Üniversiteler ve tüm kamu kuruluşunda en az bir peyzaj mimarı olarak çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler; sözleşmeli personel ya da kapsam dışı personel kapsamında işe alınsak bile esnek çalışma koşullarının ısrarla dayatıldığı sürece haklı olarak karşı çıkan ve hakkı olan kadroları alamayan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler; bizlere ihtiyacı olduğu halde işsiz kalan, açılan sınavlarda olmayan/ yetersiz kadroların peşinde koşan, işe girince bile mesleğimizin yapılmasına izin verilmeyen, kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler; haksız yere bizlerin yerine farklı meslek gruplarının ikame edilmesine karşı çıkan kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Bizler yukarıda sayılan sorunlarımızın ve sorunların çözülmesini isteyen ve bekleyen, bu konuda üzerimize düşen her türlü görevi yerine getireceğini belirten kamuda çalışan ve çalışmak isteyen peyzaj mimarlarıdır.

Sesimiz yıllardır duyulmadı, belki de biz duyuramadık. Şimdi, sesimizi duyurmak ve sorunlarımızın çözümünü hızlandırmak için önemli bir fırsat var:

30 Eylül 2006' da biz kamuda çalışan ve çalışmak isteyen PEYZAJ MİMARLARI, Ankara'da TBMM'ne ve Kamuoyuna, mesleğimize, geleceğimize ve emeğimize sahip çıkmak adına haykırarak sesimizi duyurmak için bir araya geliyoruz."

30 Eylül Öncesi Basın Açıklamaları – 2

20.09.2006

**ÖZELLEŞTİRME ZARARLIDIR..
HÜKÜMET, ORMANLAR HALKINDIR!
2B YASASINI GERİ ÇEK!**

DEĞERLİ BASIN MENSUPLARI,

Siyasi iktidar, ülkemizin yer altı ve yerüstü zenginliklerini , emeğimizi, geleceğimizi IMF ve Dünya Bankası' nın dayattığı sömürü programıyla talan etmeye , ülkemizi "ucuz emek cenneti haline getirmeye, uluslar arası sermayeye altın tepsi içerisinde sundukları yasaları biran önce çıkarma telaşı içinde oldukları için meclisi erken açtılar.

Ve hepimiz biliyoruz ki çıkan tüm yasalarla geleceğimiz karartılıyor..

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak , yıllar önce de siyasi iktidarlara ilgili tespitlerimiz hem kamu yararı, hem de meslek alanlarımızdaki toplumsal sorunların kaygıları idi. Ancak son yıllarda AKP hükümeti ile kaygılarımız ürpertici bir endişe haline gelmiştir.

Madenlerimizi , yerüstü kaynaklarımızı, kıyılarımızı küresel sermayeye açarken yükselen seslerimiz artık haykırışa dönüştü. Çünkü her şey pazarlandı. Şimdi sıra ulusal peyzaj alanımız olan ORMANLARIMIZA geldi.

Önce hafızalarımızı yoklamak , geçmişte ne oldu , nasıl kandırıldık onu hatırlayalım istiyoruz.

Yıllar önce siyasi iktidarlar IMF dayatması olarak ülkemizin en stratejik, en karlı ve ülkemizin özkaynakları ile yaratılan kurumlarını POAŞ' ı , TEKEL'İ, SEKA'YI, PETKİM'İ, TÜPRAŞ' I, TELEKOM'U, ETİ SEYDİŞEHİR ALİ-MİNYUM' U haraç mezat sattılar ve

bunu ÖZELLEŞTİRME ANA PLANI adı altında yaparken halkımıza,

Dediler ki;

-KİT' ler kamuya yüküdür. KİT ler satılırsa tekeller olmayacak , rekabet ortamı doğacak mal ve hizmet bedelleri ucuzlayacak.

Soruyoruz:

Bugün ülkenin bütün sektörlerinde mutlak tekelleşmeyi nasıl açıklayacaksınız? Tekelci sermaye gruplarının kendi aralarındaki mal ve hizmet paylaşım anlaşmalarını nasıl izah edeceksiniz? Hangi rekabetten bahsediyorsunuz? Memleket 3-5 sermaye grubuna teslim edildi? Küçük ve Orta Boy işletmeler hızla tasfiye ediliyor, işsizlik artıyor? Buna nasıl cevap vereceksiniz??

Dediler ki;

-KİT ler satılırsa herkes pay sahibi olacak ve mülkiyet tabana yayılacak.

Soruyoruz;

Birkaç işletmenin bir bölümünün çalışanlara paylaştırılması göz boyamadan başka neye yararmıştır, alt yapı teknoloji, işgücü desteği olmadan, yıllardır yatırım yapılmamış bu işletmelerden ne beklenecek??

Dediler ki?

Mallar devletten alınacak halka verilecek...

Soruyoruz:

Önemli stratejik işletmelerin ihalelerinde "yabancı konsorsiyum" şartı koyarken halkı mı düşündünüz yoksa yabancı sermayeye mi??

Dediler ki:

Özelleştirmeden elde edilen kaynaklar ülkenin biriken borçlarında, yeni yatırımlarda kullanılacak..

Soruyoruz;

Açıklayın ülkenin dış ve iç borçlarını... son 15 yılda dış finans merkezlerinden gelen paralar ne kadar?? Ödenen paralar kaç katı, borçlar azaldı mı arttı mı?? Batık bankalara aktarılan kaynaklar yeni doğan çocuklarımızın borcunu ne kadar artırdı?? AÇIKLAYIN..

**SATIŞ DEVAM EDİYOR....
SATACAK BİŞEY KALMADI, SIRA
ORMANLARDA!!**

Toprağımızın metre karesini oyla değiş tokuş etmiş sayı demokrasisi temsilcisi

hükümet , milli servet değerindeki önemli bir peyzaj değeri olan ormanlarımızı rant uğruna yok etmenin hesaplarını yapıyor.

Milli Parkları kiraya veren , SIT alanlarımızı imara açan, Devlet Orman Fidanlıklarını kapatarak ormanlarımızı gözden çıkaran hükümet ve onun Çevre Ve Orman Bakanı, ormanlarımızın devlet elinde olmasından sı

kıntı duyduğunu zaten açık açık ifade etmiştir. Ve tabii ki bizi şaşırtmamış, açıklamasına sadık kalmış ormanlarımızı Özelleştirmeye açmanın yollarını 2B yasası ile bulabileceğin sanmıştır.. Özelleştirmelerin başladığı günlerde bizler dedik ki:

Büyük ve küresel bir oyunla karşı karşıyayız. Yapmak istedikleri apaçık ortada. Özelleştirme ; sosyal yıkım talan ve kölelik yasalarıyla geleceğimizi yok etmek demektir.

Bugün sonuçlarıyla apaçık ortada ki; özelleştirmeler çalışan , geniş toplumsal kesimler için zararlı hatta trajik sonuçlar doğurmuştur. Toplum örgütsüzleştiril-

miş, reel ücretler düşmüş, sosyal haklar tasfiye edilmiş, işsizlik artmış, ülkenin stratejik katalizör işletmeleri yabancı yerli tekellerin ellerine geçmiştir...

Yani "Özel Güzeldir" yalandan öteye gidememiştir.

Bizler TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak 30 Eylül' de tüm üyelerimizle Ankara' da buluşacağız. 2B Yasasına, Özelleştirmelere karşı duracağız, Mesleki Haklarımıza , Memlekete, Geleceğimize sahip çıkacağız..

**TMMOB
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
Merkez Yönetim Kurulu**

30 Eylül Öncesi Basın Açıklamaları – 3

27.09.2006

**BİZ ÜRETMEK , ONLAR YOK ETMEK
İÇİN ÇALIŞIYOR!**

Ülkemizde , 1980' li yıllarla beraber AB, IMF, Dünya Bankası vb dış merkezli kurumlar ve onların direktifleriyle , gelişmiş kapitalist ülkeler bloku ve uluslar arası sermayenin saldırgan neoliberal politikalarına daha fazla angaje olmaya başlanmış, küreselleşme politikaları adı altında ekonomik-sosyal-siyasi alanlarda bağımlılık ilişkileri artmıştır.

İç ve dış borcun çevrilmemesi nedeniyle ülke ekonomisi üst üste yaratılan krizlerle zayıflatılmıştır. Yatırımlar durmuş, birçok işyeri kapanmış, aralarında meslektaşlarımızın da bulunduğu yüzbinlerce çalışan işini kaybetmiştir. Ülkeyi yönetenler "dış merkezli" politikalara teslim olmuş, ekonomimiz IMF' ye, karar alma mekanizmalarımız AB ve ABD' ye bırakılmıştır.

Ülke kaynakları üretken yatırımlar yerine hizmet ve finans sektörlerine, borç

faizlerine aktararak, özelleştirme ve serbestleştirme adı altında tarım alanlarımız, kıyılarımız, ormanlarımız, hazine arazilerimiz, sanayi tesislerimiz gözden çıkarılmıştır.

Uygulanan sanayi politikaları bilimi ve teknolojiyi dışlayarak, ucuz iş-gücünü sanayinin tek temel rekabeti haline getirmiş, sınai yatırımlar düşmüş, istihdam açığı büyümüş, çalışanların reel gelirleri azalmıştır. Ücretlerin, alım gücünün giderek azaldığı ülkede , tüm mühendislik ve mimarlık meslekleri için de yoksullaşma ve işsizlik başlamıştır. 500 YTL altında ücret alarak çalışan meslektaşlarımız vardır ve onların işsiz mi, yoksul mu olduğunun tanımlanmasını "ilgililere" bırakıyoruz...

**BU ÜLKEDE İŞSİZLİK, YOKSULLUK
VE YOKSULLAŞTIRMA VAR..**

Çünkü, küresel sermayenin emeğe ve ülke değerlerine dönük açık saldırıları karşısında, teslimiyetçi , halkını sevmeyen siyasiler var.

Sanki ülkemiz de tüm kaynakları, üretim girdileri ve istihdam sorunları planlanmış ve bu planlar üzerinde politikalar üreten siyasiler varmış gibi bir de her gün mantar gibi üreyen yeni üniversiteler kuruluyor.

Ülkenin temel toplumsal meselelerinde inisiyatif "dış merkezlere" bırakanlar, hergün artan işsizlik sorununa köklü çözümler üretmek, yüzbinlerce gence

yeni iş ve istihdam alanları yaratmak yerine, 4 -5 yıl daha bu sorunu öteleyerek, kamufler etme çabasına düşmüştür. Ülkede binlerce üniversiteli işsiz varken bu bu durum tek kelime ile irrasyoneldir, akıldışıdır..

Lisans eğitimi sonrası üretim, istihdam alanları olmayan, teknik altyapı ve donanımı yetersiz, akademisyen kadroları eksik olarak açılan yeni üniversitelerde eğitim kalitesi de düşmekte bu durum sorunu derinleştirerek, sonuçlarını ağırlaştırmaktadır.

Tüm bu plansız-dışa bağımlı ekonomik-toplumsal politikalar yetmemiş gibi şimdi de bilimsel alana ve üretime müdahale etmeye başladılar.

Çıkarılan Orman Mühendisleri-Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Mühendisliği yasası ile Peyzaj Mimarlığı uzmanlık alanlarını Orman Mühendislerine devrederek , bilim dışı politikalarına bir yenisini eklediler.

Siyasi rant ve çıkar hesapları bu bilim dışı uygulamanın referans noktası oldu. Bu yasayı çıkarırken 6000 Peyzaj Mimarı ve onların ailelerini, geleceklerini yok saydılar...

Bizler TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak; bugün burada, siyasilere işinin mesleki uzmanlık alanlarının gasp edilmesini meşrulaştıran yasaları çıkarmak, meslek sahiplerini mağdur etmek olmadığını bir kez daha hatırlatıyoruz..

30 Eylül Cumartesi günü ülkenin dört bir yanından gelecek meslektaşlarımızla, bize destek veren bilim insanları, diğer meslek odaları ve emek yanlısı kuruluşlarla Ankara' da toplanarak sesimizi daha gür çıkaracağız.

"Ülkemize, İnsanımıza, Mesleğimize, Emeğimize Sahip Çıkıyoruz" diyeceğiz.

TMMOB
Peyzaj Mimarları Odası
Merkez Yönetim Kurulu

30 Eylül 2006

O GÜN BİRARADAYDIK!

Sözümüzü Tuttuk Tek Yürek Olduk...

"Ekilir ekin geliriz,
Ezilir un geliriz,
Bir gider, bin geliriz,
Beni vurmak kurtuluş mu?"

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Merkez Yönetim Kurulu Başkanı Ayşegül ORUÇKAPTAN' ın konuşması;

Merhaba sevgili meslektaşlarım hoş geldiniz.

"Yüreğimizde insan sevgisi ve yurtseverliği, baskı, zulüm ve engelleme yöntemlerinin söküp atamayacağı bilinci içinde; bilimi ve tekniği küreselleşmenin sömürgeciğine değil, halkımızın hizmetine sunmak için, her çabayı güçlendirerek sürdürme yolunda inançlı ve kararlı" bir felsefenin birlikteliğindedir." Bugün üretmek büyüyen, paylaşarak gelişen bir ülkede insanca, barış içinde yaşamak istiyoruz.

12 yıl önce kurulmuş olan ODA örgütülüğümüzün kurucularının başlatmış oldukları amaç ve hedefleri aynı inanç ve kararlılığımızla "GÜCÜMÜZ ÖRGÜTLÜLÜĞÜMÜZDÜR"sloganıyla şu an... Burada, bu muhteşem tablo ile pekiştiriyoruz.. HOŞGELDİNİZ.

Ülkenin dört bir yanından, aldıkları eğitimle elde edilmiş bilgi ve deneyimlerini, ülkesinin üretimine sunmaktan başka bir mücadele hattı olmayan Peyzaj Mimarları...

HOŞGELDİNİZ.

Bize, bilimi ve teknolojiyi anlatan, Peyzaj Mimarlığı mesleğinin bilim ve insanla buluşan bir meslek olduğunu öğreten bilim insanları...

HOŞGELDİNİZ.

Onurlu bir meslektir dediniz.. İnsan odaklı bir meslektir dediniz.. Ülkenin tüm kamusal alanları sizin sorumluluğunuzdadır dediniz. Ancak bugün, bize öğrettiğiniz bilimin ve değerlerinin rant uğruna, küreselleşme uğruna nasıl feda edildiğini söylemek için buradasınız. İyi ki geldiniz. İyi ki varsınız.

HOŞGELDİNİZ

Biz geleceğiz,

Biz varız, diyen peyzaj mimarlarının gençleri, gelecekleri, öğrencileri..

Mesleğimi, eğitimimi elimden alarak geleceğime ipotek koydurmam diyerek meydanları dolduran öğrencilerimiz.

HOŞGELDİNİZ.

HOŞGELDİNİZ, dost emek ve meslek örgütlerinin, demokratik kitle örgütlerinin üyeleri hoş geldiniz.

SESİMİZ VE SÖZÜMÜZ SİZİNLE
GÜRLEŞİYOR. BİZE GÜÇ VERİYOR-
SUNUZ. HOŞGELDİNİZ.

BİZLER, ülkemizin peyzajını oluşturan doğal ve kültürel kaynakları ve

çevrelerinin koruma-kullanma dengesini gözeterek, ekolojik, ekonomik ve işlevsel peyzaj tasarımları ve planları yapan, ülkemiz doğal ve kültürel değerlerinin korunması, onarılması ve yönetimi konularında toplum için bilim ve sanat temelinde projeler üreten peyzaj mimarlarıyız.

BİZLER, mesleğimizin çalışma alanları olan kamusal alanları halkın yararına planlayan ve sürdürülebilirlik temel ilkesi içinde ülke kaynaklarımızı halkın diyen peyzaj mimarlarıyız

Sevgili Dostlar, sevgili meslektaşlarım; Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir meslek odası bilime, etiğe aykırı bir yol izlemiştir. Anayasanın 135. maddesi ile kurulmuş; mühendislik ve mimarlık mesleklerinin ihtisas alanlarını düzenlemek ve denetlemekle yükümlü kamu niteliğinde bir kuruluş olan TMMOB yok sayılmış, yine TMMOB'a bağlı Orman Mühendisleri Odası ile Çevre ve Orman Bakanlığı el ele vererek içerisinde bir çok gaspı barındıran Orman Mühendisliği Yasası 08 Temmuz 2006 tarihinde maalesef Meclis kapatılmadan çıkartılmıştır.

Biz bugün TBMM'ne ve milletvekillerine buradan tekrar sesleniyoruz; Daha önceki yanlışlarınız yetmemiş gibi bugün bir yanlış daha yaptınız...

ÖZELLEŞTİRMELER. YABANCILARA SATILAN MADENLERİMİZ VE TOPRAKLARIMIZ.

Hasankeyf ve Alliano'i'yı sular altına gömerek Ulusal hafızalarımızı, tarihimizi YOK ETMEYE ÇALIŞMAKTASINIZ. Sinop'ta ve Göcek'te kurmak istediğiniz nükleer santrallerle çocuklarımızın yaşam haklarını ellerinden almaktasınız...

Fırtına Vadisi, Munzur, Belek, Lara, Haydarpaşa Galataport... daha saymakla bitmeyen tarihi, kültürel, doğal varlıklarımız. Hepsini yabancı sermayeye açarak kentsel ve ulusal hafıza alanlarımızı yok etmekteyiz. Ülkemizin bir daha sahip olamayacağı ve Dünya mirası alanlarımızı görmezden geldiniz...

Bu ülkenin her karış toprağı bizim, satarken SORDUNUZ MU?

Şimdi sıra ormanlarımızda.

2/B olarak bildiğimiz "Bilim ve Fen niteliğini kaybetmiş orman alanları" denilerek orman alanlarının yapılaşmaya açılmasına izin veren ve sermayedarlara sunulan yasa tasarısı biliyoruz ki bugün hala meclisimizde bekletilmektedir. Çünkü 8 Temmuz 2006'da mecliste

onaylanan ve sadece meslek yasasıymış gibi lanse edilen bu yasayla 2/B'lerin de önü açılmış olacaktır. Bu yasayla... Orman alanlarının nitelik kaybına uğrayıp uğramadığını tescilleyecekleri özel orman bürolarını açmaya yönelik çabalarından vazgeçmediklerini görüyoruz. Bugün iktidar yanlısı Orman Mühendisleri Odası ile Çevre ve Orman Bakanlığı el ele vererek adı meslek yasası olan ama aslında rant yasası olan yasayı Türkiye'de yaşayan 6000 peyzaj mimarını yok sayarak çıkartmışlardır.

Sevgili dost meslektaşlarım, Bu yasa ile peyzaj mimarlığı mesleğinin uzmanlık alanları da gasp edilmiştir. Soruyorum size... Hangi eğitimle... hangi bilimle... hangi etikle... hangi hakla... bizim uzmanlık alanlarımız başka bir meslek grubuna hediye edilmektedir. Bu yasa Anayasa'nın eşitlik ilkesine de AYKIRIDIR!

Milletvekillerine buradan sesleniyoruz; Siz, 9000 orman mühendisi 6000 peyzaj mimarından daha çok oy getirir diye düşündünüz, biz peyzaj mimarlarının gücünü göz ardı ettiniz. Bizi komisyon çalışmalarınızda dinlemediniz.

Oysa dinleseydiniz "bu yasayı geri çekmezseniz Türkiye'deki 6000 peyzaj mimarını ve ailelerini bu Meclis kapısına getiririz" demiştik, o zaman sesimizi duymak istemediniz. Bugün de mi sesimizi duymayacaksınız?

Bu yasayı iptal edin?

Ana muhalefet partisi, size sesleniyoruz... bu haksızlığın giderilmesi için Anayasa mahkemesine başvurun. Siyasi iktidar yandaşı Orman Mühendisleri Odası!

Web sayfanda yayınlıyorsun... 1. duyurun, Orman Genel Müdürlüğü 380 adet orman mühendisi alacakmış...paylaşım yerini buldu değil mi? 2. duyurun, 5531 sayılı Orman Mü-

hendisliği Kanununun yürürlüğe girmesi için gereken yönetmeliklerin neredeyse hazır olduğu. Bunlar neye karşılık oldu soruyorum?

Bu yasayı çıkarttırabilmek için hangi bedeli ödedin?

Artık hep birlikte haksızlığı haykırma günü gelmiştir.

O gün bugündür. Kıyılarımız, kentlerimiz yağmalanmakta, Oysa insanlığın binlerce yıllık uygarlık mücadelesinin mekanı olan kentler "özgürlüğün ve uygarlığın" kaynağı olarak algılanmış, demokrasi uygulamalarına tanık olmuş, ev sahipliği yapmıştır.

Kent imar planlarında ayrılmış ufacak alanlar dışında yeşil bırakılmamış, bizi yönetenler kent içindeki yeşil alanlara gözlerini dikip ne yaparım da buralara yer altı çarşıları yaparım, katlı kavşaklar yaparım, üzerine binalar kondururum, biraz da cebimi doldururum diyen anlayışlarla kentlerimizi talan etmekteyiz. Kentlilik bilinci ve kent politikası olmayanlar, bir taraftan kentlerimizin kültürel değerlerinin yok olmasına neden olurken, diğer taraftan da kullanım biçimi ve ekonomik kayıplar ile ülkemizin milli gelirlerini pervasızca harcamaktadır. Artık öyle sınır tanımaz, öyle rant büyüüne kapılmışlar ki koruma altına alınmış SİT alanlarımız ile kıyılarımız gibi koruma altındaki alanlarımız metalaştırılmış. ticarileştirilmiştir... Bizi geleceğe taşıyacak olan tüm açık-yeşil alanlarımızı, ekolojik alanlarımızı, kıyılarımızı, doğal ve tarihi sit alanlarımızı "Kentsel Dönüşüm" adı altında yağmalayanlardan biri de Kültür ve Turizm Bakanımızdır. Sayın Bakan demektir ki "bu alanlarımızı kullanamayarak turşu kurmuştuk, şimdi turşuyu yeme zamanı geldi" Sn. Koç hala mı doymadınız? Bir ülkenin olmazsa olmazlarından olan sağlık ve eğitim de hızla özelleştirilerek satılabilir bir meta haline gelmiştir. Seçimlerde nasıl daha çok oy alabilirim, bu düzenden payımı nasıl arttırabilirim

diye düşünen siyasi iktidar, eğitimi de kiskacı altına almıştır. 22 peyzaj mimarlığı bölümünden 14 tanesinde eğitim verilebilirken siyasi iktidar hiçbir alt yapısı ve akademik personeli olmayan eğitimi ve kaliteyi önemsemeden yeni bölümler açmaktadır. Ne garip bir çelişkidir ki; hem peyzaj mimarlığı bölümleri açmaktadırlar, hem meslek yetkilerimizi orman mühendislerine vermektedirler. Gençlerimizin geleceğini çalmaktadırlar. Ve yine ne garip çelişkidir ki; şu anda meclisimizde yabancı mimar ve mühendislerin Türkiye'de çalışma izni ile ilgili yasa tasarısı bulunmaktadır. Bizim geleceğimizi karartan siyasi iktidar, yabancı mühendis ve mimarlara ülke kapılarını sonuna kadar açmaktadır.

Gençlerimizin, öğrencilerimizin gelecekleri, umutları, yok edilmeye çalışılmaktadır.

AB uyum yasaları ve GATS ile ülkemizde serbestçe dolaşabileceklerdir.

Ama ya bizim meslektaşlarımız ... kendi ülkelerinde yabancılar ekmek yerken işsiz kalacaklardır.

Yabancılar bu kadar imtiyaz tanıyan siyasi iktidardan taleplerimiz var. Bakalım ne yapacaklar... Taleplerimiz ise. Peyzaj Mimarlığı mesleğini Peyzaj Mimarlığı eğitimi alanların yapması

- Peyzaj Mimarlarının kamu kurum ve kuruluşlarında çalışabilmeleri ve kadrolarını alabilmeleri,

- 4. Madde/a 12, 13 ve 17. alt bendlerinde bizi tanımladığın Orman Mühendisliği yasasının iptal edilmesi

- Kamuda ve özel sektördeki ücret yetersizliği ve dengesizliğinin giderilmesi

- İstihdam alanları yaratılarak işsiz meslektaşlarımızın sorunlarının çözülmesini,

- Bayındırlık komisyonlarında çalışmalarını devam eden İmar mevzuatlarında mesleğimizin tanımlarının yapılması

Bugün Ankara'da tek yürek! tek yumruk olan peyzaj mimarlarının talepleri karşısında ne yapacaksınız? merak ediyorum!

Sevgili dostlar;

Sermayenin yaşama tüm gücüyle saldırdığı, emperyalistlerin dünyayı savışla sınıadığı bu dönemde bize düşen bir olmaktır... umudu diri tutmaktır...bu mücadelede birlikte olmaktır...

Sen yoksan bir eksiziz.

Başka bir Türkiye, başka bir Dünya için sen de katıl, ellerimizi birleştirip emeğin ve özgürlüğün Türkiye'sine uzanalım.

Örgütlülüğümüz gücümüzdür.

Bugün burada Peyzaj Mimarlarının gücünü gösterdik...14 Ekim'de Birliğimiz TMMOB tarafından düzenlenen bizim de içinde yer aldığımız "İNSANIMIZA, ÜYEMİZE, YAŞAMA, MESLEĞİMİZE, ÜLKEMİZE SAHİP ÇIKIYORUZ" mitinine yine hep birlikte katılıyoruz...

" KURTULUŞ YOK TEK BAŞINA, YA HEP BERABER, YA HİÇBİRİMİZ "

30 EYLÜL' ÜN YANSIMALARI

EYLEM "SES" GETİRDİ...

05 Ekim 2006 Perşembe günü meclis gündemine "**Peyzaj Mimarlarının Eylemi**" nin tebliği yapılıyor. Başbakan, Maliye Bakanı ve ilgili bakanlara Peyzaj Mimarlarının tepkilerinin sorgulaması yapılıyor.

CHP Antalya milletvekili, Grup Yönetim Kurulu Üyesi ve TBMM Adalet Komisyonu Üyesi olan Feridun BALOĞLU 30 Eylül Cumartesi günü "**Mesleğimize ve Geleceğimize Sa-**

hip Çıkıyoruz” mitinginde Peyzaj Mimarlarının dile getirdiği talepleri yazılı soru önergesi olarak hazırlayarak 03 Ekim Salı günü grubuna sundu. 05 Ekim 2006 Perşembe günü Başbakan, Maliye Bakanı ve Devlet Bakanı'nın yanıtlaması istemiyle 3 ayrı yazılı soru önergesi şeklinde TBMM gündemine taşınan ve Peyzaj Mimarlarının sorunlarına ilişkin;

Sn. Başbakan' a;

1- Mesleki sorunlar için TMMOB Peyzaj Mimarları Odası' nın başlatarak tüm Türkiye' deki Peyzaj Mimarlarının 30 Eylül Cumartesi günü Ankara' da olduğunu biliyor musunuz?

2- Kadro sınırlaması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarında yeterince kadro olanağı bulunmayan Peyzaj Mimarlarının taleplerini dikkate alacak mısınız?

3- Kadro artırımı sağlayacak mısınız?

4- Peyzaj Mimarlarının mesleki çalışma alanlarında başka meslek gruplarının da çalışma yapıyor olmasına ilişkin uygulamalara son verilecek midir?

5- İlgili bakanlık tarafından yapılan Peyzaj Mimarlığına ilişkin yasa ve yönetmelikler için meslek örgütü olan Oda' dan görüş alıyor musunuz?

Sn. Maliye Bakanı'na;

1- Peyzaj Mimarları için bakanlıklardan kadro istenmesine rağmen neden kadro verilmemektedir?

2- Bugüne kadar kaç kadro istendi, siz kaç kadro verdiniz? Eğer vermediyseniz gerekçeniz nedir?

Devlet Bakanı Sn. Beşir Atalay' a;

1-Türkiye' de eğitim veren kaç Peyzaj Mimarlığı Bölümü var?
2- Kaç öğrenci öğrenim görmektedir?

3- Kamuda görev yapan kaç Peyzaj Mimarı bulunmaktadır?

4- İşsiz Peyzaj Mimarı sayısı nedir?

5- Türkiye' deki Peyzaj Mimarı sayısı nedir?

6- Peyzaj Mimarlarının istatistiki bilgileri bakanlığınızca tutuluyor mu?

Başbakan ve ilgili bakanların 45 gün içerisinde, ülkedeki tüm Peyzaj Mimarlarını, ailelerini ve bu konuda duyarlı kamuoyunu ikna edici cevaplar vererek bilgilendirmesi gerekmektedir.

Odamız bu yasal cevap verme süresini beklerken, aynı zamanda bu konunun takipçisi olmaya devam edecek, 30 Eylül Cumartesi günü binlerce peyzaj mimarı ve aileleriyle beraber gerçekleştirdiği **“Ankara Buluşması”** ndaki haklı, onurlu mücadelesini kararlılıkla sürdürecektir.

MESLEKİ TANINIRLIĞA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

MESLEKİ TANINIRLIĞA YÖNELİK HUKUKSAL SÜREÇ BAŞLATILDI

Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü Sn Niyazi YÜZEY ile Oda Merkez Yönetim Kurulu Başkanı Ayşegül ORUÇKAPTAN ve Oda Genel Sekreteri Redife KOLÇAK mesleğimizin hukuksal zemine oturtulması için izlenecek yol hakkında ön görüşme yaptı.

Yapılan görüşmelerde, peyzaj mimarlığı mesleğinin hukuk ve yargı karşısında da mesleki tanınırlığının olmadığı ve en büyük sıkıntının burada yaşandığı belirtildi. Bu çerçevede Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü ve Peyzaj Mimarlar Odası arasında ortaklaşa olarak 2006 Aralık ayı içerisinde olması planlanan bir panel düzenlenmesi kararı alınarak program hazırlığı başlatıldı.

TARIM VE KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI PERSONEL GENEL MÜDÜRÜ SN BEKİR ULUBAŞ' A ZİYARET

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı' nın başlatmış olduğu "Tarım Gönüllüleri Projesi" nde istihdam edilmesi planlanan 2500 personel alımı ve Bakanlık bünyesinde çalışan üye meslektaşlarımızın intibak ve kadro değişikliği için "Sınıf ve Ünvan Değişikliği" sınavları ile ilgili olarak Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Personel Genel Müdürü ile görüşmelerde bulunuldu.

Tarım Gönüllüleri Projesi adı altında 2500 kişilik istihdamın 1000 kişilik bölümünün eğitilerek görev dağılımlarının yapılacağı , 1500 kişinin ise Tarım İl Müdürlükleri' nden gelecek talepler doğrultusunda yapabilecekleri konusunda bilgi aktaran Sn Bekir ULUBAŞ peyzaj mimarı istihdamı konusunda program yapabileceklerini, özellikle Ege, Akdeniz, ve Marmara Bölgesi Tarım İl Müdürlüklerinin talepleri olursa bu konuda yardımcı olunacağını ifade etmiştir.

Genel Merkez , tüm Şube ve İl Temsilcilikleri kanalıyla Tarım İl Müdürlükleri ile görüşme ve istihdam olanaklarının yaratılması gerekliliğine karar vermiştir.

Ayrıca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde çalışan üye/ meslektaşlarımızın intibak ve kadro değişiklikleri için "Sınıf ve Ünvan Değişikliği" sınavlarının yapılarak mağduriyetlerinin giderilmesi konusunda resmi başvuru yapılmıştır.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANI MAKAMINDA ZİYARET EDİLDİ

Peyzaj Mimarları Odası Merkez Yönetim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sn. Özdemir Özok' a makamında ziyarette bulundu. Görüşmeye Merkez Yönetim Kurulu adına Oda Başkanı Ayşegül ORUÇKAPTAN ve Oda Genel Sekreteri Redife KOLÇAK' ın katıldı.

Peyzaj Mimarlarının mesleki tanınırlığa dönük hukuksal problemleri görüşmenin ana çerçevesini oluşturdu. TBB Başkanı Sn. ÖZOK, Peyzaj Mimarlarının bu sorunlarla mücadelesinde TBB olarak yanlarında olacaklarını ifade ederken, başlangıç olarak peyzaj mimarlığı mesleki tanıtım broşürlerinin TBB üyelerine gönderilebileceği konusunda görüş birliği vardı.

9. KALKINMA PLANI VE PEYZAJ MİMARLIĞI

DPT tarafından hazırlanan, 2007-2013 arasındaki dönemi kapsayan "Dokuzuncu Kalkınma Planı"nda vizyon "istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye" olarak belirtilmiş, planın temel araçları rekabet gücünün, artırılması, istihdamın, beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi, bölgesel gelişmenin sağlanması, kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması olarak saptanmıştır. Plan diğer kalkınma planlarına göre birçok alanda farklılıklar göstermektedir. Hazırlanış yılları itibarıyla tamamıyla AB'ye üyelik kapsama sürecine göre hazırlanan plan daha önceki planların aksine 5 yıllık değil 2006-2013 yılları olmak üzere 7 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Yabancı yatırımcıların başvuru kitabı olarak, hükümet ve kurumlarında bir referans olarak kullandıkları kalkınma planları bu yüzden kapsadığı alanlar ve belirlenen öncelikler açısından sürecinin etkileri açıkça görülmektedir.

54 Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanan planda peyzaj mimarlığı meslek disiplini 17. Özel İhtisas Komisyonu olan Yerleşme ve Şehirleşme, 22.nci Özel İhtisas Komisyonu olan Çevre, 28.nci Özel İhtisas Komisyonu olan Ormanlık ve 49.ncu Özel İhtisas Komisyonu olan Turizm İhtisas Komisyonu olan çalışmalarını ilgilendirmektedir.

Tüm dünyada bölgesel, yöresel ölçeklerde kentsel ve kırsal çalışmalarda önemli bir yer tutan peyzaj planlama ve tasarımının ülkemizde maalesef hem kamu yönetiminde hem özel sektörde, hem de mevzuatta hak ettiği yeri almasından kaynaklanan sorunlar 9. Kalkınma Planına da yansımıştır.

Bunların en önemli kanıtı; kalkınma planında "Peyzaj Mimarlığı" meslek disiplini ilgilendiren kültürel, tarımsal, çevresel sektörlerde peyzaj politikalarının saptanması ve yürütülmesine yönelik eylemler yer almamasıdır. *Türkiye'nin peyzaj politikasının oluşturulması gereği 27 Temmuz 2003 tarihli, 2003/5908 sayılı Resmi Gazetede de yayımlanarak yürürlüğe giren "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi" ile zorunlu hale gelmiştir.*

Avrupa Peyzaj Sözleşmesine imza atarak peyzaj politikaları, uygulamaları, stratejileri konularında birçok yükümlülüğe giren Türkiye'nin bu yolda kat edeceği adımlara yönelik hedefler AB'ye üyelik sürecini referans alan 9. Kalkınma Planında yer almamaktadır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesiyle Türkiye; peyzaj korunması, yönetimi ve planlamasını amaçlayan peyzaj politikaları oluşturma ve uygulamayı, genel kamuoyunun yerel ve bölgesel makamların veya bahsedilen peyzaj politikalarının tanımlanması ve uygulanmasına ilgi duyan tarafların katılımını sağlamak için usul oluşturmak, peyzajı bölgesel ve şehir planlama politikalarına ve kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomik politikalarına ve aynı zamanda peyzaj üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi olabilecek diğer politikalarına katmayı yükümlenir şeklinde sorumluluk altına girmiştir. Ancak Türkiye'nin önümüzdeki 7 yıllık süreçte referans belgesi olan 9. Kalkınma Planının "peyzaj politika ve stratejilerini içermemiş olması, çevre olgusuna sadece altyapı mühendisliği anlayışıyla bakılmasının bir yansımasıdır. 9. Kalkınma Planında çevre ve kalkınma ile ilgili sağlıklı ve entegre bilgi sis-

temleri oluşturulması, izleme, denetim ve raporlama altyapısı geliştirilecektir şeklinde öneriler yer almaktadır. 9. Kalkınma Planında Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini tarafından planlama ve tasarım çalışmalarında etkili bir araç kullanılan coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve uzaktan algılama teknolojileri daha önceki kalkınma planlarında özel ihtisas komisyonları kurularak plana dahil edilmiştir.

Ancak 9. Kalkınma Planında CBS ve uzaktan algılama teknolojilerinden yararlanma gerek 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gerekse 5383 sayılı Belediye Kanununda zorunlu hale getirildiği halde yer almadığı saptanmıştır. Aynı zamanda Bölüm.5.2'de rekabet gücünün artırılmasında birçok alanda yapısal reformlar gerçekleştirildiği, makroekonomik istikrarın sağlandığı halde rekabet gücünün yeterli ölçüde gerçekleşmediği vurgulanmış ve temel sebeplerinin biride "çevrenin korunması ve kentsel altyapıda, AR-GE ve yenilikçiliğin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yeterince gerçekleştirilememesine bağlanmıştır.

Rekabet gücünün yeterli ölçüde gerçekleşememe sebebi olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin yukarıda sayılan sektörlerde yeterince kullanılmaması neden olarak öne sürülürken önemli bir bilgi teknolojisi olan CBS planda göz ardı edilmiştir. Temel ilkelerden son ilke de "doğal ve kültürel varlıklar ile çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde korunması esastır" şeklinde oldukça kalıplaşmış bir anlayış içinde çevre konusuna değinilmeye çalışılmıştır. Ekonomik ve sosyal gelişme eksenine bakıldığında "rekabet gücünün artırılması" ekseninin içine çevrenin korunması ve kentsel altyapının geliştirilmesi" olarak 6 alt başlıkta çevre konusuna çok yüzeysel olarak değinilmiştir. Planın Avrupa Birliğine Katılım Süreci 46.maddesinde AB'ye üyelik süreci ile ilgili olarak insan hakları, sağlık, gıda gü-

venliği, tüketici hakları, rekabet kuralları, kurumsal iyileşme ve çevrenin korunması gibi birçok alanda AB norm ve standartlarına ulaşılması ile halkın yaşam kalitesinin yükseltileceğine değinilmiştir. Ancak bu alanda yaşanan sorunların nedeni mevcut kanun ve yönetmeliklerde bulunan eksikliklerden ziyade bu kanun ve yönetmeliklerin rant ve siyasi kaygılardan uzak bir şekilde doğru olarak uygulanmamasından ve denetim mekanizmasının yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar olduğu unutulmamalıdır.

Kültürünün korunması, geliştirilmesi ve toplumsal diyalogun güçlendirilmesi bölümünde ise kültür turizmi ve bu alandaki potansiyelin değerlendirilmesi gereğine değinilmiştir. Bunun yanı sıra yerel nitelikteki kültür hizmetlerinin yerel yönetimlere devri ve bu alanda kamu-özel sektör işbirliği geliştirilmesi yönünde çalışmaların başlatıldığı ifade edilmiştir. Kültür varlıklarının, koruma, restorasyon, turizmine yönelik yapılan çalışmaların yerel yönetimlere devri diğer alanlarda yapılan yetki devirleri ile beraber belediyelerde nitelikli ve uzman personel sıkıntısını gündeme getirecektir. Mevcut durum itibarıyla çoğu ilçe ve belde belediyeleri uzman personel bulmakta sıkıntı çekmekte, kaynak sorunları yaşamaktadır. Sonuçta yerel bağlamındaki kültür varlıklarının korunmasında ve geliştirilmesinde sürdürülebilmesinde sorunlar yaşanacaktır.

DSEM EĞİTİMLERİ

“SERBEST PEYZAJ MİMARLIĞI KRİTERLERİ , PROJELENDİRME İŞ AŞAMALARI VE ESASLARI”

21.03.2006 tarihinde 26115 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Serbest Peyzaj Mimarlık Müşavirlik Hizmetleri Uygulama, Mesleki Denetim, Büroların Tescili ve Asgari Ücret Yönetmeliği gereği olarak;mesleki

disiplinler kapsamında üyelerimizin meslek alanlarına yönelik, araştırma, inceleme, planlama, tasarım, raporlama, birliktelik, denetim ve danışmanlık alanlarında uzmanlık alanı ve tanımının yapıldığı, yaptıkları işler ile tamamlayıcı, eğitimlerine dayanan uzmanlıklarının belirlenmesi, belgelendirilmesi çalışmalarının yapıldığı Meslek İçi Eğitim programının ikincisi çok sayıda peyzaj mimarının katılımı ile Makine Mühendisleri Odası salonunda yapıldı. Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Selami DEMİRALP’ in katıldığı eğitimin ardından , katılımcılara sertifikaları dağıtıldı.

AOÇ’ NİN GELECEĞİNİ TARTIŞILDI

Sadece Ankara’ya özgü, Ankaralı’ ya miras olmayan tüm halka miras olarak bırakılan ve tarihsel ve kültürel geçmişimizin en önemli simgelerinden biri olan A.O.Ç’ yi bugün piyasaya açmak suretiyle parça parça özelleştirerek yok etmek istiyorlar. Bunun karşısında bu tarihi ve kültürel değerimize sahip çıkabilmek de ancak halkımızın bu mirasa sahip çıkmasını sağlayacak bilincin ortaya çıkarılması ile mümkün olacaktır. 23 Ocak 2007 tarihinde; **Doç.Dr. Güven Arif Sargın** (ODTÜ Mim. Fak. Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi ve M.O. Ankara Şubesi 2. Başkanı), **Doç. Dr. Hülagü Kaplan** (Gazi Ü. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi), **Doç. Dr. Şükran Şahin** (A.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Öğretim Üyesi), **Yrd. Doç. Baykan Günay** (ODTÜ Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi), **Dr. Çiğdem Varol** (Gazi Ü. Müh. Ve Mim. Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi), **Nejdet Topçuoğlu** (Başbakanlık Devlet Denetleme Kurulu Üyesi) , **Ethem Torunoğlu**, (TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Ankara Şube Temsilcisi) (Oturum Başkanı), **Ayşegül Oruçkaptan** (TMMOB Peyzaj

Mimarları Odası Başkanı)**Nimet Özgönül** (TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Başkanı),**Gökhan Günaydın**, (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı), **Zafer Şahin**, (TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şube Başkanı) , **Av. M. Fevzi Özlüer** (Ankara Barosu Kent ve Çevre Kurulu Başkan Yardımcısı) ' in katılımları ile Ankara Barosu Eğitim Merkezi' nde yapıldı.

AKREDİTASYON” PANELİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Peyzaj Mimarları Odası tarafından önümüzdeki aylarda her ay yapılması düşünülen etkinlikler kapsamında düzenlenen panelde son dönemde sıkça karşımıza çıkan bir kavram tartışıldı. “Akreditasyon” Mühendislikte “Yeni” Uygulamalar - başlığı altında düzenlenen panelde “Akreditasyon” konusuna farklı bakış açılarından yaklaşıldı, katılımcıların sunuşları ve anlatımları ile konu mümkün olduğunca irdelendi.

MÜELLİFLERİMİZLE PERİYODİK TOPLANTILARIMIZ DEVAM EDİYOR...

Yönetim Kurulu Üyelerimiz müelliflerle yaptığı düzenli toplantılarla sektörel gelişmeye dönük bilgi alışverişinde bulunarak , karşılaşılan sorunlar ve çözümleri konusunda görüş alışverişinde bulunuyor.

TOPLUMSAL BAKIŞ!

ALLIANOI ' YE SAHİP ÇIKIYORUZ

Kültür Mirası olan Allianoı ören yerinin Yortanlı Barajı suları altında kalmasının önlenmesi için projede değişiklik yapılması ya da aks yerinin değiştirilmesi" isteminin reddine ilişkin "T.C.Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü- Etüd ve Plan Dairesi Başkanlığı'nın 12 Mayıs 2005 tarih ve B.15 1 DSİ 0 10 01 00/123-0409/3100 sayılı" kararının; öncelikle davalı Idarenin savunması alınmadan yürütmesinin durdurulması ve yargılama sonunda iptaline karar verilmesi istemi ile açılan davaya müdahil olduk.

NÜKLEER ENERJİYE HAYIR!

Sinop'ta Nükleer Santral kararını protesto etmek için Ankara İKK organizasyonunda gerçekleştirilen 29 Nisan'da Uğur Mumcu Meydanı'nda yapılan mitingte katıldık. Katılımın yoğun olduğu mitingde Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen binlerce kişi, demokratik kitle örgütleri ve siyasi partilerle birlikte Nükleer Enerjiye Hayır dedik.

FIRTINA VADİSİ VE HALA DERESİ' NE İMZA KAMPANYASI

450'si nadir bitki tür olmak üzere 2500 türün bulunduğu fırtına vadisi, dünyanın 200 ekolojik bölgesinden biri ve dünya doğayı koruma vakfının (wwf)nin avrupa'da belirlediği biyolojik çeşitlilik açısından önemli ve öncelikli korunması gereken 100 alan arasında olan Fırtına Vadisi'ne baraj yapılmasını engellemeye yönelik sürecin içinde yer alıyor, ülke değerlerimize sahip çıkıyoruz.

KÜRESEL ISINMAYI DURDURALIM

Küresel ısınma kader değil, kıyamet kopacağıda yok ama önümüzdeki yıllarda yaşam giderek zorlaşacak, dünya iklim değişikliğinden kaynaklanan yeni ekonomik krizlerle boğuşacak. Şimdi insanların yarattığı bu yıkımı yine insanların durdurabileceğini, bunu da ancak politik

mücadele ile olacağını farketmemiz gerek. Küresel ısınma bir çevre sorunu değil, çağımızın en önemli politik sorunu.

"DÖNÜŞÜM ALANLARI KANUN TASARISI" NI GERİ ÇEKİLMELİDİR..

Bu tasarı yasalaşmamalıdır. Toplumun kendini yeniden üreteceği değil, tüketimin özendirildiği büyük marketler, plazalar, villalar yaşamıdır. Kentlerin sade, dar gelirli ve emekçi halkı dönüşüm alanları ile kentlerin dışına itilecekler, ülke topraklarımız geri dönüşümsüz Ofer'e, Trump'a ve El-Maktum'a kapıtılacaktır. Bu yasa ülke topraklarını rant çevrelerini kurban edecektir.

İŞGALCİLERE AFFA DEĞİL, MERALARIMIZA SAHİP ÇIKIYORUZ.

TBMM' ye getirilen teklif ile mera, yaylak ve kışlakların bu özellikleri terminolojide yer almayan "yayla" tanımı Kanun metnine dahil edilmiş ve bu alanlar yaylaklardan ayrılmıştır. Bugün meralarımıza, yarın ormanlarımıza karşı yapılan işgalere de bu zihniyetle af getirilmesinin yolunun açılmasına TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak seyirci kalabilmemiz mümkün değildir. Söz konusu Kanun'un yürürlüğe girmesi halinde iptali için tüm hukuki yolları kullanacağız.

KIŞLADAĞ ALTIN MADENİ KAPATILDI!

Odamızın da içinde yer aldığı bir çok meslek odası, çevre örgütleri, hukukçular ve İnay halkı tarafından emperyalist maden şirketine karşı yürütülen mücadele kazanıldı. Sırada yargı kararının uygulanması var.

ODAMIZCA DÜZENLENEN VE SONUÇLANAN PROJE YARIŞMALARI

• BEYPAZARI KENT GİRİŞİ CADDE VE MEYDAN TASARIMI PEYZAJ MİMARLIĞI ÖĞRENCİ PROJE YARIŞMASI

• AKSARAY KILIÇARSLAN REKREASYON ALANI PEYZAJ TASARIMI ÖĞRENCİ PROJE YARIŞMASI

• DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DİCLE VADİSİ PEYZAJ PLANLAMA KENTSEL TASARIM VE MİMARİ PROJE YARIŞMASI

RESMİ GAZETEDEN YAYINLANAN YÖNETMELİKLERİMİZ

• Ana Yönetmelik

• Serbest Peyzaj Mimarlık Müşavirlik (SMM) Hizmetmeleri Uygulama, Mesleki Denetim, Büroların Tescili ve Asgari Ücret Yönetmeliği (21.03.2006 tarih, 26115 Sayılı RG)

• Uzmanlık Alanları Ve Belgelendirme Yönetmeliği

MESLEK ALANI İHLALLERİNE YARGIDAN DÜZENLEME

T.C. DANIŞTAY SEKİZİNCİ DAİRE
Esas No -.2005/5827 Karar No :
2007/2060

6235 sayılı Yasanın anılan 2. maddesi uyarınca bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamakla görevli olan davalı Birliğin savunmasında belirttiği üzere TMMOB'ne gönderilen ve Odanın mühür ve parafını içeren yönetmelik düzenlemesinde "iç mekan düzenleme ve mobilya tasarımı hizmetleri" ifadesi, dava dilekçesi ve ekinde "iç mekan düzenleme ve donanımı tasarımı", "çevre düzenlemesi hizmetleri" ise, "mimari çevre tasarım hizmetleri" şeklinde sunulduğu, davaya konu edilen "iç mekan ve mobilya tasarımı hizmetleri"nin İç Mimarlar Odasına mensup meslek mensuplarının uzmanlık alanına girdiği, mimarların mimarlık eğitiminde "İç Mekan Tasarımı" dersi almalarının, bu alanda faaliyet göstermeleri için mesned oluşturmayacağı, davacı odanın mimarlar

tarafından icra edilmesini istediği "kentsel tasarım, koruma amaçlı imar planları, imar planlama çalışmaları" hizmetlerinin Şehir Plancıları Odasına mensup meslek mensuplarının uzmanlık alanını oluşturduğu, "**ÇEVRE DÜZENLEMESİ" DİĞER BİR DEYİŞLE PEYZAJ AYRI BİR UZMANLIK ALANI OLUP PEYZAJ MİMARLARI ODASINA ÜYE MESLEK MENSUPLARININ İHTİSAS ALANINI OLUŞTURDUĞU** "İnşaat Yönetimi, "Yapı Denetim"nin de İnşaat Mühendisliği uzmanlık alanına girdiği, böylece davacı odanın, Yasa'nın amiri hükümleri ve Birlik Genel Kurul kararlarına karşın faaliyet alanını genişletme çabası içerisinde olduğu sebebiyle dava konusu işlemin tesis edildiği görülmektedir.

13 MAYIS "ULUSAL PEYZAJ MİMARLIĞI GÜNÜ" İLAN EDİLDİ

Merkez Yönetim Kurulu, Odamızın kuruluş yıldönümü olan 13 Mayıs tarihini Ulusal Peyzaj Mimarlığı Günü ilan ederek yayınladığı deklarasyonla kamuoyuna duyurdu. Bu kapsamda genel merkez başta olmak üzere, bütün şube ve temsilciliklerimizde günün anlam ve önemine ilişkin etkinlikler yurttaşlar ve dostlarımızla kutlandı. "Peyzaj, doğal ve kültürel tüm değerler; peyzaj mimarlığı ise, ülke kaynakları olan doğal ve kültürel varlıkların insan yaşamına/kullanımına açılışındaki planlama, tasarım, uygulanması ve yönetimi disiplini. Ekolojik yönden sağlıklı, dengeli, doğa ile uyum içinde kendini yeniden yaratıp varlığını sürdürülebilir bir yaşam ortamı yaratmanın aracıdır. Yeni dünya düzeni ile değişen ideolojik ve ekonomik süreçlerin etkisi altında metalaşan yönetimlerin son yıllarda uyguladığı proje ve uygulamalar, önce toprağımızı, suyumuzu ve havamızı kirletti sonrasında tüm insanlığın ortak alanlarını bir-bir istila ederek konut, işyeri, iş merkezleri haline getirdiler. Yeni dünya düzeni politikalarının, plan-

lamadan, hukuk kurallarından, felsefeden ve etikten aykırı düşünceleri önce peyzaj alanlarında sorunlar yarattı. Doğal döngünün tahrip edilmesi; iklim değişiklikleri, çölleşme, su rejimlerinin değişikliği, orman alanlarının yerleşimlere açılması, kıyılarımızın metalaştırılması ile yok oluşa doğru hızlı adımlarla yaklaşıldı. Kentleri ve kırları biçimlendiren yeni dünya düzeni politikaları, doğal ve kültürel varlık ve birikimlerin kullanım değerini tamamen unutturarak, sadece ekonomik değeri üzerinden algılatmaya çalışıp, bu varlıkları satıp-pazarlayarak ülke ekonomisine "kaynak" olarak göstermek ve yeni planları da bu "kirlili" eylemlerine alet etmeye çalıştılar. Ülkemiz de, yeni dünya düzeninin gereklerini yerine getirebilmek için, siyasal, ekonomik ve sosyal değişimlerden geçmiş ve en önemli değişim ise merkezi otoritenin yetkilerini yerel yönetimlere devretmesiyle yaşanmıştır. Bu devirden en çok etkilenen alanlar da peyzaj alanları olmuştur. Peyzaj mimarlarının tek çalışma alanları olan kamu alanlarında; kıyılarda, orman arazilerinde, milli parklarda, kentsel açık alanlarda, doğal koruma alanları, tarihi ve arkeolojik alanlarda büyük tahribat ve talanlar olmuştur. Doğal, kültürel ve toplumsal değerlerimiz üzerinde baskı kuranlar ve bu baskı altında sessiz kalıp boyun eğenler, yenilenmesi mümkün olmayacak

bir yokoluşun temel aktörleri olmaktadır. Bizler ise; bu baskılara sessiz kalmamak, toplumsal sorumluluğu taşımak, sorunlara sahip çıkmak ve baskı kuranlarla /sessiz kalanlarla mücadele etmek iradesini taşıyan peyzaj mimarlarıyız. Peki neler yapmak istiyoruz; Tüm bu olumsuzluklara karşı durabilmek ve insanlarımızı bilinçlendirmek amacı ile;

- Ülkemizin doğal ve kültürel değerlerine sahip çıkmak üzere ulusal peyzaj politikasını belirlemek,
- Dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi, Peyzaj planlaması ve peyzaj yönetimi kavramlarını, ülkemizin fiziksel planlama sürecine ve yasal mevzuatlara yerleştirmek,
- Ülke planlamasında peyzaj mimarlarının yeri görmezden gelinmesi gerçeğini her geçen gün yükselen sesimizle duyurmak istiyoruz.

Gün geçtikçe bilinçlenen, doğal ve kültürel değerlerine sahip çıkmaya başlayan insanlarımız bilmelidir ki; Ülkesel, bölgesel ve yerel planlar yapılırken, doğal ve kültürel peyzajın korunum ilkesi gözetilmelidir ki, yaşam ve gelecek nesiller korunsun... Ve bu ilkeleri koyabilecek olan bilim ve meslek disiplini Peyzaj Mimarlığıdır. Bilmelidir ki; Peyzaj mimarları, ülke-

si, insanı, ve sağlıklı bir yaşamın sürdürülebilirliği için vardır. Çölleşmeye, küresel ısınmaya, su kaynaklarının kirlenmesine veya yok olmasına karşı, milli parklarımızı ve orman alanlarımızı tekrar kazanmaya karşı, kültürel varlıklarımızı korumaya karşı, bitki ve hayvan türlerimizin yok oluşuna karşı sorumlulukları olup, önemli çalışmalar yaparlar. Peyzaj mimarları, bozulan ve yozlaşan kentlerimizde kent kimliğinin yok olmasına, açık-yeşil alanların azalmasına, çarpık kentleşmeye, kentlerin iş merkezleri ve taşıtlar için planlamasına, insan ve doğa önceliklerinin gün geçtikçe terkedilmesine karşı çalışan bir bilim ve meslek dalıdır. Biz peyzaj mimarları, mesleki örgütlenmemizin ilk adımını 1994 yılının 13 Mayıs günü attık. 13. kuruluş yıldönümümüzü büyük bir onurla kutlayacağımız 13 MAYIS gününü **ULUSAL PEYZAJ MİMARLIĞI GÜNÜ** ilan ediyoruz. Amacımız; her yılın 13 MAYIS'ında kutlanacak olan "**PEYZAJ MİMARLIĞI GÜNÜ**" ülkemizin doğal ve kültürel varlıklarının koruyarak kullanım ilkesi hedeflerine ulaşıldığı günler olması, Amacımız; ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nın kurucularından, büyük bilim insanı Sn. Prof. Dr. Sadri ARAN'ın ilk mezunlarına hitabı olan **"..her şeyden evvel; ülke ölçüsünde hayati önemi olan fiziki planlama çalışmalarında Peyzaj Plancısına olan ihtiyacın idrak edilmiş olması şarttır"...** vasiyetini yerine getirmektir."

ODA ÖRGÜTLENMESİ BÜYÜYOR..

Yönetim anlayışına bir çok yenilikler getiren ve bir çok başlıkta önemli adımlar atan Merkez Yönetim Kurulu örgütlenme perspektifi doğrultusunda tüm yurttaki çalışmalarına devam ediyor. Bu çerçevede bir çok İl'e ziyaretler gerçekleştiren Yönetim Kurulu burada meslektaşlarımızla bir araya gelerek temsilcilik çalışmalarının altyapısına yönelik programlar yapıyorlar.

2006 Mayıs ayından bugüne kadar Bartın, Gaziantep, Denizli, Tekirdağ İl Temsilcilikleri ile Alanya ve Manavgat İlçe Temsilcilikleri kurularak örgütlenme konusunda önemli bir adım atılmış oldu.

PEYZAJ MİMARLIĞI 3, KONGRESİ 2007 KASIM AYINDA YAPILIYOR

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak, Ekim 2000 ve Kasım 2004'te düzenlediğimiz I. ve II. Peyzaj Mimarlığı Kongresi'nin ardından Kasım 2007'de III. Peyzaj Mimarlığı Kongresi'ni düzenliyoruz olmaktan büyük onur ve mutluluk duyuyor, Yerel - merkezi yöneticilerimizi, üniversitelerimizi, öğrencilerimizi, demokratik kitle örgüt üyelerini ortak yaşam alanlarımızı ve bu alanları şekillendiren ve sürekliliğini sağlayan Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin sorunlarını konuşmaya, tartışmaya ve geleceğimiz için eylem planı oluşturmaya davet ediyoruz.

TMMOB YEREL YÖNETİMLERDE "DÖNÜŞÜM" SEMPOZYUMU

Sekreteryası Peyzaj Mimarları Odası tarafından yürütülen TMMOB YEREL YÖNETİMLERDE "DÖNÜŞÜM" SEMPOZYUMU 17/18/19 Ekim 2007 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilecek.

ÖĞRENCİ KOMİSYONU (PMOGenç)

Peyzaj Mimarlığı Öğrencileri II. Öğrenci Kurultayı 2007

İlki 2005'te gerçekleştirilen Öğrenci Kurultayı'nın ikincisi Kasım ayında Ankara'da yapılıyor. Bileşimi PMOGenç temsilcileri tarafından oluşturulan, bunun yanında katılmak isteyen bütün öğrencilere açık olan Kurultay Düzenleme Kurulu hazırlıklarına devam ediyor. 21 Nisan'da yaptığı ilk toplantının ardından, II. Toplantısını Kayseri Ağırnas'ta gerçekleştiren Düzenleme Kurulu, Kurultay öncesi son toplantısı 23 Eylül 2007 tarihinde Ankara'da gerçekleştirecek.

AĞIRNAS YAZ KAMPI (23 Temmuz-04 Ağustos 2007)

"Peyzaj Mimarlığı Öğrencileri PMOGenç II. Öğrenci Kurultayı 2007" öncesi önemli etkinliklerden biri olan "**Peyzaj Mimarlığı I. Öğrenci Yaz Kampı**" 23 Temmuz-04 Ağustos 2007 tarihlerinde Kayseri'nin Ağırnas kasabasında tamamlandı.

12 Üniversiteden peyzaj mimarlığı öğrencilerinin katıldığı, PMOGenç Temsilcilerinin de hazır bulunduğu, üniversitelerden akademisyenler ve Oda yöneticilerinin koordinasyonunda yürüyen Yaz Kampı oldukça verimliydi. Korumaz Vadisi, Akbin Deresi, Engir

Festivali ile birleşti. Festivalin birinci günü Ağırnas Yaz Kampı katılımcıları için Plaket -teşekkür töreni düzenlendi. Oldukça yorucu ve bir o kadar da keyifli devam eden Yaz Okulu öğrenciler için aynı zamanda birlikte hareket edebilme, kolektif emek ve üretim için olağanüstü bir zenginlik sundu.

Sazlığı ve çevresinin peyzaj planlaması ile arkeolojik ve tarihi alanların peyzaj tasarım projelerinin alan verilerinin pafta üzerine aktarılması, olası sorunlar ve çözüm önerilerinin aktarımı çalışmaları yapılırken, koruma altına alınarak restorasyonu yapılan Mimar Sinan Evi'nin ve ilk yapıtı olma özelliği ile tescillenen tarihi çeşmenin peyzaj değerinin vurgulanacağı meydana ve sokakların peyzaj tasarımı ile Ağırnas'ın tarihi aksı oluşturuluyor.

Yaz Kampı Programında; gündüz yapılan yorucu çalışmalarla birlikte akşam da sosyal aktivitelere zaman ayrıldı. Film Gösterimleri, Sohbet Toplantıları, yakın çevre gezileri bu programların içinde yapılan etkinlikler arasında. Ayrıca "Kültay Hazırlık Çalışmaları" ve "Seçim Sonuçlarının Değerlendirilmesi" başlıklı iki sohbet toplantısı da gerçekleştirildi. Yaz Kampı'nın bitişi aynı zamanda Ağırnas' ta her yıl gerçekleştirilen bu yıl 7. si yapılan Ağırnas Kültür ve Turizm

Çevresel Etki Değerlendirmesi

Prof. Dr. Muzaffer YÜCEL,
Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi

*Çukurova Üniversitesi Ziraat
Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü*

1996. Baki Kitapevi, Adana

Yatırımların yapılabilirliğine ilişkin karar verme sürecinde kullanılan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), yaklaşık otuz beş yıldan buyana tüm dünyada en etkin çevre yönetimi araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Ancak Türkiye'nin de içinde bulunduğu ÇED'in yasal olarak uygulandığı tüm ülkelerde, çevresel faktörlerin korunduğu bir kalkınma hedefi için, bu etki değerlendirme sisteminin toplumun tüm kesimleri tarafından iyi anlaşılması ve kabul edilmesi gereklidir. Bu amaçla, ülkelerin yasal, kurumsal, teknik ve bilimsel altyapılarıyla güçlendirilmiş bir ÇED anlayışı, ülke kaynaklarının korunduğu bir kalkınma sürecine ulaşılmasında çok önemli katkılar sağlayacaktır. Ancak ülkemizde konunun daha geniş kesimlerce, doğru ve eksiksiz olarak anlaşılmasına olanak sağlayacak Türkçe yayınların ve çalışmaların kısıtlı olduğu söylenebilir.

Çukurova Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Muzaffer Yücel'in uzun yıllara dayanan deneyimleri ve bilgi birikimi doğrultusunda hazırlanmış olduğu "Çevresel Etki Değerlendirmesi" isimli kitabı, konuyla ilgili başyapıtlar arasında yer alabilecek kapsama sahiptir. ÇED'in tüm detaylarıyla tanıtıldığı kitap, konuyla ilgilenen herkesin anlayacağı içerikte olup, bu alanda çalışmalara yeni başlayan ya da kendini geliştirmeye çalışan tüm kesimler için yararlı olacak niteliktedir. Kitapta konuyla ilgili tüm bilgiler diğer bir ifadeyle, A'dan Z'ye ÇED kapsamında yer alan tüm konular zengin görsel materyallerle, yalın, bilimsel bir dille anlaşılır nitelikte derlenmiştir. Bu özelliği ile de kitap, konu üzerinde eğitim alan öğrenciler ve eğitimciler için kaynak kitap niteliği taşımaktadır.

Yazarın önsözde belirttiği gibi, "Söz konusu çalışma, bir taraftan ÇED eğitimi gören öğrencilerin bu konudaki gereksinimleri, diğer taraftan da yatırımcı ve karar vericilerin bilmesi gerekli konular dikkate alınarak hazırlanmıştır." Yazarın dikkat çekmek istediği konular aşağıdaki başlıklar altında sunulmuştur:

ÇED nedir?
ÇED'in tarihçesi,
Yabancı ülkelerde ve AB'de ÇED,
ÇED'in amacı ve içeriği,
ÇED aşamaları,
ÇED'in kullanım alanları,
ÇED yöntemleri,
ÇED ile ilgili örnek çalışmalar,

Türkiye'de ÇED uygulamaları ile ilgili sorunlar ve öneriler.

Çalışmanın ilk bölümlerinde, özellikle konuya yeni başlayanlar için ÇED'in kuramsal içeriği ve çerçevesi sunulmuş, Dünyada ve Türkiye'deki deneyimler tarihi süreç içerisinde aktarılmıştır. Daha sonra, on farklı ülkede ve AB'de ÇED'in işleyişi karşılaştırmalı olarak anlatılmış ve değerlendirilmiştir. ÇED çalışmasında görev alacak uzmanlara önemli katkılar sağlayabilecek bir başka bölümde ise, objektif bir ÇED çalışmasının aşamaları ve kullanılacak yöntemler örneklerle tanıtılmıştır. Kitapta, Türkiye'de uygulanmakta olan yasal ÇED süreci, mevcut yönetmeliğe göre özetlenmiş, değerlendirilmiş, yazarın yorumları ve görüşleriyle zenginleştirilmiştir. Kitap da ayrıca, 1990'lı yıllarda gelişme gösteren ve ÇED'e göre daha kapsamlı bir değerlendirme sistemi olan Stratejik Çevresel Değerlendirmeye (SÇD) de değinilmiştir. Türkiye'de yasal olarak uygulanmayan ancak uygulanabilirliği son yıllarda tartışılmakta olan SÇD'nin önemine, ÇED ile ilişkisine ve aradaki farklara dikkat çekilmiştir.

Kitap, hazırlanış amacı ve sahip olduğu içerikle, farklı kurum ve sektörlerle yönelik geniş bir kesime hitap etmektedir. Bu nedenle, ÇED sürecinin ülkemizde daha objektif yürütülmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.

Öğr. Gör. Dr. Nuriye Peker Say

Doğa Koruma ve Milli Parklar - 2005

Öner DEMİREL, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi

Orman Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon-Türkiye

“...hazırlanış amacı; peyzaj mimarlığı mesleğinin hammaddesi-harcı olan “doğa”yı ve onun bize verdiklerini bilmek ve bizim ona verebileceklerimizi sorgulamak...”

Bu kitap, Doğal ve kültürel değerleri çok zengin bir ülkenin -Türkiye'nin- korunan alan potansiyelini sergileyerek mevcut koruma politikalarından ve sorunlarından bahsetmektedir. Ayrıca kitapta dünyanın artan nüfusu, değişen teknolojisi ve farklılaşan ekonomik hareketlenmelerine koşut bir biçimde ortaya çıkan çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak Uluslararası çevresel duyarlılıkların ve hareketlenmelerin “doğayı korumadaki” ki rolü ile insanların kullanımına sunulan farklı planlama ve yöne-

tim modelleri de anlatılmaktadır.

İçeriği: kitap 9 bölümden oluşmaktadır.

- Dünya yaşam dokusu ve boyutları
- Doğa koruma kavramı ve doğa korumanın yararları
- Doğa korumanın tarihsel gelişimi
- Doğa koruma gerekçeleri
- Korunan alanların sınıflandırılması ve sınıflandırma gerekçeleri
- Korunan alanlar ve planlama ilkeleri
- Doğa koruma ile ilgili ulusal ve uluslararası koruma düzenlemeleri ve yasal dayanaklar
- Doğa koruma örgütleri
- Ülkemizde koruma alanları ile ilgili sorunlar

Xi, 424 s.: 16x23 cm, 4 şekil, 34 tablo; Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

Birinci baskı, Baskı Yılı: Mayıs 2005, Baskı Sayısı: 1000

ISBN: 975-98008-0-2

Dağıtım Adresi:

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Kitap Satış Bürosu, K.T.Ü., Trabzon

Tel: 0 (462) 377-2749

Yazar Ö.DEMİREL, K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde öğretim üyesidir. Çalışmaları daha çok rekreasyon ve turizm planlama, doğa koruma ve peyzaj planlama konularında olup, Amerika ve Belçika'da bu konularla ilgili çalışmalarda bulunmuştur.

Peyzaj Onarım Tekniği

2005

Prof. Dr. Yavuz YAVUZŞEFİK,
Yrd. Doç. Dr. Osman UZUN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Düzce Orman Fakültesi

Çevre Mühendisleri, Şehir ve Bölge Plancıları, vb. planıcı, tasarımcı ve uygulamaya yönelik meslek disiplinleri tarafından ortak çalışmaların yürütülmesi önemlidir.

Ülkemizde özellikle son yıllarda sorunlar oluştuktan sonra önlem alma fikri çoğu kamu ve özel kuruluşların ana felsefesini oluşturmaktadır. Ancak 21. yüzyılda doğaya saygılı, sorun oluşmadan daha planlama aşamalarında önlem alan, insan konforunu ön plana çıkartan diğer canlılara da duyarlı bir eko felsefenin izlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda özellikle kamu kurumlarımıza ve planlama ve tasarım konularında çalışan meslek disiplinlerine önemli görevler düşmektedir.

Bu ders kitabında kırsal ve kentsel alanlarda doğal ve insan kaynaklı mü-

dahalelerle ortaya çıkan sorunların azaltılması ve çözüm yollarının neler olabileceği konusunda, bazı yaklaşımlar 19 adet çizelge ve 72 adet şekilden de yararlanılarak ortaya konulmuştur. Öğrencilerimizin Peyzaj onarım tekniği dersinde konuyla ilgili farklı kaynakları bir arada bulabilmeleri için hazırlanmış olduğumuz derleme niteliğindeki kitap da konuların işlenmesi sırasında, bazı eksikliklerimiz ve gözümüzden kaçan noktalar bulunmaktadır. Ancak sizlerden de gelecek yapıcı eleştirilerle bu eksiklerin giderilmesine çalışılacaktır.

Bu kitabın ikinci baskısında da verdiği destek dolayısıyla Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş.'ye teşekkür ederiz. Kitabın tüm öğrencilerimize ve konuya ilgi duyan herkese yararlı olması dileklerimizle...

Dünyada ve ülkemizde doğal ve kültürel peyzajlarda çeşitli nedenlerle ortaya çıkan heyelan, deprem, sel, fırtına vb. gibi doğal ve insanoğlunun doğrudan ya da dolaylı olarak neden olduğu çöplükler, taşocakları, maden ocakları, trafik, gürültü vb. insan kaynaklı sorunlar bulunmaktadır. Sorunların, olumsuz etkilerin en aza indirilmesinde, insanlar ve canlılar için sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulmasında, 21. yüzyılda önemli bir sanat dalı haline gelmiş olan peyzaj onarım teknikleri ve yaklaşımlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu tekniklerin iyi bilinmesi Peyzaj Mimarları, Orman Mühendisleri, Ziraat Mühendisleri, Mimarlar,

PEYZAJ ONARIM TEKNİĞİ

Prof. Dr. Yavuz YAVUZŞEFİK
Yrd. Doç. Dr. Osman UZUN

DÜZCE - 2005

Sulak Alanlar

Alpay TIRIL

*TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Yayınları: 2006/2*

Ankara, 2006, 193 s.

korunması, geliştirilmesi ve sulak alanlar yakınında yaşayanların bu alanlarla bütünleştirilmesine yönelik eylemler dizisiyle sulak alan özelinde peyzaj-insan arasında denge kurmaya çalışan yönetim planları, sulak alan ekosistemlerinin sürdürülebilirliği için önemli yadsınamaz araçlardır.

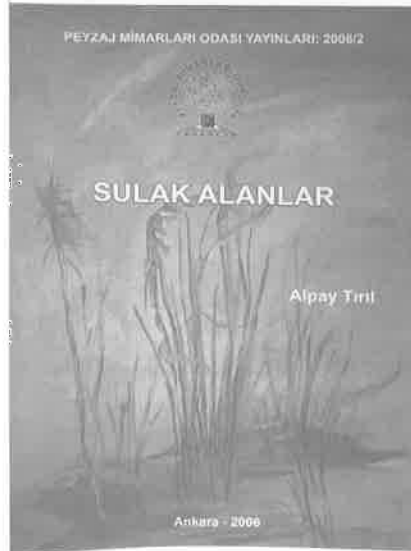
Peyzaj bütünü içinde sulak alanların ve sulak alan yönetiminin önemini farkında olan Peyzaj Mimarları Odası, bu güncel ve meslek alanı içinde özel bir yer tutan ekosistemlerle ilgili bir çalışmayı Türk bilim dünyası, konuyla ilgili kurumlar ve kamuoyunun bilgisine sundu. Odamız üyesi Alpay Tırıl tarafından hazırlanan "Akılcı Kullanım Işığında Sulak Alanların Yönetimi-Gediz Deltası" konulu doktora tezinin bir bölümünden üretilen "Sulak Alanlar" kitabı Peyzaj Mimarları Odası tarafından yayımlandı.

Tarih boyunca olumsuz anlamlar yüklenerek kurutulan sulak alanlar, doğal peyzajların işlevselliğini çözümlen ekolojinin gelişmesine koşut olarak bilimsel çevrelerce önemi kavranan ekosistemlerdir. Bununla birlikte, geleneksel değer yargılarının etkisindeki bireyler ve bunların yönetim mekanizmalarındaki yansımalarının bilimle bağdaşmayan yıkıcı uygulamaları nedeniyle sulak alan karışıklığı ve tahribatı sürmektedir

Sulak alanlar, geniş bir yelpaze içinde tanımlanan, çok yönlü işlev ve değerleriyle sadece ekolojik değil, sosyoekonomik faydalar da üreten peyzajlardır. Bu fayda ve değerlerin

"Sulak Alan Ekosistemleri", "Dünyada ve Türkiye'de Sulak Alanlar ve Sorunları", "Sulak Alanların Korunması ve Yönetimi" başlıklı üç ana bölümden oluşan eser, sulak alan peyzajlarını ekolojik, kültürel ve sosyoekonomik yönlerden değerlendirmenin yanı sıra dünyada ve Türkiye'deki sulak alan varlığını ve bu peyzajlara yaklaşımları tarihsel süreçte irdeleyip, ülkemizden örnekler sunarak koruma ve yönetim boyutuyla da ele almaktadır

Peyzaj ekolojisi ve yönetimi bağlamında Türkçe literatürdeki önemli bir boşluğu dolduran çalışma, geçtiğimiz yaz aylarında gündemden inmeyen ve gelecek yıllar için karamsar tablolar çizilmesine neden olan susuzluğun antropojen nedenlerine de vurgu yaparak, su döngüsü ve su kaynaklarının korunmasındaki yeri bilim çevrelerinde kabul edilmiş sulak alanları koruma söylemlerine önemli bir destek oluşturmaktadır. Güncel ve bilimsel önemine rağmen yok edilme sürecinden kurtulamayan sulak alan peyzajlarına anlam kazandırma, koruma ve yönetim yolunda kuramcı ve uygulamacılara yol gösterecek bir kaynak olan "Sulak Alanlar" kitabı Peyzaj Mimarları Odası merkezi ve şubelerinden edinilebilir.

Yeşil Yol

*Prof.Dr. Mükerrer Arslan, Doç
Dr. Emin Barış, Doç.Dr. Elmas
Erdoğan, Dr. Zuhâl Dilaver*

planlarıdır. Entegre planlamanın 'merkez ve koridorları' kentleşme modeli ve kentleşmenin tek bir merkezde toplanmasının engellenmesi, kent çevresinde yeşil bir kuşak oluşturularak kentin büyümesinin durdurulması ve doğal alanlarla ilişkili yeşil yol sisteminin oluşturulması hedeflenmiştir.

Ankara Kenti için gerçekleştirilen çalışma literatür araştırması ve değerlendirilmesi, arazi etüd-analizleri ve bu verilerin sentezlenerek Ankara Kenti yeşil yol planlama önerisinin geliştirilmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda yeşil yol kavramı, yeşil yolların işlevleri ve sınıflandırılması konuları irdelenmiş, yeşil yol planlama aşamaları ile yeşil yol yönetimi ve yeşil yol planlama örneklerine değinilmiştir. Bunu yanı sıra Ankara Kenti'nin açık yeşil alan sistemi, tarihi gelişim süreci ve imarlı

plan süreci bağlamında incelenmiş, kentin coğrafi konumu, topografyası, jeomorfolojik ve jeolojik yapısı, toprak verileri, iklimi, su kaynakları, bitki örtüsü, nüfus durumu, sosyal yapısı ve ulaşımı ortaya konmuştur. İkinci aşamada Ankara Kenti ve yakın çevresinde tarih ve kültür varlıkları ile yaban yaşam koridorları, manzara yolları, yeşil kuşak, park, karayolu güzergahları, ekolojik doğal koridorları ve mevcut yeşil doku belirlenerek Ankara Kenti'nde yeşil yol oluşturulmasına uygun potansiyel alanlar saptanmıştır. Son aşamada ise literatür çalışması sonucu elde edilen bulgular, örnek uygulamalardan elde edilen veriler ve alan etüd-analiz çalışmaları sonuçlarına göre Ankara Kenti için uygun ve çevre kaynakları açısından en zengin yeşil yol güzergahı önerisi geliştirilmiştir.

Araştırma projesi halinde yürütülen ve daha sonra kitap haline getirilen çalışmanın benzer konularda çalışanlara ve Ankara konusunda bilgi edinmek isteyen araştırmacılara yararlı olmasını diliyoruz.

Yeşil yol akarsu boyları, sırtlar ya da vadiler gibi doğal koridorları, demiryolu güzergahı boyunca rekreasyonel kullanıma dönüştürülmüş kanal, manzara yollarını ya da parklar, doğal rezerv alanları, kültürel obje ya da tarihi yerleşimleri birbirine ve yerleşim alanlarına bağlayan çizgisel koridorlardır.

Ankara Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ve belki de en çok planlanmış kenti olarak, plansız, plan dışı ve parçacı eğilimleri ile sorunların yoğunlaştığı bir kent örneğidir. Sorunların çözümü sosyal, ekolojik, teknik ve ekonomik kriterlerin ele alındığı entegre gelişim

YEŞİL YOL PLANLAMASI ANKARA ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Mükerrer ARSLAN
Doç. Dr. Emin BARİŞ
Doç. Dr. Elmas ERDOĞAN
Dr. Zuhâl DİLAVER

YAZARLARA NOT

Yazarların makalelerini aşağıda belirtilen kurallar ile hazırlamaları gerekmektedir;

Başlıklar mümkün olduğunca kısa olmalıdır.

Her yazarın adı, soyadı, unvanı, çalıştığı kurumu (bölüm, enstitü, firma vb.), adresi (cadde, sokak, posta kodu, semt ve kent adı), telefon ve faks numaraları ile e-posta adresleri, birden fazla yazar olması durumunda kiminle iletişim sağlanacağı belirtilmelidir.

Metinde alt başlıklar kullanılabilir. Varsa giriş bölümünden önce bir alt başlık kullanılmamalıdır.

Varsa teşekkürler kaynakçadan önce yapılmalıdır. Varsa ekler kaynakçadan sonra olup, her birinin başlığı olmalıdır.

Tablolar, şekiller vb. numaralandırılmalıdır.

Sayfalarda iki aralık kullanılmalı tüm kenarlarda 2.5 cm boşluk bırakılmalıdır. Yazıda Times New Roman / 12 punto kullanılmalıdır. Makaleler 4000 kelimeyi (yaklaşık 15 sayfa) geçmemelidir. Tüm tablolar ve şekiller metin içinde belirtilmiş olmalıdır.

Varsa başlık hiyerarşisi aşağıdaki biçimde yapılmalıdır.

Birinci derecede başlık 14 punto bold.

İkinci derecede başlık 12 punto bold-italik

Üçüncü derecede başlık 12 punto normal-altı çizgili

Yazı içerisindeki doğrudan alıntılar tırnak içinde ve italik yazılmalıdır.

Kaynak gösterimi: Sadece metin içinde yer alan kaynaklar yazılmalıdır. Metin içinde kaynak gösterimi yazar adını, çalışmanın tarihini içermelidir. Örneğin Kılıç (2001) ya da (Kılıç 2001) iki yazar "Kılıç ve Yıldırım (2001)" şeklinde belirtilmelidir. "Kaynaklar" başlığı altında listelenecek yararlanılmış eserler 2 aralıkla yazılmalıdır. Dergi isimleri kısaltılmamalıdır. Aşağıda kaynakça gösterimi verilmiştir.

Barış, M.E., Erdoğan R. Ve Dilaver Z., 1997 Bitki Materyali. Park ve Bahçeler İçin Bakım ve Onarım El Kitabı'ndan Sayfa 5-28, E. Barış ve R. Erdoğan (ed), MESA, Ankara.

Food and Agriculture Organization, 1984. Land evaluation for forestry. Forestry Paper 48, Sayfa 123, FAO, Roma.

Kaplan A., 2000. Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplinine Eleştirel Bir Bakış. Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 19/21 Ekim 2000, Sayfa 191-214, Bildiriler Kitabı, Ankara.

Trewek J., 1999. Ecological Impact Assessment, Blackwell Science, Sayfa 178, İngiltere.

Dip Notlar: Dip not kullanılmamalıdır. Bilgiler metinle bütünleştirilmelidir. Bununla birlikte dip not kesin olarak gerekiyorsa, ayrı bir sayfada, numaralandırılarak ve genel yazım kurallarına uyularak yazılmalıdır.

Makale Gönderme Adresi: Orijinal metin, üç kopyası ve tüm ek materyaller Yayın Kurulu'na gönderilebilir.

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası
Şehit Adem Yavuz Sok. No: 14/17
06640 Yenışehir / ANKARA
Tel: 0312 419 64 24
Tel & Faks: 0312 418 15 06

ULUSLARARASI KATILIMLI TOPLANTI

**AVRUPA PEYZAJ SÖZLEŞMESİ'NİN
UYGULANMASI YOLUNDA TÜRKİYE**

**DÜZENLEYEN KURUMLAR
TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI
T.C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
A.Ü. Z.F. PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ**

**DESTEKLEYEN KURUMS
TÜBİTAK**

17-20 MAYIS 2007

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ ATAUM KONFERANS SALONU, ÇEBECİ/ANKARA
KAYIT: 17 MAYIS 2007 9.00**

Bolu Elmelik • Cangiz Demithan 07

O GÜN Biraradaydık...

30 Eylül 2006

Şehit Adem Yavuz Sk. No:14/7 Kızılay/Ankara
www.peyzajmimoda.org.tr
peyzaj@peyzajmimoda.org.tr